

ՎԱՂԻՆԱԿ ՎՐԴ. ՄԵԼՈՅԵԱՆ

ԲԱ՛Յ ԴՈՒՌԸ ՍՐՏԻԴ,
ՅԻՍՈՒՍ ԿԸ ՍՊԱՍԷ

ՀԱԼԷՊ
2006

ՉՕՆ

ՏԱՌԱՊԱԿՈԾ ՏԻՐԱՄԱՅՐ

ԼՈՒՍԻՆ ՄԵԼՈՅԵԱՆԻՆ

ԾՆՆԴԵԱՆ 60 ԱՄԵԱԿԻՆ

ՈՐԴԻԱԿԱՆ ԵՐԱԽՏԱԳԻՏՈՒԹԵԱՄԲ

ՔՐԻՍՏՈՍ ԻՆՔՆ Է ԵԹԷ-ՆԵՐՈՒԴ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

Եթե երբեք սիրտիդ մեջ կը զգաս դատարկություն մը եւ կ'ուզես լեցնել զանհկա, եկո՛ւր Աստուծոյ, որ օր մը յայտարարեց. *«Միթէ երկինքն ու երկիրը լեցնողը ես չե՞մ ե* (Եր 23.24): Երկինքն ու երկիրը լեցնողը քե՛զ ալ կրնայ լեցնել: Աստուած պիտի չպարպուի եթէ քեզ լեցնէ: Աստուած պիտի չաղքատանայ եթէ քեզի տայ: Բա՛ց ձեռքերդ Աստուծոյ առջեւ եւ Աստուած զանոնք առատութեամբ պիտի լեցնէ (Յոբ 12.6): Բա՛ց բերանդ Աստուծոյ առջեւ եւ Աստուած զանհկա ամբողջութեամբ պիտի լեցնէ (Սղ 81.10): Բա՛ց սիրտդ Աստուծոյ առջեւ եւ Աստուած զանհկա իր Սուրբ Հոգիին զօրութեամբ եւ արիութեամբ պիտի ողողէ (Միք 3.8):

Եթե հոգեւոր ծարաւ մը ունիս եւ կ'ուզես զանհկա յագեցնել, եկո՛ւր Անոր որ ըսաւ. *«Ով որ ծարաւ է՝ թող ինձի գայ եւ խմէ, եւ ան «կենսատու ջուրի գետերէ պիտի բխեցնէ սիրտէդ (Յե 7.37-38):* Քրիստոսի եկող մարդը կը նմանի առատահոս գետի մը ափին տնկուած ծառի մը, որ առատօրէն եւ մնայուն կերպով կ'ոռոգուի: Քրիստոս իրեն դարձող մարդը պիտի *«առաջնորդէ կեանքի աղբիւրի կենսատու ջուրին»* (Յյտ 7.17), պիտի առաջնորդէ *«հանդարտ ջուրերու քով»* (Սղ 23.2): Չնմանի՛նք անոնց, որոնք կը թողուն կեանքի ջուրին աղբիւրը՝ զԱստուած, եւ իրենց համար գուրեր կը փորեն, ծակոտ գուրեր, որոնք չեն կրնար ջուր պահել իրենց մեջ (Եր 2.13):

Եթե անօթի ես եւ կշտանալ կը ցանկաս, եկո՛ւր Անոր որ ինքզինք ներկայացուց իբրեւ *«կեանքի հացը»* (Յե 6.48), անոր, որ քեզի հետ միասին ընթրել կ'ուզէ. *«Անոր հետ պիտի ընթրես, ան ալ ինձի հետ»* (Յյտ 3.20): Մի՛ իյնար սովորական հացին ետեւէն միայն, այլ միաժամանակ հետապնդէ ա՛յն Հացը, որ կեանք կու տայ քեզի եւ համայն աշխարհին (Յե 6.51): Նիւթական հաց խնդրելէ առաջ, նախ խնդրէ որ Աստուծոյ արքայութիւնը գայ եւ աշխատէ իր կամքը կատարել, եւ Աստուած նիւթական հացը աւելիով պիտի տայ քեզի (Մտ 6.33):

Եթէ մեղքը սգաւոր դարձուցած է քեզ, եկո՛ւր անոր, որ կ'ըսէ. «Ե՛ւ եւ, ե՛ւ եւ, որ ձեզ կը մխիթարենէ (Ես 51.12): Աստուծմէ զատ ո՛չ ոք կրնայ մեղքի պատճառած սուգը փարատել, ո՛չ ոք կրնայ կոտրած սիրտը բժշկել: Աստուած ի՛նքն է որ «սիրտով կոտրածները կը բշտկէ (Սղ 147.3): Աստուած ի՛նքն է «որ բոլոր իյնալու վրայ եղողները կը կանգնեցնէ (Սղ 145.14): Ի՛նքն է «որ կը մխիթարէ սրտաբեկները (Բ.Կր 7.6): Ի՛նքն է որ կ'ազատէ (Սղ 50.15, Բ.Օր 20.4, Կղ 1.13): Ի՛նքն է որ «ամէն աչքէ արցունքը պիտի սրբէ (Ես 25.8 Հմմտ Յյտ 7.17, 21.4): Ի՛նքն է որ մեր վերքերը կը փաթթէ (Ովս 6.1, Յոբ 5.18): Ի՛նքն է որ մեր հոգին կը սիրէ եւ մեզ ապականութեան գուբէն կը փրկէ եւ մեր բոլոր մեղքերը իր կոնակին ետեւ կը նետէ (Ես 38.17):

Եթէ կը տառապիս եւ քեզ հասկցող մը կը փնտռես, դիմէ՛ Աստուծոյ որ սիրտիդ մէջի եղածը գիտէ ու քեզ շատ լաւ կը հասկնայ (Առ 24.12): Միթէ կարելի՞ քան է որ քեզ ստեղծողը քեզ չգիտնայ ու չհասկնայ (Ես 29.16): Քեզ հասկցողը միայն քեզի կրնայ օգնել: Կեանքի ի՛նչ պայմաններէ ալ անցնիս, մէկ քան շատ լաւ գիտցիր, որ Քրիստոս ի՛նքն ալ նոյն եւ աւելի ծանր պայմաններէ անցաւ. Քրիստոս աղքատութիւն ալ տեսաւ, անօթութիւն ալ տեսաւ, հալածանքներու հանդիպեցաւ, մերժուեցաւ, վտարուեցաւ, դատուեցաւ, ծաղրուեցաւ, ծեծուեցաւ, ապտակուեցաւ, նախատուեցաւ, անարգուեցաւ եւ այս բոլորէն ետք, իսաչին վրայ գամուեցաւ եւ իր մահկանացուն կնքեց: Քանի որ Տէրը այս բոլորէն անցաւ, եւ քանի որ «չարչարուելով փորձուեցաւ, կրնայ օգնել փորձութեան մէջ եղողներուն (Եբր 2.18):

Եթէ իրաւագրկուած ես ու չես կրնար բողոքել, հարստահարուած ես ու չես կրնար ձայնդ լսելի դարձնել, եթէ դատող պաշտպանող մը կ'որոնես ու չես գտներ, յիշէ որ Աստուած խոստացած է այդ պաշտպանութիւնը ըսելով. «Ահա ես քու դատիդ պաշտպան պիտի կանգնիմ (Եբ 51.36): Դատող չես կորսնցներ երբ Դատաւորը ի՛նքն է դատիդ ջատագովը (Եբ 50.34): Աստուծոյ ամենակարողութիւնը քու յաղթանակիդ գրաւականն է:

Եթէ կը փնտռես անկեղծ բարեկամ մը, ճշմարիտ ընկեր մը, քեզ ամբողջ իր սիրտով սիրող մը, եւ քեզի համար մեռնելու պատրաստ եղող մը, Քրիստոսէ զատ ուրիշ ո՛չ ոքի կրնաս

երթալ: Քրիստոս քու բարեկամդ է (Յհ 15.14), քու եղբայրդ է (Եբր 2.11-12), քեզ իր անձին պէս սիրողն է (Յհ 13.34), քեզի համար զոհուողն է (Յհ 15.13, Հո 5.8), քու հայրդ է (Եբր 2.13), քու Փրկիչդ է (Յհ 4.42, Բ.Տմ 1.10, Տիտ 3.6), քու առաջնորդդ է (Գրծ 5.31), քու Աստուածդ է (Տիտ 2.13) եւ քեզի սպասողն է. *«Ահա ես դրան առջեւ եմ ու կը բաղիսեմ»:*

Ի վերջոյ, եթէ կը փափաքիս որ սէրդ Աստուծոյ եւ նմանիդ հանդէպ աճի, լայնօրէն բա՛ց սիրող Քրիստոսի սիրոյն առջեւ, որպէսզի Քրիստոս բնակի սիրտիդ մէջ եւ հոն բորբոքէ կատարեալ աստուածսիրութեան ու կատարեալ մարդասիրութեան հուրը: Եթէ Քրիստոս դառնայ բնակիչը սիրտիդ, հոնկէ ուրիշ բան չի կրնար բղխիլ եթէ ոչ սէր ու սրբութիւն, գութ ու կարեկցութիւն: Քրիստոս իր սիրտին նման սի՛րտ կու տայ քեզի եւ իր հոգիին նման հոգի՛ կու տայ քեզի, եթէ երբեք սիրող բանաս իր առջեւ եւ զինք հրաւիրես որ իր կեանքը ապրի կեանքիդ մէջ:

Քրիստոս որ սիրտիդ բացուիլը կ'ուզէ, բնա՛ւ իր սիրտը պիտի չփակէ առջեւդ: Քու մեղքերդ պատճառ պիտի չըլլան որ ան քեզ մերժէ իր սիրտին մէջ ընդունիլ: *«Ինձի եկողը պիտի չմերժեմ»* (Յհ 6.37): Ասիկա իր խոստումն է քեզի: Ան *«իր խոստումներուն հաւատարիմ է»* (Ա.Պո 4.19): Ան մեղքերդ պիտի չջարէ աչքերուդ դիմաց երբ իրեն դառնաս: Ի՛նք որ քու մեղքերուդ համար վիրաւորուեցաւ (Ես 53.5), քեզ պիտի չվիրաւորէ քու մեղքերուդ համար: Ան քու մեղքերդ իր կրնակին ետեւ պիտի նետէ (Ես 38.17), զանոնք ամպի պէս պիտի փարատէ (Ես 44.22) եւ ալ բնա՛ւ զանոնք պիտի ջիշէ (Եզ 18.22): Ան մեղաւորդ յիշող բայց մեղքդ մոռցող Աստուած է: Փա որ իրեն, յաւիտեանս յաւիտենից: Ամէն:

«ԱՀԱ ԵՄ ԴՐԱՆ ԱՌՋԵԻ ԵՄ ՈՒ ԿԸ ԲԱՂԽԵՄԷ

«Ահա ես դրան առջեւ եմ ու կը բաղիս: Եթէ մէկը իմ ձայնս լսէ եւ դուռը բանայ՝ ներս պիտի մտնեմ եւ անոր հետ պիտի ընթրեմ, ան ալ՝ ինձի հետեւ (Յտ 3.20): Սիրելի՛ ընթերցող, քեզմով հետաքրքրուող եւ քեզ անհունօրէն սիրող Փրկիչիդ հրաւերն է քեզի ուղղուած՝ բանալ սիրտիդ դուռը իր առջեւ: Երկինքին Իշխանն է կանգնած երկրաւորէն իշխուածիդ սիրտին դրան առջեւ: Թագաւորդ է որ իր քաւչարար ձեռքը կ'երկարէ ապստամբ հոգիիդ: Մարդկութեան ճամբան է որ ճամբայ կ'որոնէ մուտք գործելու սիրտէդ ներս: Աշխարհի Կերակուրն է որ արսօնութիւն կը խնդրէ կերակրելու քաղցած հոգիդ:

Քրիստոսի պատրաստակամութիւնը մեզ փրկելու

«Ահա@է: Առաջին բառն իսկ մեզի կարելոր բան մը կը սորվեցնէ որ մեր ուշադրութենէն պէտք չէ վրիպի: Ի՞նչ արդեօք: «Ահա@է բառը ցոյց կու տայ Քրիստոսի պատրաստակամութիւնն ու փափաքը մեզ փրկելու: «Ահա@է բառով կարծէք Յիսուս ըսել կ'ուզէ. «Ահաւասիկ ես հո՛ւ եմ, ձեր կողքին եմ, ձեր սիրտերուն մօտիկ եմ, եւ պատրաստ եմ մուտք գործելու ձեր սիրտերէն ներս եւ ձեզ առաջնորդելու հոգեւոր յեղափոխութեանէ: «Ահա ես@է բառերով, Քրիստոս իր ներկայութիւնն է որ կը յայտարարէ եւ կ'ապացուցանէ: Ան բացակայ չէ մեր կեանքերէն: «Ահա@է ան ներկայ է մեր կեանքերուն մէջ (Մտ 28.20): Ան անգիւտ Աստուած մը չէ: Ան գտնուող Աստուած է, համաձայն Եսայի բառերուն. «Տէ՛րը փնտռեցէք, քանի որ անիկա կը գտնուիէ (Ես 55.6):

Մեզմէ քանինն էր Աստուծոյ նման կրնան ըսել. «Ահա ես@է: Քանինն էր Դաւիթի նման կրնան ըսել. «Միտս պատրաստ է, ո՛վ Աստուած, սիրտս պատրաստ էէ (Սղ 57.7): Աստուած չի մտնէր մեր սիրտերէն ներս երբ մեր սիրտերը պատրաստ չէն ըսելու. «Ահա ես@է: Աստուած պատրաստակամ սիրտեր կը փնտռէ: Աստուած պատրաստ է ինքզինք շնորհելու բոլոր անոնց՝ որոնք պատրաստ են իր շնորհքը ընդունելու: Աստուած մի՛շտ պատրաստ է: Դրան առջեւ կայնած ըլլալը իր պատրաստ եւ պատրաստակամ ըլլալն է որ կ'արտայայտէ: Կարելի չէ պատկերացնել որ Աստուած պատրաստ չըլլայ մեզ ընդունելու

երբ իրեն դիմենք: Կարելի չէ երեւակայել որ Աստուծոյ գանք եւ ան մեզի ըսէ. *«Անյարմար ժամու մը եկաք: Հիմա շատ զբաղած եմ եւ չեմ կրնար ձեզ ընդունիլ»*: Ան մարդէն գատ ուրիշ բանով մը չի զբաղիր: Անոր «զբաղմունքը» մե՛նք ենք: Ան մեր փրկութեամբ զբաղած Աստուած է:

Աստուծոյ ամենօրեայ «գործը» կորսուած հոգիները փրկութեան առաջնորդելն է: Աստուած երբե՛ք պիտի չթողու իր այս գործը եւ ուրիշ գործով մը զբաղի: Աստուած մնայուն կերպով իր ծառաները կը դրկէ աշխարհի չորս կողմերը ապրող մարդոց, որպէսզի անոնց ըսեն. *«Ամէն ինչ կազմ ու պատրաստ է հրամանեցէ՛ք հարսանիքի»* (Մտ 22.4, 8): Այստեղ հարսանիքը խորհրդանիշ է փրկութեան: Փրկութիւնը մի՛շտ պատրաստ է շնորհուելու ոեւէ մարդու որ դարձի կու գայ Աստուծոյ: Փրկութիւն բառին հոմանիշ է *արքայութիւն* բառը: Ե՞րբ պատրաստուեցաւ արքայութիւնը: Մատթեոս աւետարանիչ կը պատասխանէ ըսելով. *«Արքայութիւնը՞ աշխարհի սկիզբէն պատրաստուած է»* (Մտ 25.34): Ահա՛ թէ ինչպէս, Աստուած մի՛շտ պատրաստ եղած է եւ մի՛շտ պատրաստ է:

Աստուած անձնապէս կը հետապնդէ մեր փրկութիւնը

«Ահա ես»: Այո՛, Տէրը ի՛նքն է սիրտիդ դուռը բաղխողը եւ ո՛չ թէ ուրիշ մէկը: Տէրը ի՛նքն է ներս գալ ուզողը եւ ո՛չ թէ ուրիշ մէկը: Տէրը ի՛նքն է քեզի ընթրիք խոստացողը եւ ո՛չ թէ ուրիշ մէկը: Հրեշտակ մը կամ հրեշտակապետ մը չէ սիրտիդ դրան առջեւ կանգնողն ու զայն բաղխողը, այլ Անձ մը, որուն կը ծառայեն հրեշտակներն ու հրեշտակապետները (Մտ 4.11): Մարգարէ մը կամ մարգարէի մը որդին չէ սիրտիդ դուռը բաղխողը, այլ Մէկը, որ հանդիսացաւ լրումը մարգարէներուն մարգարէութեանց: Առաքեալ մը չէ սիրտիդ դուռը թակողը, այլ Ան, որ առաքեալներուն ճամբով եւ Սուրբ Հոգիին միջոցաւ ամբողջ աշխարհին պիտի ծանուցուէր եւ հոչակուէր իբրեւ փրկութեան մէկ եւ միակ ճանապարհ:

«Ահա ես»: Այո՛ «եսեր» ցոյց կու տայ երկու բան. *առաջին*. - որ Աստուած ինք անձա՛մբ կը հետապնդէ մեր փրկութիւնը: Ան մեր փրկութիւնը ուրիշին չի վստահիր: Աստուծմէ գատ ո՛չ ոք կրնայ

փրկել մարդ արարածը: Մաղմուսագիրն ալ նոյն բանը կը հաստատէ երբ կ'ըսէ. «Մէկը բնաւ չի՛ կրնար փրկել իր եղբայրը, ո՛չ ալ անոր փրկանքը Աստուծոյ հատուցանելէ (Սղ 49.7): Տակաւին, ո՛չ միայն չենք կրնար փրկել մեր եղբայրները, այլ նաեւ մենք զմեզ ալ չենք կրնար փրկել, ահա թէ ինչո՛ւ Եթան կ'ըսէ. «Ո՞վ է այն մարդը, որ կրնայ ապրիլ եւ երբեք մահ չտեսնել եւ իր անձը դժոխքին ձեռքէն կրնայ փրկելէ (Սղ 89.48): Քրիստոսէ զատ ո՛չ ոք կրնայ մեզ փրկել յաւիտենական մահէն եւ դժոխքէն, որովհետեւ Քրիստոսէ զատ ո՛չ ոք «մահուան ու դժոխքի բանալիները» իր ձեռքին մէջ ունի (Յյտ 1.18): Մեզ կրնայ փրկել ա՛ն միայն, որ մեր մեղքերը կրնայ սրբել, իսկ արարածներուս մեղքերը կրնան սրբուիլ Արարիչին արիւնով միայն (Ա.Պտ 1.19, Ա.Յհ 1.7, Յյտ 1.5, Հո 5.9):

Երկրորդ. - Այդ «եսերը ցոյց կու տայ, որ Աստուած ի՛նքն է մեր փրկութեան աշխատանքին նախաձեռնողը: Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ. «Աստուած մեզի հանդէպ իր սէրը յայտնեց անով՝ որ երբ տակաւին մեր մեղքերուն մէջ էինք՝ Քրիստոս մեզի համար մեռաւ (Հո 5.8): Քրիստոս, մեղքին դէմ մղած մեր պայքարը տեսնելով չէր որ երկինքէն երկիր եկաւ: Մեր խնդրանքին ընդառաջելով չէր որ մարմնացաւ ու մարդացաւ: Աստուած դէպի երկիր նայեցաւ երբ ո՛չ ոք դէպի երկինք կը նայէր: Հետաքրքրուեցաւ մեզմով երբ մեզմէ ո՛չ ոք կը հետաքրքրուէր իրմով: Այցելեց մարդկութեան երբ ո՛չ ոք կը սպասէր իր այցելութեան: Աստուած սէր է (Ա.Յհ 4.8): Իսկ սէրը մի՛շտ կը նախաձեռնէ:

Քրիստոս մեր օգուտին համար է որ մեզի գալ կ'ուզէ

«Ահա ես դրան առջեւ եմ ու կը բաղիսմէ: Քրիստոս չի՛ նմանիր մուրացկանի մը, որ քեզմէ բան մը առնելու համար է որ սիրտիդ դուռը կը բաղիս եւ ո՛չ ալ կը նմանի ընկերի մը, որ իր անձնական շահի համար է որ քեզի կու գայ: Քրիստոս քու օգտիդ համար է որ քեզի գալ կ'ուզէ: Քիչ է թիւը այն մարդոց որոնք քու օգտիդ համար է որ քեզի կը մօտենան: Քրիստոս այդ քիչերէն է: Միրտիդ դուռը մի՛ փակէր քեզի բարիք ընել Ուզողին առջեւ (Եր 32.41): Մի՛ վիրաւորէր հոգիիդ վերքերը իր սեփական վերքերով Բժշկողը (Ես 53.5): Մի՛ փորձէր փախչիլ Բժիշկէդ: Մի՛ տրտնջան

անոր դէմ: Մի՛ դաւաճաներ զանիկա: Որքա՛ն կը ցաւի Քրիստոսի սիրտը երբ կը դաւաճանուի իր արեան գինը եղող իր սիրելիներէն: Տաւդ Փարատողին ցաւցնողը մի՛ ըլլար:

Քրիստոս՝ փակ դրան առջեւ

«Դրան առջեւ եմ ու կը բաղիսեմէ: Պարզ է որ այստեղ Քրիստոս կը խօսի մեղքի բանալիով փակուած դուռի մը մասին: Եթէ երբեք դուռը փակ չըլլար, Քրիստոս պէտք պիտի չունենար կանգնելու դրան առջեւ եւ զանիկա բաղիսելու: Քրիստոս որ դուռն է հաւատացեալներուն (Յե 10.7), հիմա ի՛ր կարգին կը սպասէ սիրտիդ դրան քով: Մի՛ փակեր սիրտիդ դուռը Մեծ Դուռին դիմաց: Մի՛ փակեր սիրտիդ դուռը սիրտիդ սիրով յագենալ եւ սիրտդ սիրով յագեցնել փափաքող Աստուծոյ դիմաց (Մդ 107.9): Քրիստոս ի՛նքն է փրկութեանդ դուռը, ի՛նքն է երջանկութեանդ դուռը, ի՛նքն է քեզ յաւերժ ուրախութեան առաջնորդող դուռը: Ան որ ըսաւ. «Խնդրեցէ՛ք Աստուծակ եւ պիտի տայ ձեզիք (Մտ 7.7), հիմա ի՛ր կարգին կը խնդրէ քեզմէ, որ սիրտդ տաս իրեն (Առ 23.26): Պատրաստ ես իր խնդրանքը կատարելու: Քրիստոս պատրաստ ըլլալու կոչ մը չէ՞ր որ ուղղեց երբ ըսաւ. «Պատրաստ եղէք® որպէսզի երբ տէրը գայ եւ դուռը զարնէ՝ անմիջապէս բանաք դուռը» (Ղկ 12.35-36):

Դուն ալ անմիջապէս դուռը բացողներէ՛ն ես թէ դուռը բանալու գործողութիւնը ձգձգողներէն: Բաներ կան որ կարելի է յետաձգել իսկ բաներ ալ կան որ կարելի չէ յետաձգել: Ապաշխարութիւնը անյետաձգելի է: Ապաշխարութեան յետաձգումը Սատանային մղումով միայն կ'ըլլայ: Անհամար է թիւը այն մարդոց որոնք յետաձգած են իրենց ապաշխարութիւնը եւ անհետ կորսուած են: Մեզմէ ո՞վ է այն մարդը որ երբ իմանայ թէ մահացու հիւանդութեամբ մը վարակուած է, բժիշկի երթալու գործը կը ձգձգէ: Ինչպէս մահացու հիւանդութեամբ բռնուած մարդը բժիշկի կը վազէ, այնպէս ալ մեղքի սերէն բռնուած մարդը պէտք է իսկոյն Քրիստոսի դառնայ, քանի որ մեղքն ալ մահացու է (Ա.Կր 15.56):

Պատրաստ ըլլալ դուռը բանալու Տանտիրոջ առջեւ

Քրիստոս վերեւ յիշուած իր խօսքով. *«Պատրաստ եղէք՝ որպէսզի երբ տէրը գայ եւ դուռը զարնէ՝ անմիջապէս բանաք դուռը»,* իր տանտիրութիւնն է որ կը հռչակէ: Ինչպէս իր տիրոջ հանգամանքը չճանչցող ծառան կը հեռացուի իր պաշտօնէն, այնպէս ալ Քրիստոսի Տէր ըլլալուն հանգամանքը չճանչցող մարդուն ձեռքէն պիտի խլուի յաւիտենական կեանքին պարգևը: Մեզմէ ո՞վ պիտի չբարկանար իր ծառային եթէ երբեք ան մերժէր տան դուռը բանալ իր առջեւ: Ճիշդ չէ որ ծառաներս մեր Տանտիրոջ առջեւ մեր սիրտին դուռը փակենք: Յիշենք որ մեր անձերուն տէրը Տէրը ի՛նքն է եւ ո՛չ թէ մենք: *«Գիտցէք որ դուք չէ՛ք ձեր անձերուն տէրը, այլ Աստուած՝ որ փրկագինով ձեզ գնեցէ* (Ա.Կր 6.19): Եթէ Աստուած մեզ փրկագինով գնեց, կը նշանակէ որ մենք Աստուծոյ սեփականութիւնն ենք: Ուրեմն, սեփականութիւնը մե՛նք ենք, իսկ սեփականատէրը՝ Աստուած: Կարելի՞ թա՛ն է որ սեփականութիւնը ըմբոստանայ իր սեփականատիրոջ դէմ: Միթէ Աստուած իրաւունք չունի՞ իր ունեցածին հետ իր ուզածին պէս վարուելու (Մտ 20.15):

Քրիստոս չէ նստած, այլ ոտքի կանգնած է

«Դրան առջեւ եւ՛ ու կը բաղիսեմէ: Քրիստոս մեր սիրտին դրան առջեւ չէ նստած, այլ ոտքի կանգնած է: Մէկը կրնայ մտածել թէ ի՛նչ տարբերութիւն կ'ընէ եթէ Քրիստոս ոտքի կանգնած կը ներկայացուի կամ նստած: Հոգեւոր հայեացք ունեցող մարդուն համար տարբերութիւնը մեծ է: Ինչպէ՞ս մեզ փնտռող Փրկիչը նստած վիճակով մը կրնայ ներկայացուիլ: Ո՞վ կրնայ պատկերացնել զՔրիստոս նստած, երբ անդին, իր արինով «գնուածէ մարդիկ, իրենք զիրենք աշխարհին ծախած են: Նստիլը անգործ ըլլալու տպաւորութիւնը կը ձգէ: Յաճախ չե՞նք լսեր երիտասարդներուն բերնէն. *«Գործ չկա՛յ, նստած ենք»:* Քրիստոսի համար մի՛շտ գործ կայ սակայն, որովհետեւ կորսուածներ մի՛շտ եղած են եւ պիտի ըլլան: Ան չի՛ կրնար նստիլ եւ սպասել որ գործը իրե՛ն գայ: Ան նախաձեռնող Աստուած է: Ոտքի կանգնած ըլլալը ցոյց կու տայ իր տազնապիլը, ինչպէս նաեւ այն աշխատանքն ու զոհողութիւնը, այն ճիգն ու ջանքը, զոր Քրիստոս ի գործ կը դնէ ի խնդիր մեր փրկութեան:

Քու Սիրելի՛ դ է դրան առջեւ կանգնած

«Դրան առջեւ եմ ու կը բաղխեմէ: Սիրելի՛ ընթերցող, պատկերացուր պահ մը, որ տունիդ դրան առջեւ կանգնողն ու բաղխողը քու ամենասիրելի բարեկամներէդ մին է. պիտի կրնայի՞ ր անտարբեր գտնուիլ անոր բաղխումին դիմաց: Քանի՞ անգամ ներողութիւն պիտի խնդրէիր անկէ եթէ երբէք ժամերով զինք սպասեցուցած ըլլայիր տունիդ դրան առջեւ՝ անձրեւին տակ: Կամ պատկերացուր որ քու երկրիդ թագաւորն է որ կը բաղխէ տունիդ դուռը. իսկոյն դուռը պիտի չբանայի՞ ր անոր եւ ամէն բան պիտի չընէի՞ ր անոր հաճութիւնը շահելու համար: Ինչո՞ւ Քրիստոսի հետ նոյն ձեւով չես վերաբերիր: Ինչո՞ւ մարդոց նկատմամբ աւելի սեր եւ երկիրաճութիւն ցոյց կու տաս քան Քրիստոսի նկատմամբ: Միթէ Քրիստոս չայտարարե՞ց թէ ով որ սիրէ ռեւէ մարդ իրմէ աւելի, արժանի չէ իրեն (Մտ 10.37):

Քրիստոս դրան սեմին է եւ ո՛չ թէ դռնէն հեռու

«Դրան առջեւ եմ ու կը բաղխեմէ: «Առջեւ եմ բացատրութիւնը ցոյց կու տայ, որ Քրիստոս ճի՛շդ դուռին քովն է եւ ո՛չ թէ տասը կամ քսան մեթր անդին: «Անիկա մօտ էե մեր սիրտերուն (Ես 55.6), բայց կարծէք տակաւին մեր սիրտերուն մէջ չէ: Բաղխելու գործողութիւնը մեր սիրտերէն ներս մուտք գործելու իր վառ փափաքին արտացոլացումն է: Աստուած հետեւաբար, մեզմէ հեռու եղող Աստուած մը չէ: Աստուծոյ համար գործածուած «մօտ էե բացատրութիւնը, կը պարզէ որ Աստուած քաջատեղեակ է մեր բոլոր տեսակի նեղութիւններէն: Երբ նեղութեան մէջ ենք, յիշենք որ Աստուած «մօտե եղող Աստուած մըն է եւ ո՛չ թէ հեռու եղող Աստուած մը: Նեղութեան ընթացքին օգնութեան կանչէ զԱստուած եւ ան պատասխան պիտի տայ քեզի (Սղ 81.7):

Քրիստոս՝ մնայուն բաղխողը

«Դրան առջեւ եմ ու կը բաղխեմէ բացատրութիւնը յստակ կը դարձնէ, որ Քրիստոս ժամանակ առ ժամանակ չէ որ մեր սիրտին

դրան առջեւ կը կանգնի, այլ՝ միշտ: Մեր սիրտին դրան առջեւ յարատւօրէն կայնիլը ցոյց կու տայ Քրիստոսի ցուցաբերած ներողամտութիւնն ու համբերատարութիւնը մեզի հանդէպ: Քրիստոս լոկ մեր սիրտին դրան առջեւ կայնող մը չէ սակայն, այլեւ՝ զանոնք անդուօրէն բաղխող մը: Եթէ երբեք մեր սիրտին դրան առջեւ յարատւօրէն կայնիլը ցոյց կու տայ անոր համբերատարութիւնն ու ներողամտութիւնը, միւս կողմէն սակայն, բաղխելու գործողութիւնը ցոյց կու տայ անոր անչափ սէրն ու գուրգուրալից վերաբերմունքը մեզի հանդէպ:

Քրիստոս Սուրբ Հոգիով է որ կը բաղխէ մեր սիրտին դուռը: Սուրբ Հոգին ի՛նքն է որ մեր մեղքերուն պժգալիութիւնը կը յայտնէ մեզի որպէսզի մեզ առաջնորդէ Քրիստոսի: Անոնք որոնք կը յամառին փակ պահել իրենց սիրտին դուռը Սուրբ Հոգիին արթնութեան կոչերուն առջեւ, անոնք կը վտանգեն իրենց յաւիտենականութիւնը (Մր 3.28-29):

Երբ մնայուն կերպով կը մերժենք Սուրբ Հոգիին ձայնին ուշադրութիւն դարձնել, Քրիստոս ստիպուած կը սկսի քիչ մը աւելի զօրաւոր կերպով բաղխել մեր սիրտին դուռը, այսինքն, կը սկսի տարբեր միջոցներու դիմել մեր ուշադրութիւնը գրաւելու համար: Այդ տարբեր միջոցները միշտ ալ հաճելի միջոցներ չեն ըլլար: Այդ տարբեր միջոցներու շարքին են հիւանդութիւնը, դրամական կորուստները, անակնկալ աղէտները եւ տեսակ-տեսակ դժբախտութիւնները: Աստուած կրնայ թոյլ տալ որ լուրջ դժուարութեան մը բաղխիւնք, անով մեր ուշադրութիւնը իրեն դարձնելու համար:

Քրիստոս մեր սիրտին դուռը չի բանար մեր կամքէն անկախ

Երբ կ'ըսեմ թէ Քրիստոս տարբեր միջոցներու կը դիմէ մեզ իրեն դարձնելու համար, ըսել չեմ ուզեր հարկաւ, որ ան բռնի միջոցներով մեզ ապաշխարութեան կ'առաջնորդէ: Քրիստոս յաւիտենապէս կորսուիլ ուզող մարդը փրկել «չի կրնարե: Մեր սիրտին դուռը Քրիստոսի առջեւ բանալու եւ կամ փակուած պահելու գործողութիւնը մեր ազատ կամքին թողուած է: Ահա թէ ինչո՞ւ Քրիստոս եթէ- ի հարց մը կը դնէ մեջտեղ: *«Եթէ մէկը իմ ձայնս լսէ՞»: Քրիստոս մեր կամքէն անկախ ալ կրնայ մուտք*

գործել մեր սիրտն ներս, բայց այդպես չ'ընէր, որովհետեւ ան կը յարգէ մեր ազատ կամեցողութիւնը: Ան կը սպասէ որ կամաւորաբար եւ սիրայօժար կերպով բանանք դուռը մեր սիրտին: Ան չի' նմանիր մարդու մը որ կը սպառնայ դուռը կոտրել եթէ չբացուի:

Քանի որ Քրիստոս ինքզինք ռեւէ մէկուն չի' պարտադրեր, այդ չի' նշանակեր որ պէտք է անտեսենք զինք եւ դուրսը սպասեցնել տանք: Պէ՛տք է արհամարհենք Աստուծոյ անչափ քաղցրութիւնը, ներողամտութիւնը եւ համբերատարութիւնը, երբ զիտենք որ Աստուծոյ քաղցրութիւնն է որ մեզ ապաշխարութեան կը բերէ (Հո 2.4): Քրիստոսի անչափ սէրը մեզի հանդէպ կը ստիպէ զՔրիստոս ոչինչ ստիպելու մեզ: Մեր անձերու փրկութեան համար Աստուած պէտք է ի'ր բաժինը ընէ եւ մենք ալ մե'ր բաժինը: Եթէ ճի'շդ է որ առանց մեր երկնաւոր Հօր ո'չ ոք կրնայ Քրիստոսի գալ (Յհ 6.44), միւս կողմէն նաեւ ճի'շդ է, որ եթէ ռեւէ մէկը ուզէ Քրիստոսի գալ, Քրիստոս գայն պիտի չմերժէ (Յհ 6.37):

Լսող ականջներ ունենալու անհրաժեշտութիւնը

«Եթէ մէկը իմ ձայնս լսէ՞: Մեղքերով ինքնիր հոգեւոր ականջները բթացուցած մարդը չի' կրնար լսել Քրիստոսի ձայնը: Շատ կարեւոր է լսող հոգեւոր ականջներ ունենալ: Փարիսեցիները խուլ չէին բայց չկրցան լսել Քրիստոսի ձայնը եւ բանալ իրենց սիրտին դուռը, միւս կողմէն, կային մարդիկ որոնք իսկապէս խուլ էին, եւ սակայն, լսեցին Փրկիչին ձայնը (Մտ 11.5, Մր 7.32-33): Քրիստոս զիտէ որ նիւթական ականջ ունեցող ամէն մարդ չէ որ կը լսէ: Ահա թէ ինչո՛ւ Քրիստոս ըսաւ. «Ականջ ունեցողը թող լսէ» (Ղկ 8.8): Լսող ականջ չունեցող մարդը ընդառաջող սիրտ ալ չի կրնար ունենալ: Դուռին բաղխումը չլսող մարդը ինչպէ՞ս կրնայ բանալ դուռը: Եթէ երբեք լսող ականջներ ունինք, անպայման որ պիտի լսենք Քրիստոսի ձայնը որ կ'ըսէ.- «Ո՛վ իմ քոյրս, իմ սիրուհիս, իմ աղանձիս, իմ կատարեալս, բաց ինձի, քանզի իմ գլուխս ցօղով լեցուեցաւ ու վարսերս՝ զհշերտուան շաղերովէ» (Երգ 5.2): Վերջին տողը յստակօրէն ցոյց կու տայ մեր Տիրոջ երկարատեւ սպասումը մեզմէ իւրաքանչիւրին դարձին: Ան երկար ժամանակէ ի վեր դուրսը պահուած կը մնայ: Ժամանակն է որ ներս առնուի:

Աստուած կը խօսի լսող ականջներուն

«Եթէ մէկը իմ ձայնս լսէ՞: Աստուած զինք լսել ուզող մարդիկ կը փնտռէ: Երբ պատրաստակամութիւն յայտնենք զինք լսելու, այն ատեն պիտի սկսի խօսիլ մեզի իր սիրոյն եւ ծրագրիին մասին: Տակաւին, եթէ լսելու փափաք յայտնենք, ան պիտի դառնայ մեր ուսուցիչը: Ան մեզի պիտի սորվեցնէ ինքնիր մասին, մեր անձերուն մասին եւ մեր նմաններուն մասին: Որքան դիպուկ է Կոռնելիոս հարիւրապետին խօսքը ուղղուած Պետրոս առաքեալին. «Պատրաստ ենք լսելու ինչ որ Տէրը հրամայած է քեզի» (Գրծ 10.33): Սիրելի՛ ընթերցող, դուն ալ Կոռնելիոս հարիւրապետին նման կրնա՞ս ըսել. «Պատրաստ եմ լսելու ինչ որ Տէրը հրամայած է: Չի՛ բաւեր պատրաստակամութիւն յայտնել լսելու, այլեւ պատրաստ պէտք է ըլլալ մեր սիրտին դուռը բանալու Քրիստոսի առջեւ: Այնքան ատեն երբ չենք բացած մեր սիրտին դուռը իր առջեւ, ան դուրս կայնելով պիտի չխօսի մեզի: Անարգա՛նք է խօսիլ մէկու մը հետ դրան մուտքին առանց զինք ներս հրաւիրելու:

Փրկութեան հրաւերը ուղղուած է բոլորին

«Եթէ մէկը՞: «Մէկըն բառը ցոյց կու տայ, որ իւրաքանչիւր մարդ արժէք է Քրիստոսի համար: Աստուած հետաքրքրուած է ամէն մէկ մարդու փրկութեամբ: Քրիստոս ի՛նքն իսկ յայտարարեց որ եթէ իր հարիւր ոչխարներէն միայն մէկը կորսնցնէ, կը ձգէ իննսունինը ոչխարները արօտավայրին մէջ եւ կ'երթայ կորսուածին ետեւէն, մինչեւ որ գտնէ զայն (Ղկ 15.4): Քրիստոնեայ մարդը ո՛չ ոք պէտք է անտեսէ: Քրիստոսի նման քրիստոնեայ մարդն ալ պէտք է պատրաստ ըլլայ ձգելու ամէն ինչ եւ երթալու իր կորսուած եղբօր եւ քրոջ ետեւէն՝ զայն վերադարձնելու համար Քրիստոսի հօտին:

«Եթէ մէկը՞ ըսելով, Քրիստոս ըսել կ'ուզէ «ոեւէ մէկը՞: Հրաւերը ուղղուած չէ Լաւողիկիայի եկեղեցիին անդամներուն միայն, այլ համայն մարդկութեան: Նախասահմանութեան վարդապետութեան հետեւորդները, կ'ուսուցանեն որ Աստուած սկիզբէն սահմանած է թէ որո՛նք դժոխք պիտի նետուին եւ

որո՞նք արքայութիւնը պիտի ժառանգեն: Սուրբ Գիրքը սակայն տարբեր բան կ'ուսուցանէ: Հոն կը կարդանք. «*Ա՛յդ է բարին եւ այդ կը փափաքի Աստուած, մեր Փրկիչը, որ կ'ուզէ որ բոլոր մարդիկը փրկուին եւ հասնին ճշմարտութեան ճանաչումին, թէ՛ մէկ Աստուած կայ միայն, եւ Աստուծոյ ու մարդոց միջեւ միակ միջնորդ մը՝ Յիսուս Քրիստոս մարդը, որ ինքզինքը իբրեւ փրկագին տուաւ բոլոր մարդոց համարե* (Ա.Տմ 2.3-6): «*Բոլոր մարդիկը եւ «բոլոր մարդոց համարե* բացատրութիւնները ցոյց չեն տար, որ Աստուած նախասահմանած չէ որ ոմանք դժոխք երթան:

Սիրելի՛ ընթերցող, եթէ նախասահմանութեան ժխտական իմաստին հաւատացող մէկն ես, եւ անպայման կ'ուզես ոմանք դժոխք դրկել, մէ՛կ բան գիտցիր սակայն, որ Աստուած «*չ'ուզեր որ ռեւէ մէկը կորսուի, այլ՝ կ'ուզէ որ բոլորն ալ ապաշխարելու առիթ ունենան*» (Ա.Պտ 3.9 Հմմտ Եփ 3.6): Աստուծոյ կամեցածին հակառակ բան մի՛ կամենար: Քրիստոս ինքզինքը իբրեւ փրկագին չտուաւ քեզի՛ եւ ինծի՛ համար միայն, այլ համայն մարդկութեան համար: Քրիստոսի փրկարար արեան դէմ աններելի մեղք է որ կը գործեն անոնք՝ որոնք կը հաւատան որ ոմանք նախասահմանուած են դժոխք երթալու:

«*Եթէ մէկը իմ ձայնս լսէ՞*»: Աստուած բոլոր մարդոց կարողութիւն տուած է իր ձայնը լսելու, կը բաւէ որ մարդիկ օգտագործեն աստուածապարգեւ իրենց կարողութիւնը եւ դառնան Աստուծոյ: Եթէ Տէր Յիսուսի ոչխարներն ենք, անպայման որ պիտի լսենք անոր ձայնը (Յհ 10.4): Իրաւ ոչխարը իր տիրոջ ձայնը այլ ձայներէ զանազանել գիտցող եւ կրցող ոչխարն է: Աշխարհէն բազմահարիւր ձայներ կը հասնին մեր ականջներուն, բազմաթիւ հրաւերներ կ'ուղղուին մեզի, աշխարհին փարելու բազմահազար առիթներ կ'ընծայուին մեզի: ԶԱստուած սիրող ու փնտրող մարդը, այդ բոլոր ձայներէն կրնայ եւ գիտէ զանազանել Տէր Յիսուսի սրինգին քաղցր ձայնը:

Դուռը բանալը՝ Տիրոջ տանտիրութիւնը ճանչնալ է

«*Եւ դուռը բանայ՞*»: Տիրոջ սրինգին քաղցր ձայնը լսողը չի կրնար անտարբեր մնալ եւ իր սիրտին դուռը չբանալ անոր առջեւ: Ի՞նչ կը նշանակէ սիրտին դուռը բանալ: Սիրտին դուռը

բանալ կը նշանակէ առիթ տալ Քրիստոսի մեր կեանքերէն ներս մուտք գործելու: Դուռը Տիրոջ բանալ, կը նշանակէ ճանչնալ Տիրոջ տիրութիւնն ու իշխանութիւնը: Դուռը բանալը Աստուծոյ վստահիլ է, անոր կամքին առջեւ խոնարհիլ է, մեր կեանքի դէկը անոր յանձնել է, անոր պաշտպանութեան յանձնուիլ է, անոր թելերուն հովանաւորութեան տակ ապաւինիլ է, անոր մեր կեանքերուն մէջ ազատութիւն տալ է, անոր հետ հաշտուիլ եւ նոր ուխտ մը կնքել է: Տակաւին ու մանաւանդ, Տիրոջ առջեւ դուռը բանալը զանիկա պատուել ու փառաւորել է: Դուռը մէկու մը երեսին փակ պահելը զանիկա անպատուել է: Դուռ մը միշտ երկու տեղեր կամ երկու անձեր իրարմէ բաժնող իրականութիւնն է: Ուրեմն դուռը բանալ, կը նշանակէ քանդել այն պատը որ մեզ կը բաժնէ Քրիստոսէ:

Դուռը բանալը՝ որոշումի հարց է

«Եւ դուռը բանայ...է: Սիրելի՛ բարեկամ, մեր սիրտին դուռը բանալը որոշումի հարց է: Եթէ իսկապէս կը փափաքիս եւ կ'աշխատիս սիրտդ բանալու Քրիստոսի առջեւ, գիտցի՛ր, որ ո՛չ ոք եւ ո՛չ մէկ բան կրնայ արգելք հանդիսանալ որ իրականացնես փափաքդ: Այսօր որոշէ սիրտդ յանձնել Քրիստոսի: Հաստատ մնա՛ որոշումիդ վրայ եւ շուտով Տէրը պիտի օրհնէ քեզ: Սիրտդ Տիրոջ ջանձնելու պատճառներ եւ պատրուակներ մի՛ փնտրեր: Խորքին մէջ, Տիրոջ ջանձնուելու որեւէ պատճառ չունիս, բայց ամէն պատճառ ունիս Տիրոջ յանձնուելու:

Սիրտիդ դուռը բաց աղօթքով

«Եւ դուռը բանայ...է: Եթէ երբեք Տիրոջ դառնալ եւ սիրտդ անոր առջեւ բանալ կ'ուզես բայց բանալու կերպը չես գիտեր, քեզ կը հրաւիրեմ որ սիրտի անկեղծութեամբ հետեւեալ աղօթքը ինծի հետ միասին արտասանես. «Ո՛վ Տէր, դո՛ւն ըսիր, եթէ բանաք ձեր սիրտին դուռը ներս պիտի մտնեմ: Տէր Յիսուս, սիրտիս դուռը բանալ կ'ուզեմ, բայց բանալու կերպը չեմ գիտեր: Բանալ կը ջանամ եւ չեմ յաջողիր: Կ'աղաչեմ քեզի, ո՛վ Տէր, դո՛ւն բաց սիրտս, եւ կամ, օգնէ՛ ինծի որ կարենամ բանալ: Ես կորսնցուցած եմ սիրտիս բանալին, եւ հետեւաբար, ինչպէ՞ս կրնամ բանալ դուռ

մը՝ որուն բանային չունիւ: Օգնէ՛ ինծի բանային գտնելու եւ քեզի դառնալու: Տէ՛ր, դուն չէի՞ր որ իննսունինը ոչխարները ձգելով, փնտռելու գացիր կորսուած միակ ոչխարը, եւ զայն գտնելով՝ ուսերուդ վրայ դրիր, ուրախացար եւ հրաւիրեցիր որ ուրիշներն ալ քեզի հետ ուրախանան (Ղկ 15.6): Տէր Յիսուս, կ'աղաչեմ, զի՛ս ալ նկատէ կորսուած ոչխար մը եւ ճամբայ ելիր զիս փնտռելու վճռակամութեամբէ:

Շարունակէ՛ աղօթքդ ըսելով. «Տէ՛ր, միթէ քու անչափ սէրդ չէ՞ր որ դարձի բերաւ անատակ որդին: Միթէ քու սիրոյ մէկ նայուածքը չէ՞ր որ բացաւ Չակքէնսի սիրտը: Միթէ խաչին վրայ անհուն ներողամտութիւնդ տեսնելով չէ՞ր որ դարձի եկաւ քեզի խաչակից եղող աջակողմեան աւագակը: Կը խնդրեմ Տէ՛ր, զիս նկատէ այն կորսուած դրամը որ պէտք ունի փնտռուելու եւ գտնուելու քու կողմէ: Չիս նկատէ այն վիրաւոր մարդը որ գետին ինկած կը սպասէ բարեգութ Սամարացիիդ: Չիս նկատէ Չակքէնս մը որ ծառին վրայ բարձրացած քեզ տեսնել կ'ուզէ: Օգնէ՛ ինծի որ ոչ միայն Չակքէնսի նման ծառ բաձրանամ, այլեւ՝ այս աշխարհին յատուկ բոլոր տեսակի մտահոգութիւններէն ու ցանկութիւններէն վեր բաձրանամ՝ կարենալ քեզ տեսնելու համար աւելի մօտէն եւ աւելի յստակ: Ո՛վ իմ երկնաւոր Հայրս, ինչպէս սգաւորը մխիթարողի պէտք ունի, այնպէս ալ ես, մեղքերուս իբրեւ հետեւանք սգաւոր դարձածս՝ քեզի՛ պէտք ունիմ, ամէն մարդէ եւ ամէն բանէ աւելիէ:

Միրելի՛ հայրդի, եթէ սիրտի անկեղծութեամբ արտասանեցիր այս աղօթքը, գիտցի՛ր որ դուն այլեւս դարձար Քրիստոսի սեփականութիւնը, իսկ Քրիստոս՝ սեփականատէրդ: Վստահէ՛ Սեփականատիրոջդ եւ ամո՛ւր բռնած մնա՛ անոր ձեռքէն, որպէսզի երբ ան վերադառնայ՝ չմնաս երկրի վրայ, այլ՝ յարութիւն առնող հաւատացեալներուն հետ միասին ամպերու վրայ երկինք յափշտակուիս Տէրը դիմաւորելու համար, եւ այնուհետեւ Տիրոջ հետ միասին ըլլաս յաւիտեան (Ա.Թս 4.16-17):

Երբ Քրիստոս մուտք գործէ մեր սիրտերէն՝
հոն ապահովութիւն կը տիրէ

«Ներս պիտի մտնեմ@է: Դուն Քրիստոսի սեփական տունն ես (Եբր 3.6): Այս իմաստով, տունը դուն ես, իսկ տանտէրը՝

Քրիստոս: Տանտերը ներս գալ կ'ուզէ: Կարելի՞ քան է Տանտերը դուրս ձգել: Թոյլ տուր որ Քրիստոս մուտք գործէ սիրտէդ ներս: Երբ սիրտիդ մէջ ունենաս սիրտիդ տանտերը՝ Քրիստոս, այն ատեն համակ էութիւնդ պիտի ողողուի ապահովութեան, վստահութեան եւ խաղաղութեան զգացումներով: Հո՛ն ուր խաղաղութեան Իշխանը ներկայ չէ, հոն խռովութիւնը կ'իշխէ: Հո՛ն ուր Տանտերը բացակայ է, հոն անապահովութիւնն ու անորոշութիւնն են որ կը տիրեն: *«Եթէ Տէրը չպահպանէ քաղաքը, գուր տեղ կը հսկեն պահապանները»* (Սղ 127.1): Միբելի՛ ընթերցող, գո՛ւր են ինքնապահպանումի եւ ինքնապաշտպանութեան բոլոր ջանքերդ եթէ երբեք Աստուծոյ պաշտպանութեան չես ապաւինած:

Քրիստոսի մուտք գործելը՝ մեզ կ'առաջնորդէ նորոգութեան

«Ներս պիտի մտնեմ@է»: Քրիստոս կ'ուզէ մեր սիրտերէն ներս մուտք գործել, որպէսզի իր ներկայութեամբ սրբէ ու սրբացնէ զանոնք: Երբ Քրիստոս մուտք գործէ մեր կեանքերէն ներս, մեր հոգիները պիտի հրճուին, մեր սիրտերը պիտի նորոգուին, մեր միտքերը յստակատես պիտի դառնան, մեր աշխատանքները պիտի օրհնուին, մեր ուշադրութեան առարկան պիտի դառնայ երկինքն ու երկնայինը, եւ Եսայի մարգարէին բառերով, մեր ոյժը պիտի նորոգուի, արծիւներու նման բարձրերը պիտի ելլենք, պիտի վազենք ու չթուլնանք, պիտի քալենք ու չյոգնինք (Ես 40.31):

Քրիստոսի մուտք գործելը՝ արմատական փոփոխութիւն կը յառաջացնէ

Այո՛ սիրելի ընթերցող, երբ Քրիստոս մուտք գործէ սիրտէդ ներս, յեղափոխութիւն մը, տարբերութիւն մը, փոփոխութիւն մը հանդէս պիտի գայ կեանքիդ մէջ: Մի՛ վախնար այն փոփոխութենէն որ կրնայ յառաջ գալ սիրտիդ ու կեանքիդ մէջ Քրիստոսի մուտքով: Շատեր վախցած են այդ փոփոխութենէն եւ ասոր համար ալ մերժած են իրենց սիրտերը յանձնել Քրիստոսի: Մարդ արարածը ընդհանրապէս կը սիրէ իր գիտցածին կառչած

մնալ: Ան չի՛ սիրեր հրաժարիլ իր գիտցածէն: Դուն սակայն, այդպիսին մի՛ ըլլար եւ այդպէս մի՛ ըներ: Համարձակութիւնը ունեցիր այո՛ ըսելու Քրիստոսով իրականացող փոփոխութեան: Վախնալիքը չփոխուիլն է եւ ո՛չ թէ փոխուիլը: Մի՛ նայիր աշխարհին ու աշխարհիկ կեանքը սիրող մարդոց *«որովհետեւ չեն փոխուիր անոնք ու Աստուծմէ չեն վախնարե* (Սղ 55.19), այլ նայիր այն մեղաւորներուն՝ որոնք անսացին Քրիստոսի ձայնին եւ դարձի եկան եւ նոր սիրտ ու նոր հոգի ստացան (Եզ 36.26):

Քրիստոսի մուտքը կը դորդացնէ մեր համակ էութիւնը

«Ներս պիտի մտնեմ@է: Խնդրեմ պարզ խօսք մը մի՛ նկատեր այս խօսքը, որովհետեւ պարզ անձ մը չէ մտնողը, այլ փառքի ու զօրութեան թագաւորը՝ Քրիստոս: *«Երբ Յիսուս Երուսաղէմ մտաւ, ամբողջ քաղաքը դորդեցաւ* (Մտ 21.10): Այո՛ սիրելիներ, Քրիստոս կը դորդացնէ հոն ուր կը մտնէ: Ինչպէս երբ Քրիստոս Երուսաղէմ մտաւ ամբողջ քաղաքը դորդեցաւ, այնպէս ալ երբ մուտք գործէ մեր սիրտերէն ներս, մեր ողջ էութիւնը պիտի դորդայ, մեր հոգիները պիտի խայտան, մեր խորհուրդները պիտի մաքրուին եւ մեր սիրտերը պիտի օրհներգեն Տէրը:

Մե՛նք ենք Քրիստոսի իրական տաճարները

Ինչպէս երբ լոյսը ծագի խաւարը կը փարատի, այնպէս ալ երբ Քրիստոս մտնէ մեր սիրտերէն ներս, հոն գտնուող ամէն բան որ աստուածահաճոյ չէ, դուրս պիտի փախչի մեր սիրտերէն: Յիշեցէք որ երբ Քրիստոս Երուսաղէմի տաճարը մտաւ, դուրս շարտեց արջառ եւ ոչխար ծախողներն ու լումայնափոխները (Յի 2.13-14): Մենք ալ չենք ուզեր որ ան մուտք գործէ մեր սիրտերէն ներս, որպէսզի հոնկէ դուրս շարտէ ամէն տեսակի մեղք որ ոչխարի եւ աղանիի անմեղութեամբ ներս սպրդած է:

Եթէ երբեք Քրիստոս նիւթական տաճարին նկատմամբ այնքան բժախնդրութիւն ցուցաբերեց, հապա որքա՛ն աւելի բժախնդիր է աննիւթական տաճարներուն նկատմամբ, որ մենք ենք (Ա.Կր 6.19): Մեզմէ իւրաքանչիւրին սիրտը Աստուծոյ Հոգիին տաճարն է: Ահաւոր մեղք է փակել Աստուծոյ տաճարին դուռը

Աստուծոյ դիմաց: Տաճարը չի՛ կրնար իր դռները փակած պահել իր Բնակիչին առջեւ (Ա.Կր 3.16-17): Մեզմէ ամէն մէկը իբրեւ տաճար, կը կորսնցնէ իր արժէքն ու գօրութիւնը, իր գեղեցկութիւնն ու հմայքը երբ Աստուած չէ անոր բնակիչը:

Դառնալ սեղանակից Քրիստոսի

«Անոր հետ պիտի ընթրեմ, ան ալ՝ ինձի հետ»: Սիրելի՛ ընթերցող, մեծարուած ու յարգուած պիտի չզգայի՞ր եթէ երբեք առիթը ընծայուէր քեզի երկրաւոր թագաւորի մը կամ իշխանի մը սեղանակիցը ըլլալու: Անշուշտ: Ահաւասիկ Քրիստոս, Տէրը երկինքի ու երկրի, կը խոստանայ քեզ սեղանակից դարձնել իրեն, եթէ երբեք բանաս սիրտիդ դուռը անոր առջեւ: Երբ Քրիստոս մուտք գործէ կեանքէդ ներս, ուրախութեան սեղան մը պիտի սփռէ առջեւդ եւ ինք անձամբ քեզի պիտի սպասարկէ (Ղկ 12.37): Նաեւ ըսեմ, որ սպասարկողն ու սպասարկուածը նոյնինքն Քրիստոս պիտի ըլլայ: Քրիստոս ի՛նք պիտի ըլլայ սեղան սփռողը եւ Քրիստոս ի՛նք պիտի ըլլայ սեղանին վրայ սփռուածը: Քրիստոս իր մարմինն ու արիւնը պիտի տայ քեզի, եւ դուն անոնց ճաշակումով, հաշտուած պիտի ըլլաս երկնաւոր Հօրդ հետ: Այդ հաշտութեան հասնելու համար երկու բան «պայմանէ է. *առաջին*.- լսել Քրիստոսի ձայնը, եւ *երկրորդ*.- բանալ մեր սիրտին դուռը:

Ընթրիքը՝ խորհրդանիշ հարազատութեան, ընկերակցութեան, եւ ուրախութեան

«Անոր հետ պիտի ընթրեմ, ան ալ՝ ինձի հետ»: Այստեղ ընթրիքը պատկերացումն է երեք իրականութեանց. *առաջին*.- ընթրիքը ակնարկութիւն է այն մտերմութեան եւ հարազատութեան, որ գոյութիւն ունի Փրկիչին եւ փրկութիւնը ընդունող հաւատացեալին միջեւ: *Երկրորդ*.- միասնաբար ընթրելը խորհրդանիշ է այն մնայուն հաղորդակցութեան սերտ յարաբերութեան եւ ընկերակցութեան, որ իրականութիւն կը դառնայ երբ մարդ արարածը հաշտուի իր արարիչին հետ: *Երրորդ*.- ընթրիքը պատկերացումն է այն մեծ ուրախութեան եւ անհուն երջանկութեան զգացումին որ կ'ողողէ հաւատացեալին

սիրտը երբ ան իր սիրտին դուռը կը բանայ խաչէն ճառագայթող շնորհքի լոյսին առջեւ: Իսկապէս ալ, ուրախութիւնը կը պատէ մեր հոգիները երբ ընդունինք զՔրիստոս մեր կեանքերուն մէջ: Սամարիայի համար կ'ըսուի. «Ուրախութիւնը մեծ էր այդ քաղաքին մէջէ քանի որ ընդունէր էին զՔրիստոս իբրեւ Փրկիչ (Գրծ 8.8): Զակքէոս ի'նք նաեւ «ուրախութեամբ ընդունեց Յիսուսը (Ղկ 19.6): Յոբի գիրքին մէջ կը կարդանք, որ ով որ Ամենակարողը դարձնէ իր ոսկին եւ թանկագին արծաթը, այն ատեն Ամենակարողէն ուրախութիւն պիտի ստանայ (Յոբ 22.25-26):

Գահրնկէց Քրիստոսը վերստին գահ բարձրացնենք

Սիրելի՛ ընթերցող բարեկամ, Աստուած ի'նքն էր գահակալը մեր նախահօր եւ նախամօր սիրտերուն: Անոնք զԱստուած գահրնկէց հռչակեցին երբ մեղանչեցին: Աստուած մարդեղացաւ իր թագաւորական գահը իր սեփական արիւնով վերստին ձեռք ձգելու վճռակամութեամբ: Ապստամբութի'ւն է եթէ երբեք մերժենք մեր սիրտին դուռը բանալ մեր սիրտին գահակալին՝ Քրիստոս-թագաւորին առջեւ: Ինչպէս երկրաւոր թագաւորներ կը բանտարկեն եւ կը պատժեն իրենց դէմ ապստամբողները, այնպէս ալ մեր երկնաւոր Տէրը պիտի պատժէ անոնք՝ որոնք կը մերժեն զինք իբրեւ թագաւոր (Մտ 19.27): Ո՞վ է այն ծառան որ թագաւորական պալատին դարպասը կը փակէ թագաւորին առջեւ եւ անպատիժ կը մնայ:

Մեր սիրտին դուռը բանալը՝ արքայութեան դուռը բանալ է

Եթէ կ'ուզենք որ Քրիստոս իր փառաւոր գալստեան օրը, բանայ մեր առջեւ արքայութեան դուռը, պէտք է որ նախ մե'նք բանանք անոր առջեւ մեր սիրտին դուռը: Ինքնիր սիրտին դուռը բացողը, արքայութեան դուռն է որ բացած կ'ըլլայ ինքնիր առջեւ: Մտաբերեցէք որ փեսան (Քրիստոս) չբացաւ արքայութեան դուռը հինգ յիմար կոյսերուն առջեւ (Մտ 25.11-12): Անոնք կոչուեցան յիմար, որովհետեւ ո՛չ հաւատք ունէին եւ ո՛չ ալ հաւատքի արտայայտութիւնը եղող գործեր: Արքայութիւնը յիմար մարդոց

տեղը չէ, անհաւատ եւ անգործ մարդոց տեղը չէ: Հետեւաբար, մեզմէ պահանջուածը իմաստուն կեցուածքն է, մեր աչքերը մեր հաւատքի հիմնադիրին ու կատարելագործողին յառելն է (Եբր 12.2), մեր հաւատքը կեանքի վերածելն է (Ա.Թս 1.3): Իրական իմաստուն մարդը ան է, որ ուշադրութիւն կը դարձնէ Քրիստոսի ձայնին եւ իր սիրտին դուռը կը բանայ անոր առջեւ: Քրիստոս արժանի է մեր ուշադրութեան: Ան արժանի է մեր կողմէ լսուելու եւ մեր սիրտերէն ներս առնուելու:

«Եթէ մէկը իմ ձայնս լսէ եւ դուռը բանայ՝ ե: Սիրելի՛ ընթերցող, որոշէ այսօր դուն այդ «մէկըն ըլլալ: Բա՛ց սիրտդ՝ սիրտիդ սիրահարին՝ Քրիստոսի առջեւ, եւ շուտով երկինքի երջանկութիւնն ու խաղաղութիւնը պիտի ողողէ համակ եութիւնդ:

ՓՐԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՁԱՏՐՈՒԹԻՒՆ

Փրկութիւնը Աստուծոյ շնորհքին եւ անոր պարգեւած հաւատքին արդիւնքն է, իսկ վարձատրութիւնը՝ հաւատքին արտայայտութիւնը եղող մեր գործերուն արդիւնքը: Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ. *«Աստուծոյ շնորհքովը փրկուեցաք, քանի հաւատացիք: Փրկութիւնը ձեր արժանիքը չէ, այլ՝ Աստուծոյ պարգեւն է: Ձեր գործերով շահուած չէ անիկա, որպէսզի ռեւէ մէկը չպարծենայէ (Եփ 2.8-9):*

Իսկ վարձատրութեան վերաբերեալ ան կ'ըսէ. *«Աստուած իւրաքանչիւրին պիտի հատուցանէ՝ անոր գործերուն համաձայնէ (Հն 2.6 հմմտ Բ.Կր 5.10, Փլպ 4.17):* Ի՞նչ է արդեօք այն հատուցումը կամ վարձատրութիւնը որ հաւատացեալ մարդը պիտի ստանայ իր կատարած գործերուն փոխարէն: Մտ 25.21-ին մէջ կը կարդանք. *«Ապրի՛ւ, բարի եւ հաւատարի՛ մ ծառայ, քանի այդ փոքրիկ գումարը շահարկելու մէջ հաւատարիմ գտնուեցար, քեզ աւելի մեծ գործերու պատասխանատու պիտի կարգեմ, եկուր եւ մասնակից եղիր տիրոջդ ուրախութեանէ:*

Ոմանք մեկնելով այս համարէն, կ'ենթադրեն որ արքայութեան մէջ հաւատացեալները տարբեր-տարբեր պատասխանատուութիւններ պիտի ստանձնեն, եւ այդ ստանձնելիք պատասխանատուութիւնները՝ պիտի ըլլան անոնց վարձատրութիւնը: Ասիկա չի՛ կրնար շիտակ ըլլալ, որովհետեւ Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ. *«Իւրաքանչիւրին գործը դատաստանի օրը պիտի յայտնուի, եւ ատիկա կրակը պիտի յայտնէ, որովհետեւ իւրաքանչիւրին գործին որակը կրակով պիտի փորձուի: Եթէ մէկուն շինածը կրակին դիմանայ՝ ենթական պիտի վարձատրուի. իսկ եթէ այրի՛ ենթական պիտի տուժէ, այսինքն թէեւ անձը ինք պիտի փրկուի, սակայն իր գործերուն համար վարձատրութիւն պիտի չստանայէ (Ա.Կր 3.13-15):* Այս խօսքը հարկաւ կը վերաբերի հաւատացեալներուն միայն:

Առաքեալի այս խօսքին համաձայն, հաւատացեալներ պիտի ըլլան որոնք պիտի փրկուին առանց սակայն վարձատրութիւն ստանալու: Եթէ երբեք արքայութեան մէջ մեր ստանձնելիք պատասխանատուութիւնները պիտի ըլլան մեր վարձատրութիւնը (ինչպէս ոմանք կ'ենթադրեն), այդ պարագային, արքայութեան մէջ հաւատացեալներ պիտի ըլլան

որոնք որեւէ պատասխանատուութիւն պիտի չստանձնեն, համաձայն առաքեալի խօսքին. «*Յանձր ինք պիտի փրկուի, սակայն իր գործերուն համար վարձատրութիւն պիտի չստանայ*» (Ա.Կր 3.15): Եթէ իսկապէս վարձատրուիլը պատասխանատուութիւն ստանձնել է, այդ պարագային, չվարձատրուիլը՝ արքայութեան մէջ անպատասխանատու մնալ է:

Հետեւաբար, եթէ վարձատրութիւնը պատասխանատուութիւններ ստանձնելը պիտի չըլլայ, հապա ի՞նչ պիտի ըլլայ: Վարձատրութիւնը նոյնինքն Քրիստոսի ներկայութիւնը պիտի ըլլայ: Փրկութիւնը Քրիստոսի հետ ըլլալն է, իսկ վարձատրութիւնը Քրիստոսի ներկայութիւնը խորապէս զգալն ու ապրիլն է: Առաքեալը խօսելով անհաւատներուն մասին, կ'ըսէ. «*Այդպիսիները յաւիտենական մահուամբ պիտի պատժուին, զրկուելով Տիրոջ ներկայութենէն*» (Բ.Թս 1.9): Եթէ երբեք յաւիտենական մահը Տիրոջ ներկայութենէն զրկուիլն է, ուրեմն, յաւիտենական կեանքը Տիրոջ ներկայութեան մէջ ըլլալն ու ապրիլն է:

Եթէ վարձատրութիւնը Տիրոջ ներկայութեան մէջ ապրիլն է, այդ պարագային ինչպէ՞ս պէտք է բացատրել առաքեալին տուեալ խօսքը. «*Յանձր ինք պիտի փրկուի, սակայն իր գործերուն համար վարձատրութիւն պիտի չստանայ*» (Ա.Կր 3.15): Արդե՞օք «*վարձատրութիւն պիտի չստանայ*» խօսքը կը նշանակէ որ արքայութեան մէջ հաւատացեալներ պիտի ըլլան որոնք Տիրոջ ներկայութիւնը պիտի չզգան եւ պիտի չապրին: Կարելոր է գտնել այս հարցումին պատասխանը:

Ամէն հաւատացեալ պիտի վարձատրուի, այլ խօսքով, պիտի զգայ եւ ապրի Քրիստոսի ներկայութիւնը արքայութեան մէջ, բայց հաւատացեալէ հաւատացեալ պիտի տարբերի այդ զգալու եւ ապրելու տարողութիւնը, որովհետեւ բոլոր հաւատացեալները նոյնքան խոր կերպով չեն սիրած եւ մօտիկ չեն եղած Քրիստոսի: Ո՛րքան մօտիկ եղած ենք Քրիստոսի երկրի վրայ, ա՛յնքան մօտիկ պիտի ըլլանք իրեն արքայութեան մէջ: Այս մօտիկութիւնը մեր վարձատրութիւնն իսկ է:

Ո՛րքան խո՛ր կերպով սիրած ենք Տէր Յիսուսը մեր երկրաւոր կեանքի ընթացքին եւ որքան խո՛ր կերպով փափաքած ենք իր ներկայութեան մէջ ապրիլ, ա՛յնքան աւելի պիտի

վարձատրուինք իր արբեցուցիչ ներկայութեամբ: «Վարձատրութիւն պիտի չստանայե խօսքը հետեւաբար, պարզապէս կը նշանակէ, թէ ենթական Քրիստոսի զգլխիչ ներկայութիւնը զօրեղապէս պիտի չապրի:

Բոլոր հաւատացեալները նո՛յն չափով, նո՛յն ծաւալով, նո՛յն ջերմութեամբ եւ նո՛յն զօրութեամբ չէ որ պիտի զգան եւ ապրին Քրիստոսի ներկայութիւնը: Թէ ինչպէ՞ս կարելի է նո՛յն արքայութեան մէջ եղողներ եւ նո՛յն Արքային ներկայութեան կանգնողներ, նոյն հաճոյքն ու ուրախութիւնը չստանան, հետեւեալ օրինակով կարելի է պարզել այդ մէկը.- ենթադրեցէք պահ մը, որ երկու հոգիներ համերգի մը ներկայ կ'ըլլան: Անոնցմէ մին շատ կը սիրէ համերգի ներկայ ըլլալ, իսկ միւսը՝ նուազ կը սիրէ: Հիմա դո՛ւք ըսէք, երկուքը նո՛յն հաճոյքը կը ստանան, հոգեկան նո՛յն զգացումները կ'ունենան: Բնականաբար ո՛չ: Ան որ շատ կը սիրէ համերգը՝ շատ հաճոյք կը ստանայ անկէ, իսկ նուազ սիրողը՝ նուազ հաճոյք կը ստանայ, բայց երկուքին ալ պարագային հաճոյքը կայ:

Նո՛յնը պիտի ըլլայ պարագան, զՔրիստոս շատ թէ քիչ սիրող հաւատացեալներուն: Նոյնինքն Քրիստոս կը մատնանշէ շատ կամ քիչ սիրելու պարագայ մը. «Անոր որ աւելի կը ներուի՝ անիկա աւելի սէր ցոյց կու տայ, իսկ անոր որ քիչ կը ներուի՝ աւելի քիչ կը սիրէ» (Ղկ 7.47): Եկէք շատ սիրենք Յիսուսը երկրի վրայ, որպէսզի առատօրէն վայելենք իր սէրը երկինքի մէջ ու կշտանանք այդ սիրով:

ՅԱԻԻՏԵՆԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

«Ի՞նչէ է յաւիտենական կեանքը գոր հաւատացեալը պիտի ժառանգէ երբ Քրիստոս վերադառնայ այս աշխարհ Ֆիզիքապէս: Երբ կը խօսինք յաւիտենական կեանքին մասին, ուրիշ բանի մը մասին խօսած չենք ըլլար եթէ ոչ Քրիստոսի անձին մասին: Յաւիտենական կեանքը Քրիստոսի անձէն տարբեր եղող իրականութիւն մը չէ:

Քրիստոս ի՛նքն է յաւիտենական կեանք խոստացողը եւ Քրիստոս ի՛նքն է խոստացուած յաւիտենական կեանքը: Աստուած ի՛նքն է ժառանգութիւնը յաւիտենական կեանքի ժառանգորդներուն, համաձայն Դաւիթի խօսքին. «Տէրն է իմ ժառանգութիւնս եւ բաժակիս բաժինը» (Սղ 16.5), ինչպէս նաեւ. «Դուն իմ բաժինս ես, ո՛վ Տէրէ (Սղ 119.57): Աստուած է բաժին բաժնողն ու բաժնուած բաժինը: Քրիստոս՝ է փրկութիւն շնորհողը եւ շնորհուած փրկութիւնը:

Յաւիտենական կեանքը Քրիստոսի խաչելութեամբ չսկսաւ: Յաւիտենական կեանքը միշտ գոյութիւն ունեցած է որովհետեւ Քրիստոս ի՛նք միշտ գոյութիւն ունեցած է: «Անիկա նոյնինքն կեանքն էր, որ յայտնուեցաւ» (Ա.Յհ 1.2): Քրիստոս յայտնուելէ ետք չէր որ կեանք եղաւ կամ կոչուեցաւ, այլ՝ յայտնուելէ առաջ: Առաքեալը չ՛ր՝սեր թէ Քրիստոս կեանք «եղաւ, այլ՝ կեանք «էր: Քրիստոս մարդ դարձաւ եւ ո՛չ թէ կեանք դարձաւ: Քրիստոս կեանք էր նախքան մարդեղանալը: Հետեւաբար, Քրիստոսի մարմնացումն ու մարդեղացումը նոյնինքն կեանքին մարմնացումն էր:

Քրիստոս Աստուծոյ կողմէ մեզի յայտնուած է տրուած յաւիտենական կեանքն է: Ա՛յս է նաեւ վկայութիւնը Աստուածաշունչին. «Մենք լսեցինք, մեր աչքերով տեսանք եւ մեր ձեռքերով շօշափեցինք Որդին, Բանը, որ սկիզբէն իսկ կեանքի ստեղծիչն էր: Անիկա նոյնինքն կեանքն էր, որ յայտնուեցաւ: Մենք տեսանք եւ կը վկայենք, ձեզի պատմելով անոր մասին, այսինքն՝ յաւիտենական կեանքին մասին, որ Հօրը հետ էր եւ այժմ մեզի յայտնուեցաւ» (Ա.Յհ 1.1-2):

Յովհաննէս առաքեալին գործածած «Լսեցինք, տեսանք եւ շօշափեցինք» բառերը, ցոյց կու տան այն խոր ու ջերմ յարաբերութիւնը որ առաքեալը ունէր Քրիստոսի անձին հետ:

Առաքեալը յաւիտենական կեանքի ժառանգորդը դարձած էր Քրիստոսով, եւ հետեւաբար ան չէր կրնար պատկերացնել կեանք առանց Քրիստոսի: Քրիստոս մեզ չ'առաջնորդեց յաւիտենական կեանքին, այլ՝ իր անձին: Ան իր անձով եւ իր անձին մեզ առաջնորդեց:

Քրիստոս ի՛նքն է յաւիտենական կեանքը, ի՛նքն է յաւիտենական կեանքին յայտնութիւնը, ի՛նքն է յայտնուած յաւիտենական կեանքը: *«Ով որ չունի Որդին՝ յաւիտենական կեանք ալ չունիէ»* (Ա.Յհ 5.12): Եւ հետեւաբար, ժառանգել յաւիտենական կեանքը, կը նշանակէ ժառանգել Քրիստոսի անձը, ըլլալ Քրիստոսի անձին հետ, հրապուրուիլ եւ արբենալ անոր սիրալիր դէմքով, անոր քաղցրաբորբոք ներկայութեամբ, անոր պաշտելի տեսքով:

Սուրբ Գրիգոր Նարեկացի իր Աղօթամատեանին 12-րդ գլխուն մէջ կ'ըսէ. *«Ո՛չ թէ տուրքին՝ այլ տուողին կարօտն ունիմ. փառքը չէ՛ որ անձկալի է ինձի, այլ փառաւորուածը՝ համբուրելի. ո՛չ թէ կեանքին փափաքովը, այլ կենարարին յիշատակովն է որ կը ճենճերիմ միշտ. ո՛չ թէ վայելքին տարփանքովը կը հեծեմ, այլ պատրաստողին տենչանքովը երիկամունքիս խորէն կը ճուամ. հանգիստը չէ որ կը փնտռեմ, այլ հանգչեցնողին երեսը կ'աղաչեմ. ո՛չ թէ հարսնարանին խնճոյքով՝ այլ փեսային անձկութեամբը կը մաշիմէ»:*

Շատ մարդիկ այն տպաւորութիւնը ունին, որ յաւիտենական կեանքը Քրիստոսի կողմէ մեզի տրուելիք կամ յանձնուելիք գանձ մը պիտի ըլլայ: Քրիստոս իր գալստեան օրը մեզի յանձնելիք գանձ պիտի չունենայ: Հաւատացեալ մարդուն գանձը Գանձաբաշխը ի՛նքն պիտի ըլլայ: Քրիստոս ինքզինք իբրեւ գանձ պիտի շնորհէ իր անձին նկատմամբ սաստիկ պապակ ունեցողներուն: *«Աներեւակայելի գանձ մըն է Քրիստոսէ կը հաստատէ Պօղոս առաքեալ (Եփ 3.8):*

Հետեւաբար, Քրիստոս իր քովէն մեզի բան մը տալով չէ որ մեզ պիտի ուրախացնէ եւ կշտացնէ, այլ ինքզինք մեզի տալով: Ո՞ր մէկը աւելի կը նախընտրենք. ընկղմիլ տեսակաւոր գանձերու շատութեան մէջ, թէ ընկղմիլ Քրիստոսի սիրտին ջերմ սիրոյն խորերը: Եթէ երբեք Քրիստոսի կողմէ մեզի տրուածը բարի է, որքա՛ն աւելի բարի է տուողը ի՛նքն՝ Քրիստոս: Նիւթական գանձերը չեն կրնար յագեցնել մեր աննիւթական հոգիներուն

ծարարը: Մեր Հոգիներուն ծարարը մեր հոգիներուն Տէրը ի՛նք
միայն կրնայ յագեցնել:

Միրելի՛ ընթերցող, ինչո՞վ պիտի օգտուէինք եթէ Քրիստոս
մեզի շնորհէր կեանք մը ուրկէ ինք բացակայ ըլլար: Հոն ուր
Քրիստոս չկայ, հոն ո՛չ կեանք կայ եւ ո՛չ ալ գանձ, ո՛չ
ուրախութիւն կայ եւ ո՛չ ալ խաղաղութիւն: Հոն ուր Քրիստոս
չկայ, հոն դատարկութիւն է, դառնութիւն է, մահ է, դժոխք է:
Աստուած կ'ուզէ որ մեր հայեացքը կեդրոնացնենք իր Որդիին
վրայ եւ ո՛չ թէ իր Որդիին կողմէ մեզի տրուածին վրայ:
Քրիստոնէայ մարդուն սիրոյն եւ հետաքրքրութեան առարկան
պէտք է բարերարն Աստուած ի՛նք ըլլայ եւ ո՛չ թէ Աստուծոյ
բարերարութիւնները:

ԶՔրիստոս իբրեւ յաւիտենական կեանք ժառանգող մարդը,
ուրիշ ո՛չ մէկ բանի կարիքը պիտի զգայ: Արքայութեան մէջ
ազատութիւն պիտի չփնտռենք, որովհետեւ Ազատարարը պիտի
ըլլայ իշխողը: Խաղաղութիւն պիտի չաղերսենք, որովհետեւ
Խաղաղարարը պիտի ըլլայ թագաւորողը: Աւելի՛ն պիտի
չուզենք, որովհետեւ Անբաւելին պիտի ըլլայ մեզ բաւարարողը:
Արդեօք Անբաւելին պիտի չբաւե՞ն մեզի: Արդեօք անկարօտն
Աստուած պիտի չկրնայ՝ մեր բոլոր տեսակի կարօտները
գոհացնել: Միրելի՛ ընթերցող, Քրիստոսի յայտնուելուն կարօտը
կը տանջե՞ք:

ՄԱՀԸ ՆՈՐ ԾՆՈՒՆԴ ՄԸՆ Է ԴՐԱԽՏԻՆ ՄԷՁ

Մարդը հոգի, միտք եւ մարմին է: Սա ապացուցուելու չի՝ կարօտիր: Ժողովողը կը հաստատէ որ մահուան պահուն մարմինը հողին կը դառնայ ուրկէ առնուեցաւ եւ հոգին կը դառնայ իր տուիչին՝ Աստուծոյ (Ժդ 12.7): Հոգին հողէն չառնուեցաւ ինչպէս մարմինը: Հոգին ծագումը երկնային է, ահա թէ ինչո՛ւ երբ ատիկա բաժնուի մարմինէն՝ իր ծագման վայրը՝ երկինք կ'երթայ: Եղիշէ պատմիչ կ'ըսէ. *«Թէ երկնային է հոգիին բնութիւնը՝ յայտնի է անկէ, որ երբ ան բաժնուի մարմինէն, երկրին ստորին կողմերը չ'իջներ, այլ կը բարձրանայ իր ծննդավայրը՝ երկինք, եւ հոնկէ կը նայի երկրին վրայէ:*

Երբ երկինքը կը ներկայացուի իբրեւ ծննդավայր մարդուն հոգիին, յստակ է որ ըսել ուզուածը այն է, որ Աստուա՛ծ է անոր ստեղծիչը: Արդարեւ, Աստուա՛ծ է ստեղծիչը մեր հոգիներուն եւ մարմիններուն եւ միայն ի՛ր հրամանով անոնք կրնան իրարմէ բաժնուիլ (Ես 57.16): Ի՞նչ կը պատահի մարդոց հոգիներուն երբ անոնք կը բաժնուին իրենց մարմիններէն: Տարբեր բան կը պատահի հաւատացեալ մարդուն հոգիին եւ տարբեր բան՝ անհաւատին հոգիին: Թէ ի՞նչ կը պատահի իւրաքանչիւրին հոգիին՝ աղքատ Ղազարոսին առակը շատ գեղեցիկ կերպով ցոյց կու տայ ատիկա: Ես կը հաւատամ որ երբ Յիսուս պատմեց աղքատ Ղազարոսին առակը, իր հիմնական նպատակը ցոյց տալն էր մեզի, թէ ի՞նչ է որ կը պատահի մահէն ետք հաւատացեալ եւ անհաւատ մարդոց հոգիներուն:

Ահա՛ թէ ի՞նչ կը պատահի: Ղկ 16.22-ին մէջ կը կարդանք. *«Աղքատը մեռաւ եւ հրեշտակները զինք տարին Աբրահամի մօտէ: Աղքատը առանձին չգնաց դրախտ, այլ հրեշտակները զինք առաջնորդեցին: Այստեղ Քրիստոս երկու բան կը սորվեցնէ մեզի. *առաջին*.- կը սորվեցնէ այն, որ մարդ արարածը իր սեփական ճիգով չի՝ կրնար մուտք գործել դրախտ, այլ մե՛կը պէտք է առաջնորդէ զինք հոն, եւ *երկրորդ*.- կը սորվեցնէ, որ երբ հաւատացեալ մարդը վախճանի, իր հոգին կը դիմաւորուի հրեշտակներու կողմէ, որպէսզի տարուի դրախտ (եւ ո՛չ թէ արքայութիւն): (Պէտք չէ շփոթել իրարու հետ դրախտն ու արքայութիւնը, ինչպէս նաեւ դժոխքն ու դժոխային վիճակը: Անոնց տարբերութեան մասին կարդալ յաջորդ գլուխին մէջ):*

Հիմա գանք տեսնելու թե ի՛նչ կը պատահի անհաւատ մարդուն երբ ան իր հոգին աւանդէ: Ղկ 16.22-ին մէջ կը կարդանք. *«Մեծահարուստն ալ մեռաւ եւ թաղուեցաւ: Դժոխքին մէջ@է:* Ուշագրաւ է որ վերեւ յիշուած երկու կէտերը հոս չենք գտներ: Անհաւատին հոգին ո՛չ դրախտ կը տարուի եւ ո՛չ ալ բարի հրեշտակներուն կողմէ կը դիմաւորուի: Թէ ո՛ր կը տարուի, բնագիրը կը պատասխանէ. *«Դժոխքէ:* Գիտակցաբար գործածեցի «կ'երթայե բացատրութիւնը, որովհետեւ, թեպէտ Սուրբ Գիրքը մեզի չ'ըսեր որ անհաւատ մարդոց հոգիները Սատանային չար ու պիղծ ոգիներուն կողմէ կը դիմաւորուին եւ դժոխք կը տարուին, բայց հաստատ գիտենք որ ասիկա՛ է ճշմարտութիւնը: Ինչպէս բարի մարդոց հոգիները բարի հրեշտակներուն կողմէ կը դիմաւորուին եւ կը տարուին դրախտ, այնպէս ալ չար մարդոց հոգիները չար ոգիներուն կողմէ կը դիմաւորուին եւ կը տարուին դժոխք: Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ նաեւ կը հաստատէ, որ երբ անապաշխար մեղաւորները մահանան, չար ու պիղծ ոգիները կը շրջապատեն իրենց հոգիները եւ գանոնք կը տանին դժոխք:

Հարկաւ Ղկ 16.22-ը միակ համարը չէ որ կ'ապացուցանէ թէ երբ արդար մարդը վախճանի՝ իր հոգին դրախտ կը տարուի, կան նաեւ ուրիշ համարներ, յիշենք անոնցմէ ամենագորեղը. *«Վստահ եղիր, այսօր ինձի հետ պիտի ըլլաս դրախտին մէջէ»* (Ղկ 23.43): Ասիկա խօսք մը չէ, այլ խոստում մը: Քրիստոսի այս խոստումը ուղղուած չէ միայն իրեն խաչակից եղող աջակողմեան աւագակին, այլ նաեւ բոլոր անոնց՝ որոնք զինք կը դաւանին իբրեւ իրենց Տէրն ու Փրկիչը, ինչպէս ըրաւ հաւատացեալ «աւագակը»:

«Վստահ եղիր, այսօր ինձի հետ պիտի ըլլաս դրախտին մէջէ: Մա խօսքը կը պարզէ, որ հաւատացեալ մարդուն համար, մահը ուրիշ բան չէ եթէ ոչ նոր ծնունդ մը Աստուծոյ դրախտին մէջ: Մահը ուրիշ բան չէ եթէ ոչ փոխադրուիլ մը երկրաւոր կեանքին տաղտուկէն դէպի Քրիստոսի գիրկը, ուր տաղտուկ չկայ, ուր միայն կատարեալ խաղաղութիւն, կատարեալ հանգիստ եւ կատարեալ ուրախութիւն կայ: Մահը հետեւաբար, մեզ աշխարհէն դէպի աշխարհին ստեղծիչը տանող ճանապարհն է: Մահը երկրէն դէպի երկինք տանող կամուրջն է:

Գարեգին Բ. Կաթողիկոս, «Ես յաղթեցի աշխարհին և խորագիրը կրող իր գիրքին մեջ կ'ըսեմ. «Միայն աստուածային ոյժով եւ Քրիստոսեան հայեացքով կարելի է ըմբռնել թէ մահը ա'նցք է եւ ո'չ վերջակայան, ելից ճանապարհ է եւ ո'չ կենսահանգիստ, շարունակուող էջ մըն է եւ ո'չ կնքիչ վերջաբան կենաց դպրութեան գրքին մէջէ: Իսկ Ս. Գրիգոր Նարեկացի կ'ըսեմ. «Վերջին օրը ներկայ կեանքին, կը հանդիսանայ առաջին օրը անդենական կեանքինէ: Այս իմաստով, մահը գերեզմանէն ասդին ու գերեզմանէն անդին գտնուող կեանքերը զիրար կամրջող օղակն է: Մահէն անդին գտնուող կեանքը շարունակութիւնն է մահէն ասդին գտնուող կեանքին: Կեանքը ուրեմն, կանգ չ'առնէր մահուամբ, այլ պարզապէս կը ստանայ նոր իմաստ, նոր նկարագիր, նոր տարագ եւ նոր վիճակ:

Պօղոս առաքեալ մահը ըմբռնեց իբրեւ երթալ եւ Քրիստոսի հետ ըլլալ մը: Ան կ'ըսեմ. «Երկու սուրի մէջ մնացած եմ. մէկ կողմէ՝ կը ցանկամ այս կեանքէն ելլել եւ Քրիստոսի հետ ըլլալ, ինչ որ գերազանցօրէն աւելի նախընտրելի է, բայց միւս կողմէ՝ ձեր սիրոյն՝ աւելի կարեւոր կը համարեմ այս կեանքին մէջ մնալը (Փլպ 1.23-24): Մեզ հետաքրքրողը «կը ցանկամ այս կեանքէն ելլել եւ Քրիստոսի հետ ըլլալէ բառերն են: Առաքեալը իր այս խօսքով յստակ կը դարձնէ, որ հաւատացեալ մարդուն համար, մեռնիլ՝ կը նշանակէ Քրիստոսի հետ ըլլալ: Այս իմաստով, մահը կը հանդիսանայ այն դուռը ուրկէ մտնողը ինքզինք դէմ յանդիման կը գտնէ աշխարհի սեփականատիրոջ՝ Տէր Յիսուս Քրիստոսի առջեւ: Եթէ երբեք երկրի վրայ եղած ենք Աստուծոյ հետ, ապրած ենք Աստուծոյ հետ, բնականօրէն մահէն ետք ալ, պիտի շարունակենք ըլլալ Աստուծոյ հետ, ապրիլ Աստուծոյ հետ, ահա թէ ինչո՞ւ Պօղոս առաքեալ կ'ըսեմ. «Ըլլա՛յ կեանքի եւ ըլլա՛յ մահուան մէջ՝ մենք Տիրոջ կը պատկանինք (Հո 14.8): Այո՛ սիրելիներ, հաւատացեալ մարդը Քրիստոսի կը պատկանի ըլլայ ան մահէն ասդին թէ մահէն անդին: Գերեզմանը չի՛ կրնար խզել յարաբերութիւնը Աստուծոյ եւ իր մարդուն: Աստուծոյ եւ հաւատացեալ մարդուն յարաբերութիւնը կը սկսի երկրի վրայ եւ կը շարունակուի երկինքի մէջ աւելի՛ գեղեցկօրէն, աւելի՛ ջերմօրէն եւ աւելի՛ իրականօրէն:

Եթէ երբեք Սուրբ Գիրքը կը խօսի յարութեան մասին, կը խօսի անոր համար՝ որ մահ անխուսափելի իրականութիւն մըն է:

Եւ սակայն, եթէ երբեք ունենանք մահուան ճշգրիտ հասկացողութիւնը, եթէ ճանչնանք մահուան ինչութիւնը, ատիկա պիտի օգնէ մեզի չսարսափելու մահէն, պիտի օգնէ մեզի որ ահ ու դողով չդիմաւորենք զանիկա:

Միրելի՛ ընթերցող, կը վախնա՞ս մահէն: Մահէն վախնալը բնական երեւոյթ է, կարելորը սակայն, վախը չվերածուի սարսափի, յուսահատութեան եւ ընկճուածութեան: Եթէ հանգիստդ կորսնցնելու չափ կը սարսափիս մահէն, այդ կը նշանակէ, որ տակաւին Աստուծոյ զաւակը չես դարձած: Մի՛ ակնկալէր չսարսափիլ մահէն եթէ երբեք քեզի համար անորոշ է թէ մահէն ետք ո՞ւր պիտի երթաս: Անորոշ բանը մի՛շտ կը մտահոգէ եւ կը սարսափեցնէ մարդ արարածը: Այդ անորոշութենէն ձերբազատելու համար որոշ է որ Քրիստոսի պէտք է գաս:

Խնդրեմ պահ մը մտածէ որ եթէ երբեք այսօր աւանդես հոգիդ, ո՞ւր պիտի երթաս: Այստեղ աչքերդ փակելուդ պէս դուն քեզ կա՛մ դրախտին եւ կա՛մ դժոխքին մէջ պիտի գտնես (Ղկ 16.22): Շատ ամաչու է որ հոգիդ դժոխք նետուի: Դուն քու անձիդ չէ՞ս իդճար: Յաւիտենականութիւնը պարզ բան թող չթուի աչքերուդ: Կ՛անդրադառնա՞ս թէ ի՞նչ կը նշանակէ յաւիտենական դժոխք: Դժոխք, ուր մահը անմահ է, ուր դադարը՝ դադրած, վիշտը՝ խելագարեցնող, ցաւը՝ աղաղակեցնող, ծարաւը՝ մաշեցնող, կրակը՝ հալեցնող:

Կայ մեծ եւ հզօր Փրկիչ մը որ կ՛ուզէ քեզ ազատագրել այս բոլորէն: Վստահե՛ Յիսուսի: Ան յոյսի Տէրն ու տուիչն է, հետեւաբար, չի՛ կրնար ըլլալ որ յուսախաբ ընէ քեզ: Ահա սիրտիդ դրան առջեւ կանգնած է ու կը բաղիսէ (Յյտ 3.20): Կը բաւէ որ վճռես սիրտիդ դուռը բանալ իր առջեւ, եւ ան իր յաղթական մուտքը պիտի գործէ սիրտեդ ներս եւ քեզ պիտի դարձնէ յաղթող ընդդէմ մահուան, եւ դուն համարձակութեամբ պիտի կարենաս բացականչել. *«Ո՞ւր է, Մա՛հ, յաղթանակդ. ո՞ւր է Մա՛հ, քու խայթոցդ»* (Ա.Կր 15.55):

ԴՐԱԽՏՆ ՈՒ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԹԱԳԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆԸ ԴԺՈՒՔՆ ՈՒ ԴԺՈՒՄԱՅԻՆ ՎԻՃԱԿԸ

Նախորդ գլուխին մեջ հաստատեցինք որ երբ հաւատացեալ մարդը ննջէ, իր հոգին կը տարուի դրախտ եւ ո՛չ թէ Աստուծոյ թագաւորութիւն: Ասոր ապացոյցը Քրիստոս կու տայ երբ իրեն խաչակից եղող աւագակին կ'ըսէ. «*Վստահ եղիք, այսօր ինձի հետ պիտի ըլլաս դրախտին մէջէ*» (Ղկ 23.43): Հետաքրքրական է որ աւագակը կը խնդրէ Քրիստոսէ զինք յիշել երբ իր թագաւորութեամբ գայ, իսկ Քրիստոս ճշդում մը կը կատարէ, յիշեցնելով անոր որ զինք թագաւորութեան մէջ յիշելէ առաջ նախ դրախտին մէջ պէտք է յիշէ: Ի՞նչ է տարբերութիւնը դրախտին եւ Աստուծոյ թագաւորութեան: Ոմանք հաստատած են, որ դրախտը Աստուծոյ ներկայութիւնն է, իսկ թագաւորութիւնը՝ նոյնինքն Թագաւորը ինք՝ Աստուած: Խորքին մէջ ե՛ւ դրախտը ե՛ւ թագաւորութիւնը Աստուծոյ ներկայութեան պատկերացումներն են:

Կարելոր է սակայն հետեւեալը մեր միտքին մէջ ունենալ: Հաւատացեալ մարդը, ինչպէս վերեւ հաստատեցինք, երբ ննջէ, իր հոգին կը տարուի դրախտ եւ ո՛չ թէ Աստուծոյ թագաւորութիւն: Աստուծոյ թագաւորութեան ժառանգորդները պիտի դառնանք միայն ա՛յն ատեն՝ երբ Քրիստոս երկրորդ անգամ ըլլալով Ֆիզիքապէս յայտնուի եւ իր թագաւորութիւնը հաստատէ երկրի վրայ: Այլ խօսքով, երբ Թագաւորը յայտնուի, ա՛յն ատեն միայն կարելի պիտի ըլլայ ժառանգել Աստուծոյ թագաւորութիւնը:

Երբ կը խօսինք Աստուծոյ թագաւորութիւնը ժառանգելու մասին՝ խօսած չենք ըլլար Աստուծոյ թագաւորութեան անդամ դառնալուն մասին: Թագաւորութիւնը ժառանգելը ուրիշ բան է եւ թագաւորութեան անդամ դառնալը՝ ուրիշ բան: Թագաւորութեան անդամ դառնալը մեր երկրաւոր կեանքի ընթացքին է որ տեղի կ'ունենայ երբ կը յանձնուինք Քրիստոսի, իսկ թագաւորութիւնը ժառանգելը՝ Քրիստոսի երկրորդ գալուստէն ետք է որ պիտի իրականանայ:

Քրիստոսի երկրորդ գալուստէն առաջ ո՛չ ոք կրնայ ժառանգել Աստուծոյ թագաւորութիւնը: Թէպէտ հաստատեցինք

որ Աստուծոյ թագաւորութեան անդամ դառնալն ու զայն ժառանգելը իրարմէ տարբեր բաներ են, եւ սակայն, պէտք է յիշեցնել որ անոնք զիրար ամբողջացնող եւ իրարմով պայմանաւորուած իրականութիւններ են, որովհետեւ, եթէ երբեք մեր երկրաւոր կեանքի ընթացքին չանդամագրուինք Քրիստոսի թագաւորութեան՝ պիտի չկրնանք ժառանգել այդ թագաւորութիւնը Քրիստոսի երկրորդ գալուստէն ետք:

Ոմանք կը խորհին ըսելով.- *«Ի՞նչ տարբերութիւն կ'ընէ դրախտին մէջ եղեր ենք թէ Աստուծոյ թագաւորութեան մէջէ:* Կասկածէ վեր է որ անհուն տարբերութիւն կայ Քրիստոսի երկրորդ գալուստէն առաջ մահացող եւ դրախտ տարուող մարդուն վիճակին եւ Քրիստոսի երկրորդ գալուստէն յետոյ Աստուծոյ թագաւորութիւնը յաւիտենապէս ժառանգող հաւատացեալ մարդուն վիճակին միջեւ: Այդ տարբերութեանց մասին երկա՛ր էջեր կարելի է գրել, բայց այդ մեր ծրագիրին մաս չի կազմեր: Այս հանգրուանին միակ հաստատումը զոր կ'ուզենք ընել, այն է, որ մահէն ետք դրախտ տարուող հաւատացեալ մարդուն հոգիին ուրախութիւնը, փառքը, զօրութիւնը, գեղեցկութիւնը եւ անարատութիւնը, Քրիստոսի երկրորդ գալուստէն եւ Տիզիբական յարութենէն յետոյ ո՛չ միայն պիտի բազմապատկուի, այլեւ կատարեալ ու ամբողջական պիտի դառնայ:

Դրախտը ուր կը տարուի հաւատացեալին հոգին, կը ներկայացնէ «վիճակ մը: Վիճակ մը, ուր հաւատացեալին հոգին «կը զգայե Քրիստոսի պաշտպանարար եւ ուրախարար սիրոյ ներկայութիւնը: Քրիստոսի երկրորդ գալուստէն յետոյ, ատիկա կը դադրի վիճակ մը ըլլալէ, կը դադրի զգացումի կամ զգալու հարց ըլլալէ, եւ կը վերածուի հաւատացեալին էութիւնը համակող անբացատրելի ապրումի, հրաշափայլ եւ հրաշափառ կեանքի, անծայրածիր խինդի եւ խաղաղութեան, որուն մէջ կ'ընկղմի հաւատացեալը եւ որով յաւիտենապէս «կ'արբիէ:

Գալով դժոխային վիճակին եւ դժոխքին, անոնք իրարմէ տարբեր են անով, որ առաջինը Քրիստոսի երկրորդ գալուստէն առաջ եղող իրականութիւն մըն է, իսկ երկրորդը, Քրիստոսի երկրորդ գալուստէն ետք ըլլալիք իրականութիւն մըն է: Աւելի պարզ բացատրութեամբ մը, երբ անհաւատ անձ մը մեռնի, իր հոգին կը մատնուի դժոխային վիճակի մը, իսկ Քրիստոսի

երկրորդ գալուստեն, մարդկութեան յարութենէն եւ վերջին դատաստանէն ետք, ան ուղղակիօրէն դժոխք կը նետուի: Անհաւատ մարդուն դժոխային վիճակը անտանելի կը դառնայ եւ սուր հանգամանք մը կը ստանայ Քրիստոսի երկրորդ գալուստեն եւ վերջին դատաստանէն ետք: Կը կարծէ՞ք որ անհաւատին դժոխային վիճակը պիտի չսաստկանայ դատաստանի օրը հրապարակաւ նշաւակուելէ եւ խայտառակուելէ ետք:

Փորձենք օրինակով մը պարզել թէ ինչպէ՛ս մահէն ետք դժոխային վիճակի մը կը մատնուի անհաւատ մարդը, իսկ վերջին դատաստանէն ետք՝ դժոխքի: Ենթադրենք պահ մը որ մարդասպան մը բանտ դրուեցաւ եւ իրեն ըսուեցաւ որ ամիս մը ետք պիտի կախուի: Ի՞նչ հոգեվիճակէ կը կարծէք պիտի անցնի մահուան դատապարտուած մարդը այդ ամսուան ընթացքին: Կասկած չկայ որ ան դժոխային վիճակ մըն է որ պիտի ապրի: Այո՛, դժոխային վիճակ մըն է ատիկա եւ ո՛չ թէ նոյնինքն դժոխքը: Բանտարկեալին համար «դժոխքը վրայ հասած կ'ըլլայ երբ մէկ ամսուայ բանտարկութեան ժամանակը իր աւարտին հասնի եւ ինք կախադան բարձրանայ:

Մեր ըսել ուզածը հետեւեալն է, անոնք որոնք առանց դարձի գալու կը մեռնին, անոնց հոգիները «մէ՛կ տեղէ կը բանտարկուին եւ կը սկսին ապրիլ դժոխային եւ սպասողական վիճակ մը: Այդ սպասողական վիճակը վերջ պիտի գտնէ Քրիստոսի երկրորդ գալուստեն եւ վերջին դատաստանէն ե՛տք միայն: Դատաստանի օրը, դժոխային վիճակին դժո՛խքն է որ պիտի յաջորդէ: Ինչպէս բանտարկեալը բանտի մէջ դժոխային վիճակ մը կ'ապրի որովհետեւ գիտէ թէ ի՛նչ կը սպասէ իրեն, այնպէս ալ անապաշխարութեամբ վախճանած մարդը՝ կ'ապրի դժոխային վիճակ մը, որովհետեւ գիտէ թէ անաչառ դատաստան մը կայ որ իրեն կը սպասէ:

Ի՞նչ է դժոխքը: Բազմաթիւ բացատրութիւններ առաջարկուած են այս ուղղութեամբ, բայց այդ բոլոր բացատրութիւնները այստեղ յիշելը մեր նիւթի ծիրէն դուրս պիտի բերէ մեզ: Այստեղ կ'ուզեմ պարզապէս մէ՛կ բան յիշեցնել մեր ընթերցողներուն, որ իսկական դժոխքը անմար կրակներու եւ անմահ որդերու մէջ նետուիլը չէ, այլ գրկուիլն է Քրիստոսի ներկայութենէն, ինչպէս առաքեալը կ'ըսէ. *«Այն օրը, այդպիսիները յախտենական մահուամբ պիտի պատժուին,*

զրկուելով Տիրոջ ներկայութենէն եւ անոր փառաւոր զօրութենէն (Բ.Թս 1.9):

Այս համարին համաձայն, յաւիտենական մա՛հ է Տիրոջ ներկայութենէն զրկուիլը: Այո՛, մա՛հ ու դժո՛խք պիտի ըլլայ յաւիտենականութիւնը ամէն մարդու որ կ'ընդդիմանայ Քրիստոսի կամքին եւ կը մերժէ խոնարհիլ անոր ամենակալ ձեռքին տակ: Եթէ երբեք մահն ու դժոխքը Քրիստոսի ներկայութենէն զրկուիլն է, ապա ուրեմն դրախտն ու արքայութիւնը՝ Քրիստոսի ներկայութեան մէջ ընկղմիլն է:

Մի՛այն Քրիստոս կրնայ մեզ ազատել յաւիտենական մահէն եւ դժոխքէն, որովհետեւ միայն Քրիստոս յայտարարեց ըսելով. *«Մահուան ու դժոխքի բանալիները իմ ձեռքս են»* (Յտ 1.18): Հետաքրքրական է որ Յայտնութեան Գիրքին մէջ մահն ու դժոխքը իրարմէ անբաժան կը ներկայանան (Յտ 1.18, 6.8, 20.13, 20.14): Արդարեւ, մա՛հ է դժոխքին մէջ նետուիլը: Դժո՛խք է յաւիտենական մահը: Հոն ուր չ'իջիւեր *«Ե՛ս եմ կեանքը»* յայտարարող կեանքի տէրն ու տուիչը՝ Քրիստոս, հոն մա՛հն է որ կը տիրապետէ, դժո՛խքն է որ կ'իջիւէ:

Սիրելի՛ ընթերցող, ականջ մի՛ տար անոնց՝ որոնք կ'ըսեն. *«Դժոխքն ու արքայութիւնը հոս (աշխարհի մէջ) են»*: Մենք համաձայն ենք որ մարդ արարածը կրնայ իր կամքով ինքնիր կեանքը դժոխքի կամ արքայութեան վերածել, բայց այդ չի նշանակեր որ *«դժոխքն ու արքայութիւնը հոս (աշխարհի մէջ) են»*: Ան որ կը մերժէ դժոխքին իրական ըլլալը՝ մերժած կ'ըլլայ նաեւ արքայութեան իրական ըլլալը, որովհետեւ նոյն Սուրբ Գիրքն է որ կը խօսի երկուքին ալ մասին: Մէկուն գոյութիւնը մերժողը միւսին ալ գոյութիւնը պէտք է մերժէ, որովհետեւ Քրիստոս երկուքին ալ գոյութեան մասին յստակ հաստատումներ կը կատարէ: Աստուածաշունչին մէջ ո՛չ ոք Քրիստոսէ աւելի խօսած է դժոխքին եւ յաւիտենական մահուան մասին: Եկէք հաւատանք Քրիստոսի խօսքերուն եւ դարձի գանք, որպէսզի դառնանք զաւակները յաւիտենական Արքային:

ԴԱՐՁԻ ԵԿԱԾ ՄԸ ԿՐՆԱՅ ԻՐ ՓՐԿՈՒԹԻՒՆԸ ԿՈՐՄՆՑՆԵԼ

Դարձի եկած մը կրնա՞յ իր փրկութիւնը կորսնցնել: Գտնելու համար այս հարցումին ճշգրիտ պատասխանը, նախ պետք է փորձենք գտնել պատասխանը ուրիշ մէկ հարցումին.- կարելի՞ է դէմ դնել Աստուծոյ շնորհքին թէ ոչ: Ե՛ւ Աստուածաշունչը ե՛ւ մարդկային փորձառութիւնը ցոյց կու տան, որ այո՛, կարելի է դէմ դնել Աստուծոյ շնորհքին: Փրկութեան հրաւիրող Աստուծոյ շնորհքը անդուլօրէն կը գործէ բոլոր մարդոց մէջ, եւ սակայն, անուրանալի է որ մարդոց ջախջախիչ մեծամասնութիւնը իրենց ապրած կեանքով Աստուծոյ շնորհքին դէմ է որ կը դնեն: Եթէ երբեք կարելի է դէմ դնել Աստուծոյ շնորհքին, ուրեմն, կարելի է նաեւ, որ դարձի եկած մը իր փրկութիւնը կորսնցնէ:

Աստուածաշունչին մէջ ունինք համարներ ինչպէս նաեւ մարդոց օրինակներ, որոնք կը հաստատեն մեր ըսածը: Ամենէն ցայտուն օրինակը Դեմասի օրինակն է: Բ.Տմ 4.10-ին մէջ կը կարդանք. *«Դեմասը այս աշխարհը նախընտրելով՝ զիս լքեց եւ Թեսաղոնիկէ գնացէ: Պօղոս առաքեալ Դեմասը կը յիշէ իբրեւ իր գործակիցը (Փլմ 24 հմմտ Կղ 4.14): Ահաւասիկ մէկը, որ լքեց աշխարհը եւ հետեւեցաւ Քրիստոսի, եւ ապա դարձեալ լքեց զՔրիստոս եւ հետեւեցաւ աշխարհին: Մէկը, որ Քրիստոսի աւետարանը տարածելու աշխատանքին մէջ դարձած էր հաւատարիմ գործակիցը Պօղոսի, ճանչցած ու ապրած էր ճշմարտութիւնը, եւ վերստին անկէ հեռացած: Սա իրողութիւնը չ'ապացուցաներ որ դարձի եկած մը կրնայ վերստին իր փրկութիւնը կորսնցնել:*

Եթէ անկարելի ըլլար որ զՔրիստոս ճանչցող մը վերստին հեռանար Քրիստոսէ, այդ պարագային Սուրբ Գիրքին մէջ պետք չէ գտնելիք հետեւեալ հաստատումը. *«Անոնք որոնք մեր Տէրն ու Փրկիչը՝ Յիսուս Քրիստոսը ճանչնալով՝ աշխարհի պղծութիւններէն անգամ մը հեռանալէ ետք վերստին նոյն պղծութիւններուն մէջ կ'իյնան, անոնց վիճակը նախկինէն շատ աւելի գէշ կ'ըլլայ: Աւելի լաւ կ'ըլլար՝ որ անոնք բնաւ ճանչցած չըլլային արդարութեան ճամբան, քան թէ ճանչնալէ ետք՝ հեռանային իրենց աւանդուած սուրբ պատուիրանէն: Ինչքան*

անոնց կը պատշաճին Առակաց գիրքին սա ճշմարիտ առածները. շունը իր փսխածին կը դառնայ. իսկ միւսը՝ խոզը որքան ալ լուսա տիղմին մէջ կը թաւալիէ (Բ.Պտ 2.20-22):

Բնագիրին մէջ գործածուած «ճանչնալէ բառը տեսական ճանաչողութեան ակնարկութիւն չէ: Մեկնիչներ միաձայնութեամբ կը հաստատեն, որ «ճանչնալէ բառին համար գործածուած Յունարէն «էրիկնօսիսէ բառը «ամբողջական ճանաչողութիւնէ իմաստը ունի: Ուրեմն, այստեղ բնագիրը կ'ակնարկէ այնպիսի մարդոց, որոնք խորապէս ճանչնալէ ետք զՔրիստոս եւ ընդունելէ ետք զայն իբրեւ Փրկիչ, անոր հետ սերտ եւ ջերմ յարաբերութիւն մշակելէ ետք, դարձեալ հեռացան անկէ:

Նոյն «ճանչնալէ «էրիկնօսիսէ բառը գործածուած կը գտնենք Եփ 4.13, Կդ 2.2, Հո 1.28, Ա.Տմ 2.4-ին մէջ: Յիշենք ասոնցմէ միայն առաջինը. *«Մինչեւ բոլորս հասնինք հաւատքի ամբողջական միութեան եւ Աստուծոյ Որդիին ճանաչողութեան. այսինքն՝ մինչեւ հասնինք հաւատքի չափահասութեան, Քրիստոսի կատարեալ նմանութեանէ (Եփ 4.13):* Շատ հետաքրքրական է, որ այստեղ, Աստուծոյ Որդին ճանչնալ, կը նշանակէ հասնիլ հաւատքի չափահասութեան եւ դառնալ Քրիստոսի կատարեալ նմանութիւնը: Ի՞նչ ցոյց կու տայ այս իրողութիւնը: Ցոյց կու տայ, որ Բ.Պտ 2.20-22-ը կը խօսի այնպիսի մարդոց մասին, որոնք հասնելէ ետք հաւատքի չափահասութեան եւ դառնալէ ետք Քրիստոսի կատարեալ նմանութիւնը, կամաւորաբար վերստին լքեցին զՔրիստոս: Հիմա դո՛ւք ըսէք, սիրելի՛ ընթերցողներ, դարձի եկած մը կրնա՞յ իր փրկութիւնը կորսնցնել, Քրիստոսի արիւնոյ արդարացած մարդ մը կրնա՞յ դարձեալ հեռանալ իր արդարութենէն:

Աստուա՛ծ կու տայ պատասխանը այս հարցումներուն ըսելով. *«Եթէ արդարը իր արդարութենէն դառնայ ու ամբարիշտին ըրած բոլոր զարշուքիւններուն պէս անօրէնութիւն գործէ, պիտի ապրի՞: Անոր ըրած արդար գործերէն ո՛չ մէկը պիտի յիշուի. անիկա իր ըրած յանցանքին ու գործած մեղքին համար պիտի մեռնիէ (Եզ 18.24):* Այս համարը ցոյց չի՞ տար որ Քրիստոսով արդարացած մարդը վերստին կրնայ հեռանալ իր արդարութենէն: Շատ մարդիկ կան որոնք հաւատքի գալէ եւ Սուրբ Հոգիին հաղորդակից դառնալէ ետք, նախընտրած են վերստին աշխարհի հաղորդակցութեան վերադառնալ:

Այս իրողութիւնը չէ՞ որ մատնանիշ կ'ընէ Պօղոս առաքեալ երբ կ'ըսէ. *«Անոնք որ անգամ մը լուսաւորուելով մկրտուելէ, երկնային պարգեւները վայելելէ, Սուրբ Հոգիին հաղորդակից դառնալէ, Աստուծոյ բարի խօսքը ճաշակելէ եւ հանդերձեալ աշխարհի սքանչելիքներուն նախաճաշակը առնելէ ետք՝ իրենց հաւատքը կը լքեն, այդպիսիները կարելի չէ երկրորդ անգամ ապաշխարութեան բերելէ* (Եբր 6.4-6): Այս համարը շատ յստակ կերպով ցոյց կու տայ, որ ռեւէ մարդ փրկութեան պարգեւը ընդունելէ ետք, կրնայ վերստին զանհկա կորսնցնել եթէ երբեք լքէ իր հաւատքը: Նման պարագայի մը, *«մարդուն վերջը իր նախկին վիճակէն աւելի գէշ կ'ըլլայէ* (Մտ 12.45 Հմմտ Ա.Պտ 2.20):

Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ. *«Այլեւս Քրիստոսի մաս կը կազմենք, եթէ մինչեւ վերջ անխախտ պահենք սկիզբէն մեր ձեռք բերած վստահութիւնը* (Եբր 3.14): Ի՞նչ է այստեղ ուսուցումը: Ուսուցումը այն է, որ ռեւէ մէկը որ կը դառնայ Քրիստոսի եւ կը վստահի անոր, այլեւս Քրիստոսի մաս կը կազմէ: Տուեալ համարին մէջ սակայն բառ մը կայ որ պէտք չէ վրիպի մեր ուշադրութենէն: Այդ բառը «եթէն բառն է: *«Եթէ մինչեւ վերջ անխախտ պահենք»* է: Քանի որ «եթէն» հարց մը կայ, կը նշանակէ որ կարելիութիւնը կայ կորսնցնելու մեր փրկութիւնը: «Եթէն-ին ներկայութիւնը թոյլ չի՛ տար որ մենք զմեզ ապահովագրուած նկատենք:

Նոյն իմաստն ու նշանակութիւնը ունի Քրիստոսի հետեւեալ խօսքը. *«Ով որ մինչեւ վերջը դիմանայ, անհկա պիտի փրկուի* (Մտ 10.22): Ո՞վ է որ պիտի փրկուի. ան՝ որ մինչեւ վերջը դիմանայ: Բայց ո՞վ կրնայ ըսել որ ինք մինչեւ վերջը պիտի դիմանայ: Դարերու ընթացքին, անհամար թիւով հաւատացեալներ յարուցուող նեղութիւններուն դիմաց՝ հեռացան քրիստոնէական իրենց հաւատքէն: Ահա թէ ինչո՞ւ Պօղոս կ'ըսէ. *«Չըլլայ որ ռեւէ մէկը իր համոզումներուն մէջ խախտի ներկայ նեղութիւններուն պատճառով* (Ա.Թս 3.3): Այլուր, կ'ըսէ. *«Ով որ կը կարծէ թէ կանգուն է՝ թող զգոյշ ըլլայ որ չիչնայէ* (Ա.Կր 10.12): Առաքեալը պիտի չզգուշացնէր հաւատացեալ մարդը իյնալէ եթէ երբեք իյնալու կարելիութիւնը միշտ բաց չըլլար անոր առջեւ:

Հոս կ'ուզեմ անդրադառնալ շատ կարեւոր կէտի մը: Քրիստոնէական եկեղեցին կ'ուսուցանէ որ Աստուած մարդուն

ազատ կամք տուած է: Այս ուսուցումը կը հաստատուի Բ.Օր 30.19-ի վրայ որ կ'ըսէ. «Այսօր երկինքն ու երկիրը վկայ կը բռնեն՝ ձեզի, որ կեանքն ու մահը, օրհնութիւնն ու անէծքը ձեր առջեւ դրի: Ուրեմն կեանքը ընտրէ որպէսզի ապրիք՝ դուն եւ քու սերունդդ: Ինչո՞ւ յիշեցի այս մէկը: Ի՞նչ կապ ունի «ազատ կամքէ հասկացողութիւնը գՔրիստոս ճանչնալուն եւ զանհկա վերստին ուրանալուն հետ: Շատ սերտ կապ ունի:

Աշխարհի մէջ ապրող ամէն մէկ մարդ էակ կրնայ իր սիրտը բանալ Քրիստոսի առջեւ եթէ ուզէ: Կարելոք ճշմարտութիւնը որ մեր միտքէն պէտք չէ վրիպի հետեւեալն է. մարդ արարծը իր ազատ կամեցողութեամբ կրնայ Քրիստոսի գալ եւ իր ազատ կամեցողութեամբ կրնայ դարձեալ հեռանալ Քրիստոսէ: Դարձի եկող մարդը չի կորսնցնէր իր ազատ կամեցողութեան պարգևը: Քանի որ մարդը ազատ կամք ունի իր դարձի գալէն առաջ եւ քանի որ դարձի գալէն ետք կը շարունակէ պահել իր ազատ կամքը, ուրեմն, Քրիստոսէ հեռանալու վտանգը միշտ ի գորու է:

Ոմանք կը հաստատեն որ ճշմարտապէս դարձի եկած եւ Քրիստոսի սէրը ըմբռնանա՞ծ մարդը չի կրնար հեռանալ Քրիստոսէ: Այս խօսքը մարդուն զգացումին արտաբերումը եղող խօսք մըն է: Որքան ալ թուի որ գեղեցիկ խօսք մըն է ատիկա, սակայն, չի դադրիր Սուրբ Գիրքի ուսուցման հակառակ ըլլալէ: Եթէ երբեք դարձի եկող մարդ մը կորսնցնէր իր ազատ կամքը, այդ պարագային միայն կարելի պիտի ըլլար ըսել, որ գՔրիստոս ճշմարտապէս ճանչցող մը չի կրնար վերստին հեռանալ Անկէ:

Ընթերցող եղբայր, Աստուածաշունչը կը հաստատէ, որ Սուրբ Հոգին կրնայ իջնել մեր վրայ, եւ սակայն, մեր անհնազանդութեան պատճառով կրնայ վերստին հեռանալ մեզմէ: Յիշեցէք որ իջաւ Սաւուղին վրայ (Ա.Թգ 10.10) եւ վերստին հեռացաւ անկէ (Ա.Թգ 16.14): Տրուեցաւ մարդուն (Օն 2.7 Հմմտ Յոբ 27.3) եւ դարձեալ առնուեցաւ անկէ (Օն 6.3): Իջաւ Սամփսունի վրայ եւ զօրացուց զանհկա (Դտ 13.24-25, 14.6) եւ վերստին լքեց զայն (Դտ 16.20): Կրնանք ուրախացնել զԱստուած (Ես 62.5), ուրախանալ Աստուծով (Սղ 40.16, 70.4), բայց նաեւ կրնանք տրտմեցնել զայն, ահա թէ ինչո՞ւ Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ. «Մի՛ տրտմեցնէք Աստուծոյ Սուրբ Հոգին, որով կնքուեցաք՝ փրկութեան օրոյան հասնելու համարէ (Եփ 4.30 Հմմտ Ես 63.10): Կրնանք լեցուիլ Սուրբ Հոգիին կրակով (Գրծ 2.3-4), եւ կրնանք

միաժամանակ մարել Սուրբ Հոգիին կրակը մեր մէջ (Ա.Թս 5.19): Ի՞նչ ցոյց կու տան այս բոլոր համարները: Ցոյց կու տան, որ մարդը կրնայ դարձի գալ Աստուծոյ, նորոգուիլ անոր Հոգիով, եւ սակայն, վերստին հեռանալ անկէ *«երբ նեղութեան եւ Աստուծոյ խօսքին համար հալածանքի ենթարկուի»* (Մտ 13.21):

Միայն նեղութիւնը չէ որ մեզ կրնայ հեռացնել Քրիստոսէ, այլ նաեւ յանձնապաստանութիւնը: Փրկութիւնը Աստուծոյ պարգէն է (Եփ 2.8): Ոմանք հաւատքով եւ Աստուծոյ շնորհքով այդ պարգէնը ստանալէ ետք վերստին գանիկա կը կորսնցնեն, որովհետեւ անոնք սկզբնական շրջանին իրենց հաւատքի կեանքը կը սկսին ապրիլ Աստուծոյ վստահելով, բայց ժամանակի ընթացքին, հետզհետէ կը սկսին աւելի իրենց կատարած գործերուն ապաւինիլ քան Սուրբ Հոգիին ամենօրեայ ներգործութեան: Այդպիսիները կը մոռնան, որ Աստուած իրենց Սուրբ Հոգին շնորհեց Աւետարանի պատգամին հաւատալուն համար եւ ո՛չ թէ Օրէնքը գործադրելուն համար (Գղ 3.5 Հմմտ Ա.Կր 15.2):

Առաքեալը կը յանդիմանէ այդպիսիները ըսելով. *«Սուրբ Հոգիով նոր կեանք սկսելէ ետք այժմ Օրէնքին պահանջները ինչ կը դառնաք»* (Գղ 3.3): Եթէ դարձի եկած մըն ես, զգոյշ եղիր այս ծուղակէն մէջ իյնալէ: Ապաւինիր խաչին վրայ Քրիստոսի կատարած քաւութեան «գործինէ փոխանակ պարծենալու ողորմելի գործերովը: Աշխարհի մէջ ո՛չ ոք կրցած է փրկութեան պարգէնը ստանալ շնորհիւ իր սեփական գործերուն (Եփ 2.9): Աստուած ի՛նքն է որ մեզ *«կ'արդարացնէ իր ձրիօրէն պարգեւած շնորհքովը, Քրիստոս Յիսուսի փրկագործութեան միջոցաւ»* (Հո 3.24, Հմմտ Եփ 1.7, Գրծ 16.31, Բ.Կր 5.21, Ա.Պտ 1.18-19, Հո 4.16) եւայլն:

Եթէ սիրտիդ դուռը բացած ես Քրիստոսի առջեւ եւ հնազանդութիւն ուխտած ես իրեն, շարունակէ հնազան մնալ իրեն, որպէսզի հեռու մնաս փրկութիւնդ կորսնցնելու վտանգէն: Եթէ Քրիստոսի կամքին հնազանդիլ փափաքող մըն ես, մի՛ մտահոգուիր որ կրնաս փրկութիւնդ կորսնցնել: Բայց զգո՛յշ եղիր որ չնմանիս այն մարդուն որ թագաւորին բանակին զինուորագրուելէ ետք, սկզբնական շրջանին երկիւղածութեամբ կը սկսի հնազանդիլ անոր կամքին, բայց հետզհետէ կը սկսի ինքնանկախօրէն գործելու յանդգնիլ: Այսպիսիներուն համար

Սուրբ Գիրքը կ'ըսէ. «Անոնք ապստամբեցան ու անոր Սուրբ Հոգին բարկացուցին» (Ես 63.10): Անհնազանդութիւնը ապստամբութիւն է Աստուծոյ դէմ: Անհնազանդութիւնը մեզ կ'առաջնորդէ ամբողջական սպառումի (Յես 5.6): Դարձի եկած հաւատացեալը չի՛ կրնար իր փրկութիւնը կորսնցնել եթէ երբեք Աստուծոյ հնազանդ հոգի մը ունի:

Հետեւաբար, հնազանդէ՛ Աստուծոյ եւ խոնարհէ՛ անոր ձեռքին տակ, եւ դուն առ յաւէտ ապահով պիտի ըլլաս, եւ հեռու փրկութիւնդ կորսնցնելու վտանգէն:

ԱՍՏՈՒԱԾ ՍՏԵՂԾԵՑ ՍԱՏԱՆԱՆ

Հետեւեալը Սատանային եւ անոր չար ոգիներուն եւ դեւերուն մասին շատ համառօտ ձեռնարկ մըն է: Աստուած Սատանան չէ ստեղծած իբրեւ Սատանայ, ինչպէս ոմանք կ'ենթադրեն: Աստուած զանիկա ստեղծեց իբրեւ քերովբէ մը (Եզ 28.14), որուն անունն էր Արուսեակ (Ես 14.12): Արուսեակ քերովբէն իր ստեղծումէն քանի՞ հարիւր կամ քանի՞ հազար տարի ետք ըմբոստացաւ Աստուծոյ դէմ եւ Սատանայի վերածուեցաւ, ո՛չ որ գիտէ: Բայց մեր միտքին մէջ մէ՛կ բան յստակ պէտք է ըլլայ, որ Աստուած զանիկա չստեղծեց իբրեւ Սատանայ կամ որպէսզի Սատանայ ըլլայ: Մեր միտքը յստակացնելու համար տանք հետեւեալ օրինակը.-

Մայր մը իր թագաւոր որդիին համար ամենայն վստահութեամբ կրնայ ըսել. *«Ես ծնայ զինքէ: Բայց միւս կողմէն շատ լաւ գիտենք որ մայրը զինք իբրեւ թագաւոր չծնաւ, այլ իբրեւ պարզ մանուկ մը: Ան իր ծնելէն ե՛տք էր որ թագաւոր եղաւ օր մը: Հետեւաբար, ինչպէս թագաւորը իր ծնունդէն ե՛տք էր որ թագաւոր եղաւ, այնպէս ալ Սատանան իր ստեղծումէն ե՛տք էր որ Սատանայ եղաւ: Դարձեալ, ինչպէս մանուկը որ թագաւոր եղաւ չի՛ դադրիր իր մօրը ծնունդը ըլլալէ, այնպէս ալ Արուսեակ քերովբէն որ Սատանայի վերածուեցաւ, չի դադրիր Աստուծոյ ստեղծագործութիւնը ըլլալէ:*

Արուսեակը մեր այսօրուայ իրականութեան մէջ Փայլածուի եւ երկրի միջեւ գտնուող պայծառագոյն մոլորակն է: Հայերէն լեզուին մէջ Արուսեակին կը տրուի նաեւ «Առաւօտեան Աստղե անունը: Չմոռնանք որ Սատանան ի՛նք նաեւ կոչուած է *«մեծ աստղ մը որ ջահի մը նման կը բորբոքէրէ* (Յտ 8.10):

Պէտք է յիշել որ հրեշտակները իրե՛նք նաեւ կոչուած են աստղ: Մատթէոս «աստղե բառը կը գործածէ այն հրեշտակին համար որ մոզերը առաջնորդեց Յիսուս մանուկի ծննդատեղին (Մտ 2.9-10): Աստուած Յոբին կը բացատրէ որ երբ ինք կը ստեղծէր աշխարհը *«առաւօտեան աստղերը մէկտեղ փառաբանութիւն կ'ընէինէ* (Յոբ 38.7): *«Առաւօտեան աստղերէ* բացատրութիւնը դարձեալ ակնարկութիւն է հրեշտակներու ամբողջ գունդին: Անոնք «աստղե կոչուած են իրենց լուսեղէն բնութեան պատճառով: Ես 14.13-ին մէջ նաեւ հրեշտակները

կոչուած են աստղ: Հոն կը կարդանք. «*Դուն (խօսքը Արուսեակին ուղղուած է) սիրտիդ մէջ ըսած էիր.- երկինք պիտի ելլեմ ու իմ այրոնս Աստուծոյ աստղերէն վեր պիտի բարձրացնեմ:* Արուսեակ քերովբէն փորձեց իր այրոնը «*Աստուծոյ աստղերէն վերէ բարձրացնել, այսինքն՝ փորձեց տիրութիւն եւ իշխանութիւն բանեցնել Աստուծոյ բոլոր հրեշտակներուն վրայ:*

Արդէն հաստատեցինք որ Սատանան նախապէս Արուսեակ անունով քերովբէ մըն էր (Եգ 28.14): Ան հրեշտակապետներէն գերազանց զօրութիւն եւ իշխանութիւն ունէր: Ան քերովբէներուն ու սերովբէներուն մէջ հզօրագոյնն էր: Ա՛յս է որ ցոյց կու տայ Աստուծոյ խօսքը իրեն ուղղուած. «*Դուն Աստուծոյ դրախտին՝ Եդեմի մէջ էիր, քու ծածկոցդ ամէնէն պատուական քարերէն էին*» (Եգ 28.13): «Ամէնէն բառը կ'ապացուցանէ Արուսեակ քերովբէին ամենազօրեղ եւ ամենափառաւոր քերովբէն եղած ըլլալը:

Աստուած Արուսեակ քերովբէն կը ներկայացնէ իբրեւ «*տարածուած ու ծածկող քերովբէ մըն*, իբրեւ «*հրեղէն քարերուն մէջտեղերը*» շրջող մը (Եգ 28.14): «*Տարածուած ու ծածկողէ բացատրութիւնը ակնարկութիւն է Արուսեակին ունեցած լայնածաւալ իշխանութեան եւ տիրութեան:* Իսկ «*հրեղէն քարերուն մէջտեղերը*» շրջիլը պատկերացումն է անոր նախապէս ունեցած մեծ փառքին եւ փայլքին: Աստուածաշունչը երբե՛ք մարդ արարածին համար չի գործածեր «*քերովբէն անունը:* Եթէ երբեք այս ճշմարտութիւնը մեր միտքին մէջ ունենանք, որեւէ կասկած չի մնար, որ «*ծածկող քերովբէն*» բացատրութիւնը, ակնարկութիւն է անկեալ Արուսեակ քերովբէին:

Տակաւին, Աստուած զանիկա կը կոչէ. «*կատարելութեան կնիքէ, «իմաստութեամբ լեցուածէ, եւ «գեղեցկութեան մէջ կատարեալէ*» (Եգ 28.12): Աստուած խօսքը շարունակելով կ'ըսէ. «*Դուն ճամբաներուդ մէջ կատարեալ էիր, քու ստեղծուած օրէղ մինչեւ այն օրը, երբ քու վրայ անօրէնութիւն գտնուեցաւ*» (Եգ 28.15): Ի՞նչ էր այն անօրէնութիւնը որ Արուսեակ քերովբէին վրայ գտնուեցաւ:

Այն անօրէնութեան մասին կը կարդանք Եսայի մարգարէութեան մէջ. «*Ով առտուն ծագող Արուսեակ, ի նչպէս երկինքէն ինկար ու մինչեւ գետինը կործանեցար, դուն որ*

ազգերը նկուն կ'ընէիր: Դուն սիրտիդ մէջ ըսած էիր.- երկինք պիտի ելլեմ ու իմ աթոռս Աստուծոյ աստղերէն վեր պիտի բարձրացնեմ եւ ժողովի լեռը, հիւսիսի քովերը պիտի բնակիմ, ամպերու բարձրութիւններուն վրայ պիտի ելլեմ, Բարձրելոյն պիտի նմանիմե (Ես 14.12-14): Հետաքրքրական են Արուսեակին բերնին մէջ գտնուող «պիտի ելլեմե, «պիտի բարձրացնեմե, «պիտի բնակիմե, «պիտի նմանիմե բացատրութիւնները: Այս բոլոր «պիտիները ցոյց կու տան Աստուծոյ գահը գրաւելու իր ճիգը: Ասիկա՛ էր այն անօրէնութիւնը որ իր վրայ գտնուեցաւ:

Ան ուզեց Աստուծոյ նման ըլլալ: Վերոյիշեալ մէջբերումին վերջին տողը զօրեղապէս կ'ապացուցանէ այս ճշմարտութիւնը. *«ամպերու բարձրութիւններուն վրայ պիտի ելլեմ, Բարձրելոյն պիտի նմանիմե:* Աստուածաշունչը ցոյց կու տայ որ ամպը Աստուծոյ ներկայութեան խորհրդանիշ է. յիշենք քանի մը օրինակներ. *«Աստուած ամպը իրեն կառք կ'ընէ (Սղ 104.3): «Տիրոջը փառքը ամպին մէջ երեւցաւ (Ել 16.10): «Ամպի մէջ պիտի երեւնամե (Ղւ 16.2): «Աստուած ամպերու վրայ կը նստի (Բ.Օր 33.26):* Հետեւաբար, *«ամպերու բարձրութիւններուն վրայ պիտի ելլեմե* խօսքը, յստակօրէն ցոյց կու տայ, Արուսեակին աստուածանալու ցանկութիւնը: *«Բարձրելոյն պիտի նմանիմե* բառերը բացորոշ կերպով նոյն ճշմարտութիւնն է որ կը պարզեն:

Արուսեակը փորձեց բայց չկրցաւ Աստուծոյ նմանիլ կամ անոր տեղը գրաւել: Ա՛յս է որ կը պարզէ Աստուծոյ խօսքը իրեն ուղղուած. *«Ով առտուն ծագող Արուսեակ, ի՛նչպէս երկինքէն ինկար ու մինչեւ գետինը կործանեցարե (Ես 14.12), ինչպէս նաեւ. «ահա դժոխքը կ'իջնես, գուբին խորունկ տեղերը (Ես 14.15):*

Արուսեակ քերովբէն անցեալին միայն մէկ անգամ չէ որ փորձեց Աստուած կամ Աստուծոյ նման ըլլալ, այլ երկու անգամ: Առաջին փորձը կատարեց աշխարհի ստեղծումէն առաջ, որուն մասին խօսեցանք: Երկրորդ փորձը կատարեց Քրիստոսի առաքելութեան սկզբնաւորութեան: Ան Քրիստոսէ պահանջեց որ զինք պաշտէ եւ երկրպագէ: Քրիստոս կտրուկ ձեւով անոր ըսաւ որ մի՛այն զԱստուած պէտք է երկրպագել եւ պաշտել (Մտ 4.9-10): Քրիստոսէ երկրպագութիւն պահանջելը, խորքին մէջ Աստուծոյ փառքը յափշտակելու փորձ մըն է: Իսկ երրորդ անգամ, ժամանակներու աւարտին ան *«Աստուծոյ տաճարին մէջ պիտի*

նստի եւ ինքզինքին համար պիտի յայտարարէ՝ թէ աստուած էե (Բ.Թս 2.4):

Արուսեակ քերովբէին Աստուծոյ դէմ ըմբոստութեան մասնակցեցան հրեշտակներուն մէկ երրորդ մասը: Յայտնութեան գիրքը մեզի կ'ըսէ որ երկինքի մէջ *«տեսնուեցաւ հրեղան մեծ վիշապ մը® որ իր պոչով կը քաշէր կը տանէր երկինքի աստղերուն մէկ երրորդ մասը»* (Յտ 12.3-4 հմմտ Դն 8.10): Այս «հրեղէն վիշապը նոյնինքն Արուսեակն էր որ եղաւ Սատանայ *«եւ որ ամբողջ աշխարհը մոլորեցուց եւ երկիր ձգուեցաւ: Անոր հրեշտակներն ալ միասին վար ձգուեցան»* (Յտ 12.9): *«Աստղերուն մէկ երրորդ մասը»* խօսքը, կը վերաբերի հրեշտակներու մէկ երրորդ մասին, որոնց թիւը հարկաւ չենք գիտեր:

Արուսեակին հետեւող հրեշտակներուն բանակները կազմեցին պիղծ ոգիներուն եւ դէւերուն գունդերը: Այս հրեշտակները *«իրենց տրուած իշխանութեամբ չգոհանալով՝ իրենց սահմաններէն դուրս եկան, եւ Աստուած զանոնք մշտնջենական շղթաներով կապուած կը պահէ խաւարին մէջ, մինչեւ որ դատաստանի մեծ օրը գայե* (Յդ 6 հմմտ Բ.Պտ 2.4): Այս համարին կապուած կ'արժէ երկու արագ բացատրութիւններ տալ: *Առաջին.*- անկեալ հրեշտակներուն համար կ'ըսուի *«իրենց տրուած իշխանութեամբ չգոհանալով®»*: Այս խօսքը պարզորոշ կերպով ցոյց կու տայ, որ ո՛չ միայն Արուսեակ քերովբէն ուզեց ընդարձակել իր իշխանութեան սահմանները, այլ նաեւ իրեն հետեւող բոլոր հրեշտակները: Երկրորդ.- անկեալ հրեշտակներուն (պիղծ ոգիներուն եւ դէւերուն) համար գործածուած *«մշտնջենական շղթաներով կապուած»* խօսքը, հարկաւ չի՛ նշանակեր որ անոնք (եւ Սատանան) զուրկ են անհաւատ մարդոց կեանքին միջամուխ ըլլալու իշխանութենէն (հմմտ Բ.Կր 4.4, Բ.Թս 2.9-10): Անոնք սակայն «կապուած» են Քրիստոսի եկեղեցիին կեանքին մէջ. այսինքն՝ անոնք թէպէտ մնայուն կերպով կը պատերազմին հաւատացեալներուն հետ (Եփ 6.12), եւ սակայն, ո՛չ մէկ իշխանութիւն ունին անոնց վրայ:

Ո՛Չ ՈՔ ՆԱԽԱՍԱՀՄԱՆՈՒԱԾ Է ԴԺՈՒՔ ԵՐԹԱԼՈՒ

Որոշ դասակարգի պատկանող մարդոց մօտ կը գտնենք տարօրինակ մտածողութիւն մը, ըստ որուն, «*Աստուած նախասահմանած է թէ որո՞նք պիտի փրկուին եւ որո՞նք՝ ոչէ: Աստուածաշունչը սակայն տարբեր բան կ'ուսուցանէ: Ան կ'ուսուցանէ թէ Աստուծոյ փափաքն է, որ բոլո՛ր մարդիկը փրկուին եւ ո՛չ թէ ոմանք միայն: «Ա՛յդ է բարին եւ այդ կը փափաքի Աստուած, մեր Փրկիչը, որ կ'ուզէ որ բոլոր մարդիկը փրկուին եւ հասնին ճշմարտութեան ճանաչումին, թէ՛ մէկ Աստուած կայ միայն, եւ Աստուծոյ ու մարդոց միջեւ միակ միջնորդ մը՝ Յիսուս Քրիստոս մարդը, որ ինքզինքը իբրեւ փրկագին տուաւ **բոլոր մարդոց համար**» (Ա.Տմ 2.3-6): Այլուր, Պօղոս առաքեալ, դարձեալ կը վկայէ որ «*Աստուած իր շնորհքը յայտնեց՝ որպէսզի **բոլոր մարդիկ փրկուին***» (Տիտ 2.11): Նո՛յնը կը հաստատէ Պետրոս առաքեալ երբ կ'ըսէ. «*Տէրը պարզապէս համբերատարութիւն ցոյց կու տայ ձեզի հանդէպ, որովհետեւ չ'ուզեր որ ռեւէ մէկը կորսուի, այլ՝ կ'ուզէ որ **բոլորն ալ ապաշխարելու առիթ ունենան***» (Բ.Պտ 3.9): Իսկ Յովհաննէ կ'ըսէ. «*Անիկա՛ է մեր մեղքերը քաւող Չոհր, որ ինքզինք մատուցանեց՝ մեր մեղքերը սրբելու համար. եւ ո՛չ միայն մեր, այլ նաեւ **ամբողջ աշխարհի մեղքերը***» (Ա.Յհ 2.2):*

Երբ մէկը կ'որոշէ իր անզիղջ եւ անապաշխար ընթացքին մէջ մնալ եւ այդպէս ալ կը վախճանի, մենք իրաւունք չունինք անոր առած որոշումը վերագրելու Աստուծոյ: Մեծագոյն փաստը որ Աստուած չէ որոշած եւ չ'ուզեր որ մէկը դժոխք երթայ, կը գտնենք Մատթէոսի 25-րդ գլխուն մէջ: Քրիստոս խօսած ատեն յաւիտենական կրակին մասին, կ'ըսէ, որ ատիկա «*Մատանային եւ անոր չար հրեշտակներուն համար պատրաստուած է*» (Մտ 25.41): Իսկ խօսած ատեն երկինքի արքայութեան մասին, կ'ըսէ, որ ատիկա «*աշխարհի սկիզբէն պատրաստուած է*» հաւատացեալ եւ օրինեալ մարդոց համար (Մտ 25.34):

Վերոյիշեալ երկու համարներուն վերաբերեալ, կարելորութեամբ նկատի պէտք է առնել հիմնական երկու կէտեր: *Առաջին*. - Աստուածաշունչին մէջ չկա՛յ համար մը որ

մեզի ըսէ թէ դժոխքն ու անոր յաւիտենական կրակը պատրաստուած կամ ստեղծուած է որոշ դասակարգի պատկանող մարդոց համար: Տուեալ համարին համաձայն, դժոխքը մի՛այն Սատանային համար պատրաստուած է: *Երկրորդ.*– Արքայութեան մասին խօսած ատեն Քրիստոս կը գործածէ «սկիզբէն պատրաստուածէ բացատրութիւնը, մինչ դժոխքին մասին խօսած ատեն, ան չ’ըսէր «սկիզբէն պատրաստուածէ, այլ պարզապէս՝ «պատրաստուածէ: Երբ մի՛այն արքայութեան համար կը գործածուի «սկիզբէնէ բառը, այդ բացորոշ կերպով ցոյց կու տայ, որ Աստուծոյ սկզբնական ծրագիրը կատարելապէս բարին էր: Արքայութեան համար գործածուած «սկիզբէնէ բառը թոյլ չի տար ըսելու, որ Աստուած սկիզբէն որոշած է որ որոշ մարդիկ դժոխք նետուին:

Մեր եկեղեցւոյ տեսակետը այն է, որ ամէ՛ն մարդ կանչուած է փրկութեան (Ա.Տմ 2.3-4), ամէ՛ն մարդ Քրիստոսի արեան զինն է (Ա.Յհ 2.2), ամէ՛ն մարդ կրնայ դարձի գալ (Գրծ 3.19, Ձք 1.3, Մղ 3.7), ինկած թէ իյնալու վրայ եղող ամէ՛ն մարդ կրնայ վերականգնեցուիլ եւ վերահաստատուիլ Աստուծոյ կողմէ (Մղ 145.14 հմմտ Հո 14.4): Աստուած բոլորի՛ն առիթ կու տայ որ *«դառնան իրենց սխալէն եւ ճշմարտութիւնը ճանչնանէ* (Բ.Տմ 2.25), բոլորի՛ն առիթ կու տայ որ ապաշխարեն (Գրծ 11.18), բոլորի՛ն կ’ուղղէ իր խօսքը ըսելով. *«Արթնցի՛ր, ո՛վ քնացած. դո՛ւրս եկուր մեռելութենէդ, եւ Քրիստոս պիտի լուսաւորէ քեզ* (Եփ 5.14), բոլո՛րը կը հրաւիրէ իր անձին գալու (Մտ 11.28) եւ կը խոստանայ չմերժել իրեն եկողը (Յհ 6.37):

Ան որ կը մերժէ Քրիստոսի գալ, ի՛նքն է որ ինքզինք նախասահմանած կ’ըլլայ կորսուելու առ յաւիտ եւ ո՛չ թէ Աստուած: Ո՞վ երբեւիցէ եկաւ Քրիստոսի եւ մերժուեցաւ: Ո՞վ բաղխեց Փրկիչին դուռը եւ չբացուեցաւ իրեն: Ո՞վ խնդրեց եւ չտրուեցաւ իրեն: Ո՞վ փափաքեցաւ հաշտուիլ Աստուծոյ հետ եւ Աստուած մերժեց: Ո՛չ ոքի համար դժոխք նետուելու որոշում տրուած է սկիզբէն: Ո՛չ ոք նախասահմանուած է դատապարտուելու: *«Ո՞վ պիտի դատապարտէ: Յիսուս Քրիստո՞սը, որ մեզի համար մեռաւ՝ բայց մանաւանդ յարութիւն առաւ, եւ հիմա Աստուծոյ աջ կողմն է ու կը բարեխօսէ մեզի համար: Անշուշտ ո՛չէ* (Հո 8.8.34): Մեզի համար յարութիւն առնող

Յիսուսը դժուարութիւն պիտի չյարուցանէ մեզի եթէ երբեք ներումի համար դիմենք իրեն:

Ապրած, ապրող եւ ապրելիք բոլոր մարդոց անունները գրուած են կեանքի գիրքին մէջ: Յայտնութեան 3.5-ին մէջ կը կարդանք. *«Ով որ յաղթանակէ՝ այսպէս ճերմակ պիտի հագնի. եւ անոր անունը պիտի չջնջեմ կեանքի գիրքէն»*^Թ: «Պիտի չջնջեմ բացատրութիւնը յստակօրէն ցոյց կու տայ, որ ամէն մարդու անունը կեանքի գիրքին մէջ արդէն գրուած է, բայց որպէսզի շարունակուի գրուած պահուիլ՝ մարդ անհատը պէտք է մղէ հաւատքի բարի պատերազմը: Եթէ երբեք Յտ 3.5-ը ցոյց կու տայ մարդոց անուններուն արդէն իսկ գրուած ըլլալը, իսկ Ես 44.22-ը ցոյց կու տայ, մարդոց յանցանքներուն եւ մեղքերուն ջնջուած ըլլալը նախքան անոնց դարձը. *«Քու յանցանքներդ՝ մեզի պէս ու քու մեղքերդ ամպի պէս ջնջեցի: Ինծի դարձիր, քանզի քեզ փրկեցի»*: Ուշագրաւ է որ Աստուած չ'ըսէր. *«Ինծի դարձիր, որպէսզի քեզ փրկեմ»*, այլ՝ *«Ինծի դարձիր, քանզի քեզ փրկեցի»*, որ կը նշանակէ, որ Աստուած բոլորս նախասահմանած է փրկութեան:

Նախասահմանութեան հաւատացողները իրենց տեսութիւնը կը հիմնեն Հո 8.28-30-ի վրայ, որ կ'ըսէ. *«Աստուած բարիին համար գործակից կ'ըլլայ անոնց՝ որոնք կը սիրեն զինք եւ իր ծրագիրին համաձայն իրեն կանչուած են: Որովհետեւ, Աստուած զանոնք սկիզբէն կը ճանչնար եւ սկիզբէն ալ սահմանեց»*^Թ *եւ սկիզբէն այդ սահմանուածները նաեւ կանչեց, եւ կանչուածները նաեւ արդարացուց, եւ արդարացածներն ալ փառաւորեց»*:

Տուեալ համարին համաձայն, որոնք են անոնք՝ որոնք Աստուծոյ կողմէ սահմանուած են իրեն'ն գալու իրմով արդարանալու եւ փառաւորուելու համար: Այս մարդիկը անոնք են՝ *«որոնք կը սիրեն զինք»*: Անոնք որոնք կը սիրեն զԱստուած՝ իրեն'նց կարգին կը սիրուին Աստուծոյ կողմէ, քանի որ Աստուած ի'նքն է ըսողը. *«Ես կը սիրեմ զիս սիրողները»* (Առ 8.17): Պարզ է հետեւաբար, որ փրկութեան սահմանուածները զԱստուած սիրող մարդիկն են:

Կարելի՞ քան է որ Աստուած չճանչնայ եւ չարդարացնէ զինք սիրողները: Կարելի՞ քան է որ Աստուած չփրկէ ու չպահէ զինք սիրողները: *«Տէրը բոլոր զինք սիրողները կը պահէ»* (Սղ 145.20): Կարելի՞ քան է որ Աստուած գործակից չըլլայ զինք սիրողներուն:

Ամբողջ շեշտը դրրինք աստուածսիրութեան վրայ, որովհետեւ Աստուծոյ ծրագիրն է փրկել զինք սիրողները: Իսկ զԱստուած սիրող մը անկարելի է որ դարձի չգայ Աստուծոյ:

Երբ հանդիպինք զԱստուած չսիրող եւ Աստուծմով չհետաքրքրուող մարդոց, պէտք չէ մտածենք որ անոնք «նախասահմանուածե են դժոխք երթալու. ո՛չ ալ պէտք է մտածենք որ անոնց անաստուածսիրութիւնը անոնց «նախասահմանուածե ըլլալուն արդիւնքն է: Անոնց անաստուածսիրութիւնը անոնց նախասահմանուած ըլլալուն արդիւնքը չէ, այլ անոնց ազատ կամքին արդիւնքը: Ո՞վ կը ստիպէ զիրենք չսիրելու զԱստուած: ԶԱստուած սիրելը իրենց կոչումը չէ: Ինչո՞ւ տէր չեն կանգնիր իրենց կոչումին:

Սուրբ Գիրքը կը հաստատէ որ Աստուած նախասահմանեց եւ կը նախասահմանէ որ զինք սիրողները փրկուին, բայց բնա՛ւ երբեք չի՛ նախասահմաներ եւ չ'որոշեր թէ որո՞նք պէտք է զինք սիրեն եւ որո՞նք՝ ո՛չ: Սուրբ Գիրքին մէջ ո՞ւր գրուած է, որ Աստուած նախասահմանեց որ որոշ մարդիկ միայն զինք սիրեն: Աստուածսիրութեան ճամբան բա՛ց է բոլոր մարդոց առջեւ անխտիր:

Անոնք որոնք կ'ըսեն. *«Աստուած նախասահմանած է որ ոմանք փրկուին եւ ոմանք ալ կորսուին»,* այդպիսիները զԱստուած մեղադրած կ'ըլլան իբրեւ խտրութիւն դնող եւ կողմնակցութիւն ցուցաբերող մէկը: Պետրոս առաքեալ խօսելով հեթանոսներուն եւ իրենց նկատմամբ Աստուծոյ վերաբերմունքին մասին, կ'ըսէ. *«Աստուած® որեւէ խտրութիւն չորաւ անոնց եւ մեր միջեւ. այլ որովհետեւ հաւատացին՝ սրբեց անոնց մեղքերը»* (Գրծ 15.9): Այս համարը բացայայտօրէն ցոյց կու տայ, որ Աստուծոյ նպատակը երբե՛ք հեթանոսները կամ անհաւատները յաւիտենական կորուստի մատնելը չէ:

Աստուած խտրութիւն չի՛ դնէր հեթանոսին եւ քրիստոնէային միջեւ, անհաւատին եւ հաւատացեալին միջեւ, կը բաւէ որ անոնք հաւատան Քրիստոսի եւ ընդունին զայն: Նո՛յնը կը պատգամէ Պօղոս առաքեալ. *«Առանց խտրութեան, բոլոր անոնք որոնք Քրիստոս Յիսուսի կը հաւատան, Աստուծոյ առջեւ կ'արդարանան»* (Հռ 3.22): Այո՛, Քրիստոսի հաւատացողը՝ կ'արդարանայ, որովհետեւ, *«հաւատքին մէջ խտրութիւն չկայ Հրեային ու հեթանոսին միջեւ. բոլորին ալ Տէրը նոյն Տէրն է, որ*

գթառատ է բոլոր անոնց հանդէպ՝ որոնք զինք կը կանչենե (Հո 10.12): «Ո՛չ Հրեայի եւ հեթանոսի խտրութիւն կայ, ո՛չ ստրուկի եւ ազատ մարդու, ո՛չ ալ արուի եւ էգի, որովհետեւ Քրիստոսի միանալով՝ բոլորդ ալ մէկ եղաքե (Գղ 3.28):

Աստուծոյ սիրտին փափաքն է աշխարհի բոլոր մարդոց միջեւ իրագործուած տեսնել եղբայրական մէկութիւն մը (Յե 10.16 Հմմտ Յե 17.11): Աստուծոյ նպատակն է որ տիեզերքի մէջ ապրող իւրաքանչիւր մարդ էակ դառնայ անդամ Քրիստոսի մարմինին: Սուրբ Գիրքն ալ նո՛յնը կը հաստատէ երբ կ'ըսէ. *«Աստուծոյ ծրագիրը սա է, որ Աւետարանին միջոցաւ բոլոր ազգերն ալ Աստուծոյ ժողովուրդին ժառանգակից ըլլան, դառնան նոյն մարմինին անդամ, եւ բաժնեկից այն խոստումին՝ որ Աստուած իրագործեց Քրիստոս Յիսուսով (Եփ 3.6):*

Սիրելի՛ բարեկամ, Աստուած չ'ուզեր որ ոեւէ մէկը զրկուի իր շնորհքէն (Եբր 12.15) եւ տալիք յաւիտենական հանգիստէն (Եբր 4.11), ահա թէ ինչո՛ւ ըսաւ. *«Ինծի՛ եկէք դուք բոլորդ@ե (Մտ 11.28):* Հրաւերը ուղղուած չէ ոմանց, այլ՝ բոլորին: Ա՛յս է շիտակը: Բայց մարդիկ *«շիտակ խօսողէն կը զգուհնե (Ամս 5.10):* Այսպիսի մարդիկ *«միշտ կ'ուզեն գիտնալ, բայց երբեք ճշմարիտ գիտութեան չեն հասնիրե (Բ.Տմ 3.7):*

Ո՛ՒՐ ՈՐ Է ՁԵՐ ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆԸ, ՀՈ՛Ն Է ՁԵՐ ՍԻՐՏԸ

«Ձեր հարստութիւնը ո՛ւր որ է, հոն կ'ըլլայ նաեւ ձեր սիրտը (Մտ 6.21): Եթէ երբեք մեզի համար հարստութիւնը Աստուածն ու աստուածայինն է, երկինքն ու երկնայինն է, այդ պարագային մեր սիրտերը այդ բոլորին մասին խորհրդածող, այդ բոլորը ցանկացող, այդ բոլորով սնանող եւ յագեցող սիրտեր պիտի ըլլայ: Ուր որ է մարդուն գանձը, հո՛ն կ'ըլլան նաեւ անոր մտածումներն ու զգացումները: Մարդը իր ուշադրութիւնը կը կեդրոնացնէ այն բաներուն վրայ որ կը սիրէ եւ որոնց կապուած է իր ամբողջ սիրտով:

Եթէ կը սիրենք աշխարհի բաները փոխանակ Աստուծոյ ԲԱՆԸ սիրելու, մեր սիրտերը կեդրոնացած պիտի ըլլան գնայունին վրայ. իսկ եթէ կը սիրենք զՔրիստոս, կը սիրենք անոր ծառայել, անոր գործին նուիրուիլ, անոր կամքը կատարել, այդ պարագային, մեր սիրտերուն ուշադրութիւնը կեդրոնացած պիտի ըլլայ երկինքին եւ անոր յաւիտենական արժէքներուն վրայ: Ըսել ուզածս այն չէ, որ մենք պէտք է անտեսենք եւ բնա՛ւ ուշադրութիւն չդարձնենք մեր երկրաւոր կեանքերուն: Երկրաւոր կեանքը Աստուծոյ պարգեւն է: Աստուած չ՛որախանար եթէ անտեսենք մեր երկրաւոր կեանքերը: Աստուած կ'ուզէ որ մտածենք մեր երկրաւոր կեանքին մասին եւ կազմակերպենք զանիկա: Երկրաւոր կեանքին մասին մտածելը ո՛չ սխալ է եւ ո՛չ ալ մեղք. բայց կը դառնայ սխալ եւ մեղք, երբ կը մերժենք տալ կայսրին ինչ որ կայսրին կը պատկանի եւ տալ Աստուծոյ ինչ որ Աստուծոյ կը պատկանի (Մտ 22.21):

Ի՞նչն է այն «բանը որ Աստուծոյ կը պատկանի եւ պէտք է Աստուծոյ տալ: Աստուծոյ պատկանող «բաները մեր անձերն են: Ինքզինք Աստուծոյ ջանձնող մարդը, Աստուծոյ բաժինն է որ Աստուծոյ ձեռքերէն իլած կ'ըլլայ: Բոլոր անոնք որոնք ապաշխարութեամբ Աստուծոյ կը յանձնուին, փրկութեան գանձը ձեռք ձգած կ'ըլլան: Փրկութեան գանձը երկրի վրայ է որ ձեռք կը ձգենք, եւ ապա զանիկա երկինք «կը դրկենք, այսինքն՝ մեր փրկութեան պահպանումը Աստուծոյ կը վստահինք: Ոչինչ կրնայ պատահիլ երկրէն երկինք «դրկուածե որեւէ բանի: Ո՛չ մէկ գող

կրնայ կտրել արքայութեան հօր դուռը եւ մեզ կողոպտել Արքային գիրկէն: Ո՛չ չար ոգիներ եւ ո՛չ ալ չար ոգիներուն իշխանը՝ Սատանան, կրնան մեզ չարախօսել մեր Բարեխօսին ներկայութեան: Մահը չի՛ կրնար մուտք գործել երկինք ուր կեանքի աղբիւրը՝ Քրիստոս կ'ապրի: Ժանգը չի՛ կրնար ոտնձգութիւն ընել երկինքի սահմաններէն ներս, ուր կը գտնուի իրական Ոսկին՝ Աստուած:

Յոբի գիրքը կ'ըսէ. *«Ամենակարողը քու ոսկիդ է եւ քու թանկագին արծաթդ»* (Յոբ 22.25): Եթէ մեր երկրաւոր կեանքի ընթացքին ընդունած ենք զԱստուած իբրեւ մեր ոսկին եւ թանկագին արծաթը (Յոբ 22.25), բնականօրէն մեր սիրտերը անոր կապուած եւ անոր սիրով ու խաղաղութեամբ լեցուած պիտի ըլլան երկրի վրայ եղած մեր ատեն թէ երկինքի մէջ: Երանի՛ անոնց, որոնք զԱստուած կը նկատեն իրենց հարստութիւնը եւ այդ հարստութեան մէջ կը գտնեն իրենց ուրախութիւնն ու երջանկութիւնը: Երանի՛ անոնց, որոնք կ'ընդունին որ *«աներեւակայելի գանձ մըն է Քրիստոս»* (Եփ 3.8): Այո՛, Քրիստոս պարզապէս գանձաբաշխ մը չէ, այլ բաշխուած գանձն իսկ: Աստուած լոկ հարստացնող մը չէ, այլ հարստութիւնն իսկ: Ուրեմն, ճշմարիտ հարստութեան ցանկացողը, Աստուծոյ է որ ցանկացած կ'ըլլայ:

«Ձեր հարստութիւնը ո՛ւր որ է, հոն կ'ըլլայ նաեւ ձեր սիրտը»: Սիրելի՛ ընթերցող, ո՛ւր է քու հարստութիւնդ: Ի՞նչ բանը քեզի համար կը ներկայանայ իբրեւ գերագոյն արժէք: Ի՞նչ կը փափաքիս ամէն բանէ աւելի: Կը փափաքի՞ս ճանչնալ զՔրիստոս: Ի՞նչ է կեանքիդ մեծագոյն նպատակը: Ի՞նչ բան քու մտածումներուդ առանցքային բաժինը կը գրաւէ: Ի՞նչ բան առօրեայ քու մտահոգութիւններուդ գլխաւորագոյնը կը կազմէ: Այս հարցումներուն պատասխանը գտնելդ, պիտի օգնէ քեզի գիտնալու թէ ի՛նչ է քեզի համար հարստութիւնը եւ թէ ո՛ւր կը գտնուի սիրտդ: Ի՛նչ բանի որ կը ցանկաս, սիրտդ այդ բանին քով կ'ըլլայ: Եթէ քու ցանկութիւնդ Աստուծոյ հետ ապրիլ եւ ըլլալ է, այդ պարագային սիրտդ անոր մօտ պիտի ըլլայ:

Աստուծոյ յանձնուող սիրտ մը, իր հարստութիւնն դիզած կ'ըլլայ երկինքի մէջ, ուր ցեցն ու ժանգը չեն կրնար փճացնել զայն, եւ ո՛չ ալ գողերը կրնան պատը քանդելով ներս մտնել եւ գողնալ (Մտ 6.20): Ո՛ւր է կամ ի՞նչ է այն երկինքը ուր մեր

հարստութիւնը պէտք է դիզենք: Երկինքը խիստ բարձրերը գտնուող անձայրաձիւր պարապութիւն մը ներկայացնող վիճակ մը չէ, ո՛չ ալ տեղ մըն է, ուր ննջող հաւատացեալները կ'երթան եւ կը սպասեն: Երկինքը Աստուծոյ ներկայութեան խորհրդանիշն է: Ո՛ւր որ է Աստուած, հո՛ն է երկինքը: Ո՛ւր որ Աստուծոյ ներկայութիւնը կը փնտռուի եւ կը վայլեցուի հո՛ն է երկինքը: Ո՛ւր որ Աստուած կը պաշտուի եւ կը սիրուի հո՛ն է երկինքը:

Հետեւաբար, *«երկինքի մէջ հարստութիւն դիզելէ, կը նշանակէ զանհիկա դիզել Աստուծոյ քով, անոր գրկին մէջ, անոր տրամադրութեան ներքեւ: «Երկինքի մէջ հարստութիւն դիզելէ, կը նշանակէ զՔրիստոս շահիլ իբրեւ պաշտպանը մեր յաւիտենականութեան: ԶԱստուած պաշտող մարդը հարստութի՛ւն է որ դիզած կ'ըլլայ երկինքի մէջ: Իր նմանը սիրող մարդը, սիրոյ գա՛նձ է որ ունեցած կ'ըլլայ երկինքի մէջ: Երկինքի մէջ հարուստ եւ հարստութիւն ունեցող պիտի նկատուին բոլոր անոնք՝ որոնք իրենց երկրաւոր կեանքի ընթացքին, զԱստուած ընդունած են իբրեւ իրենց երկնաւոր Հայրը, եւ իրենց նմանը՝ իբրեւ իրենց եղբայրն ու քոյրը:*

Եթէ երկինքը մեր գանձատունն է, հոն միայն երկնային եւ յաւիտենական արժէք ունեցող բաներ կրնան դիզուիլ: Երկինքի գանձատան մէջ նիւթական ոսկիին ու արծաթին համար տեղ չկայ: Իրական գանձերը աստուածապարգեւ սերն ու հաւատքն են: Մեր կողմէ ցուցաբերուած հաւատքն ու սերը իբրեւ մեծ հարստութիւն կը դիզուին երկինքի գանձատան մէջ:

Երբ աղքատ մարդու մը ողորմութիւն կու տանք, վիրաւոր սիրտ մը կը սփռուինք, խոցոտուած հոգի մը կ'ամոքենք, երկինքի գանձատան մէջ հարստութիւն դիզած կ'ըլլանք (Մտ 19.21): Երբ կը յաջողինք կորսուած հոգի մը Քրիստոսի առաջնորդել, ճշմարտութենէն հեռացած մը ճշմարտութեան բերել, անյոյս մը յոյսով գօտեպնդել, ասոնք մեզի համար երկինքի մէջ իբրեւ հարստութիւն պիտի սեպուին: Երբ մեր ստացուածքներուն յափշտակուիլը ուրախութեամբ կ'ընդունինք, երբ կ'անիրաւուինք եւ կը լռենք, կը նախատուինք եւ կը համբերենք, կ'ատուինք եւ կը սիրենք, ասո՛նք ալ հարստութիւններ են, որոնք մեր հաշույն կ'աւելնան երկինքի մէջ: Այնպիսի հարստութիւններ, *«որոնք մնայուն են» (Եբր 10.34):*

Աստուծոյ յանձնուող մարդը մնայուն հարստութիւն կ'ունենայ երկինքի մէջ: Ան որ Աստուծոյ կը յանձնուի, իրեն համար իրական գանձը կը դառնայ երկնայինն ու յաւիտենականը: Եթէ մեզի համար իրական գանձը երկնայինն է, այդ պարագային երկնային սիրտեր կ'ունենանք. սիրտեր, որոնք լեցուն կ'ըլլան Սուրբ Հոգիին զօրութեամբ, աստուածահաճոյ կեանք մը ապրելու վառ փափաքով, երկնային ձգտումներով, եւ Աստուծոյ կամքը կատարելու պատրաստակամութեան կրակով:

Սիրելի՛ ընթերցող հայորդի, քանի որ մեր Տէրը կը հաստատէ, որ մեր հարստութիւնը ո՛ր որ է, հոն կ'ըլլայ նաեւ մեր սիրտը, եւ կ'ուզեմ հարց տալ քեզի, ո՞ր է հարստութիւնդ, ի՞նչ բանի մէջ կը տեսնես քու հարստութիւնդ: Աստուծո՞յ մէջ, թէ Աստուծոյ պարգեւը եղող երկրաւոր կեանքիդ պայմաններուն մէջ: Աստուծմէ եկող փառքի՞ն մէջ, թէ մարդոց կողմէ քեզի համար հիսուած գեղեցիկ խօսքերուն եւ պայթեցուած ծափահարութիւններուն մէջ: Բարձրեալ Աստուծոյ հետ ունեցած յարաբերութեա՞նդ մէջ, թէ բարձրադիրք մարդոց հետ ունեցած կապիդ մէջ: Իմաստութեանդ եւ գիտութեա՞նդ մէջ, թէ Քրիստոսի մէջ, որուն *«մէջ ծածկուած կը գտնուի Աստուծոյ իմաստութեան ու գիտութեան ամբողջ գանձարանը»* (Կդ 2.3):

Ըսէ՛ ինձի, ո՛վ մարդ, ի՞նչ բանի մէջ կը տեսնես քու հարստութիւնդ. առողջութեա՞նդ մէջ, ֆիզիքական զօրութեա՞նդ մէջ, ունեցուածքի՞դ մէջ, ճառախօսութեանդ կարողութեա՞ն մէջ, մարդոց կողմէ քեզի հանդէպ ցուցաբերուած սիրոյն եւ յարգանքի՞ն մէջ, քեզմով ուրախացող եւ քեզ ուրախացնող մարդո՞ց մէջ, կամքդ կատարող եւ փափաքներդ իրականացնող անհատներո՞ւն մէջ: Քեզի համար հարստութիւնը մարդոց հետաքրքրութեան եւ պաշտամունքին առարկան դառնա՞լն է, մարդոց կողմէ փնտռուի՞լն է, մեծարուի՞լն է, գնահատուի՞լն է, բարձրացուի՞լն է, փառաւորուի՞լն է:

Այս բոլորը, երկրի վրայ դիզուելիք հարստութիւններ են. հարստութիւններ, որ *«ցեցն ու ժանգը կը փճացնեն եւ կամ գողերը պատդ քանդելով ներս կը մտնեն ու կը գողնան»* զանոնք (Մտ 6.19): Զուր տեղ չէ որ Քրիստոս կը գործածէ «ցեցե, «ժանգե եւ «գողե բացատրութիւնները: Յեցը կը փճացնէ հիւսկեղէն եւ հագուստեղէն աշխարհը: Ժանգը կը փճացնէ երկաթեղէն եւ պղնձեղէն աշխարհը: Իսկ եթէ գողին առիթը ընծայուի, ան կը

փճացնէ ամէն բան, ներառեալ նոյնինքն մարդ արարծը: Մարդուն երկրաւոր կեանքին բոլոր երեսները, անոր հաւաքած ամէն ինչը, եւ նոյնիսկ իր սեփական կեանքը, այս երեքէն մէկով կամ միւսով կրնայ ամբողջապէս փճանալ: Հետեւաբար, Քրիստոսի այստեղ մեզի սորվեցուցածը այն է, որ չղիզենք մեր հարստութիւնը երկրի վրայ ուր ո՛չ մէկ բան ապահով է եւ մնայուն:

Սիրելի՛ ընթերցող, անմտութիւն է հարստութիւն դիզել այնպիսի տեղ մը ուրկէ շուտով պիտի հեռանանք: Անմտութիւն է դիզել այնպիսի հարստութիւն մը, որ մեր դատապարտութեան պատճառ պիտի դառնայ: Քեզ կը հրաւիրեմ, որ կեանքդ, իբրեւ ամենաթանակզին գանձ, յանձնես Քրիստոսի, որպէսզի օր մը, զանիկա քեզի վերադարձնէ աւելի՛ գեղեցկացած, աւելի՛ կատարեալ եւ աւելի՛ սրբուած:

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԲԱԺԻՆԸ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՏՈՒԷՔ ԿԱՅՍՐԻՆ ԲԱԺԻՆԸ ԿԱՅՍՐԻՆ ՏՈՒԷՔ

Փարիսեցիները զՔրիստոս փորձելու համար, իրենց աշակերտներէն ոմանք դրկեցին անոր, որպէսզի անոր հարցնեն. *«Մեր Օրէնքին համաձայն պէ՞տք է կայսրին տուրք տանք, թէ ոչ»* (Մտ 22.17): Քրիստոս անոնցմէ պահանջեց ցոյց տալ իրեն տուրքի արծաթ դրամ մը: Երբ անոնք բերին դրամը, Քրիստոս ըսաւ. *«Ասիկա որո՞ւն պատկերն ու արձանագրութիւնն է: «Կայսրինն պատասխանեցին անոնք: Յիսուս եզրակացուց ըսելով. «Գացէք եւ ինչ որ կայսրին կը պատկանի՝ կայսրին տուէք, եւ ինչ որ Աստուծոյ՝ Աստուծոյ տուէք»* (Մտ 22.21):

«Աստուած եւ կայսրե բացատրութեան տակ ոմանք հասկցած են «կրօնք եւ պետութիւն, իսկ ուրիշներ, զայն ակնարկութիւն կը նկատեն «երկնաւոր եւ երկրաւոր կեանքերուն: Երկու բացատրութիւններն ալ ճի՛շդ են: Անոնք զիրար չեն հակասեր, այլ կ'ամբողջացնեն: Աստուծոյ կամքին հնազանդող մարդը երբե՛ք ալ պետական իշխանութեանց թշնամութիւն ըրած պիտի չըլլայ: Աստուծոյ զուակը դարձած *«ամէն մարդ պէտք է հնազանդի պետական իշխանութեանց, որովհետեւ առանց Աստուծոյ թոյլտուութեան իշխանութիւն չի կրնար ըլլալ, եւ գոյութիւն ունեցող իշխանութիւնները Աստուծմէ կարգուած են»* (Հո 13.1):

Շատ կարեւոր ճշմարտութիւն մը կայ որ մեր ուշադրութենէն պէտք չէ խուսափի: Չուր տեղ չէ որ Քրիստոս արծաթ դրամի մը օրինակը կու տայ երբ կը խօսի երկնաւոր եւ երկրաւոր իրականութեանց հանդէպ մեր ունեցած պարտականութեանց մասին: Բոլորս ալ գիտենք որ դրամը երկու երես ունի: Եթէ երբեք ուզենք խորհրդանշականօրէն բացատրել այս իրողութիւնը, կարելի է ըսել, որ դրամին մէկ երեսը կը ներկայացնէ երկնաւոր կեանքը, իսկ միւս երեսը կը ներկայացնէ մեր երկրաւոր կեանքը: Հետեւաբար, Քրիստոս դրամին օրինակը տալով, մեզի սորվեցուցած կ'ըլլայ երկու բան.

Առաջին. - Քրիստոնեայ մարդը պարտաւորութիւն ունի ե՛ւ Աստուծոյ նկատմամբ ե՛ւ երկրաւորին նկատմամբ: Առաքեալը երբե՛ք չի յանձնարարեր մեզի անտարբեր եւ

անպատասխանատու ըլլալ երկրաւոր իշխանութեանց հանդէպ, ընդհակառակը, ան կը պատուիրէ հնազանդիլ անոնց, եւ քայլ մըն ալ անդին անցընելով կ'ըսէ. «Անոնցմէ (երկրաւոր իշխանութիւններէն) իւրաքանչիւրին հանդէպ ձեր պարտաւորութիւնը կատարեցէք, տուրքը տալով անոր՝ որուն տուրք պէտք է տաք, մաքսը տալով անոր՝ որուն մաքս պէտք է տաք, հնազանդելով անոր՝ որուն հնազանդութիւն կը պարտիք եւ յարգելով ան՝ որուն յարգանք կը պարտիք» (Հո 13.7): Ուշագրաւ է որ աշխարհին տրուելիք բաները տուրք, մաքս, հնազանդութիւն եւ յարգանք են, եւ ո՛չ թէ կեանք եւ սիրտ, միտք եւ հոգի: Վերջիններս Աստուծոյ բաժինն են: Աստուծոյ բաժինը Աստուծոյ պէտք է տանք: Մեր կեանքերը Աստուծոյ կը պատկանին երկու իմաստով: (1) Նախ որովհետեւ ի՛նք մեզ ստեղծած է եւ (2), որովհետեւ իր Որդիին արիւնով մեզ գնեց: Ինչպէս մեզմէ գնուած որեւէ առարկայ ա՛լ մեզի չի պատկանիր, այնպէս ալ մեզմէ գնուած մեր անձերը, ա՛լ կը դադրին մեր սեփականութիւնը ըլլալէ:

Երկրորդ.- Վերեւ հաստատեցինք, որ դրամին երկու երեսները կը ներկայացնեն երկնաւոր եւ երկրաւոր կեանքերը: Ինչպէս կարելի չէ դրամին երկու երեսները իրարմէ բաժնել, այնպէս ալ կարելի չէ մեր երկրաւոր կեանքն ու մեր երկնաւոր կեանքերը իրարմէ անկախ սեպել: Դարձեալ, ինչպէս դրամին մէկ երեսը շարունակութիւնն է միւս երեսին, այնպէս ալ մեր երկնաւոր կեանքը շարունակութիւնը պիտի ըլլայ մեր երկրաւոր կեանքին:

«Ինչ որ կայսրին կը պատկանի՝ կայսրին տուէք, եւ ինչ որ Աստուծոյ՝ Աստուծոյ տուէք: Ի՞նչն է այդ բանը որ Աստուծոյ կը պատկանի եւ հետեւաբար Աստուծոյ պէտք է տալ: Աստուծոյ պատկանող «բանըն մեր անձերն են, մեր սիրտերը, մեր կեանքերը, մեր մարմիններն ու զօրութիւնը, մեր կարողութիւններն ու շնորհքները, մեր ժամանակն ու պատրաստակամութիւնը, մեր սէրն ու վստահութիւնը: Ինքզինք Աստուծոյ տրամադրութեան ներքեւ դնող մարդը, դաւաճան եւ ուրացող պիտի չնկատուի պետական իշխանութեանց ակնոցով: Աստուածասէր եղող մարդը կը յարգուի պետական իշխանութեանց կողմէ եւ կը սիրուի Աստուծոյ կողմէ:

Քրիստոս երբե՛ք կրօնք եւ պետութիւն զիրար հակադրող իրականութիւն իբրեւ չներկայացուց: Քրիստոնէութիւնը որ մեզ երկինքի քաղաքացիներ կը դարձնէ, երբե՛ք չ'արտօներ մեզի որ ուրանանք մեր պարտականութիւնները իբրեւ երկրաքաղաքացիներ: Այն մարդը որ լաւ երկրաքաղաքացի մը չէ, չի կրնար երկնաքաղաքացիութեան պարգեւը ձեռք ձգել: Երկրաւոր կեանքը Աստուծոյ ժամանակաւոր պարգեւն է մեզի տրուած: Այդ պարգեւին տէր չկանգնող եւ այդ պարգեւը Աստուծոյ փառքին եւ ընկերութեան բարիքին համար չօգտագործող մարդը, պիտի չկրնայ տիրանալ ա՛յն կեանքին, որ երկնաւորն է եւ յաւիտենական:

«Ինչ որ կայսրին կը պատկանի՝ կայսրին տուէք, եւ ինչ որ Աստուծոյ՝ Աստուծոյ տուէքէ: Եկէք քիչ մը աւելի խորը թափանցենք այս խօսքին: Քրիստոսի ժամանակ ամբողջ Պաղեստինը Հռոմէական կայսրութեան իշխանութեան ներքեւ կը գտնուէր: Կայսրին պատկերն ու արձանագրութիւնը կրող դրամին ներկայութիւնը Պաղեստինի սահմաններէն ներս, ցոյց կու տայ, որ Պաղեստինը կը ղեկավարուէր կայսրին կողմէ հաստատուած օրէնքներով: Հրեաներ պարտաւոր էին հնազանդելու կայսրին հաստատած բոլոր օրէնքներուն: Տուրք գանձելը կայսրին կատարեալ եւ օրինական իրաւունքն էր, քանի որ տուրքը կայսրին պատկերն ու արձանագրութիւնը կը կրէր: Ահա թէ ինչո՛ւ Քրիստոս կայսրին տուրք գանձելու իրաւունքը հարցականի տակ չառաւ:

Փարիսեցիներուն կողմէ դրկուած աշակերտներն ու Հերովդէսի կողմնակիցները փորձեցին զՔրիստոս ծուղակը ձգել: Եթէ երբեք Քրիստոս մերժէր կայսրին տուրք տալու գաղափարը, ան պիտի նկատուէր խռովարար մը, ինչպէս նաեւ Հռոմէական կայսրութեան դէմ ապստամբութիւն հրահրող մը, իսկ եթէ ըսէր թէ կայսրին պէտք է տուրք վճարել, այդ պարագային ան պիտի մեղադրուէր իբրեւ անհայրենասէր մը, եւ հետեւաբար, անկարելի պիտի ըլլար ընդունիլ անոր խոստացեալ Մեսիան ըլլալը: Հրեայ ժողովուրդը կը հաւատար որ գալիք խոստացեալ Մեսիան ճշմարիտ հայրենասէր մը պիտի ըլլար: Հայրենասէր մը, որ քաղաքական յեղափոխութիւն պիտի յառաջացնէր, Հռոմէական տիրապետութեան լուծը պիտի փշրէր, եւ Դաւիթին թագաւորական աթոռը պիտի վերականգնէր: Այլամերժ եւ

Նախանձայոյց Հրեաները փորձեցին այս բոլորը իրականացնել Քրիստոսի օրով եւ Քրիստոսի ձեռքով բայց չյաջողեցան, որովհետեւ Քրիստոս բացարձակապէս առիթ չտուաւ անոնց, եւ իրեն ուղղուած հարցումներուն ան պատասխանեց մեծ ճարտարութեամբ:

«Ինչ որ Աստուծոյ կը պատկանի Աստուծոյ տուէք» կ'ըսէ Աստուած: Հրեաներ պէտք չէ մոռնային, որ ինչպէս կայսրը իր իրաւունքը ունէր եւ կը պահանջէր զանիկա, այնպէս ալ Աստուած իր իրաւունքը ունի եւ կը պահանջէ զանիկա: Մարդը Աստուծոյ կը պատկանէր եւ պէտք է վերադառնայ Աստուծոյ պատկանելու: Աստուած մարդը ստեղծեց իր պատկերին եւ նմանութեան համաձայն (Ծն 1.26): Մարդը կորսնցուց իր աստուածային պատկերն ու նմանութիւնը երբ մեղանչեց: Մեղքը դադրեցուց մարդը Աստուծոյ բաժինը ըլլալէ: Հետեւաբար, Աստուծոյ բաժինը Աստուծոյ տալ, կը նշանակէ ջանալ վերականգնել մեր ներսիդին աստուածային աղարտեալ պատկերն ու նմանութիւնը: Այո՛, Աստուծոյ զաւակները պէտք է աշխատին Քրիստոսի՛ նմանիլ, պէտք է տքնին զԱստուած «շակելէ իրենց ուսերուն վրայ, զԱստուած «կրելէ իրենց սիրտերուն մէջ: Ան որ իբրեւ անտաշ քարի կտոր մը կը յանձնուի Աստուծոյ եւ կ'աղաչէ անոր որ զինք տաշէ իր Հոգիով, ան Աստուծոյ պատկանածը Աստուծոյ տուած կը սեպուի:

«Ինչ որ կայսրին կը պատկանի՝ կայսրին տուէք, եւ ինչ որ Աստուծոյ՝ Աստուծոյ տուէք»: Սա հաստատումով, Քրիստոս ուրիշ կարեւոր ճշմարտութիւն մըն ալ կը սորվեցնէ մեզի որ մեր ուշադրութենէն պէտք չէ վրիպի: Քրիստոս չ'ուզեր որ Աստուծոյ պատկանած բաժինը տանք կայսրին եւ կայսրին պատկանած բաժինը տանք Աստուծոյ: Կայսրը պէտք չէ պաշտուի իբրեւ Աստուած եւ ո՛չ ալ Աստուած իբրեւ բռնակալ կայսր մը: Սիա՛լ է կայսրին հետ վերաբերիլ ինչպէս Աստուծոյ հետ պիտի վերաբերէինք եւ Աստուծոյ հետ վերաբերիլ ինչպէս կայսրին հետ պիտի վերաբերէինք:

Աստուած բռնակալ կայսր մը չէ: Աստուած գուրգուրացող եւ կարեկցող Հայր մըն է: Հայր մը, որ կը սիրէ իր որդիները միշտ իր մօտ տեսնել, ահա թէ ինչո՛ւ Քրիստոս պատուիրեց Աստուծոյ պատկանածը Աստուծոյ տալ: Ճշմարիտ որդին երբե՛ք չի փափաքիր իր երկնաւոր Հօրմէն հեռու մնալ:

Քրիստոս յստակ տարբերութիւն կը դնէ Աստուծոյ եւ կայսրին միջեւ: Մէկուն բաժինը կարելի չէ միւսին տալ: Եկէք հարց տանք մենք մեզի: Մեզմէ քանինե՞ր Աստուծոյ ընծայուելիք պատիւը իրենց նմաններուն չեն ընծայեր: Օրական քանի՞ անգամ Առաջնահերթը երկրորդական մակարդակի վրայ կը դնենք: Մենք ալ յաճախ մեր սիրած մարդիկը Բարձրեալէն աւելի չե՞նք բարձրացներ: Չե՞ պատահած որ փառաւորենք անարգը եւ անարգենք Փառաւորը: Չե՞ պատահած որ կատարենք մեր կամքը գիտնալով հանդերձ որ ատիկա Աստուծոյ կամքին հակառակ է: Այսպէս ընողներ, Աստուծոյ բաժինը ուրիշին է որ կու տան:

Աստուծոյ բաժինն է պաշտուիլն ու երկրպագուիլը, փառաւորուիլն ու մեծարուիլը, օրհներգուիլն ու բարձրացուիլը: Աստուծո՛յ կը պատկանի բացարձակ հնազանդութիւն եւ ամբողջական պատրաստակամութիւն պահանջելու իրաւունքը: Մի՛շտ պէտք է հնազանդիլ մեր մեծաւորներուն, մեր վրայ իշխողներուն, բայց եթէ երբեք անոնք մեզմէ կը պահանջեն ընել բան մը որ հակառակ է Աստուծոյ կամքին, նման պարագայի, *«Աստուծոյ պէտք է հնազանդիլ, քան թէ մարդոցէ»* (Գրծ 5.29): Աստուածաշունչն ու պատմութիւնը լեցուն է օրինակներովը այն սուրբերուն, որոնք նախընտրեցին նահատակուիլ, քան ուրանալ զԱստուած, որոնք նախընտրեցին մեռնիլ ճշմարտութեան համար քան մեռցնել ճշմարտութիւնը:

Սիրելի՛ ընթերցող եղբայր, որեւէ կասկած չունիմ որ աշխարհին բաժինը աշխարհին կու տաս, բայց թոյլ տուր հարցնեմ քեզի, որ Աստուծոյ բաժինն ալ Աստուծոյ կու տա՞ս: Աշխարհին մէջ ապրիլդ եւ ծառայելդ երբե՛ք չեն կրնար պատճառ ըլլալ որ չծառայես Աստուծոյ եւ չդառնաս անոր ծառան: Տո՛ւր Աստուծոյ ինչ որ Աստուծոյ կը պատկանի՝ քու անձդ. տո՛ւր աշխարհին ինչ որ աշխարհին կը պատկանի՝ քու լոյս ու բարերար ներկայութիւնդ:

ՁԵՌՔԴ ՄԱՃԻՆ ԴՆԵԼԷ ԵՏՔ՝ ԵՏ ՄԻ՝ ՆԱՅԻՐ

«Ան որ ձեռքը մաճին կը դնէ եւ ետ կը նայի, յարմար չէ Աստուծոյ թագաւորութեան» (Ղկ 9.62): Սա յայտարարութեամբ, Քրիստոս կո՛չ կ'ուղղէ քրիստոնէայ մարդուն որ կ'որոշէ Աստուծոյ թագաւորութեան անդամագրուիլ, տէ՛ր կանգնելու իր առած որոշումին: Ան որ ամուր կերպով կառչած կը մնայ Աստուծոյ թագաւորութեան հասնելու իր առած որոշումին, ա՛ն միայն արժանի պիտի ըլլայ ժառանգելու երկինքի արքայութիւնը: Հարկաւ առնուած որոշումին ամբօրէն կապուած մնալը զուտ մարդկային ճիգի մը արդիւնքը չէ՛: Կը բաւէ որ մարդ զօրաւոր փափաք ունենայ անսայթաք կերպով քալելու Քրիստոսի հետքերով, եւ ահա Սուրբ Հոգին զօրավիգ ու պաշտպան պիտի կանգնի անոր:

Աստուծոյ թագաւորութեան զուակ դարձող մարդը իր կապը միանգամընդմիջտ պետք է խզէ աշխարհի թագաւորութեան հետ: Աշխարհէն դուրս գալու մասին չէ որ կը խօսիմ: Ընդհակառակը, աշխարհն ու անոր սերը մեր ներսիդէն դուրս շարտելու մարտակոչ է որ կ'ուղղեմ Քրիստոսի զինուորներուն: Քրիստոնէայ մարդը Քրիստոսի նման պետք է կարենայ ըսել. «Իմ թագաւորութիւնս այս աշխարհէն չէ» (Յհ 18.36): Կարելի բան չէ որ մեր միտքերը մտածեն երկինքին եւ երկնայինին մասին, իսկ մեր սիրտերը ցանկան աշխարհն ու աշխարհայինը: Լուրջ աշխատանքի կը կարօտի մեր միտքերն ու սիրտերը վարժեցնել իրենց ամբողջ ուշադրութիւնը կեդրոնացնելու երկինքի վրայ:

Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ. «Քանի որ յարութիւն առիք Քրիստոսի հետ, այսուհետեւ ձեր ուշադրութիւնը երկինք դարձուցէք, որովհետեւ հո՛ն է Քրիստոս, Հօր Աստուծոյ կողմը նստած: Երկնաւոր բաներու մասին խորհեցէք եւ ո՛չ թէ երկրաւոր բաներու. որովհետեւ դուք այս աշխարհին համար մեռաք, որպէսզի Քրիստոսի հետ միասին ապրիք այն կեանքով՝ որ Աստուած վերապահած է ձեզի» (Կղ 3.1-3): Կեանքի Աղբիւրին հետ ծանօթանալէ ետք ո՛չ որ այլեւս կը փափաքի աշխարհին յատուկ մեռելոտի գործերուն վերադառնալ: Աշխարհի սերն ու աշխարհի Ստեղծիչին սերը միեւնոյն սիրտին մէջ չեն կրնար բնակիլ: Միեւնոյն ձեռքը չի՛ կրնար գործածուիլ Քրիստոսապարգէւ եւ աշխարհապարգէւ մաճերուն համար:

Սիրելի՛ ընթերցող, եթե երբեք Քրիստոսի շնորհքով ձեռքդ փրկութեանդ մաճին դրած ես, ալ ետ նայելու մասին մի՛ մտածեր: Առջեւդ նայիր, ուր *«հունձքը առատ է, բայց մշակները քիչ են* (Մտ 9.37), եւ պատրաստ եղիր Աստուծոյ խօսքին արօրով հերկելու մարդոց քարեղէն սիրտերը. հերկելու այնքան եւ այնպէս՝ որ փշրուին այդ սիրտերը Քրիստոսի կամքին դիմաց եւ լուացուին անոր արիւնով: Մշակները միայն եկեղեցականները չեն, այլ բոլոր անոնք՝ որոնց սիրտին եւ հոգիին մէջ փրկութեան շնորհքին լոյսը ծագած է:

«Ան որ ձեռքը մաճին կը դնէ եւ ետ կը նայի, յարմար չէ Աստուծոյ թագաւորութեանէ: Իսրայելի նախահայրերէն շատեր իրենց ձեռքը մաճին դնելէ ետք՝ վերստին հեռացան Աստուծմէ (Եր 2.5): Ուրիշներ լաւ պայմաններու տիրանալէ ետք հեռացան Աստուծմէ (Բ.Օր 32.15): Ռոբովամին համար կը կարդանք, որ երբ իր *«թագաւորութիւնը հաստատուեցաւ ու ինք զօրացաւ, Տիրոջը օրէնքը թողուցե* (Բ.Մն 12.1): Երեմիա մարգարէն կը վկայէ, որ Աստուծոյ ժողովուրդէն շատեր լքեցին զԱստուած՝ *«կեանքի ջուրին աղբիւրը եւ իրենց գուրեր փորեցին, ծակոտ գուրեր, որոնք չեն կրնար ջուր պահելէ* (Եր 2.13):

Յաճախ փորձութիւնները նաեւ պատճառ կ'ըլլան որ մարդիկ իրենց ձեռքը ետ քաշեն մաճէն (Ղկ 8.13): Յուդա Իսկարիոտացին ձեռքը մաճին դնելէ եւ Աստուծոյ թագաւորութեան քարոզիչը ըլլալէ ետք, դրամի համար ու դրամով ծախեց Քրիստոսի կողմէ իրեն յանձնուած մաճը: Դեմաս որ Պօղոս առաքեալի գործակիցն էր, ձեռքը մաճին դնելէ ետք ետ նայեցաւ, դէպի աշխարհ եւ դէպի աշխարհատուր հանգիստը (Բ.Տմ 4.10): Պետրոս առաքեալ խօսելով Յուդայանման եւ Դեմասանման մարդոց մասին կ'ըսէ. *«Անոնք որոնք մեր Տէրն ու Փրկիչը՝ Յիսուս Քրիստոսը ճանչնալով՝ աշխարհի պղծութիւններէն անգամ մը հեռանալէ ետք վերստին նոյն պղծութիւններուն մէջ կ'իյնան, անոնց վիճակը նախկինէն շատ աւելի գէշ կ'ըլլայ: Աւելի լաւ կ'ըլլար՝ որ անոնք բնաւ ճանչցած չըլլային արդարութեան ճամբան, քան թէ ճանչնալէ ետք՝ հեռանային իրենց աւանդուած սուրբ պատուիրանէնէ* (Բ.Պտ 2.20-21):

Երբ մէկը կ'որոշէ ընդունիլ զՔրիստոս իբրեւ Տէր եւ Փրկիչ, պէտք է ջանայ մոռնալ իր անցեալը եւ գալիքին նայիլ: Նո՛յնը կը հաստատէ Պօղոս առաքեալ. *«Կ'աշխատիմ անցեալը մոռնալ եւ*

գալիքին նայիլ, եւ ուշադիր կերպով կը վազեմ դէպի նպատակակէտ, իբրեւ մրցանալ ստանալու համար յախտենական կեանքը, որուն կը հրաւիրէ մեզ Աստուած, Քրիստոս Յիսուսովե (Փլպ 3.13-14): Գալիքին նայիլ պէտք է սորվինք: Հինին ու անցեալին համար ողբալն ու սգալը ոչինչ կրնան փոխել: Անցեալով տարուիլն ու գրգռուիլը սատանայական յարձակում է:

Թոյլ չտանք որ անցեալին պատահած դէպքերը մեզ անհանգստացնեն եւ մեր խաղաղութիւնը կորսնցնեն: Իր անցեալէն ձերբազատուիլ չկրցող մարդը՝ Քրիստոսով յայտնուած նոր կեանքին ժառանգորդը չի կրնար ըլլալ: Հինէն ազդուողը նորին բերած օրհնութիւնը չի կրնար վայելել: Աստուծոյ երեսին նայողը պէտք է երես դարձնէ աշխարհին: Աստուծոյ դարձող մարդը պէտք է ամենայն համարձակութեամբ կարենայ Աստուծոյ ըսել. *«Մենք այլեւս պիտի չդառնանք քեզմէ»* (Սղ 80.17):

Այո՛, ճշմարտապէս Աստուծոյ հետեւիլ ուզող մարդու մը խօսքն է սա խօսքը. *«Մենք այլեւս պիտի չդառնանք քեզմէ»*: Ոչինչ մեզ կրնայ հեռացնել Աստուծմէ եթէ երբեք մօտենանք իրեն առանց պայմանի: Պայմանով կամ պայմաններու շարքով մը Աստուծոյ մօտեցող մարդը, ուշ թէ կանուխ վերստին պիտի լքէ զԱստուած: Չնմանինք այն մարդուն որ ըսաւ. *«Տէ՛ր, պիտի հետեւիմ քեզի, բայց»* (Ղկ 9.61): Մօտենա՛նք Աստուծոյ առանց այս *«բայցե*ին: *«Բայցե*ով մօտենալ, կը նշանակէ պայման դնել: Որքա՛ն մարդիկ չեն կրցած մօտենալ Քրիստոսի այս *«բայցե*ին պատճառով: Ո՛րքան անմտութիւն է գտնելէ ետք Քրիստոսը, անոր ըսել. *«Տէ՛ր, պիտի հետեւիմ քեզի, բայց թոյլ տուր նախ երթամ ընտանիքէս հրաժեշտ առնեմէ»*: *«Նախ երթամ»* է: Ինչո՞ւ երթալ եւ ո՞ւր երթալ Քրիստոսի հանդիպելէ ետք: *«Բայցե* եւ *«նախ երթամ»* ըսողները, կարծէք ըսել կ'ուզեն. *«Տէ՛ր, պիտի հետեւիմ քեզի, բայց հիմա ճիշդ ժամանակը չէ, տակաւին ուրիշ ընելիքներ ունիմէ»*: Այս տեսակի մտածողութիւն հակառակ է Սուրբ Գիրքին, որ կը հաստատէ *«հիմա՛ է փրկութեան օրը»* (Բ.Կր 6.2):

Սիրելի՛ ընթերցող, ետ մի՛ նայիր երբ Աստուած քեզ դէպի առաջ նայելու եւ քալելու կոչ կ'ուղղէ: *«Մոռցէ՛ք ձեր հին կեանքն ու նախկին գործերը, եւ նոր մարդ եղէք՝ ձեր Արարիչին պատկերին համաձայն նորոգուելով, որպէսզի կարենաք զինք ճանչնալ»* (Կղ 3.9-10): Քու անցեալդ մոռնալը քեզ կ'առաջնորդէ

նորոգութեան, իսկ նորոգութիւնը՝ աստուածճանաչողութեան: Անգամ որ սկսար դէպի առաջ քալել, դժուարութեանց որ հանդիպիս, նախկին կեանքիդ մասին մի՛ մտածեր որպէսզի հոն դառնալու փափաքը չբռնկի ներսիդիդ:

Ո՛հ, չըլլայ որ նմանիս այն Իսրայէլացիներուն, որոնք Եգիպտոսէն ելլելէ ետք, երբ կերակուրի համար նեղութիւն կրեցին Սինայի անապատին մէջ, տրտնջացին եւ ըսին. *«Եգիպտոսի մէջ մեր ձրի կերած ձուկերը, վարունգները, սեխերն ու պրասները, սոխերն ու սխտորները միտքերնիս կու գանէ* (Թւ 11.5): Ասոնք բոլորը իրենց ձեռքը մաճին դնելէ ետք ետ նայողներուն խումբին կը պատկանին: Ի՛նչ ցաւալի երեւոյթ է, որ մարդ արարածը սոխ ու սխտորի համար հեռանայ Աստուծմէ եւ փափաքի նախկին կեանքին վերադառնալ:

Նման սխալ մը կը գտնենք Իսրայէլի առաջին թագաւորին՝ Սաւուղի կեանքին մէջ: Աստուած հրամայած էր անոր որ Ամաղեկացիներուն վրայ յարձակի եւ բնաջնջէ ամէն ինչ, մարդ թէ անասուն, բայց Սաւուղ խնայեց *«Ազազը (Ամաղեկի թագաւորը) եւ ոչխարներուն ու արջառներուն աղէկներն ու գէրերը»* (Ա.Թգ 15.9): Սաւուղ իր ձեռքը ետ քաշած չէր ամէն մաճէն երբ ոչխարի ու արջառի համար անհնազանդ գտնուեցաւ Աստուծոյ պատուէրին: Կ'արժէ՞ ոչխարի ու արջառի համար խախտել Աստուծոյ օրէնքը եւ խոցոտել անոր սիրտը:

Ահաւոր բան է մեր ձեռքը մաճէն ետ քաշել եւ ուրանալ զԱստուած սոխ ու սխտորի համար (Թւ 11.5), ոչխարի ու արջառի համար (Ա.Թգ 15.9), *«բուռ մը գարիի եւ պատառ մը հացի համար»* (Եզ 13.19): Սիրելի՛ ընթերցող, մի՛ մտածեր թէ դուն նման բաներու համար չես ուրանար զԱստուած, այլ քաջութիւնը ունեցիր մտածելու այն բոլոր իրականութիւններուն մասին՝ որոնց համար ձեռքդ մաճէն ետ կը քաշես:

Սողոմի եւ Գոմորի կործանումին առիթով, Աստուծոյ խօսքը ուղղուած Ղովտին եւ անոր կնոջ, ուղղուած է մեզմէ իւրաքանչիւրին. *«Ետիդ մի՛ նայիրէ* (Մն 19.17): Ղովտին *«կհնը ետին նայեցաւ ու աղի արձան եղաւ»* (Մն 19.26): Ետին նայիլը, նախկին մեղսալից կեանքին հանդէպ սիրոյ արտայայտութիւն է: Հետաքրքրական է որ Աստուած ո՛չ միայն ետին նայիլը արգիլեց, այլ նաեւ ուշանալն ու տնտնալը (Մն 19.16):

Որպեսզի մեր ձեռքը մաճին դնելէ ետք, ետ չնայինք, եկէք
«մեր աչքերը յառենք Յիսուսի, մեր հաւատքի հիմնադիրին ու
կատարելագործողին» (Եբր 12.2), որպեսզի արժանի ըլլանք մեր
երկնաւոր Հօր թագաւորութեան ժառանգորդները դառնալու:
Ամէն:

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՄԵԶԻ ՁԳԱԾ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆԸ

«Խաղաղութիւն կը թողում ձեզի. Իմ խաղաղութիւնս է որ կու տամ ձեզի, որ այս աշխարհի տուած խաղաղութենէն տարբեր է: Մի՛ խռովիք ու մի՛ վախնաքե (Յհ 14.27):

Այսօր երբ կը դիտենք աշխարհը, կը տեսնենք որ աստիկա դարձած է մտահոգիչ: Ամէն կողմ պատերազմ եւ ամէն երկրի մէջ իրարանցում կայ: Գրեթէ ամէն մարդու մօտ կը գտնենք մտահոգութեան, դժգոհութեան եւ զրպարտութեան ալիքներ: Անորոշութիւնը որոշապէս հանդէս կու գայ ամէն տեղ: Մարդիկ ո՛չ միայն դարձած են անհանդուրժող եւ աններողամիտ, այլ նոյնիսկ չեն ուզեր հանդուրժողութեան եւ ներողամտութեան մասին խօսք լսել: Մեղքը իր թակարդին մէջ առած է Աստուծմէ հեռու գտնուող ամէն մարդ: Քրիստոսի եկեղեցին աշխարհի մէջ ըլլալով, անմասն չէ այս փորձութիւններուն: Անբարշտութիւնն ու թերահաւատութիւնը կ'ալեկոծեն եկեղեցւոյ կեանքը նաեւ:

Եկեղեցին կարիքը ունի Քրիստոսապարգեւ խաղաղութեան որպէսզի կարենայ հեռո՛ւ վանել իրմէ մեղքին խռովութիւնը: Քրիստոսապարգեւ խաղաղութեա՛մբ միայն եկեղեցին կրնայ յաղթող եւ նուաճող ըլլալ: Քրիստոսապարգեւ խաղաղութեա՛մբ միայն եկեղեցին կրնայ կենդանի եւ կենդանարար, ապրող եւ ապրեցնող իրականութիւն դառնալ աշխարհի մէջ: Քրիստոսապարգեւ խաղաղութեամբ է որ եկեղեցին կը դառնայ Աստուծոյ թագաւորութեան նախագաւիթը երկրի վրայ:

Մէկը կրնայ հարց տալ. *«Եկեղեցին կրնա՞յ իր խաղաղութիւնը պահել երբ կեանքի բազմաբնոյթ փոթորիկներով շրջապատուած է:* Այս հարցումին պատասխանը կը գտնենք Մատթեոսի Աւետարանին 8-րդ գլխուն մէջ: Հոն կը կարդանք. *«Զօրաւոր փոթորիկ մը ելաւ լիճին վրայ, այնքան՝ որ ալիքները գրեթէ նաւակը կը ծածկէին: Բայց Յիսուս կը քնանարե (Մտ 8.24):* Փոթորիկներու գիրկին մէջ ըլլալ եւ քնանալ: Ի՛նչ հրաշալի երեւոյթ: Ինչպէս Քրիստոս փոթորիկին գիրկին մէջ ըլլալով կրցաւ ամենայն խաղաղութեամբ քնանալ, այնպէս ալ Քրիստոսի եկեղեցին կրնայ անդորրութեամբ դիմակալել կեանքի փոթորիկները երբ Քրիստոսի խաղաղութիւնը կը կրէ իր մէջ:

Նազովրեցիներուն Առաջնորդը իր առաջնորդութեան մականը մեկդի պիտի դնէր շուտով: Ժամանակը հասած էր որ

տասներկու առաքելներուն Նաւապետը նաւուն ղեկը յանձնէր կեանքի մրրիկներուն: Այնքան ատեն երբ առաքելները Քրիստոսի նիւթական ներկայութիւնը ունէին իրենց հետ, անոնք իրենք զիրենք վստահութեան, ապահովութեան եւ զօրութեան զգացումներով տոգորուած կը զգային: Եւ ինչո՞ւ իրենք զիրենք ապահով չզգային երբ իրենց կողքին ունէին ապահովութիւն ներշնչող աշխարհի Փրկիչը: Ամէն անգամ երբ լիճերն ու ծովերը փոթորկէին, անոնք կը դառնային խաղաղութեան Իշխանին եւ կ'ըսէին. *«Տէ՛ր, փրկէ՛ մեզ, որովհետեւ կը կորսուինք»:* Ամէն անգամ երբ նիւթական հացի կարօտ ըլլային, կը դառնային կեանքի Հացին ու կ'ըսէին. *«Տէ՛ր, հաց չունինք»:* Ամէն անգամ երբ ուզէին հիւանդ մը բժշկել եւ չկրնային, մարդկութեան բժիշկին դիմելով հարց կու տային. *«Տէ՛ր, մենք ինչո՞ւ չկրցանք բժշկել զայն»:* Ի վերջոյ, ամէն անգամ երբ իրենց հաւատքի կեանքին մէջ առաւել եւս խորանալու կարիքը զգային, իրենց հայեացքը կ'ուղղէին իրենց հաւատքի հիմնադիրին եւ կ'ըսէին. *«Տէ՛ր, աւելցո՛ւր մեր հաւատքը»:*

Հիմա որ Իշխանը խաղաղութեան, Հացը կեանքի, Բժիշկը մարդկութեան, Հիմնադիրը հաւատքի՝ Քրիստոս, իր հրաժեշտի խօսքը կ'արտասանէ, իր առաքելներն ու հետեւորդները իրենք զիրենք լքուած եւ անօգնական կը զգան: Անապահովութեան հեղձուցիչ ցանցը իր սեւ թելերուն տակ կ'առնէ զիրենք: Հալածանքներու եւ նեղութեանց մղձաւանջը կը տանջէ զիրենք: Եւ անոնք պահ մը կը զգան որ շրջապատուած են երեւելի եւ աներեւոյթ թշնամիներով, վտանգալից երեւոյթներով, անորոշ կացութեամբ եւ դժուարին պայմաններով:

Նման անել կացութեան դիմաց, Քրիստոսի բոլոր հետեւորդները, բայց մանաւանդ իր տասներկու առաքելները կարիքը ունէին Քրիստոսապարզեւ խաղաղութեան: Այսպիսի խաղաղութիւն մը միայն կրնար զիրենք կանգո՛ւն պահել խորտակիչ փորձութեանց դիմաց, ամո՛ւր պահել տկարացնող մեղքին առջեւ: Քրիստոս իր հետեւորդներուն չտուաւ աշխարհային խաղաղութիւն մը, բռայական խաղաղութիւն մը, այլ տուաւ ի՛ր խաղաղութիւնը, իր անձին խաղաղութիւնը, իր սեփական խաղաղութիւնը: Ահա թէ ինչո՛ւ ան ըսաւ. *«Իմ խաղաղութիւնս է որ կու տամ ձեզի»:* Քրիստոս իր զաւակներուն կը շնորհէ այն խաղաղութիւնը որ իր հոգիին մէջ կը թագաւորէ,

այն խաղաղութիւնը որ իր սիրտին մէջ կ'ապրի, այն խաղաղութիւնը որ իր ամբողջ էութիւնը կը համակէ: Այս խաղաղութիւնը Քրիստոսի զօրութիւնն էր եւ Քրիստոսի եկեղեցիին զօրութիւնը պէտք է դառնայ: Այս խաղաղութիւնն էր որ զՔրիստոս յաղթող եւ անյաղթահարելի դարձուց եւ այս խաղաղութեա՛մբ է միայն որ Քրիստոսի եկեղեցին կրնայ յաղթական կեանք մը ապրիլ:

Քրիստոս յստակ տարբերութիւն կը դնէ իր տուած խաղաղութեան եւ աշխարհի տուած խաղաղութեան միջեւ: Ան կ'ըսէ. *«Իմ խաղաղութիւնս® այս աշխարհի տուած խաղաղութենէն տարբեր է»*: Այո՛, Քրիստոսի պարզեւած խաղաղութիւնը տարբե՛ր է աշխարհի տուած խաղաղութենէն: Աշխարհ խաղաղութի՛ւն է, խաղաղութի՛ւն է կ'ըսէ երբ խռովութիւններ եւ խռովարարներ կը վիստան մեր կեանքերուն մէջ: Արդարութի՛ւն է, արդարութի՛ւն է կը բացականչէ երբ անարդարութեան բոսոր ամպն է որ կ'անձրեւէ ուժգին: Յո՛յս կայ, յո՛յս կայ կը գոչէ, բայց յուսահատութենէն եւ յուսախաբութենէն զատ ուրիշ բան հնձել չի տար մեզի:

Աշխարհ կու տայ իր լաւագոյնը, իր լաւագոյնով լաւագոյնս վատթարացնելու մեր կեանքը: Աշխարհ կու տայ իր գեղեցկագոյնը իր գեղեցկագոյնով տգեղացնելու գեղեցկութիւնը մեր կեանքին: Աշխարհ կու տայ խնդուք որուն ամառը լացի ովկիանոսն է: Կը պարզեւէ հաճոյք որուն պտուղը կսկիծն է: Քրիստոսի խաղաղութիւնը, սակայն, *«աշխարհի տուած խաղաղութենէն տարբեր է»*: Քրիստոսապարզեւ խաղաղութիւնը օր ըստ օրէ աճո՛ղ խաղաղութիւն է: Անոր տուած ուրախութիւնը օրէ օր աւելի՛ կը կրկնապատկուի: Անոր շնորհած ոյժը աւելի՛ կը մեծնայ: Անոր ներշնչած հաւատքը աւելի՛ կ'աճի, եւ այսպէս, Քրիստոս իր տուածներով մեզ կ'առաջնորդէ զօրութենէ զօրութիւն, յաղթանակէ յաղթանակ, նուաճումէ նուաճում, փառքէ փառք, եւ երկինքէ երկինք:

Քրիստոսի տուած խաղաղութիւնը *«աշխարհի տուած խաղաղութենէն տարբեր է»*, որովհետեւ աշխարհ "խաղաղութիւն" ըսելով, կը հասկնայ պատերազմներու դադարում եւ պետութեանց հաշտեցում: Պատերազմներու դադարումով ժամանակաւոր խաղաղութիւն կարելի է ձեռք ձգել, բայց այդ խաղաղութիւնը անձնական չ'ըլլար, այսինքն,

ուղղակիորեն մեր անձերուն վերաբերող խաղաղութիւն մը չ'ըլլար: Պատերազմներու ասարտումով իրագործուած խաղաղութիւն մը չի՛ դադրեցներ մեր հոգիին խռովքը, մեր սիրտին տագնապը, մեր միտքին ալեկոծումը: Քրիստոս չի՛ խոստանար խաղաղութիւն հաստատել երկրի վրայ, աշխարհի մէջ, բայց կը խոստանայ խաղաղութիւն հաստատել մեր սիրտերուն եւ հոգիներուն մէջ:

Այն խաղաղութիւնը որուն մասին կը խօսի Քրիստոս այստեղ, արդիւնքն է Աստուծոյ հետ մեր հաշտութեան: Աստուծոյ հետ չհաշտուած մարդուն համար չկա՛յ խաղաղութիւն: *«Ամբարիշտները խաղաղութիւն պիտի չունենան»* կ'ըսէ Աստուած (Ես 57.21): Այո՛, մեղքը խռովութեամբ կը լեցնէ մեր հոգիները: Ինչպէս երկու երկկիրներու միջեւ խաղաղութիւն կ'ըլլայ երբ անոնք դադրին իրարու դէմ պատերազմելէ եւ հաշտուին իրարու հետ, այնպէս ալ Աստուծոյ եւ մեր միջեւ խաղաղութիւն կ'ըլլայ երբ դադրինք Աստուծոյ դէմ պատերազմելէ եւ հաշտուինք իր հետ իր Որդիին արիւնին միջոցաւ:

Ոմանք կը խորհին որ մարդ արարածը գերերկրային սիրտ պէտք է ունենայ որպէսզի կարենայ ապրիլ խաղաղ կեանք մը: Այսպէս մտածողներ պէտք է յիշեն որ Աստուածաշունչ մատեանը չի՛ խօսիր գերերկրային սիրտ ունենալու մասին, այլ նո՛ր սիրտ եւ նո՛ր հոգի ունենալու մասին: Եզեկիէլի մարգարէութեան մէջ կը կարդանք. *«Ձեզի նոր սիրտ պիտի տամ ու ձեր ներսիդին նոր հոգի պիտի դնեմ: Ձեր մարմիններէն քարեղէն սիրտը պիտի հանեմ եւ ձեզի մարմնեղէն սիրտ պիտի տամ: Իմ Հոգիս ձեր ներսիդին պիտի դնեմ եւ դուք իմ օրէնքներս եւ պատուիրաններս պիտի գործադրէք»* (Եզ 36.26-27): Աստուած կը խոստանայ իր Սուրբ Հոգիով օծուն հոգի՛ տալ մեզի, իր սիրով լեցուն սի՛րտ շնորհել մեզի: Միտ մը եւ հոգի մը, որոնք Աստուծով լիցքաւորուիլ, կշտանալ եւ արբենալ կը փափաքին: Միտ մը եւ հոգի մը, որոնց համար հաճոյք է երկինքին նայիլը, երկնայինը բաղձալը, Աստուծոյ մասին խորհիլը, Աստուծոյ մէջ հանգչիլն ու զԱստուած իրենց մէջ հանգչեցնելը:

ՈՏՆԼՈՒԱՅԻ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱՆԽՈՂ ՊԱՀԸ

Ոտնլուայի արարողութիւնը կանխող պահը կը ներկայացնէ Քրիստոսի սիրոյն կրկնապատկուիլը եւ աշակերտներուն մարմաջը «տէրե եւ «մեծե կոչուելու: Յովհաննէս առաքեալ կ'արձանագրէ, որ երբ Յիսուս գիտցաւ որ *«հասած է ժամը, երբ այս աշխարհէն իր Հօրը քով պիտի երթայ, սիրեց անոնք որոնք այս աշխարհի մէջ իրեն հետեւորդ էին եւ ծայր աստիճան սիրեց զանոնք»* (Յհ 13.1): Սիրեց զանոնք, որովհետեւ անոնք իր Հօրը պարգեն էին իրեն տրուած (Յհ 17.11): Սիրեց, որովհետեւ անոնք իր բարեկամներն էին (Յհ 15.14): Սիրեց, որովհետեւ անոնց միջեւ կար երեք տարիներու ընկերութիւն, սիրալիր յարաբերութիւն եւ խոր մտերմութիւն: Իր սէրը հանդէպ իր աշակերտներուն կրկնապատկուեցաւ երբ սկսաւ մտածել թէ պիտի բաժնուէր իր ամենասիրելիներէն: Մեզմէ ո՞վ չի տանջուիր եւ հոգեկան յուզում մը չ'ապրիր երբ ստիպուած է իր սիրելիներէն բաժնուելու:

Ո՛չ որ Յիսուսի չափ սիրած է մարդիկը: Ո՛չ որ Յիսուսի նման ապրած է հոգեկան խռովք մը բաժանումի մը պահուն: Յիսուս բոլորէս աւելի գիտէր ու կը հասկնար թէ ի՛նչ կը նշանակէ բաժնուիլ սիրելիներէ: Այո՛, գիտէր, եւ այս գիտակցութիւնն էր որ կը խռովեցնէր ու կը տագնապեցնէր զինք, որովհետեւ ան աշխարհի մէջ երբ անոնց հետ էր, ի՛նք կը պահէր զանոնք (Յհ 17.12), բայց հիմա ստիպուած էր «առանձինն թողուլ իր աշակերտները փորձութիւններով լի այս աշխարհին մէջ: Ո՞վ կրնայ իր սիրելին վտանգալից տեղ մը ձգել եւ հանգիստ միտքով ու խաղաղ հոգիով բաժնուիլ անկէ:

Շատ հետաքրքրական է որ Քրիստոս *«գիտնալով հասած է ժամը, երբ այս աշխարհէն իր Հօրը քով պիտի երթայե, իր ուշադրութիւնը փոխանակ ինքնիր անձին, իր չարչարանքներուն, իր խաչելութեան ու մահուան վրայ կեդրոնացնելու, ընդհակառակը, կը կեդրոնացնէ իր աշակերտներուն վրայ, առաւել սէր ցոյց տալով անոնց հանդէպ, անոնց ոտքերը լուալով, թելադրելով որ չխռովին, իրար չանցնին, հաւատան Աստուծոյ եւ հաւատան իրեն* (Յհ 14.1):

Հետաքրքրական կոչեցի այս երեւոյթը, անոր համար, որ երբ մարդ արարածը կ'անդրադառնայ որ իր մահուան վայրկեանը կը մօտենայ, կը սկսի մտածել ի'նքնիք մասին եւ ո'չ թէ ուրիշին մասին: Ան կը մտածէ իր ապրած կեանքին մասին, մահուան մասին եւ մահէն ետք ըլլալիքին մասին: Քրիստոս սակայն այդպէս չըբաւ եւ այդպիսին չեղաւ: Քրիստոս մահուան սեմին կանգնած ուրիշին մասին կը մտածէր:

Տեղին է սա իրողութեան հետ համեմատել հետեւեալը: Քրիստոս ո'չ միայն երբ իր մեռնելու օրը մօտեցաւ իր ուշադրութիւնը կեդրոնացուց ուրիշին վրայ, այլ նոյնիսկ խաչին վրայ եղած ժամանակ: Ընդհանրապէս մարդ արարածը որ մահամերձ վիճակի մէջ կը գտնուի, ներումէն զատ ուրիշ բան չի խնդրեր Աստուծմէ, եւ զանիկա կը խնդրէ ի'ր անձին համար եւ ո'չ թէ ուրիշին համար: Քրիստոսի վերաբերմունքը հիմնովին տարբեր եղաւ: Քրիստոս խաչին վրայ չըսաւ. «Հա՛յր, ներէ՛ ինձիե, այլ ըսաւ. «Հա՛յր, ներէ՛ անոնց» (Ղկ 23.34): Ան զինք խաչողներուն մասին մտածած ատեն, մտածեց նաեւ իրեն խաչակից եղող աջակողմեան արագակին մասին. «Վստահ եղիր, այսօր ինձի հետ պիտի ըլլաս դրախտին մէջ» (Ղկ 23.43): Պետք չէ մոռնալ նաեւ, որ ան մտածեց իր մօրը եւ իր սիրելի աշակերտին՝ Յովհաննէսի մասին (Յհ 19.26-27):

Ճի'շդ է որ Քրիստոս մնայուն կերպով կը մտածէր իր աշակերտներուն մասին, եւ սակայն, ան մտածումի սահմաններուն մէջ չմնաց: Ան սկսաւ խօսիլ իր աշակերտներուն իր մատնութեան եւ մահուան մասին, որպէսզի ձեռով մը զիրենք նախապատրաստած ըլլար գալիքին: Քրիստոսի նման աշակերտները իրեն'նք ալ տրտմած ու խռոված էին (Յհ 14.1), որովհետեւ ամբողջապէս համոզուած էին եւ կ'անդրադառնային որ իրենց սիրելի Տէրն ու Վարդապետը պիտի բաժնուէր իրենցմէ: Քրիստոս ո'չ միայն խօսքով փորձեց փարատել անոնց տրտմութեան մառախուղը, այլ նաեւ գործնական կերպի մը դիմելով: Այդ գործնական կերպը՝ անոնց ոտքերը լուալն էր:

Ո՛հ, սիրելի՛ ընթերցող, չմտածենք թէ աշակերտներուն ոտքերը լուալը ինչպէ՞ս կրնար անոնց հոգիներուն վիշտը մեղմացնել: Այո՛ կրնար: Կրնար, որովհետեւ իրենց ոտքերուն լուացումը խորապէս մեծ տպաւորութիւն պիտի թողուր իրենց վրայ, եւ ա՛յս է ինչ որ ցոյց կու տայ Պետրոս առաքեալին

արտայայտութիւնը. «Տէ՛ր, դո՛ւն իմ ոտքերս պիտի լուստե (Յհ 13.6): Այո՛, սիրելի՛ Պետրոս, Տէրը ի՛նքն է որ մեր ոտքերը կը լուսայ: Տէրը ի՛նքն է որ իր սեփական վիշտն ու թախիծը մոռցած իր երկրաւոր կեանքի այս վերջին օրերուն, կը խոնարհի մեր ոտքերուն առջեւ եւ կը լուսայ զանոնք, որպէսզի իր մահէն, յարութենէն ու համբարձումէն ետք, մնայուն կերպով յիշենք իր անչափ սերը մեզի հանդէպ, եւ մխիթարուինք ու քաջալերուինք այդ սիրով, լեցուինք ու հարստանանք այս սիրով, եւ մանաւանդ, օրինակ առնենք անօրինակ իր սէրէն, հեգուրթենէն ու խոնարհութենէն:

Աշակերտները այս հանգրուանին ամէն բանէ աւելի պէտք ունէին Քրիստոսի խոնարհութեան այս օրինակին, որովհետեւ ամէն անգամ երբ Քրիստոս կը խօսէր իր մահուան եւ այս աշխարհէն վերցուելուն մասին, վե՛ճ մը կը ծագէր անոնց միջեւ թէ ո՞վ պիտի նկատուէր անոնց մէջ մեծը, ո՞վ պիտի ըլլար Քրիստոսի յաջորդը: (Տե՛ս Մտ 17.22-23 եւ 18.1, Ղկ 22.22 եւ 24, Սր 9.31 եւ 34, Ղկ 9.44 եւ 46):

Քրիստոս իր աշակերտներուն ոտքերը լուսց անոնց միջեւ մեծութեան վե՛ճ ծագելէն անմիջապէս յետոյ: Հետաքրքրական է անդրադառնալ ոտնլուսյէն ետք Քրիստոսի արտասանած հետեւեալ խօսքին. «Լա՛ւ գիտցէք, թէ ծառան իր տիրոջմէ մեծ չէ եւ ոչ ալ ղրկուածը՝ զինք ղրկողէն: Եթէ ասիկա գիտէք, երանելի պիտի ըլլաք՝ եթէ գործադրէք զայն» (Յհ 13.16-17): Ինչի՞ մասին է որ Քրիստոս կը խօսի այստեղ: Քրիստոս որո՞նց կ'ակնարկէ երբ կը գործածէ «ծառայե եւ «տէրե, «ղրկուածե եւ «ղրկողե բացատրութիւնները: Յստակ է որ «ծառայե եւ «ղրկուածե բացատրութիւններով Քրիստոս կ'ակնարկէ աշակերտներուն, իսկ «տէրե եւ «ղրկողե բացատրութիւններով կ'ակնարկէ ինքզինքին:

Քրիստոս կ'ուզէր սորվեցնել իր աշակերտներուն որ ի՛նքն էր իրենց Տէրը եւ ի՛նքն էր զիրենք ղրկողը, եւ հետեւաբար, աւելորդ էր իրենց համար վիճիլ թէ ո՞վ պիտի ըլլար իրենց մէջ «տէրե, «ղրկողե կամ «մեծե: Քրիստոս անուղղակիօրէն սորվեցուց իր աշակերտներուն, որ մեծութեան համար վիճիլ, կը նշանակէր ուրանալ իր (Քրիստոսի) միակ մեծը ըլլալուն հանգամանքը: Անոնք պէտք էր ընդունէին եւ ճանչնային զՔրիստոս իբրեւ իրենց միակ «Տէրը, միակ «մեծը եւ զիրենք միակ «ղրկողը: Եթէ

ընդունելին եւ ճանչնային զՔրիստոս իբր այդպիսին, անոնք երանելի պիտի նկատուէին, ահա թէ ինչո՛ւ Քրիստոս ըսաւ. *«Եթէ ասիկա գիտէք, երանելի պիտի ըլլաք՝ եթէ գործադրէք զայնէ:*

Սոյն նախադասութեան երկրորդ կէտը կարելորդ ճշմարտութիւն մը կը պարզէ մեր առջեւ. *«Երանելի պիտի ըլլաք՝ եթէ գործադրէք զայնէ:* Այս բառերը ցոյց կու տան, որ չի բաւեր զիտնալ որ Քրիստոս Տէր է, այլ պէտք է ընդունիլ անոր տիրութիւնը եւ հնազանդիլ անոր: Օր մը սեւամորթ մը ճերմակամորթի մը կը հարցնէ. *«Ո՞վ է Յիսուս քեզի համարնէ:* Ճերմակամորթը կը պատասխանէ. *«Յիսուս Փրկիչ էն:* Իսկ քեզի՛ համար ո՛վ է Քրիստոս կը հարցնէ ճերմակամորթը սեւամորթին: Սեւամորթը կը պատասխանէ. *«Յիսուս Փրկիչս է, Յիսուս ազատարարս էն:* Ուրիշ բան է ըսել. *«Յիսուս Փրկիչ էն եւ բոլորովին ուրիշ բան՝ «Յիսուս Փրկիչս էն:* Աշխարհի մէջ ո՛չ ոք փրկուած է եւ ո՛չ ոք պիտի փրկուի պարզապէս Քրիստոսի Փրկիչ ըլլալը գիտնալով կամ յայտարարելով: Փրկուողները պիտի ըլլան անոնք՝ որոնք ընդունած են զՔրիստոս իբրեւ իրենց անձերուն Փրկիչը եւ ապրած են փրկուած ըլլալու ուրախութիւնը:

Երբ աշակերտները կը վիճէին մեծութեան մասին, երբ իրենց միտքերուն մէջ «առաջնորդողիէ եւ «ղրկողիէ դիրք ունենալու երազներ կը հիւսէին, երբ անոնցմէ ո՛չ ոք կը մտածէր խոնարհութեան մասին, յանկարծ Քրիստոս ոտքի ելաւ *«մէկ կողմ դրաւ իր վրայի հագուստը եւ դենջակ մը առնելով՝ մէջքին կապեց: Ապա ջուր առնելով՝ լեցուց կոնքին մէջ եւ սկսաւ աշակերտներուն ոտքերը լուալ եւ մէջքին կապած դենջակով սրբելէ (Յհ 13.4-5):* Քրիստոս, որուն ոտքերուն առջեւ կը խոնարհի եւ պէ՛տք է խոնարհի ամբողջ աշխարհ, հիմա ի՛ր կարգին խոնարհեցաւ իր աշակերտներուն ոտքերուն առջեւ եւ անոնց ոտքերը լուալով՝ լուացած եղաւ մարդկային մեր բնութիւնը: Պատկերացուցէք պահ մը, Աստուած մարդուն ոտքը լուաց: Ասկէ աւելի ի՞նչ կրնար ընել Քրիստոս: Ի՞նչ պէտք էր ընել եւ չըրաւ (Ես 5.4):

Խորքին մէջ աշակերտները իրե՛նք պէտք էր լուային Քրիստոսի ոտքերը, որովհետեւ ինչպէս տեսանք, Քրիստոս իրենց Տէրն էր, իսկ իրենք՝ Քրիստոսի ծառաները: Քրիստոսի ժամանակ եւ անկէ առաջ ամենաբնական երեւոյթներէն մէկն էր ծառայի մը համար լուալ իր տիրոջ ոտքերը (Ղկ 7.44, Ծն 18.4): Իսկ այստեղ

Քրիստոս «ստիպուածե ի՛նք կը լուար իր աշակերտներուն ոտքերը, քանի որ անոնք տակաւին պատրաստ չէին ծառայ անունը իրենց վրայ առնելու, այլ բոլորն ալ «տէրե եւ «մեծե ըլլալու մասին կը մտածէին: Աւետարաններուն մէջ բնաւ չենք կարդար որ աշակերտներէն մէկը կամ ընդհանրապէս ոեւէ մէկը լուացած ըլլայ Քրիստոսի ոտքերը: Արդարեւ, անոնք ինչպէ՞ս կրնային լուալ Քրիստոսի ոտքերը, ինչպէ՞ս կրնային խոնարհիլ անոր ոտքերուն կամ ոեւէ մարդու մը ոտքին առջեւ, երբ իրենց նպատակը դէպի ոտքերը խոնարհիլը չէր, այլ դէպի գլուխ բարձրանալը, գլուխ ըլլալը, առաջնորդողի դիրք ունենալը:

Միւրեւի՛ ընթերցող, հոգեբանութեան եւ մտածումի այն բոլոր հանգրուանները որոնցմէ անցան առաքեալները, կ'անցնի եւ կրնայ անցնիլ ոեւէ հաւատացեալ մարդ: Զգո՛յ՛ ըլլանք: Չըլլայ որ Քրիստոսի մասին քիչ մը բան սորվելով, կամ Քրիստոսի հետ որոշ մտերմութիւն մը հաստատելով, սկսինք մտածել, որ մենք այլեւս արժանի ենք ոտքերու սահմաններէն, մեր նմաններուն ոտքերը լուալու աստիճաններէն վեր բարձրանալ, դէպի գլուխ եւ դէպի իշխանութիւն: Մենք աշխատինք խոնարհիլ՝ Աստուծոյ առջեւ, եւ Աստուած ինք երբ յարմար ժամանակը գայ՝ մեզ պիտի բարձրացնէ (Յկ 4.10, Ա.Պտ 5.6):

ՈՏՆԼՈՒԱՅԻ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԱՆ ԻՄԱՍՏՆ ՈՒ ՆՊԱՏԱԿԸ

Այն երկխոսությունը որ տեղի ունեցավ Յիսուսի եւ Պետրոս առաքեալի միջեւ առաւել հարստացուցին եւ իմաստալից դարձուցին ոսնկուայի արարողությունը: Յիսուս սեղանէն ելլելով, դէնջակ մը առաւ եւ մէջքին կապեց եւ սկսաւ իր աշակերտներուն ոտքերը լուալ: Երբ հասաւ Պետրոսի կարգը, ան մերժեց որ Քրիստոս իր ոտքերը լուայ: Քրիստոս անոր ըսաւ. *«Եթէ ոտքերդ չլուամ՝ ինձի հետ բաժին պիտի չունենաս»* (Յհ 13.8): Քրիստոսի այս խօսքը կարեւոր ճշմարտութիւն մը կը պարունակէ: Ոեւէ մէկը չի՝ կրնար բաժին եւ ժառանգութիւն ունենալ Քրիստոսի հետ առանց լուացուելու Քրիստոսի կողմէ: Ոեւէ մէկը չի՝ կրնար յարաբերութիւն եւ հաղորդակցութիւն, բարեկամութիւն եւ ընկերակցութիւն մշակել Քրիստոսի հետ եթէ թոյլ չտայ որ Քրիստոս իր շնորհքով լուայ զինք, ներքէ իր մեղքերը, սրբէ իր անօրէնութիւնները, եւ ջնջէ իր յանցանքները:

«Եթէ ոտքերդ չլուամ՝ ինձի հետ բաժին պիտի չունենաս»: Քրիստոսի այս խօսքը ուղղուած է մեզմէ իւրաքանչիւրին: Ի՞նչ կը նշանակէ ոտքերը լուալ: Ոտքերը մեր մարմինի անդամներուն մէջ կը ներկայացնեն այն բաժինը, որ մեզ կը կապեն նիւթական այս աշխարհին: Հետեւաբար, ոտքերը լուալ կը նշանակէ մաքրել մեր կապերն ու յարաբերութիւնները այս աշխարհին հետ: Քրիստոս չ'ուզեր որ իր հետեւորդները աշխարհիկ կեանք ապրող մարդուն վերաբերմունքը ընդօրինակեն: Քրիստոս իր աշակերտներուն ոտքերը լուալով, անոնց եւ մեզի սորվեցուցած եղաւ, որ իր կամքն է որ մաքուր եւ աստուածահաճոյ կեանք մը ապրինք այս աշխարհին մէջ: Նման կեանք մը ապրիլը անկարելի է եթէ թոյլ չտանք որ Քրիստոս լուայ ու սրբէ մեր հոգիներուն մեղքերը:

Սիրելի՛ ընթերցող, *«Մարդու Որդին երկրի վրայ իշխանութիւն ունի մեղքերը ներելու»* (Մր 2.10, Մտ 9.6, Ղկ 5.24): Ան կրնայ մեր վրայ մաքուր ջուր սրսկել եւ մեզ մաքրել (Եզ 36.25): Ան կրնայ ձիւնէն աւելի ճերմկցնել մեզ եւ մեզի պարգեւել մաքուր սիրտ եւ ուղիղ հոգի (Սղ 51.7, 10): Ան կրնայ մեր մարմինէն դուրս հանել քարեղէն սիրտը եւ անոր փոխարէն մեզի շնորհել

մարմնեղէն սիրտ (Եզ 11.19, 36.26): Հետեւաբար, կատարեալ անմտութիւն է Պետրոսի նման թոյլ չտալ որ Քրիստոս լուայ եւ սրբէ մեզ: Արքային կողմէ չմաքրուողը չի՛ կրնար մտնել արքայութիւն: Աստուծոյ կողմէ չմաքրուողը չի՛ կրնար դառնալ բնակարան Աստուծոյ:

Պետրոս առաքեալի առարկութիւնը. *«Երբե՛ք դուն իմ նոտքերս պիտի չլուսես, անպայմանօրէն խոնարհութեան արտայայտութիւն իբրեւ պէտք չէ ըմբռնել, որովհետեւ եթէ իսկապէս իր ըրածը խոնարհութեան արդիւնք ըլլար, Քրիստոս անոր պիտի չըսէր. «Եթէ նոտքերդ չլուսամ՝ ինձի հետ բաժին պիտի չունենաս»:* Այս խօսքը խոնարհ մարդու ըսուելիք խօսք չէ: Անոր մերժողական կեցուածքը կարելի է վերագրել տգիտութեան, որովհետեւ Քրիստոս անոր ըսաւ. *«ինչ որ կ'ընեն՝ դուն հիմա չես հասկնար, բայց յետոյ պիտի հասկնաս»* (Յհ 13.7):

Թէպէտ հաստատեցինք որ Պետրոս առաքեալի անթոյլատու կեցուածքը տգիտութեան արդիւնք էր, բայց մեր ուշադրութենէն պէտք չէ վրիպի որ Քրիստոս ի՛նքն էր որ տգիտութեան վերագրեց Պետրոսին առարկութիւնը եւ ո՛չ թէ Պետրոս ինք: Քրիստոս կը սպասէ որ խոնարհաբար ընդունինք իր կամքը եւ թոյլ տանք որ գործէ մեր կեանքերուն մէջ, նոյնիսկ եթէ երբեք անոր գործելակերպը բոլորովին տարբեր ըլլայ մեր գործելակերպէն եւ տարօրինակ թուի մեզի ինչպէս տարօրինակ թուեցաւ Պետրոսին: Աստուած ի՛նքն իսկ կը յայտարարէ որ իր խորհուրդները տարբեր են մեր խորհուրդներէն եւ իր ճամբաները տարբեր են մեր ճամբաներէն (Ես 55.8):

Առաքեալը չհասկցաւ խորհրդանշական իմաստը Քրիստոսի կատարածին եւ մերժեց հնազանդիլ անոր կամքին եւ վերստին պնդեց ըսելով. *«Երբե՛ք դուն իմ նոտքերս պիտի չլուսես»* (Յհ 13.8): Մարդ արարածին բնութեան յատուկ է մերժել իր չհասկցածը: Ամէն անգամ երբ Քրիստոս բան մը կը կատարէ մեր կեանքերուն մէջ, եւ չենք հասկնար թէ ինչո՛ւ եւ ինչպէ՛ս կը կատարէ, մտաբերենք իր խօսքը. *«ինչ որ կ'ընեն՝ դուն հիմա չես հասկնար, բայց յետոյ պիտի հասկնաս»:* Իսկապէս ալ, շատ բաներ կան որոնք կը պատահին մեր կեանքին մէջ, բայց սկզբնական շրջանին անոնց ճշգրիտ իմաստն ու նպատակը կը վրիպի մեր ուշադրութենէն, Քրիստոս սակայն, հաստատապէս կ'ըսէ որ ժամանակ պիտի գայ երբ պիտի հասկնանք մեր կեանքին մէջ

պատահածներուն իմաստն ու նշանակութիւնը: Այստեղ մեր առջեւ կը պարզուին հիմնական հինգ ճշմարտութիւններ.-

1- Պետրոս առաքեալ չհասկցաւ եւ չփորձեց հասկնալ ոտնլուայի արարողութեան ետին կանգնող աստուածային նպատակը. Քրիստոս չարդարացուց անոր կեցուածքն ու վերաբերմունքը: Ընդհակառակը, ան կ'իսովին յանդիմանեց զանիկա: Հոսկէ կը սորվինք այն, որ պէտք է փորձենք հասկնալ թէ Աստուած ի՛նչ բան կ'ուզէ սորվեցնել մեզի մեր կեանքին մէջ պատահող դէպքերով: Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ. *«Ձանացէք հասկնալ՝ թէ Աստուած ի՛նչ կ'ուզէ ձեզմէ»* (Եփ 5.10): Իսկ Սողոմոն կը հաստատէ որ *«Տէրը փնտրողները ամէն բան կը հասկնան»* (Առ 28.5):

Սուրբ Հոգին կ'օգնէ որ Աստուծոյ զաւակները որոշ չափով մը հասկնան զիրենք շրջապատող երեւոյթները եւ օգտուին անոնցմէ: Ոչինչ կը պատահի Աստուծոյ զաւակին կեանքին մէջ առանց նպատակի: Աստուած կրնայ օգտագործել եւ կ'օգտագործէ մեզ շրջապատող փորձութիւնները, անոնցմով իր ծրագիրը իրականացնելու համար, անոնցմով մեզ ձերբազատելու համար մեր յոռի մէկ բնաւորութենէն կամ սովորութենէն: Աստուած այնպէս կ'ընէ՝ որ դժուարութիւնները որոնց կը բաղխի հաւատացեալ մարդը, դառնան առիթ եւ պատճառ, քայլ մը եւս մօտենալու իրեն եւ քիչ մը աւելի նմանելու իր Որդիին: Ճշմարիտ հաւատացեալ մարդը զինք շրջապատող երեւոյթներուն մէջ կը տեսնէ եւ պէտք է տեսնէ Աստուծոյ մատը, Աստուծոյ դաստիարակչական նպատակը:

2- Եթէ երբեք բաներ կը պատահին որ չենք հասկնար թէ ինչո՛ւ եւ ինչպէ՛ս կը պատահին, ասիկա պատճառ մը պէտք չէ ըլլայ որ մերժենք անոնց իրականութիւնը եւ ըմբոստանանք անոնց դէմ: Մեր կեանքին մէջ շատ բաներ կան որ ամէն օր կը պատահին եւ որոնց պատահումին պատճառը չենք կրնար ըմբոնել, եւ սակայն, մեզմէ ոեւէ մէկը անոնց դէմ չ'ըմբոստանար եւ զանոնք չի՛ մերժեր: Երբ կը տեսնենք որ ծառի մը ճիւղը շարժեցաւ հովին պատճառով, մեզմէ ո՞վ կրնայ գիտնալ թէ այդ հովը ե՞րբ, ուրկէ՞ եւ ինչպէ՞ս սկզբնաւորուեցաւ: Ո՛չ ոք: Այս մեր անգիտութիւնը սակայն պատճառ չի կրնար ըլլալ որ մերժենք հովին իրականութիւնը: Պէտք չունիմ օրինակները բազմացնելու: Ձեզմէ իւրաքանչիւրը կրնայ յիշել բազմաթիւ բաներ, որոնք կը

պատահին իր կեանքին մէջ, եւ որոնք սակայն անհասկնալի եւ անըմբռնելի կը մնան իրեն համար:

3- Ուշագրաւ է որ երբ Քրիստոս Պետրոս առաքեալին մօտ տգիտութիւն եւ անհասկացողութիւն տեսաւ, չհրաժարեցաւ անոր ոտքերը լուալու իր ծրագիրէն: Հոսկէ կը սորվինք այն, որ Աստուած կը գործէ մեր կեանքին մէջ առանց ակնկալելու եւ սպասելու որ հասկնանք ամէն ինչ որ կ'ընէ: Աստուած չ'ըսպասեր որ ամէն ինչ հասկնանք որպէսզի սկսի գործել: Ան կը գործէ ըսելով. *«Ինչ որ կ'ընես՝ դուն հիմա չես հասկնար, բայց յետոյ պիտի հասկնաս»*: Մեր անգիտութիւնը կամ տգիտութիւնը չէ որ զԱստուած անգործութեան կը դատապարտէ, այլ մեր անհաւատութիւնը: Աստուած պիտի չդատապարտէ մեզ, մեր կեանքը լեցնող դէպքերն ու երեւոյթները հասկնալու մեր անկարողութեան համար, բայց վստահաբար պիտի դատապարտէ մեզ մեր անհաւատարմութեան, անհաւատութեան եւ անհնազանդութեան համար:

4- Մեր անգիտութիւնը պէտք չէ խախտէ մեր հաւատքը հանդէպ Քրիստոսի: Երբ կ'անգիտանանք դժբախտ պատահարի մը պատահումին պատճառը, պէտք չէ հարցականի տակ առնենք Աստուծոյ հաւատարմութիւնը հանդէպ մեզի: Բոլորս ալ գիտենք որ Յոբ ի՛նչ տեսակի նեղութիւններու հանդիպեցաւ (Յոբ 1.13-19, 2.7-8): Գիտենք նաեւ որ Յոբ բնա՛ւ չհասկցաւ թէ ինչո՛ւ այդ բոլորը իրեն պատահեցան. ահա թէ ինչո՛ւ Աստուծոյ ըսաւ. *«Յայտնէ ինծի թէ ի՛նչ բանի համար ինծի հետ կը վիճիս»* (Յոբ 10.2): Իսկ հետը վիճող իր երեք բարեկամներուն ըսաւ. *«Հասկցուցէք ինծի, թէ ի՞նչ բանի մէջ սխալեր եմ»* (Յոբ 6.24): Հակառակ որ ան չէր գիտեր իրեն պատահած թշուառութեանց պատճառը, բայց ան բնա՛ւ չմեղանչեց Աստուծոյ դէմ (Յոբ 1.22, 2.10): Ճշմարիտ քրիստոնէայ մարդը երբ սկսի բաղխիլ նեղութեանց ալիքներուն, Յոբի նման պէտք է ըսէ. *«Թէւ անկազմ զիս սպաննէ, ես անոր պիտի յուսամ»* (Յոբ 13.15):

5- Պետրոս առաքեալ խորհեցաւ որ Քրիստոս կ'ընէր այնինչ որ պէտք չէր ընել: Ան փորձեց սրբագրել իր Ուսուցիչը: Գալով մեզի, մենք ալ արդեօք յաճախ չի՞ պատահիր որ չհաւնինք Քրիստոսի կատարածը եւ յանդգնինք մեր «իմաստութեամբե օգտակար դառնալ իրեն: Քանի՞ անգամներ աղօթքի պահուն փորձած ենք «խելք տալէ Աստուծոյ: Շատ մը գործեր աղօթքով

Աստուծոյ կը յանձնենք, բայց միւս կողմէն միջամուխ կ'ըլլանք անոր գործերուն: Կ'աղօթենք եւ աղօթքի ընթացքին Աստուծոյ կը սորվեցնենք իր ընելիքը: Կը ճշդենք անոր գործն ու գործի եղանակը: Անմտութիւն է մտածել որ կրնանք օգտակար դառնալ Աստուծոյ: Ամենագէտին գիտութի՞ւն պիտի սորվեցնենք:

«Ռուն հիմա չես հասկնարէ: Ո՞վ կրնայ հասկնալ Քրիստոսի գործը իր սկզբնական հանգրուանին: Շատ յաճախ մեր կեանքերուն մէջ կը պատահին բաներ, որ օրեր, շաբաթներ, ամիսներ եւ նոյնիսկ տարիներ ե՛տք միայն կը գիտնանք թէ ինչո՞ւ ատոնք պատահեցան: Միջամուխ չըլլանք մեր կեանքերուն մէջ Քրիստոսի կատարած գործերուն: Ան գիտէ թէ ի՛նչ կ'ընէ: Մե՛նք է որ շատ անգամ չենք գիտեր եւ չենք հասկնար անոր կատարածը:

Երբ Քրիստոս Պետրոսի ըսաւ որ իրեն հետ բաժին պիտի չունենայ եթէ երբեք թոյլ չտայ որ իր ոտքերը լուայ, այն ատեն Պետրոս պատասխանեց ըսելով. *«Տէ՛ր, ուրեմն ո՛չ միայն ոտքերս լուա, այլ նաեւ ձեռքերս եւ գլուխս»* (Յհ 13.9): Պետրոս տակաւին կը շարունակէ չհասկնալ թէ ի՛նչ էր որ կը պատահէր: Եթէ երբեք հասկցած ըլլար պատահածը, Քրիստոսի պիտի չըսէր. *«Լուա նաեւ գլուխս, որովհետեւ սորված պիտի ըլլար որ գլուխը Քրիստոս ի՛նքն է եւ Գլուխը լուացուելու պէտք չունէր, որովհետեւ անիկա լուացուած ու մաքուր է ի յաւիտենից, ժամանակներէն առաջ: Ահա թէ ինչո՞ւ Քրիստոս անոր ըսաւ. «Ան որ լուացուած է՝ մաքուր կ'ըլլայ, հետեւաբար միայն ոտքերը լուալ պէտք է»* (Յհ 13.10): Քրիստոս կը մերժէ լուալ Պետրոս առաքեալի գլուխը, որպէսզի սորվեցուցած ըլլայ անոր եւ բոլոր առաքեալներուն, որ ի՛նքն է *«Գլուխը մարմինին, այսինքն՝ եկեղեցիին»* (Կղ 1.18, Եփ 1.22, 4.15, 5.23) եւ չկա՛յ ուրիշ Գլուխ (Ես 45.5), չկա՛յ ուրիշ Աստուած (Ես 46.9, Սր 12.32), չկա՛յ ուրիշ Վէմ (Ես 44.8, Ա.Կր 3.11, Ա.Պտ 2.4):

«Ան որ լուացուած է՝ մաքուր կ'ըլլայէ: Սիրելի՛ ընթերցող, դուն ալ լուացուած ես Քրիստոսի արինով, մաքրուած ես մեղքերէդ, ճերմակ պարեգօտ ստացած ես երկնաւոր Հօրմէդ, դարձած ես ժառանգորդ Աստուծոյ «եւ ժառանգակից Քրիստոսի» (Հո 8.17): Չըլլայ որ դուն ալ մաս կազմես մարդոց այն խումբին, որոնք իրենք զիրենք մաքրուած եւ սրբուած կը զգան, եւ հետեւաբար, կարիքը չեն զգար Քրիստոսի գալու եւ մաքրուելու:

Յիսուս ջուրով լուաց իր աշակերտներուն ոտքերը, նախապատկերացնելու համար այն ճշմարիտ մաքրութիւնը, հոգեւոր մաքրութիւնը, որ պիտի շնորհուէր իր արիւնով, բոլոր խնդրողներուն, բոլոր փնտռողներուն, բոլոր բաղխողներուն: Մաքրութիւնը ջուրով սկսաւ, բայց արիւնով ամբողջացաւ եւ իր կատարելութեան հասաւ:

Ճիշդ է որ Քրիստոս եղաւ միակը որ լուաց իր աշակերտներուն ոտքերը, բայց չուզեց միակը մնալ, ահա թէ ինչո՛ւ անոնց ըսաւ. «Եթէ ես՝ որ Տէր եւ Վարդապետ եմ՝ լուացի ձեր ոտքերը, դուք ալ պարտաւոր էք իրարու ոտքերը լուալէ (Յի 13.14): Ի՞նչ է այստեղ ըսել ուզուածը: Այստեղ ըսել ուզուածը այն է, որ ռեւէ մէկը որ Քրիստոսով կը հասնի հոգեւոր բիրեղացումի եւ սրբութեան, պարտաւորութիւն պէտք է սեպէ ուրիշներն ալ առաջնորդելու Քրիստոսի, որպէսզի անոնք եւս հոգեւոր բիրեղացումի եւ սրբութեան պարզելը ստանան Քրիստոսէ:

Ձուր տեղ չէ որ Քրիստոս այստեղ ինքզինք Տէր եւ Վարդապետ կը կոչէ: Քրիստոս ոտնլուայի արարողութեամբ, կ'ուսուցանէ մեզի, որ ճշմարիտ տէրը, տիրողն ու տիրապետողը չէ, հրահանգներ եւ հրամաններ արձակողը չէ, եւ ո՛չ ալ ճշմարիտ վարդապետը լոկ վարդապետողն ու ճառ խօսողն է, յորդորներ եւ իրատականներ տուողն է, այլ իրական տէրը ան է, որ իր դիրքը կ'օգտագործէ իր նմաններուն հոգեւոր փրկութեան եւ աճումին համար: Իրական տէրը ծառայող մարդն է: Իրական վարդապետը միայն իր ձայնը լսելի դարձնողը չէ, այլ նաեւ լսողն է ձայնը աղքատին եւ լքուածին:

Այստեղ «տէրե բացատրութիւնը ակնարկութիւն է բարձր դիրքի եւ պաշտօնի, իսկ «վարդապետե բացատրութիւնը ակնարկութիւն է հրահանգ արձակելու եւ ուղղելու այն իրաւասութեան, որ այդ բարձր դիրքին եւ պաշտօնին վրայ եղող մարդուն կը պատկանի: Հետեւաբար, Քրիստոսի սորվեցուցածը այն է, որ քրիստոնէայ մարդը ի՛նչ դիրքի եւ պաշտօնի վրայ ալ գտնուի, ի՛նչ հանգամանքի եւ կարողութեան տէր մարդ ալ ըլլայ, այդ բոլորը պէտք է նկատէ Աստուծոյ կողմէ իրեն ընծայուած առիթ եւ պատեհութիւն, ծառայելու իր նմանին:

Քրիստոս իր աշակերտներուն ոտքերը լուալով լուացած ու մաքրած եղաւ անօրէնութիւնը մարդկային ցեղին: Ան իր այս արարքով եղաւ խոնարհութեան մեծագոյն դասատուն: Ան թէպէտ

այս հանգրուանին իր յաւիտենական փառքին մէջ մտնելու կը պատրաստուէր, բայց ատիկա պատճառ մը չեղաւ որ ան հպարտանար եւ դադրէր նման մարդասիրական արարքներ կատարելէ: Թող աշխարհասէր մարդիկ օրինակ առնեն մեր սիրելի Փրկիչէն, որպէսզի երբ բարձր դիրքերու հասնին կամ հասնելու վրայ ըլլան, չսկսին իրենց նմանը անտեսել:

Ո՛վ մարդ, քանի որ Տէ՛րդ եւ Աստուա՛ծդ յանձն առաւ ծնրադրել ոտքերուդ առջեւ եւ լուալ զանոնք ջուրով, չե՞ս ուզեր դուն ալ ծնրադրել իր առջեւ եւ ապաշխարութեանդ արցունքներով լուալ անոր ոտքերը քու գործած ահաւոր մեղքերուդ համար:

ՄԵՐ ԿԵԱՆՔԻՆ ՆՊԱՏԱԿԸ ՍԻՐԵԼՆ Է

Մեր Քրիստոնեական կեանքին նպատակը սիրելն է եւ ո՛չ թէ սիրուիլը: Չենք կրնար մարդոց ստիպել որ մեզ սիրեն: Մերը ստիպողութիւն չի ճանչնար: Սիրուելու համար պէտք է սիրել: Ուրիշներուն կողմէ սիրուիլը՝ արդիւնքն է ուրիշները մեր սիրելուն: Սիրելը մեր պարտականութիւնն է, իսկ սիրուիլը՝ մեր իրաւունքը: Իր պարտականութիւնը չկատարող մարդը իրաւունք չունի իր իրաւունքը պահանջելու ուրիշներէն:

Սիրելը մեր պարտականութիւնն է ուրիշին հանդէպ, մինչ սիրուիլը՝ ուրիշին պարտականութիւնն է մեզի հանդէպ: Մենք պէտք չէ հետաքրքրուինք թէ ուրիշը իր սիրելու պարտականութիւնը կ'ընէ՞ մեզի հանդէպ, թէ՛ ոչ: Մենք միայն մե՛ր պարտականութեամբ պէտք է հետաքրքրուինք, եւ նայինք որ իսկապէս կը սիրենք մեր նմանները: Ուրիշին պարտականութիւնը ուրիշին ձգենք, իսկ մենք, մեր պարտականութիւնը լաւագոյնս ընելու մասին մտածենք: Եթէ իւրաքանչիւրս միայն իր պարտականութեան ուշադրութիւն դարձնէ, աշխարհի մէջ պարտական ու պարտապան մարդ չի մնար:

Քրիստոսի պատուէրն է որ զԱստուած սիրողը պէտք է իր եղբայրն ալ սիրէ (Ա.Յհ 4.21): Քրիստոնէութիւնը աստուածսիրութեան եւ մարդասիրութեան կրօնք է: *«ԶԱստուած եւ ընկերը սիրելը միեւնոյն են. երկու ալ են որ կը բղխին միեւնոյն աղբիւրէն. երկու ծաղիկ են որ կը փթթին միեւնոյն ցօղունի վրայէ ըսած է գրիչ մը: Կարելի չէ՛ սիրել զԱստուած եւ չսիրել Աստուծոյ կողմէ եւ Աստուծոյ որդիները ըլլալու համար ստեղծուած մարդիկը: Կարելի չէ՛ պաշտել խաչեալ Փրկիչը եւ չսիրել մարդը՝ որուն սիրոյն համար ան խաչուեցաւ: Կարելի չէ՛ ընդունիլ զՔրիստոս եւ մերժել մարդը՝ որուն ընդունելու համար է որ ան աշխարհ եկաւ: Ի վերջոյ, կարելի չէ՛ պատուել զՔրիստոս եւ անպատուել մարդը՝ որուն աստուածային պատիւ շնորհելու համար, Քրիստոս, հրաժարեցաւ իր աստուածային փառքէն ու պատիւէն:*

Ինչպէս ծառան անարգողը անոր տէրը անարգած կ'ըլլայ, նմանապէս ալ մարդը անարգողը զԱստուած է որ անարգած կ'ըլլայ, որովհետեւ մարդը Աստուծոյ ծառան է: Յիշեցէ՛ք չար

մշակներուն առակը. մշակները ծառաները ծեծելով, անարգած չեղան անոնց տերը, որ նոյնինքն Աստուած էր: Իսկ Աստուած, իր գալստեան օրը պիտի չպատժէ՝ զանոնք (Մտ 21.33-41): Մեզմէ ո՞վ պիտի յանդգնէր իշխանի մը սիրած ծառան ծեծել եւ զինք ետ իշխանին քով դրկել: Ո՛չ միայն անոր ծառային պիտի չհամարձակէինք վնաս մը հասցնել, այլ նոյնիսկ անոր ունեցած մէկ անասունին: Եթէ զգուշութեամբ պիտի վերաբերէինք իշխանի մը անասունին հետ հետ, հապա որքան աւելի զգուշութեամբ պէտք է վերաբերինք մեր եղբայրներուն եւ քոյրերուն հետ:

Աստուած սիրելը ուրիշ բան չէ եթէ ոչ Աստուծոյ սիրոյն համար մարդը սիրելը: Չի՞ պատահիր որ երբեմն սիրենք այս կամ այն մարդը՝ մեր այս կամ այն բարեկամին սիրոյն համար: Վստահաբար: Եւ պէտք չէ՞ սիրենք մեր նմանները, մեր մեծ Բարեկամին՝ Քրիստոսի սիրոյն համար: Քրիստոս մարդիկը իր բարեկամները կոչեց (Յհ 15.14-15): Քրիստոսի բարեկամներուն թշնամութիւն ընողը Քրիստոսի է որ թշնամութիւն ըրած կ'ըլլայ: Ո՛չ ոք կրնայ բարեկամ մնալ Քրիստոսի հետ, եթէ թշնամի դառնայ Քրիստոսի բարեկամներուն՝ մարդոց:

Պահ մը ենթադրէ որ սեփական զաւակիդ արիւնով քու բարեկամներէդ մէկուն կեանքը փրկեցիր, պիտի չվշտանայի՞ր եթէ ուրիշ մը քու զաւակիդ արիւնով փրկուած բարեկամդ խոցուտէր: Վստահաբար: Եւ ինչո՞ւ. որովհետեւ անոր կեանքը քու զաւակիդ մահը արժեց: Նոյնն է պարագան Աստուծոյ եւ մեր: Աստուած ալ կը վշտանայ երբ կոշտ կերպով վարուինք մեր նմաններուն հանդէպ, որովհետեւ ան իր Որդին գոհեց անոնց համար: Ինչպէս պտուղը անարգողը անարգած կ'ըլլայ ծառը, այնպէս ալ մարդը անարգողը անարգած կ'ըլլայ զԱստուած, որովհետեւ մարդը Աստուծոյ սիրոյն պտուղն է:

Եթէ երբեք Աստուծոյ հետ սիրալիբ յարաբերութեան մէջ ենք, անխուսափելիօրէն մեր նմաններուն հետ ալ սիրալիբ յարաբերութեան մէջ կ'ըլլանք: Սիրող սիրտ մը կը բացուի դէպի Աննմանը եւ դէպի իր նմանը: Աստուծոյ հետ մեր ունեցած սիրոյ ջերմ յարաբերութեան յաջողութիւնը, պայմանաւորուած է ուրիշներուն հետ մեր ունեցած սիրոյ ջերմ յարաբերութեան յաջողութեամբ: Այլ խօսքով, իր նմանին հանդէպ անկեղծ սէր չունեցողը, Աստուծոյ հանդէպ ալ անկեղծ սէր չի կրնար ունենալ: Աստուծոյ կողմէ մեր ներսիդին դրուած սէրը, Աստուծոյ սէրը

փնտռող եւ Աստուծոյ սիրոյն կարօտ մարդոց կը պատկանի: Տա՛նք մարդոց այնինչ որ մարդոց կը պատկանի: Տա՛նք առանց խտրութիւն դնելու անոնց միջեւ:

Նմանինք ամպին որ իր անձրեւը կը թափէ ե՛ւ բարեգործ ե՛ւ չարագործ մարդոց վրայ: Նմանինք ծառին որ իր պտուղը կու տայ զինք փափայողին եւ զինք քարկոծողին հաւասարապէս: Մեզ սիրողներուն սիրելը՝ մեր պարտականութիւնն է, իսկ մեզ չսիրողներուն սիրելը՝ մեր կոչումն է: Բարեկամները սիրելը մարդկային է, իսկ օտարները սիրելը՝ աստուածային եւ աստուածայնացնող: Մենք Աստուծոյ որդիները ըլլալով աստուածայինն է որ ցոյց պէտք է տանք: Պէտք է մնայուն կերպով յիշենք որ մեր չսիրած մարդիկը Աստուծոյ համար սիրելի են: Աստուած կրնայ հաւնիլ մեր չհաւնածներուն: Կրնայ տեսութեան գալ մեր կողմէն անտեսուածներուն:

Մարդիկ մեզի համար կրնան սիրելի չըլլալ, բայց Աստուծոյ համար երբեք ալ այդպէս չեն: Մերը կը պահանջէ որ ակնածանքով մօտենանք բոլորին, որովհետեւ անոնք Յիսուսի արեան գինն են: Մարդիկ դժբախտաբար շատ աւելի զգուշութեամբ կը վերաբերին իրենց ունեցած թանկագին առարկաներուն հետ, քան իրենց նմաններուն հետ, որոնք նմաններն են Աստուծոյ: Մեզմէ ո՞վ պիտի համարձակէր անարգանքով վերաբերիլ թագաւորի մը զաւակին հետ: Ո՛չ միայն պիտի չհամարձակէինք անարգանքով վերաբերիլ թագաւորի մը զաւակին հետ, այլ նոյնիսկ անոր ծառային կամ ստրուկին հետ: Ինչո՞ւ յարգալից կերպով կը վերաբերինք երկրաւոր թագաւորի մը ծառային հետ, իսկ Աստուծոյ զաւակներուն հետ յաճախ անյարգալից կերպով կը վերաբերինք: Մեզմէ ո՞վ իր ծառան կը սիրէ եւ կը պատուէ իր որդիէն աւելի: Ինչպէս մեր զաւակները մեր ծառաներէն աւելի կը սիրենք, այնպէս ալ աւելի ակնածանք պէտք է ունենանք Աստուծոյ զաւակներուն նկատմամբ քան երկրաւոր թագաւորի մը ծառաներուն նկատմամբ:

Ինչպէ՞ս կրնանք չսիրել մեր նմանը՝ որուն սիրոյն համար Աննմանը մեզի նման դարձաւ: Ամէն մարդ կ'ուզէ որ բոլորը զինք սիրեն: Հետեւաբար, սիրենք բոլորը եթէ կ'ուզենք որ բոլորը մեզ սիրեն: Սիրուիլը մարդոց իրաւունքն է եւ մենք իրաւունք չունինք մարդոց իրաւունքը չտալու մարդոց: Ո՛ւր է մարդասիրութեան

մեր կրակը Աստուծոյ սէրը ընդունածներուս կեանքին մէջ: Եթէ կը դժուարանանք մեր նմանները սիրել, ասիկա ապացոյց մըն է, որ Քրիստոսի սէրը չունինք մեր սիրտերուն մէջ: Նման պարագայի պէտք է սէր խնդրենք Աստուծմէ: Զարեհ Արք. Ազնաւորեան կ'ըսէ. *«Սէր ուզեցէք Աստուծմէ, ո՛վ մարդիկ. որովհետեւ սէրն է միայն որ կեանքի մէջ կը զգացնէ թէ դուք լեցուն էք, լեցուն այնքան՝ որ չէք կրնար չպարպուիլ, չէք կրնար ձեր զեղուն բաժակէն չհրամցնել ու չխմցնել նաեւ ուրիշներունէ:*

Եթէ սէր ունինք Քրիստոսէ եւ Քրիստոսով, չենք կրնար չսիրել Քրիստոսաբար: *«Ահա այսպէ՛ս կը զանազանուին Աստուծոյ որդիներն ու Սատանային որդիները.- Ով որ իր եղբայրը չի սիրեր՝ Աստուծոյ որդի չէէ (Ա.Յհ 3.10):* Ինչպէս երբ մէկը չսիրէ իր եղբայրը, հայրը զինք հարագատ որդի չի նկատեր, նոյնպէս ալ երբ մենք չսիրենք մեր եղբայրը, չենք կրնար Աստուծոյ սիրելի՛ եւ հարագա՛տ զաւակները ըլլալ: Եթէ երբեք *«Աստուած սէր էէ (Ա.Յհ 4.8),* այս կը նշանակէ որ սէր ունեցող մարդը զԱստուած է որ ունի իր սիրտին մէջ:

Սիրելի՛ ու սիրո՛ղ Աստուծոյ մը զաւակ եղողը՝ սիրելի՛ ու սիրո՛ղ զաւակ մը պէտք է ըլլայ: Ինչպէս վարդը վարդ է իր բոյրով ու տեսքով, այնպէս ալ քրիստոնէան քրիստոնէայ է իր սիրով: Մերը սիրտի անուշահոտութիւնն է: Չսիրող սիրտ մը կը զարշահոտի: Սիրող սիրտը, իր անուշահոտութեամբ կ'առինքնէ մարդոց հոգիները:

Մեզմէ իւրաքանչիւրը ինքզինք թող ըմբռնէ իբրեւ դեսպանը Տէր Յիսուսի սիրոյն: Քաղցր ըլլանք մեր նմաններուն հետ, որպէսզի առիթ մը տուած ըլլանք անոնց ճանչնալու Աստուծոյ քաղցրութիւնը: Սիրենք բոլորը մեր բոլոր սիրտով, որպէսզի բոլորը գիտնան, որ այն Աստուածը որուն կը պաշտենք եւ կը սիրենք՝ սիրոյ Աստուած է, սիրող Աստուած է, սիրտի Աստուած է:

«ԱՍՏՈՒԱԾ Ա՝ՅՆՔԱՆ ՍԻՐԵՑ ԱՇԽԱՐՀԸ»

«Աստուած ա՛յնքան սիրեց աշխարհը, որ մինչեւ իսկ իր միածին Որդին տուաւ, որպէսզի անոր հաւատացողը չկորսուի, այլ յաւիտենական կեանք ունենայե (Յհ 3.16):

«Աստուած» սիրեց աշխարհը: Երբ Սուրբ Գիրքը կը հաստատէ թէ Աստուած սիրեց աշխարհը, յստակօրէն ցոյց կու տայ, որ Աստուած չսիրէ՛ց աշխարհի մէկ մասը միայն, չսիրէ՛ց մարդկութեան որոշ մէկ խաւը միայն, չսիրէ՛ց Հրէաստանն ու Հրեայ ժողովուրդը միայն, այլ սիրեց ողջ աշխարհը, համակ մարդկութիւնը: Ճի՛շդ է որ Քրիստոս աշխարհ գալով իր առաքելութիւնը իրագործեց Պաղեստինի ու Հրէաստանի մէջ, բայց Աստուծոյ սէրը Քրիստոսով յայտնուած ու յայտարարուած, Պաղեստինի ու Հրէաստանի նեղ սահմաններէն ներս չպարփակուեցաւ, այլ անոր նեղ սահմաններէն դո՛ւրս եկաւ, ժայթքեց՛աւ, ի՛ր թելերուն տակ առնելու համար ամբողջ մարդկութիւնը:

Աստուծոյ սէրը տեղատարափօրէն անձրեւեց համայն մարդկութեան վրայ, այնպէ՛ս մը անձրեւեց, որ ամէ՛ն մարդ թրջուեցաւ, ամէ՛ն ծարաւ յագեցուեցաւ, զԱստուած փնտռող ամէ՛ն հոգի ցնծութեամբ երգեց Քրիստոսով իրեն շնորհուած փրկութեան համար: Քրիստոսի սիրոյն յորդառատ անձրեւումին դիմաց մարդկային ամէ՛ն սիրտ մոմի՛ պէս կը հալի Աստուծոյ կամքին առջեւ, մարդկային ամէ՛ն հոգի ջուրի՛ պէս կը թափի Աստուծոյ ոտքերուն առջեւ: Երբ մարդ արարածը սորվի Մարիամի նման Քրիստոսի ոտքերուն քով նստիլ (Ղկ 10.39), ա՛յն ատեն միայն պիտի սկսի խորապէս գիտակցիլ, թէ ինք պէ՛տք ունի Քրիստոսի ջերմ ներկայութեան, եւ թէ իր կեանքը դա՛ռն ու դատա՛րկ է առանց անոր:

«Աստուած ա՛յնքան սիրեց աշխարհը»: Տակաւին, Աստուած *«սիրեց աշխարհը»* բացատրութիւնը, կը սորվեցնէ մեզի որ աշխարհի մէջ ապրող ամէ՛ն մէկ մարդ անձնապէս արժանի դարձաւ Աստուծոյ սիրոյն: Աստուած Քրիստոսի արեան գի՛նը կը նկատէ իւրաքանչիւր անհատ: Աստուած կը հետապնդէ փրկութիւնը ամէ՛ն մէկ մարդու: Ամէ՛ն մէկ մարդ Աստուծոյ սիրոյն եւ հետաքրքրութեան առարկան է, որովհետեւ ամէ՛ն մէկ մարդ Քրիստոսի արեան գինն է: Եւ մենք իբր այդպիսի՛ն պէտք է

դիտենք եւ յարգենք մեր նմանները: Աստուած մեզ արժէք կը նկատէ եւ մենք իրաւունք չունի՛նք զիրար անարժէք նկատելու: Աստուծոյ զաւակներուն հայեացքը Աստուծոյ հայեացքէն տարբեր պէտք չէ՛ ըլլայ:

Աստուած ո՛չ ոք կ'անտեսէ: Աստուած անտեսանելի է բայց կը տեսնէ անտեսուածը: Աստուած ամենազօր է բայց կը տեսնէ ամենատկարը: Բարձրեալ է բայց կը տեսնէ խոնարհը: Աստուածաշունչն ալ նո՛յնը կը հաստատէ. *«Թէպէտ Տէրը բարձր է, բայց խոնարհը կը տեսնէ»* (Սղ 138.6): Իսկ Յոբի գիրքը կ'ըսէ. *«Աստուած հզօր է, բայց մէ՛կը չ'արհամարհէր»* (Յոբ 36.5): Այսպիսի Աստուած մը արժանի է մեր բերանները իրեն համար փառաբանական երգերով եւ ալելուիաներով բա՛ց տեսնելու:

Երբ կը կարդանք *«Աստուած» սիրեց աշխարհը* բառերը, այն տպաւորութիւնը պէտք չէ ունենանք որ աշխարհ արժանի էր Աստուծոյ սիրոյն եւ այդ էր պատճառը որ Աստուած իր Որդին աշխարհ ղրկեց: Աշխարհի մեջ ոչի՛նչ կար զԱստուած հրապուրող: Մարդկային ցեղին նախանձելի վարքն ու բարքը չէ՛ր որ զԱստուած մղեց իր Որդին աշխարհ ղրկելու: Մարդոց սէր ու հաւատքը չէ՛ր որ Երկնաւորը երկիր իջեցուց:

Աշխարհ ո՛չ միայն Աստուծոյ սիրոյն արժանի չէր, այլեւ՝ աստուածային այդ սիրոյն հակասող եւ հակադրուող էր: Ո՛չ մէկ պատճառ կար որ *Աստուած այնքա՛ն սիրէր աշխարհը*, բայց հազար ու մէկ պատճառ կար որ Աստուած բնա՛ւ «չսիրէր աշխարհը: Բայց եթէ երբէք Աստուած սիրե՛ց աշխարհը հակառակ աշխարհի ապերախտ ու դաւաճան կեցուածքին, այդ պարզապէս ցոյց կու տայ երկու բան.-

1.- Աստուծոյ սէրը կախեալ չէ իրեն հանդէպ մեր ունեցած վերաբերմունքէն կամ մեր ինչպիսի՛ անձնաւորութիւն ըլլալէն: Աստուած իրեն թշնամութիւն ընողները սիրող Աստուած է: Բայց բնականօրէն իր սէրը հանդէպ զինք սիրողներուն տարբեր սէր է, որովհետեւ ատիկա հայրական սէր է (Առ 8.17): Աստուած չ'սպասեր որ աշխարհ սիրէ զինք որպէսզի ի՛նքն ալ սկսի սիրել աշխարհը: Աստուած սիրե՛ց մեզ մեր նախքան գոյութիւնը: Սիրե՛ց մեզ երբ տակաւին մեղք չէինք գործած, եւ շարունակեց սիրել մեզ երբ մեղք գործեցինք: Այո՛, Աստուած չսիրեց մեզ որովհետեւ բարի էինք կամ բարեգործ եւ ո՛չ ալ դադրեցաւ մեզ սիրելէ երբ չար ու չարագործ դարձանք: Ո՛չ մեր բարի ըլլալը

կրնայ զԱստուած աւելի՛ մօտեցնել մեզի եւ ո՛չ ալ մեր չար ըլլալը կրնայ զԱստուած աւելի՛ հեռացնել մեզմէ: Աստուած կը սիրէ մեզ եւ կը մօտենայ մեզի ո՛չ թէ որովհետեւ բարի ենք, այլ որովհետեւ ի՛նք ՍԷՐ է: Սէրը մի՛շտ կը սիրէ: Սէրը մի՛շտ կը մօտենայ: Սէրը մի՛շտ կը նախաձեռնէ:

2.- Աստուած կը սիրէ եւ չի կրնար չսիրել որովհետեւ սէրը Աստուծոյ բնութիւնն է: Երբ Աստուած կը սիրէ՝ խորքին մէջ ինքզինքն է որ կ'ըլլայ: Կարելի չէ պատկերացնել Աստուած հեռու սէրէն: Եթէ հեռացնենք սէրը մարդէն՝ մարդը կը շարունակէ մարդ մնալ, բայց եթէ հեռացնենք սէրը Աստուծմէ՝ Աստուած կը դադրի Աստուած ըլլալէ: Տաքութիւնը բնութիւնն է կրակին: Ո՞վ կրնայ տաքութիւնը հեռացնել կրակէն: Ինչպէս կարելի չէ տաքութիւնը հեռացնել կրակէն, այնպէս ալ կարելի չէ սէրը հեռացնել Աստուծմէ: «*Աստուած սէր է* (Ա.Յհ 4.8) կը հաստատէ սիրոյ առաքեալը՝ Յովհաննէս: Յաճախ լսած ենք քարոզիչներ կ'ըսեն. «*Սէրը Աստուծոյ բնութեան մաս կը կազմէ*: Սխա՛լ է այս հաստատումը: Սէրը բան մը չէ որ Աստուծոյ բնութեան մաս կը կազմէ: Սէրը Աստուծոյ բնութիւնն իսկ է: Առաքեալը չ'ըսեր. «*Աստուած սէր ունի*» այլ կ'ըսէ. «*Աստուած սէր է*: Սէր ունենալը տարբեր է, սէր ըլլալը՝ տարբեր: Արդեօք «*Ես ջուր ունիմ*» ըսելը եւ «*Ես ջուր եմ*» ըսելը նո՞յն բաներն են: Ըսել ուզածս այն է, որ Աստուած սէր է՝ եւ ո՛չ թէ սէր ունեցող մը:

Եւ այդ սէր-Աստուածն էր որ իր սէր-Որդին տուաւ աշխարհին: Աստուած զՔրիստոս տուաւ մարդոց որպէսզի մարդիկ Քրիստոսի ճամբով իրենք զիրենք տան Աստուծոյ: Քրիստոս խոովութեան եւ խոզարարներու ձեռքը յանձնուեցաւ, որպէսզի դառնայ Աստուծոյ հաշտութեան ձեռքը կարկառուած դէպի մարդը: Մեզմէ ո՞վ սիրայօժար իր որդին կրնայ յանձնել ապերախտ եւ ուրացող մարդոց ձեռքը: Ո՞ր հայրը կամ մայրը կրնայ սիրայօժար կերպով յանձն առնել իր որդիին արեամբ հաշտուիլ իր թշնամիին հետ: Ո՞ր թագաւորը իր դաւաճան մէկ զինուորը գերութենէ ազատագրելու համար իր սիրասուն որդիին թշնամիներուն կը յանձնէ: Ո՛չ մէկ մարդ կրնայ նման բան ընել: Աստուած սակայն շա՛տ աւելին ըրաւ:

Աստուած սիրէ՛ց մարդկութիւնը երբ անոնք կ'ատէին զինք: Սիրէ՛ց, երբ անոնք մահուան դատապարտուած էին: Սիրեց եւ հետաքրքրուեցաւ իրմով չհետաքրքրուողներով: Իր բարերարի եւ

հաշտարարի ձեռքը երկարեց անոնց երբ տակաւին անոնք թշնամական վերաբերմունք կը ցուցաբերէին իրեն հանդէպ (Հո 5.10): Աստուած երբ որոշեց իր Որդիին ճամբով գալ եւ հանդիպիլ մարդոց, չորոշեց որովհետեւ մարդիկը զինք կը փնտռէին, այլ որովհետեւ ի՛նք կը փնտռէր զանոնք:

«*Մինչեւ իսկ իր միածին Որդին տուաւ:* Աստուած իր Միածինը տուաւ: «Միածինե բառը կը թագմանուի երկու ձեւով. (1) միակ ծնունդ, այսինքն՝ թէ Քրիստոս իր Հօրը միակ Որդին է եւ թէ Հայրը չունի ուրիշ որդիներ որոնք իրեն էակից եւ բնութենակից են: Եւ (2) մէկէ ծնած, այսինքն՝ մէկ Աստուծմէ ծնած, ի յաւիտենից: Այս բացատրութիւնները տուի, ըսելու համար թէ Աստուած չունէր բազմաթիւ որդիներ որոնք իրեն բնութենակից ըլլային եւ որոնցմէ մէկը աշխարհ ղրկէր, այլ՝ ունէր միայն մէ՛կ Որդի, եւ իր այդ մէկ հատիկ Որդին էր որ աշխարհ ղրկեց: Աստուծոյ համար մեծ սիրոյ արտայայտութիւն պիտի ըլլար աշխարհ ղրկել հրեշտակ մը որպէսզի մեռնէր մեզի համար, շատ աւելի մեծ սիրոյ արտայայտութիւն պիտի ըլլար եթէ երբեք ունենար տասը որդիներ եւ անոնցմէ մին աշխարհ ղրկէր, իսկ ունենալ միայն մէ՛կ Որդի եւ զանիկա մահուան յանձնել՝ զեղեցկագոյն, անսահման եւ անբացատրելի սիրոյ արտայայտութիւն է:

Աստուած իր անսահման սէրը մեզի հանդէպ չարտայայտեց իր Որդին ղրկելով, այլ՝ իր Որդին տալով: «*Աստուած ա՛յնքան սիրեց աշխարհը որ մինչեւ իսկ իր միածին Որդին ՏՈՒԱԷ:* Այո՛», Աստուած *տուաւ* իր Որդին: Չբաւարարուեցաւ ղրկելով զայն, այլ *տուաւ* զայն: Այստեղ «*տուաւ*» կը նշանակէ զոհաբերեց, ընծայաբերեց, մահուան մատնեց: Հին Կտակարանի մէջ յիշուած նահապետներէն ու մարգարէներէն, թագաւորներէն ու հովիւներէն, առաջնորդներէն ու քահանաներէն ո՛չ ոքի համար կ'ըսուի թէ Աստուած *տուաւ* զայն: Բոլորին համար անխտիր կը գործածուի «Աստուած ղրկեցե բացատրութիւնը: Միայն Քրիստոսի համար է որ կը գործածուի *տուաւ* բացատրութիւնը:

«*Տուաւ*» բատարութեան մէջ մենք կը տեսնենք Աստուծոյ անհուն սէրը: Քրիստոս որ իր Հօրը ուրախութեան եւ սիրոյ առարկան էր, տրուեցաւ մեզի, որպէսզի մե՛ր ալ ուրախութեան եւ սիրոյ առարկան դառնայ: Քրիստոս Աստուծոյ կողմէ մարդկութեան տրուած մեծագոյն պարգեւն է: Տրւչութիւնը

կատարեալ էր եւ նպատակաւոր: Ի՞նչ էր այդ նպատակը: «Պրպէսզի անոր հաւատացողը չկորսուի, այլ յաւիտենական կեանք ունենայե: Յովհաննէս իր առաջին նամակին մէջ նո՛յնը կը հաստատէ. «Աստուած իր միածին Որդին ղրկեց աշխարհ, որպէսզի անով կեանք ունենանք» (Ա.Յհ 4.9): Ուրեմն, Քրիստոս իր գոհագործական մահուամբ երկու նպատակ կը հետապնդէր. (1) մեզ փրկել յաւիտենական կորուստէն, եւ (2) մեզի պարգեւել յաւիտենական կեանք:

Առաջին.- մեզ փրկել յաւիտենական կորուստէն: Աստուած երբեք պարտաւոր չէր իր Որդիին արհիւնը թափելու մեզ յաւիտենական կորուստէն փրկելու համար: Ան իր պարտականութիւնը լիովին կատարած էր մեզի հանդէպ: Ան ամէն կերպերու դիմած էր մարդիկը դաստիարակելու եւ ուղղութեան բերելու համար, բայց անոնք մերժեցին անսալ Աստուծոյ: Մարդկութիւնը իր անհնազանդութեան պատճառով ամբողջապէս արժանի էր առ յաւետ կորսուելու: Ոչի՛նչ կար որ Աստուած պէտք էր ըսէր եւ չըսաւ: Ոչի՛նչ կար որ Աստուած պէտք էր ընէր եւ չըրաւ: Նո՛յնը կը հաստատէ Աստուած ի՛նք. «Իմ այգիիս ուրիշ ի՞նչ պէտք էր ընէի, որ ես անոր չըրիէ (Ես 5.4): Հետեւաբար, Աստուծոյ միջամտութիւնը մարդկային ցեղէն ներս, Աստուծոյ պարգեւն էր եւ ո՛չ թէ պարտաւորութիւնը:

Երկրորդ.- մեզի պարգեւել յաւիտենական կեանք: Ի՞նչ է կամ ո՞վ է յաւիտենական կեանքը: Յաւիտենական կեանքը կեանքի Արարիչէն տարբեր բան մը չէ, իսկ կեանքի Արարիչը Քրիստոս ի՛նքն է (Յհ 1.4): Երբ զՔրիստոս կը կոչենք կեանքի արարիչ, պէտք չէ այն տպաւորութիւնը ունենանք որ կեանքը Քրիստոսի անձէն տարբեր մըն է: Քրիստոս ըսաւ. «Ե՛ւ եմ կեանքը» (Յհ 14.6, 11.25): Յովհաննէս առաքեալ նաեւ զՔրիստոս կը ներկայացնէ իբրեւ յաւիտենական կեանք «որ Հօրը հետ էր եւ այժմ մեզի յայտնուեցաւ» (Ա.Յհ 1.2): Աստուծոյ Որդին ունեցողը կեանք ունի, «իսկ ով որ չունի Որդին՝ յաւիտենական կեանք ալ չունի» (Ա.Յհ 5.12):

Սիրելի՛ ընթերցող, ունի՞ս Որդին սիրտիդ մէջ: Դարձա՞՞ծ ես ժառանգորդ յաւիտենական կեանքին: Աստուած ա՛յնքան սիրեց քեզ, որ մինչեւ իսկ իր միածին Որդին տուաւ, որպէսզի եթէ անոր հաւատաս չկորսուիս, այլ յաւիտենական կեանք ունենաս: Աստուած սիրեց եւ տուաւ: Մէրը կու տայ: Կը սիրէ՞ ս զԱստուած:

Եթէ կը սիրես, սերդ արտայայտելու համար ի՞նչ կու տաս անոր:
Աստուծոյ ուզածը ուրիշ բան չէ եթէ ոչ սիրտդ. «Որդեա՛կ իմ, քո
սիրտդ ինձի՛ տուրէ (Առ 23.26): Չե՞ս վստահիր սիրտդ Աստուծոյ:
Վստահէ՛ Աստուծոյ եւ ան յուսախաբ պիտի չընէ քեզ: Երբ
Աստուծոյ ձեռքերուն մէջ ես, գիտցի՛ր որ ապահով ձեռքերու մէջ
ես, յաւիտենապէս ապահով, ամբողջապէս ապահով:

«ԵՐԲ Կ'ԱՂՕԹԵՍ՝ ՄՏԻ՝ Ը ՍԵՆԵԱԿԴԵ

Քրիստոս *«Մտի՛ր սենեակդ, գոցե՛ դուռը եւ ծածուկ կերպով աղօթե՛քու երկնաւոր Հօրդե (Մտ 6.6) խօսքով, մեզ կը հրաւիրէ անկեղծ եւ խոր յարաբերութեան մեջ մտնելու Աստուծոյ հետ: Իսկ անկեղծ եւ խոր յարաբերութիւնը՝ սիրտի յարաբերութիւնն է: Այլ բացատրութեամբ մը, Յիսուս կոչ կ'ուղղէ իւրաքանչիւրիս մեր աղօթքները բղխեցնելու մեր սիրտի խորերէն: Միքստ բղխած աղօթքը կը սրբէ մեզ: Եզնիկ Կողբացի կ'ըսէ. «Այն աղօթքը որ սիրտէն կը բղխի՝ պատարագի փրկութիւն կը գործէ: Սրտաբուղիս աղօթքը կենդանի պատարագ մըն է:*

Աղօթքը մեր սիրտերուն յարաբերիլն է Աստուծոյ սիրտին հետ: Որեւէ յարաբերութիւն որ անկեղծ սիրտի անկեղծ սիրով չէ յատկանշուած՝ անվաւեր է: Աստուած մեզ խորապէս սիրող Աստուած մը ըլլալով կը սպասէ որ մեր աղօթքի պահերը խորունկ սիրոյ արտայայտութիւն ըլլան: Աստուած անհուն սէր է: Աղօթել Աստուծոյ կը նշանակէ բացուիլ անոր անհուն սիրոյն: Իսկ Աստուծոյ անհուն սիրոյն բացուիլ ուզողը՝ անհունօրէն պէտք է բացուի:

Աղօթքի պահը Տէր Յիսուսի սիրով արբենալու եւ Տէր Յիսուսը մեր սիրով արբեցնելու պահն է: Եթէ երբեք կը ձանձրանանք աղօթքի պահուն, այդ կը նշանակէ որ հեռու ենք Քրիստոսի սէրէն: Ուրեմն նախ պէտք է աղօթել, որ Աստուած մեզի աղօթել, աղօթքը սիրել եւ աղօթքի ընթացքին իր ներկայութիւնը զգալ եւ ապրիլ սորվեցնէ: Եթէ կը սիրենք զՔրիստոս, անպայման որ աղօթքի պահը սիրոյ պահ պիտի ըլլայ: Ո՞վ է այն մարդը որ իր սիրած մարդոց հետ անհամ եւ անբոյր պահեր կ'անցընէ:

Ինչպէս մեր սիրած մարդոց հետ մեր անցուցած պահերը սիրոյ պահեր կ'ըլլան, այնպէս ալ Քրիստոսի հետ մեր անցուցած պահերը անխուսափելիօրէն սիրոյ պահեր պիտի ըլլան, եթէ իսկապէս կը սիրենք զՔրիստոս: Ո՛չ ոք իր սիրած բարեկամին հետ անհամ պահեր կ'անցընէ: Եթէ երբեք Քրիստոս մեր բարեկամն է (Յհ 15.14), մեր աղօթքի պահերը իր բարերարութեամբ պարուրուելու եւ իր բարութեամբ ողողուելու գեղեցկագոյն պահեր պիտի ըլլան:

Ինչպես մեր կեանքի ընթացքին մեր ունեցած քաղցր եւ անոյշ պահերը կը սիրենք որ երկար տեսնեն, այնպէս ալ եթէ երբեք մեր աղօթքի պահերը քաղցր եւ անոյշ են մեզի համար, պիտի փափաքինք զանոնք ա՛լ աւելի երկարել եւ ո՛չ թէ զանոնք շուտ մը վերջացնելու մասին մտածել:

«Մտի՛ր սենեակդ, գոցէ՛ դուռը...»: Քրիստոսի ըսել ուզածը այն չէ, որ մենք աղօթելու համար պէտք է մեր նիւթական սենեակները քաշուինք եւ դռները փակենք ու կղպենք: Եթէ Քրիստոսի ըսել ուզածը այս ըլլար, ան ինքզինքին հակասած պիտի ըլլար, որովհետեւ ինք շատ յաճախ կղպուած դռներով սենեակներու մէջ չաղօթեց, այլ՝ ամայի վայրերու մէջ (Մր 1.35) եւ երբեմն ալ լեռներու վրայ (Մր 6.46):

Հետեւաբար, աղօթքի սենեակը կրնայ որեւէ տեղ ըլլալ: Կարելի է առանձնանալ ծառի մը ճիւղերուն շուքին տակ, պարտէզի մը մէկ լուռ անկիւնը, կամ գետակի մը ափին: Կրնանք Աստուծոյ հետ առանձնանալ եւ աղօթել նոյնիսկ երբ շրջապատուած ենք մարդոցմով, երբ ինքնաշարժի մէջ ենք, երբ մեր պարտականութիւնները կը կատարենք:

«Մտի՛ր սենեակդ, գոցէ՛ դուռը եւ ծածուկ կերպով աղօթէ...»: Հիմնական ճշմարտութիւնը զոր Քրիստոս կ'ուզէ որ մենք ըմբռնենք այն է, որ աղօթքի նպատակը Աստուծոյ հետ տեսնուիլը պէտք է ըլլայ եւ ո՛չ թէ մարդոց կողմէ տեսնուիլը: Սենեակի մէջ թէ սենեակէ դուրս աղօթենք ոչինչով կ'օգտուինք եթէ երբեք մեր նպատակը մարդոց կողմէ փառաւորուիլն է: Աստուած կը ծածկուի բոլոր անոնցմէ որոնք ծածուկ կերպով աղօթել չեն գիտեր: Տեսնուիլ եւ տեսանելի ըլլալ ուզողները երբեք ալ Անտեսանելիին աղօթել չեն կրնար: Անտեսանելիին աղօթողը անտեսանելիօրէն պէտք է աղօթէ: Աստուած ինքզինք ներկայութիւն չի՛ դարձներ աղօթողին կեանքին մէջ եթէ երբեք աղօթողը ի՛նք, կը ջանայ ինքզինք իբրեւ աղօթող ներկայութիւն ճանչցնել:

«Մտի՛ր սենեակդ, գոցէ՛ դուռը»: Աղօթքի կանգնողը պէտք է գոցէ իր սիրտին, հոգիին ու միտքին դռները աշխարհի ձայնին դիմաց որպէսզի կարենայ զանոնք բանալ Աստուծոյ ձայնին դիմաց: *«Գոցէ՛ դուռը»* բացատրութիւնը ո՛չ միայն պահուան մը համար աշխարհի տաղտուկէն կտրուելու կոչ մըն է, այլեւ՝ հրաւեր մը միանգամընդմիջտ փուլ բերելու բոլոր այն

կամուրջները որոնք մեզ աշխարհին հետ յարաբերութեան մէջ կը դնեն:

«Մտի՛ր սենեակդ...է: Սենեակը մտնել կը նշանակէ իջնել խորը մեր սիրտերուն եւ հո՛ւն փնտռել զԱստուած: ԶԱստուած պէտք չէ փնտռել մեր սիրտերէն դուրս: Աստուած ո՛չ երկինքի մէջ եւ ո՛չ ալ ձեռագործ տաճարներու եւ եկեղեցիներու մէջ բնակող Աստուած է (Գրծ 7.48): Աստուծոյ համար իրական տաճարը մե՛նք ենք, մեր սիրտերն են (Ա.Կր 3.16-17): Մե՛նք ենք Քրիստոսի տունը (Եբր 3.6): Քրիստոս տանտէրն է մեր սիրտերուն: Տանտէրը տան մէջ պէտք է փնտռել:

«Մտի՛ր սենեակդ...է: Սա խօսքը համազօր է ըսելու. «առանձնացիր Աստուծոյ հետէ: Քրիստոս կը սպասէ որ մեր աղօթքի պահերը, Աստուծոյ հետ եւ Աստուծոյ մէջ առանձնանալու պահեր ըլլան: Խիստ անհրաժեշտ է որ ամէն օր մենութեան պահ մը անցընենք Աստուծոյ հետ: Երանի՛ անոնց որոնք կեանքի այս բազմազբաղուածութեան մէջ մենութեան պահեր կը ստեղծեն անժամանակ Աստուծոյ հետ ժամանակ անցընելու համար:

Որքա՛ն տաքուկ են կատարեալ առանձնութեան մէջ Աստուծոյ հետ անցուած պահերը: Որքա՛ն խաղաղեցնող են խաղաղութեան իշխանին՝ Քրիստոսի հետ ապրուած աղօթքի ժամերը: Որքա՛ն հոգեւորապէս աճեցնող եւ բիրեղացնող են Աստուծոյ հետ անցուած ջերմեռանդ աղօթքի վայրկեանները: Կատարեալին հետ ամէն օր մենիկ պահ մը ունենալը մեզ կատարելութեան կ'առաջնորդէ:

ԻՆՉ Է ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆԸ ՇՆՈՐՀՔԻՆ ԵՒ ՕՐԷՆՔԻՆ

Այս եւ յաջորդ յօդուածը խտացումն են զանազան առիթներով Օրէնքին եւ շնորհքին տարբերութեանց մասին մեր արտասանած խօսքերուն: Յօդուածներուն պարբերութիւնները երբեմն անկապակից կերպով կը ներկայանան:

Օրէնքն ու շնորհքը հիմնովին կը տարբերին իրարմէ, որովհետեւ անոնք տարբեր նպատակներով տրուեցան մեզի: Օրէնքը տրուեցաւ հիմնական երեք նպատակներով.-

1.- Օրէնքը *«տրուեցաւ որպէսզի մարդիկ իրենց յանցանքները ճանչնան»* (Գղ 3.19): Իսկ շնորհքը յայտնուեցաւ, *«որպէսզի բոլոր մարդիկ փրկուին»* (Տիտ 2.11): Զուր տեղ չէ որ Օրէնքին մասին խօսած ատեն Սուրբ Գիրքը կը գործածէ «տրուեցաւ բացատրութիւնը, իսկ շնորհքին մասին խօսած ատեն՝ «յայտնուեցաւ բացատրութիւնը: Օրէնքը տուուչութեան հետ կապ ունի, իսկ շնորհքը՝ ինքնատուուչութեան հետ: Շնորհքին յայտնուիլը Աստուծոյ յայտնուիլն է:

2.- *«Օրէնքը մեր խնամակալ դաստիարակը եղաւ, մեզ Քրիստոսի առաջնորդելով, որպէսզի հաւատքով արդարանանք»* (Գղ 3.24): Օրէնքը առաջնորդողի դերը ունի: Ան մեզ Քրիստոսի կ'առաջնորդէ, իսկ շնորհքը մեզ Քրիստոսաբար կ'առաջնորդէ: Թէպէտ Օրէնքը մեզ չի կրնար արդարացնել, բայց կրնայ մեզ առաջնորդել միակ Արդարին եւ Արդարացնողին:

3.- Օրէնքը տրուեցաւ որպէսզի հանդէս գայ մեղքին ճշմարիտ ինքնութիւնը: *«Օրէնքով է որ կը գիտնանք թէ ի՛նչ է մեղքը»* (Հռ 3.20 հմտ 7.7): Օրէնքը մեղքը մեղքի վերածեց (Հռ 5.13): Օրէնքը կը պահանջէ հեռու մնալ մեղքէն, բայց շնորհքն է որ ասել կու տայ մեղքը:

Օրէնքը կը խօսի մեղքին մասին, բայց շնորհքն է որ կը յայտնէ մեղքին պղծութիւնն ու զազրելիութիւնը մեր հոգիներուն առջեւ:

Օրէնքը կրնայ մեզ որոշ մեղքերէ եւ յանցանքներէ հեռու պահել բայց չի կրնար ներել մեր գործած մեղքերն ու յանցանքները:

Օրէնքը մեզի կու տայ այն բանը որուն արժանի ենք, իսկ շնորհքը մեզի կու տայ այն բանը (փրկութիւնը) որուն արժանի չենք:

Օրէնքը մեր յանցաւոր ըլլալը կը հրապարակէ, իսկ շնորհքը յանցանքներէն մեր ազատագրուած ըլլալը կը ծանուցէ:

Օրէնքը կրնայ մեզ յանձնապաստան դարձնել, իսկ շնորհքը Աստուծոյ ապաստանիլ կը սորվեցնէ:

Օրէնքը կը խօսի Աստուծոյ ճամբուն մասին, իսկ շնորհքը կը խօսի Աստուծոյ մասին իբրեւ ճամբայ:

Օրէնքը մեզ կը կանգնեցնէ Աստուծոյ առջեւ իբրեւ «անողորմէ դատաւորի, իսկ շնորհքը Աստուծոյ ողորմութեան եւ ողորմած ըլլալուն փառաբանութիւնն է որ կը կատարէ:

Օրէնքը մեր անկարող ըլլալը կը յայտնէ, իսկ շնորհքը մեր ներսիդին թաքցուած մեր կարողութիւնները հանդէս կը բերէ:

Օրէնքը մեր տկար ըլլալն ու մեր տկարութիւնները կը հրապարակէ, իսկ շնորհքը կ'օգնէ մեզի յաղթանակ տանելու մեր տկարութիւններուն վրայ:

Օրէնքը կը խօսի յաղթանակ տանելու մասին, բայց շնորհքն է որ յաղթանակով կը պսակէ:

Օրէնքը կը պատուիրէ սիրել մեր թշնամիները (Ղկ 6.27, Մտ 5.44), իսկ շնորհքը զանոնք բարեկամներու կը վերածէ:

Օրէնքը Աստուծոյ պահանջքն է մարդէն, իսկ շնորհքը Աստուծոյ պարգէն է մարդուն:

Օրէնքը կը հրահանգէ, իսկ շնորհքը Օրէնքին հրահանգածը ի գործ դնելու կարողութիւն կը շնորհէ: Օրինակ.- Օրէնքը կը պատուիրէ սիրել զԱստուած ամբողջ սիրտով (Մր 12.30), բայց շնորհքը ի՛նքն է որ կ'օգնէ մեզի սիրելու զԱստուած ամբողջ սիրտով:

Օրէնքը կը պահանջէ բացարձակ հաւատարմութիւն ցուցաբերել Աստուծոյ նկատմամբ, բայց շնո՛րհքն է որ զօրութիւն կը պարգեւէ մեզի բացարձակ հաւատարիմ ըլլալու եւ մնալու:

Օրէնքը կը դատապարտէ անսուրբերը, բայց զանոնք սրբել չի կրնար. զանոնք սրբողն ու սրբացնողը Քրիստոսի շնորհքն է:

Օրէնքը կը պատուիրէ ապրիլ սրբութեան կեանք մը, բայց շնորհքն է որ մեզ սրբութեան կ'առաջնորդէ:

Օրէնքը յանցապարտ կը յայտարարէ անիրաւ մարդը, բայց անկարող կը մնայ ձերբազատելու մարդը անիրաւութիւն

գործելու իր տրամադրությունն: Շնո՛րհքն է որ կ'ազատագրե մարդը չարիք գործելու իր տրամադրությունն:

Օրէնքը կը թելադրէ ներել մեր նմանը (Ղկ 6.37, 17.4, Մտ 18.21-22), բայց Աստուծոյ շնորհքով ներուած մա՛րդը միայն կրնայ ներել իր նմանը:

Օրէնքը մեզ անէծքի կ'ենթարկէ, ահա թէ ինչո՛ւ «Քրիստոս Օրէնքի անէծքէն մեզ ազատեց, ինք մեր տեղը անէծքի առարկայ դառնալովէ (Գղ 3.13), իսկ շնորհքը մեզ կ'առաջնորդէ Աստուծոյ օրհնութիւնը ժառանգելու (Գղ 3.18):

Օրէնքը իր վախճանին հասաւ Քրիստոսով (Հո 10.4), իսկ շնորհքով՝ մեղքով վախճանած մարդուն առջեւ կեանքի նոր ճամբայ բացուեցաւ:

«Օրէնքը կ'ըսէ կատարէ՛, շնորհքը կ'ըսէ կատարուած է: Օրէնքը անէծքի տակ կ'առնէ, շնորհքը կ'օրհնէ: Օրէնքը կը սպաննէ մեղաւորը, շնորհքը կ'ապրեցնէ զայն: Օրէնքը ամէն բերան Աստուծոյ առջեւ կը գոցէ, մինչ շնորհքը փառաբանութեամբ կը բանայ փրկուածներուն շրթունքները: Օրէնքը լաւագոյն կեանքը կը դատապարտէ, մինչ շնորհքը կը փրկէ ամէնէն ինկած մեղաւորը: Օրէնքը կը պահանջէ պարտքերու ամբողջական վճարում, մինչ շնորհքը կը յայտարարէ բոլոր պարտքերուն ամբողջապէս վճարումը ըլլալը Մ. Բ. Տ.:

Օրէնքը կը խօսի արդարութեան մասին բայց շնորհքն է որ մեզ կ'արդարացնէ: Աստուածաշունչը չի տար անունը ոեւէ մէկ անձի որ արդարացած է փրկուած ըլլալ օրէնքներու գործադրութեամբ: *«Եթէ փորձէք Օրէնքի գործադրութեամբ արդարանալ՝ ա՛յլ Քրիստոսի հետ ձեր կապը կտրած կ'ըլլաք եւ զրկուած՝ անոր շնորհքէն» (Գղ 5.4):* Օրէնքին ապաւինիլն ու կապուիլը կը խզէ մեր կապը Անկապելիին հետ, մինչ շնորհքին ապաւինը՝ մեզ կը դարձնէ շնորհալի զաւակները Աստուծոյ:

Օրէնքը բարեգործ ըլլալ կը յանձնարարէ, բայց շնորհքն է որ մեր ներսիդին ամէն բարի տրամադրութիւն կը ցանէ:

Օրէնքը կատարելութիւն կը պահանջէ մեզմէ (Մտ 5.48), բայց չի կրնար *«որեւէ բան կատարելութեան հասցնելէ» (Եբր 7.19):* Աստուծոյ շնորհքն է որ մեզ կատարելութեան կը հասցնէ:

Օրէնքը կը հաստատէ որ եթէ յանցաւոր մը արժանի է ծեծի, իր գործած յանցանքին համեմատ զաւազանով պէտք է ծեծ ուտէ

(Բ.Օր 25.2), մինչ շնորհքը կը ներէ մեր բոլոր յանցանքները եւ կը ջնջէ *«մեր օրինազանցութեան համար մեզի դէմ արձակուած դատապարտութեան վճիռը, զայն խաշափայտին գամելովէ* (Կդ 2.13-14):

Օրէնքը կը դատապարէ մեզ եւ անէծքի ենթակայ կը պահէ նոյնիսկ եթէ մէկ մեղք գործած ըլլանք (Գդ 3.10 հմմտ Յկ 2.10), իսկ շնորհքը հակառակ մեր գործած անթիւ զազրելի մեղքերուն, մեզ կ'արդարացնէ Քրիստոսի արիւնով եւ անոր շնորհքին միջոցաւ (Եփ 1.7-8, 2.4-5):

Աստուծոյ շնորհքին ապաւինիլը՝ զԱստուած պատուել ու փառաւորել է, իսկ Օրէնքին ապաւինիլը՝ քու սեփական ճիգերուդ վստահիլ է, եւ հետեւաբար, քու անձդ փառաբանել է:

ՇՆՈՐՀՔԻՆ ԳԵՐԱԶԱՆՑՈՒԹԻՒՆԸ ՕՐԷՆՔԷՆ

Աստուծոյ Օրէնքը անարգելը Աստուծոյ շնորհքը անարգելուն հետ չի նոյնանար: Աստուծոյ շնորհքը անարգող մարդուն պատիժը անհունօրէն աւելի մեծ պիտի ըլլայ, որովհետեւ ան Քրիստոսի արեան դէմ է որ մեղանչած կը սեպուի: Նո՛յնը կը հաստատէ Պօղոս առաքեալ. *«Եթէ Մովսիսական Օրէնքը խախտողը «երկու կամ երեք հոգիի վկայութեամբ մահուան կը դատապարտուիէ առանց գրութեան, որքա՛ն աւելի ծանր պատիժի արժանի պիտի համարէք այն անձը՝ որ ոտնակոխի կ'ընէ Աստուծոյ Որդին, կ'արհամարհէ Նոր Ուխտին կնքումին համար թափուած արիւնը, որով Քրիստոս զինք սրբեց, եւ կ'նարգէ շնորհքները պարգեւող Սուրբ Հոգիներ»* (Եբր 10.28-29):

Ո՛րքան տարբերութիւն կայ Մովսէսի եւ Քրիստոսի միջեւ, ա՛յնքան տարբերութիւն կայ Մովսիսապարգեւ Օրէնքին եւ Քրիստոսապարգեւ շնորհքին միջեւ: Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ. *«Մովսիսական Օրէնքը պարզապէս գալիք նոր կարգերուն շուրք, այսինքն՝ մօտաւոր նմանութիւնը միայն կը ներկայացնէ եւ ո՛չ թէ անոր հարազատ պատկերը»* (Եբր 10.1): Ինչպէս մարմինի մը շուրք անհունօրէն տարբեր է մարմինէն, այնպէս ալ Քրիստոսի շնորհքը անհունօրէն տարբեր է Օրէնքէն:

Աստուած *«Սուրբ Հոգիին միջոցաւ մեզ վերանորոգեցե»* (Տիտ 3.5): Օրէնքը պահող մարդը կրնայ բարի ու բարեգործ, ազնիւ եւ համեստ մէկը ըլլալ, առանց սակայն Սուրբ Հոգիին բերած նորոգութիւնը ապրած ըլլալու: Քրիստոնեայ մարդը, սակայն, խոնարհ եւ ուրիշներուն օգտակար եղող մարդը չէ, այլ Սուրբ Հոգիէն ծնած եւ Աստուծոյ զաւակը դարձած մարդն է:

Յաճախ մեր սիրած մարդոց կապակցաբար տեղի կամ անտեղի հաստատումներ կ'ընենք ըսելով. *«Այս ինչ մարդը շատ բարի մարդ է, անոյ՞ մարդ է»*: Բայց այդ բոլորը ի՞նչ արժէք կը ներկայացնեն երբ այդ (այսպէս կոչուած) *«բարի եւ անոյ՞ մարդը»* չէ ապրած Սուրբ Հոգիին բերած նորոգութիւնը:

«Ապացոյցը, թէ մենք Աստուծոյ միացած կը մնանք եւ Աստուած մեզի, նոյնինքն իր Հոգին է, որ Աստուած մեզի տուաւ» (Ա.Յհ 4.13): Աստուծոյ միացած ըլլալուն եւ Աստուած մեզի միացած ըլլալուն ապացոյցը ո՛չ մեր բարի կամ բարեգործ ըլլալն

է եւ ո՛չ ալ մեր ազնիւ կամ հեզ ըլլալն է, այլ Սուրբ Հոգին մեր ներսիդին ունենալն է:

Հեթանոսներուն մէջ ալ ազնիւ եւ բարեգործ մարդիկ կան: Աստուծոյ ուզածը սակայն, բարեգործութեան կեանք մը ապրելուն կողքին, նաեւ սուրբ կեանք մը ապրիլն է: Առաքեալներն ալ բարի եւ անձնագոհ մարդիկ էին, բայց անոնց կեանքը բոլորովին յեղաշրջուեցաւ եւ լուսակերպուեցաւ միայն ու միայն Հոգեգալստեան օրը, երբ Սուրբ Հոգին ստացան:

Պօղոս առաքեալ նախքան զՔրիստոս ճանչնալը կը պարծենար որ Օրէնքը անթերի կերպով գործադրող մը եղած էր (Փլպ 3.6-7): Բայց յետոյ ան իր օրինապահութիւնը ոչնչութիւն սեպեց, որպէսզի Քրիստոսը շահի եւ կատարելապէս անոր միանայ (Փլպ 3.8-9): Հոսկէ կը սորվինք այն, որ ռեւէ մէկը որ պատրաստ չէ ոչնչութիւն նկատելու իր օրինապահութիւնը, իր գործերն ու իրագործումները, չի կրնար շահիլ զՔրիստոս եւ անոր միանալ:

«Իմ Հոգիս ձեր ներսիդին պիտի դնեմ ու դուք իմ օրէնքներուս մէջ պիտի քալէք» (Եզ 36.27): Աստուծոյ Հոգին է որ Աստուծոյ պատուիրանները պահելը կարելի կը դարձնէ: Աստուծոյ Հոգին է որ Աստուծոյ պատուիրանները աւելի քաղցր կ'ընէ քան մեղրը: Սուրբ Հոգին չունեցողին համար, Աստուծոյ պատուիրաններն ու օրէնքները բեռ են:

Աստուած փրկութեան պարգեւը կու տայ մեզի ո՛չ թէ որովհետեւ արժանի ենք փրկութեան, այլ որովհետեւ ի՛նք մեզ արժանի կը տեսնէ: Պատճառը թէ ինչո՛ւ Աստուած մեզ արժանի կը տեսնէ փրկութեան, այն է, որ մենք իր Որդիին արեան գինն ենք:

Աստուած կրնայ ուրիշ պարգեւներ ալ տալ մեզի: Հաւատացեալներ շատ աւելի կը խօսին Աստուծմէ իրենց ստացած պարգեւներուն մասին, քան Աստուծոյ մասին՝ որ տուիչն է այդ պարգեւներուն: Մեր պաշտամունքի առարկան Պարգեւատուն պէտք է ըլլայ եւ ո՛չ թէ պարգեւը:

Տրուածը վկայութիւն մը չէ մեր մասին այլ վկայութիւն մըն է Տուողին մասին: Երբ մէկը մեզի թանկագին պարգեւ մը կու տայ, այդ չի նշանակեր որ մե՛նք թանկագին անձ մըն ենք անպայմանօրէն, այլ կրնայ նշանակել որ տուողը ի՛նք թանկագին անձ մըն է:

Փրկութիւնը Աստուծոյ պարգեւն է (Եփ 2.8): Մեզմէ ոեւէ մէկը չի կրնար ըսել որ ինք արժանի է մեղքերու քաւութեան եւ փրկութեան: Աստուած մեր յանցանքները կը ջնջէ եւ մեզ կը փրկէ ի՛ր փառքին համար եւ ո՛չ թէ մեր փառաւոր ըլլալուն համար: Աստուած ի՛նքն ալ նոյն բանը չի՞ հաստատեր երբ կ'ըսէ. *«Ե՛ս եմ, ե՛ս եմ, որ քու յանցանքներդ ինձի համար կը ջնջեմ եւ քու մեղքերդ ալ պիտի չյիշուին»* (Ես 43.25):

Փրկութիւնը Օրէնքին արդիւնքը չէ, այլ՝ շնորհքին: Յաւիտենական կեանքը ժառանգելու համար, յաւիտենական քաւութեան պէտք է արժանացած ըլլանք: Օրէնքը յաւիտենական քաւութիւն չի կրնար պարգեւել, եւ հետեւաբար, յաւիտենական կեանք ալ չի կրնար պարգեւել: Քրիստոսի շնո՛րհքն է որ յաւիտենական քաւութիւն կը պարգեւէ: Եբրայեցիներուն նամակը խօսելով Հին Կտակարանի գոհերուն մասին կ'ըսէ. *«Տարուէ տարի մատուցուող այդ գոհերը պարզապէս կը ծառայեն՝ մարդոց մեղքերը իրենց յիշեցնելու, որովհետեւ ցուլերու եւ նոխազներու արիւնը բնաւ չի կրնար մեղքերը ջնջել»* (Եբր 10.3-4): Քրիստոսի՛ արիւնը միայն կրնայ մարդուն մեղքերը ջնջել (Եփ 1.7, Հո 5.9, Ա.Յի 1.7 եւ այլն):

Հարկաւ վերոյիշեալ ըսուած բոլոր խօսքերը երբեք չեն նշանակեր որ Օրէնքը խոտելի եւ տկար բան մըն է: Ս. Եղիշէ իր *«Չարչարանաց ճառեին մէջ* կ'ըսէ. *«Ո՛չ թէ Օրէնքը տկար է, այլ դուք չպահելով Օրէնքը՝ տկարացուցիք զայն, որովհետեւ հաւատքով չէիք: Իսկ Պօղոս առաքեալ, կ'ուսուցանէ թէ «Օրէնքը ինք սուրբ է եւ պատուիրանն ալ սուրբ է, արդար ու բարի»* (Հո 7.12): Մեծագոյն փաստը որ Օրէնքը բարի եւ արդար է, այն է, որ անիկա մեզ սխալ տեղ եւ սխալ կերպով չ'առաջնորդէր: Օրէնքը սուրբ է բայց մեզ սրբել չի կրնար: Օրէնքը արդար է բայց մեզ արդարացնել չի կրնար: Օրէնքը բարի է բայց չի կրնար մեզ երկինքի բարութեան ժառանգորդները դարձնել:

Սխալը Օրէնքին մէջ չի կայանար: Սխալը կը կայանայ այն վստահութեան մէջ, որ մենք կը դնենք մեր օրինապահութեան վրայ: Խորքին մէջ Օրէնքը կամ օրինապահութիւնը չէ որ մեզ կը սպաննեն, այլ մեղքն է որ բարի պատուիրանին միջոցաւ մեզի *«մահ պատճառեց, նախ՝ որպէսզի մեղքին ի՛նչ ըլլալը յայտնուի, եւ ապա՝ պատուիրանին միջոցաւ մեղքին առաւել ծանրութիւնը յայտնուի»* (Հո 7.13):

Այլուր Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ. *«Մահուան խայթոցը մեղքն է. իսկ մեղքը իր ոյժը Օրէնքէն կ'առնէ: Բայց փա՛ռք Աստուծոյ, որ մեզի յաղթանակ պարգեւեց մեր Տիրոջ Յիսուս Քրիստոսի միջոցաւ»* (Ա.Կր 15.56-57): Բացայայտ է որ մեզի յաղթանակ պարգեւողը Յիսուս Քրիստոսի շնորհքն է եւ ո՛չ թէ Օրէնքը: Քրիստոսով մենք յաղթանակ տարինք Օրէնքին վրայ:

Եթէ Քրիստոսով մենք յաղթանակ տարինք Օրէնքին վրայ, այդ կը նշանակէ, որ մենք Օրէնքին պարտուածութեամբ է որ յաղթող դարձանք: Եթէ չկրնայինք Քրիստոսի շնորհքին ապահինելով յաղթել Օրէնքին, երբե՛ք ալ յաղթող պիտի չկոչուէինք:

Ի՞նչ է իմաստը *«մեղքը իր ոյժը Օրէնքէն կ'առնէ»* խօսքին: Մեղքին ծանրակշիռ ազդեցութիւնը հանդէս կու գայ միայն ա՛յն ատեն երբ այդ մեղքը արգիլող օրէնք մը կայ: Այսինքն, եթէ «ցանկալրէ արգիլող օրէնք մը չկար, այդ պարագային «ցանկալրէ մեղք պիտի չնկատուէր: Ահա թէ ինչո՛ւ առաքեալը կ'ըսէ. *«Չէի գիտնար ի՛նչ է ցանկութիւնը, եթէ Օրէնքը չըսէր՝ «Մի՛ ցանկարէ: Մեղքը առիթէն օգտուելով՝ պատուիրանին միջոցաւ ամէն տեսակի ցանկութիւն առաջացուց իմ մէջս. եթէ Օրէնքը չըլլար՝ մեղքը մեռած պիտի մնարէ»* (Հո 7.7-8):

Սիրելի՛ ընթերցող, գիտնալէ ետք թէ Աստուծոյ շնորհքը անհունօրէն աւելի մեծ է քան Աստուծոյ Օրէնքը, չե՞զ ուզեր վստահիլ Աստուծոյ շնորհքին, որ յայտնուեցաւ Քրիստոսի յայտնութեամբ: Թոյլ մի՛ տար որ Սատանան օրէնքներու գործադրութեամբ փրկութիւն ձեռք ձգելու վստահութիւն ներշնչէ քեզի: Փրկութիւնը Փրկիչին պարգեւն է եւ ո՛չ թէ արդիւնքը օրինապահութեանդ:

Վստահէ՛ Փրկիչիդ եւ ո՛չ թէ փրկութեան կարօտ անձիդ գործերուն: Քրիստոս միակ արդարն ու արդարացնողն է: Միակ արդարացնողին վստահիլը կ'արդարացնէ քեզ: Արդարութիւնդ Օրէնքի գործադրութենէն չի՛ գար, այլ՝ Քրիստոսի հանդէպ ունեցած հաւատքէդ (Փլպ 3.9):

ՄԱԿԵՐԵՍԱՅԻՆԷՆ ԴԷՊԻ ԽՈՐԸ ԻՋՆԵԼ

Աստուծոյ մարդուն կեանքը մակերեսային չէ՛ ու չի՛ կրնար ըլլալ: Սուրբ Հոգիին պարզեամբ կեանքը խորունկ եւ խորհրդաւոր կեանք մը կ'ըլլայ: Աստուծոյ Հոգին կ'օգնէ մեզի ամենօրեայ աճ արձանագրելու մեր հոգեւոր կեանքին մէջ: Սուրբ Հոգիով է որ օր ըստ օրէ կը խորանանք մեր աստուածսիրութեան եւ մարդասիրութեան մէջ, մեր հաւատքին եւ հաւատարմութեան մէջ:

Աստուած խորունկութեան Աստուած է: Աստուած չի՛ սիրեր մակերեսայնութիւնն ու ծանծաղութիւնը: Աստուած խոր սէր ըլլալով, կը սպասէ, որ մեր սէրն ու կապուածութիւնը իրեն՝ ըլլան խոր սիրոյ արտայայտութիւն: Եթէ Աստուծոյ սէրը մեզի հանդէպ անհուն չըլլար՝ ան անհունապէս իր սիրելի Որդին մեզի համար խաչ պիտի չբարձրացներ: Աստուծոյ սէրը չափ չունի որովհետեւ Աստուած ի՛նք չափ չունի: Անչափն Աստուած անչափօրէն կը սիրէ մեզ: Անչափօրէն մեզ սիրողը անչափօրէն պէտք է սիրուի մեր կողմէ: Նման սէր մը մակերեսային չի՛ կրնար ըլլալ: Անչափ սէրը խորունկ սէրն է: Մակերեսային սիրով մը զԱստուած սիրող մարդը զԱստուած անարգած կ'ըլլայ:

Աստուածաշունչը լի է օրինակներով որոնք մեզ կը հրաւիրեն հրաժարելու մակերեսայինէն եւ իջնելու դէպի խորը: Յիշենք անոնցմէ միայն հինգը եւ հոգեւոր խորհրդածութիւն կատարենք անոնց շուրջ:

1- Աստուած Մովսէսին կ'երեւի «անկէզ մորենիինէ պատկերով: Երբ Մովսէս նշմարեց որ մորենին կրակով կը վառեր բայց չէր սպառեր, ինքնիրեն ըսաւ. *«Հիմա երթամ ու այս մեծ տեսարանը տեսնեմ՝ թէ ինչո՞ւ համար մորենին չ'այրիիրէ:* Երբ Աստուած տեսաւ որ Մովսէս «անկէզ մորենիինէ տեսնելու կու գար, անոր ըսաւ. *«Մովսէ՛ս, Մովսէ՛ս, եւ անիկա պատասխանեց. «Ահա հոս եմէ»* (Ել 3.2-4):

Մովսէս տարօրինակ բան մը տեսաւ եւ ուզեց գիտնալ թէ ի՞նչ էր իր տեսածը: Տեսնելով եւ դիտելով միայն չգոհացաւ: Միայն տեսնելն ու դիտելը մակերեսայնութիւն է, կրաւորականութիւն է: Իր տեսածին հանդէպ հետաքրքրութիւն ցոյց տուաւ: *«Հիմա երթամ ու այս մեծ տեսարանը տեսնեմէ:* Զօրաւոր փափաք մը ունեցաւ գիտնալու իր տեսածին մասին: Դէպի առջեւ գնաց:

Մօտեցաւ «անկէզ մորենիին: Աւելի խորը իջաւ: Մակերեսայինէն դէպի խորը իջնելու, խորքը ճանչնալու, խորհուրդը գիտնալու սքանչելի օրինակ մը չէ՞ ասիկա:

Առաջին անգամ հոս էր որ Աստուած Մովսէսին հանդիպեցաւ: Աստուած ուզեց հանդիպիլ Մովսէսին, բայց միաժամանակ Մովսէս ի՛նք նաեւ ուզեց հանդիպիլ իրեն: Մենք ալ Մովսէսի նման չե՞նք ուզեր քիչ մը առջեւ երթալ «մեծ տեսարանը տեսնելու համար: Մեծ սէր էւ մեծ սիրտ ունեցողնէ՛րը միայն Աստուծոյ «մեծ տեսարանը կրնան տեսնել: Առանց *«քիչ մը աւելի առջեւէ* երթալու կարելի չէ հանդիպիլ Աստուծոյ: Մովսէս *«քիչ մը աւելի առջեւէ* երթալու փափաք ունէր:

Աստուած մեր առջեւն է իր «մեծ տեսարանովէ բայց մենք է որ չենք տեսներ կամ տեսնել չենք ուզեր: Մեղքը կը կուրցնէ մարդ արարածը: Խնդրենք Աստուծմէ որ մեր աչքերը բանայ որպէսզի տեսնենք զինք մեր կեանքերուն մէջ, տեսնենք իր սքանչելիքները, իր օրհնութիւնները, իր փառքն ու գեղեցկութիւնը, իր զօրութիւնն ու զօրակցութիւնը, իր գործն ու գործակցութիւնը, տեսնենք մեզի համար իր ըրածները, իր պարգեւածները, իր պատրաստածները: Այս բոլորը կը կազմեն Աստուծոյ «մեծ տեսարանը: Նման տեսարանի մը ականատես վկաները չենք կրնար ըլլալ եթէ երբէք *«քիչ մը առջեւ երթալուէ* փափաք չունինք: Մովսէս չըսաւ. *«Հիմա կենամ@ե*, այլ *«Հիմա երթամ@ե*: Իր տեղը կեցող մարդը պիտի զրկուի Աստուծոյ «մեծ տեսարանը տեսնելու պարգեւէն:

2- *«Քիչ մը աւելի խորը տար նաւակը եւ ձուկ որսալու համար ձեր ուռկանները նետեցէ՛ք* (Ղկ 5.4) հրահանգեց Քրիստոս Պետրոսի: Այս համարը մակերեսայինէն *«քիչ մը աւելի խորը* երթալու գեղեցկագոյն օրինակն է: Ինչպէս Պետրոս երբ աւելի խորը տարաւ նաւակը՝ արդիւնքի հասաւ, այնպէս ալ մենք մեր հաւատքի եւ սիրոյ «նաւակները քիչ մը աւելի խորը պէտք է տանինք որպէսզի առատ արգասիք ձեռք ձգենք: Պետրոս առաքեալ էւ ուրիշներ, որոնք ճարտար ձկնորսներ էին, ամբողջ գիշեր մը փորձած էին ձուկ բռնել, եւ սակայն, չէին յաջողած բան մը բռնել, բայց երբ Քրիստոս միջամտեց՝ մեծ քանակութեամբ ձուկ բռնեցին, *«այնքան որ իրենց ուռկանները կը պատռէին* (Ղկ 5.6): Մե՛նք ալ չխնդրե՞նք Քրիստոսի միջամտութիւնը մեր կեանքի նաւակէն ներս:

Միրելի՛ ընթերցող, Քրիստոս նոյն խօսքը այսօր քեզի ալ կ'ըսէ. *«Քիչ մը աւելի խորը տար նաւակդ եւ ձուկ որսալու համար ուռկանդ նետէ: Եթէ երբեք կ'ուզես որ քու ալ պարապ ուռկանդ պատռելու չափ լեցուի, հնազանդէ՛ իրեն ինչպէս Պետրոս առաքեալ հնազանդեցաւ: Ի միտ առ որ երբ Քրիստոս միջամտէ քու կեանքէդ ներս՝ ուռկանդ միշտ լեցուն պիտի ըլլայ: Մի՛ վախնար քիչ մը աւելի խորը երթալու: Քրիստոս քեզ առանձին չի դրկեր եւ պիտի չդրկէ *«քիչ մը աւելի խորը: Քրիստոս Պետրոսն ու իրեն հետ եղողները առանձին չդրկեց *«քիչ մը աւելի խորը: Ան անոնց հետ գնաց:***

Անհամար են Աստուածաշունչի մէջ այն համարները որոնք ցոյց կու տան թէ երբ Աստուած ռեւէ մէկը առաքելութեան մը դրկէ՝ կ'ընկերանայ անոր: Աստուած մակերեսային կեանք վարող մարդուն չ'ընկերակցիր: Շատե՛ր աշխատանք կը տանին արքայութեան ժառանգորդները դառնալու համար, բայց քիչեր զայն պիտի ժառանգեն (Ղկ 13.24): Այդ քիչերուն աշխատանքը խորք ունեցող աշխատանք է: Որքա՛ն կը պատշաճի մարգարէին խօսքը անոնց՝ որոնց աշխատանքը խոր հաւատքի արդիւնք չէ. *«Աշխատանք թափեցին, բայց օգուտ պիտի չտեսնեն»* (Եր 12.13):

3- Քրիստոս արգիլեց շատախօսութիւն ընել աղօթքի ընթացքին եւ թելադրեց մտնել մեր սենեակները, գոցել դուռը եւ ծածուկ կերպով աղօթել մեր երկնաւոր Հօր (Մտ 6.6-7): Մեր սենեակները մտնելը, սիրտով աղօթելն է, աղօթական մեր կեանքին մէջ խորանալն է: Քրիստոս շրթներուն մակերեսայնութենէն սիրտի խորը իջնելու կոչ է որ կ'ուղղէ մեզի: Խորունկ աղօթքները սիրտի եւ սիրոյ խորերէն բխող աղօթքներն են եւ ո՛չ թէ մեր շրթներէն:

Միրտի խորերէն չաղօթող մարդուն վերաբերեալ, Սուրբ Գիրքը կ'ըսէ. *«Դուն անոնց բերնին մօտ ես բայց անոնց սիրտէն հեռու ես»* (Եր 12.2): Այս խօսքը ցոյց չի՞ տար որ Աստուած կը զգուի մակերեսայնութենէն: Մեր սենեակները մտնելը եւ դուռը գոցելն ու աղօթելը, Աստուծոյ հետ մենիկ պահ անցընելու եւ իր սիրոյն մէջ խորանալու հոյակապ հրաւեր մըն է: Իսկ Աստուծոյ հետ մենիկ պահ անցընել փափաքիլը ինքնին խոր սիրոյ վկայութիւն մըն է: Նման մենիկ պահերն են որ մեզ կ'առաջնորդեն խորապէս ճանչնալու զԱստուած: Անհամար է

թիւր այն մարդոց որոնք առանձնութեան մէջ Աստուծոյ ձայնը լսելով՝ աւելի սիրած եւ կապուած են անոր:

4- Քրիստոս ներկայացուցած ատեն սերմնացանին առակը, կ'ըսէ. «*Հատիկներէն ոմանք ժայռոտ տեղ ինկան, ուր շատ հող չկար, եւ քանի հողը խորունկ չէր՝ անմիջապէս բուսան. բայց երբ արելը ելաւ՝ այրեցան, եւ որովհետեւ արմատ չունէին՝ չորցանէ* (Մտ 13.5-6): Պէտք չկայ մասնագէտ երկրագործ ըլլալու գիտնալու համար, թէ խորունկ հողի մէջ չինկած սերմը դատապարտուած է անպտուղ մնալու: Խորունկ հողի մէջ ինկած սերմերն են որ զօրաւոր արմատներ կ'ունենան եւ պտուղ կու տան, «*ոմանք մէկի տեղ հարիւր, ուրիշներ՝ վաթսուն եւ կամ երեսունէ* (Մտ 13.8): Այս առակը մեր հաւատքին մէջ խորանալու եւ զօրեղապէս արմատանալու կոչ մը չէ՞ որ կ'ուղղէ մեզի: Ինչպէս հողին մակերեսին վրայ մնացող սերմը մարդոց ոտքի կոխան եւ կամ թռչունի կեր կ'ըլլայ, այնպէս ալ իրենց հաւատքի սերմերը մակերեսին վրայ ձգողները, Սատանային ու անոր չար ոգիներուն համար կեր կը դառնան:

Խորունկ հաւատքը չէ՞ որ կրնայ լեռները տեղափոխել (Մտ 17.20): Խորունկ հաւատքը չէ՞ր որ աջակողմեան աւազակին դիմաց բացաւ դրախտին դուռը (Ղկ 23.43): Քանանացի կնոջ խորունկ հաւատքին պատճառով չէ՞ր որ բժշկուեցաւ անոր աղջիկը (Մտ 15.28): Խորունկ հաւատքը չէ՞ որ թթենին արմատախիլ ընելով ծովուն մէջ կը տնկէ (Ղկ 17.6): Տակաւին, Աբրահամին պատրաստակամութիւնը իր որդին զոհելու խորունկ սիրոյ արդիւնք չէ՞ր: Յովսէփին համբերատար եւ ներողամիտ կեցուածքը ամէն տեսակի անիրաւութեանց դիմաց խոր սիրոյ եւ հաւատքի արտայայտութիւն չէ՞ր: Մովսէս խորապէս զԱստուած սիրելուն համար չէ՞ր որ յաճախ կ'առանձնանար Աստուծոյ հետ: Դաւիթին պայքարիլը Գողիաթին դէմ Աստուծոյ հանդէպ խոր վստահութեան ապացոյց մը չէ՞ր: Յոբին տոկալը ամէն տեսակի կորուստի խոր հաւատարմութեան ու հաւատքի արդիւնք չէ՞ր: Այրի կինը իր ամբողջ ապրուստը դրաւ գանձանակին մէջ (Ղկ 21.4). ասիկա Աստուծոյ հանդէպ խոր հաւատքի եւ վստահութեան զարմանալի վկայութիւն մը չէ՞ր: Ինչպէս զօրաւոր փոթորիկին դիմաց խորունկ արմատներ չունեցող ծառը չի կրնար կանգուն մնալ,

այնպէս ալ զօրաւոր փորձութիւններու դիմաց, կը գայթին այն հաւատացեալները որոնք խոր հաւատքի տէր մարդիկ չեն:

5- Անդրէաս եւ Յովհաննէս եկան Յիսուսի եւ հարցուցին. «Ռաբբի՛, ո՞ր կը մնասէ: «Եկէք եւ տեսէք, պատասխանեց Յիսուս: «Անոնք գացին եւ տեսան թէ ո՛ր կը մնար, եւ այդ օրը անոր մօտ մնացին (Յհ 1.38-39): Աշակերտները հարցում հարցնելու սիրոյն չհարցուցին Յիսուսի թէ ո՛ր կը բնակէր: Վստահ եղէք որ եթէ հարցում հարցնելու սիրոյն հարցուցած ըլլային, Յիսուս անոնց պիտի չըսէր. «Եկէք եւ տեսէք:

Հարցում հարցնելու սիրոյն հարցում հարցնելը մակերեսայնութիւն է: Աշակերտներուն նման մենք ալ չէ՞նք հետաքրքրուած թէ Յիսուս «ո՞ր կը մնայէ: Եթէ իսկապէս հետաքրքրուած ենք Քրիստոսով եւ անոր «բնակութեան վայրով, անպայման պիտի լսենք Քրիստոսի հրաւերը. «եկէք եւ տեսէք: Եթէ աշակերտներուն հարցումը խոր եւ անկեղծ հետաքրքրութեան արդիւնք չըլլար, անոնք մակերեսային պատասխան մը ստացած պիտի ըլլային, եւ ո՛չ թէ «եկէք եւ տեսէք-ի կոչ մը, որ խորագոյն սիրոյ արտայայտութիւն էր:

Աստուածասէր մարդը պէտք է հրաժարի մակերեսայնութենէն ու տափակութենէն: Ինչ որ կ'ընենք պէտք է խոր սիրոյ եւ հաւատքի արտայայտութիւն ըլլայ, այլապէս, ոչինչով պիտի օգտուինք: Ծոմապահութի՞ւն է որ կ'ընենք, մեր ուշադրութիւնը կեդրոնացնենք անոր խորունկութեան վրայ եւ ո՛չ թէ տեսողութեան: Ողորմութի՞ւն է որ կու տանք, պէտք է գիտնանք որ Աստուած (միայն) մեր տուածին քանակին չէ որ կը նայի, այլ նաեւ մեր տուած եղանակին: Յիշեցէ՛ք որ Աստուած ընդունեց այրի կնոջ երկու լուման (Ղկ 21.1-4), մինչ Անանիայի եւ Սափիրայի տուած մեծ գումարը՝ մերժեց (Գրծ 5.1-5): Ընդունեց մաքսաւորին կարճաբան աղօթքը, իսկ Փարիսեցիին երկարաբան աղօթքը՝ մերժեց (Ղկ 18.9-14): Ընդունեց Աբելն ու անոր ընծան, իսկ Կայէնն ու անոր ընծան՝ մերժեց (Մն 4.4-5):

Միրելի՛ ընթերցող, ի՛նչ տեսակի բարի գործ ալ ընենք՝ անոր մէջ դնենք սէր եւ սիրտ: Աստուած չ'ուրախանար երբ մեծ գործեր ընենք, այլ երբ փոքր գործեր մեծ սիրով ընենք: Ինչ որ խորք չունի՝ իմաստ չունի, իսկ ինչ որ իմաստէ զուրկ է՝ ժամանակաւոր է:

Մէկդի թողունք մակերեսայնութիւնը, որպէսզի չըլլայ թէ մեզի պատշաճեցուի մարգարէին խօսքը. «Բոլոր սիրտով ինծի

չղարձաւ, հասցա ստութեամբ զարձաւե (Եր 3.10): Ողբալի բա՛ն է ստութեամբ դառնալ ճշմարիտ Աստուծոյ:

Եկէ՛ք իջնենք խորը մեր սիրտերուն, հոն՝ զԱստուած փնտռելու, գտնելու, անոր հետ հաշտութիւն կնքելու, անով ուրախանալու եւ անոր ուրախութիւնը դառնալու հիմա ու յաւիտեան: Ամէն:

ԱՍՏՈՒԱԾ ՄԵՐ ՊԱՇՏՊԱՆՆ Է

Անսահման ուրախութեամբ կը լեցուին մեր սիրտերը երբ կը լսենք, որ անսահմանն Աստուած կու գայ իւրաքանչիւրիս անձնական պաշտպանը դառնալու (Սղ 59.17): Որքա՛ն լաւ է ապաւինիլ մշտաբարուն պահապանի մը (Սղ 121.4): Ի՛նչ հրճուանք է պաշտպանութիւնը վայելել աշխարհին յաղթած անպարտելի Տիրոջ մը (Յե 16.33): Որքա՛ն ապահով պէտք է զգանք մենք զմեզ, որ Տէր Յիսուսի նման մեր մազերն անգամ համրած Աստուած մը ունինք (Մտ 10.30): Աստուած մը, որ գիտէ թէ ի՛նչ բաներու պէտք ունինք (Մտ 6.32), որ իրեն դիմողը չ՛ուզեր *«անօթի տուն դրկելէ* (Մտ 15.32), որ բնաւ չի՛ մերժեր ունէ մէկը որ իրեն կու գայ (Յե 6.37), որ բնաւ չի՛ դադրիր մեզի համար գործելէ (Յե 5.17), մեզի համար բարեխօսելէ (Եբր 7.25 հմմտ Ա.Յե 2.1), մեզի համար աղօթելէ (Յե 17.20, Ղկ 22.32):

Վստահի՛նք Տէր Յիսուսի սիրոյն: Ան մեզի հանդէպ իր ունեցած մեծ սիրոյն համար մեզ պիտի փրկէ, միայն թէ հաւատարիմ մնանք իրեն մինչեւ վերջ: Առիթ տանք անոր որ իր սէրը յայտնէ մեզի հանդէպ: Ճիշդ հիմա, ան մեր կողքին է՝ մեզ պաշտպանելու համար: *«Եթէ Աստուած մեր կողմն է, ո՞վ կրնայ մեզի հակառակ ըլլալէ* (Հո 8.31): *«Ես ձեր կողմէն եմէ* (Եզ 36.9), կը յայտարարէ երկրին ու երկինքին արարիչը: Ո՛վ հաւատացեալ, Աստուած մե՛ր կողմէն է եւ ո՛չ թէ աշխարհին կողմէն: Տագնապեցնող եւ վրդովեցնող դէպքերով ու դէմքերով լեցուն այս աշխարհին մէջ, մեզմէ ո՞վ չ՛ուզեր զԱստուած ունենալ ի՛ր կողմէն, ի՛ր կողքին, իրե՛ն համար եւ ի՛ր մէջ: Ինչպէս մարդիկ կը ցանկան իրենցմէ աւելի զօրաւորներն ու հարուստները իրենց կողքին ունենալ, այնպէս ալ ճշմարիտ քրիստոնեաներս, պէտք է խնդրենք Աստուծմէ մե՛ր կողքին ըլլալ փորձութիւններով լի կեանքի պայքարին դիմաց:

Քրիստոս փորձութեանց եւ նեղութեանց ընթացքին, մեզ կ'առնէ իր սիրոյ թելերուն տակ: Այս ճշմարտութիւնը պատկերացնելու համար է որ Քրիստոս ըսաւ. *«Քանի՛ անգամ ուզեցի որդիներդ հաւաքել, ինչպէս հաւը իր ձագերը կը հաւաքէ իր թելերուն տակ. բայց դո՛ւք Երուսաղէմի բնակիչներ, չուզեցիք* (Ղկ 13.34):

Միրելի՛ ընթերցող, չըլլայ որ մե՛նք ալ Քրիստոսի թելերուն տակ հաւաքուիլ մերժողներուն շարքին կը պատկանինք: Միայն նեղութեան աստեն Քրիստոսի դիմողները՝ տարբերութիւն չունին հաւու մը ձագերէն, որովհետեւ անոնք ալ միայն փորձութեանց ժամանակ է որ կը վազեն իրենց մօրը թելերուն տակ ապաստան գտնելու:

Քրիստոս այս օրինակը կու տայ, ցոյց տալու համար իր մեծ հոգածութիւնը մեզի հանդէպ: Դիտէ՛ ճուտիկներուն կեանքը երբ երկինքը կը կայծակէ, կ'որոտայ եւ անձրեւ կը տեղացնէ, եւ պիտի տեսնես թէ ինչպէ՛ս անոնք կը վազեն դէպի իրենց մայրը, անոր թելերուն տակ պաշտպանութիւն եւ ապահովութիւն գտնելու: Աւելի հետաքրքրականը այն է, որ ճուտիկները իրենց մօր թելերուն տակ մտնելէ ետք, կը սկսին ճռուողել, կարծէք իրենց այդ ճռուողիւնով, իրենց ուրախութիւնն ու շնորհակալութիւնը յայտնելու իրենց մօր՝ անոր շնորհած սիրոյ պաշտպանութեան համար:

Քրիստոս մեզի համար շա՛տ աւելին կ'ընէ: Սարսափազդու պատահարներու դիմաց հաւը կրնայ լքել իր ձագուկները, մայրը՝ իր զաւակները, բայց Քրիստոս ո՛չ միայն մեզ չի՛ լքեր դժուարութեանց դիմաց, այլ՝ աւելի՛ կը մօտենայ մեզի, աւելի՛ կը զգացնէ իր ներկայութիւնը: Կրնայ պատահիլ որ բոլոր ձագերուն համար տեղ չըլլայ իրենց մօրը թելերուն տակ, բայց Քրիստոսի պարագային այդպիսի բան չի՛ կրնար ըլլալ: Ի՛նքն էր որ վկայեց ըսելով. *«Հօրս տան մէջ շատ տեղ կայ. եթէ այդպէս չըլլար՝ չէի ըսեր ձեզի, թէ կ'երթամ եւ ձեզի համար տեղ կը պատրաստեմ»* (Յհ 14.2):

Մեր պարագաներէն մեզի ամենասիրելի եւ ամենամօտիկ եղողները վստահաբար մեր ծնողներն են: Մայրը մինչեւ մահ սիրով կապուած կը մնայ իր զաւակներուն: *«Միթէ կինը իր կաթնկեր մանուկը կրնա՞յ մոռնալ, այնպէս որ իր արգանդին պտուղին վրայ չգրայ. թէեւ անոնք մոռնան, բայց ես քեզ պիտի չմոռնամ»* (Ես 49.15): Աստուած մօր մը օրինակը կու տայ, ցոյց տալու համար իր անչափ սէրը մեզի հանդէպ: Բայց Աստուծոյ սէրը կ'անդրանցնի մեր ծնողներուն սէրը:

Աստուած մօր մը օրինակը կու տայ, բայց միաժամանակ կը հաստատէ որ մեր ծնողները կրնան մեզ մոռնալ, բայց ինք՝ բնա՛ւ (Ես 49.15): Մեր հայրն ու մայրը կրնան մեզ թողուլ, բայց

Աստուած մեզ պիտի ընդունի (Մղ 27.10): Մեր ծնողները կրնան թմրիլ ու քնանալ, բայց Աստուած մեր մշտաբթուն պահապանն է (Մղ 121.4): Աստուած մեզ մօր մը նման կը մխիթարէ եւ կը հանգստացնէ (Ես 66.13): «Աստուած մեր ապաւենն ու զօրութիւնն է. նեղութիւններուն մէջ միշտ պատրաստ է օգնելու» (Մղ 46.1): Երբ ցաւի ու վիշտի մէջ ըլլանք, մեր սիրելիները, մեր ընկերները, մեր ազգականները, կրնան հեռու կենալ մեզմէ (Մղ 38.11): Բայց Աստուած այդպէս չ'ընէր: Ան մեզի ապաւեն կ'ըլլայ նեղութեան ժամանակ (Մղ 37.39):

Ապաւինի՛նք Աստուծոյ պաշտպանութեան: Հաւատարիմ ըլլանք Աստուծոյ Մովսէսի նման (Թւ 12.7) եւ Աստուած մեզ պիտի պաշտպանէ: Երբ Ահարոն եւ Մարիամ համարձակեցան Մովսէսի դէմ խօսիլ՝ Աստուած անձամբ վիճեցաւ անոնց հետ, եւ պաշտպանեց Մովսէսը՝ պատժելով Մարիամը (Թւ 12.8-10): Աստուած պաշտպանեց Մովսէսն ու Յեսուն Ամադէկացիներուն դէմ (Ել 17.8-16): Պաշտպանեց Աբրահամը Ամարփաղ, Արիովք, Քողոզագոմոր եւ Թադգաղ թագաւորներուն դէմ (Մն 14.1-16): Պաշտպանեց Ղովտը չար Սողոմացիներուն դէմ (Մն 19.10-11): Պաշտպանեց Յակոբը Ասորի Լաբանին դէմ (Մն 31.24, 29): Պաշտպանեց Յովսէփը իր եղբայրներուն դէմ (Մն 50.20): Պաշտպանեց Դաւիթը Գողիաթին դէմ (Ա.Թգ 17.40-54): Պաշտպանեց Յովնաթանը Փղշտացիներուն դէմ (Ա.Թգ 14.6-23): Պաշտպանեց Դաւիթը Սաուղին դէմ (Ա.Թգ 24.13-19): Պաշտպանեց Եղիան Յեզաբելին դէմ (Գ.Թգ 19.1-8): Պաշտպանեց Եզեկիան եւ Երուսաղէմի բնակիչները Ասորեստանի Սենեքերիմ թագաւորին դէմ (Բ.Մն 32.22): Պաշտպանեց Դանիէլը առիւծներուն դիմաց (Դն 6.22): Պաշտպանեց Սեդրակը, Միսաքն ու Աբեղնագովը բորբոքած կրակի հնոցին մէջ (Դն 3.28-30):

Աստուած այսօր ալ պատրաստ է մեզ պաշտպանելու, որովհետեւ, «Յիսուս Քրիստոս նո՛յնն է միշտ-երէկ, այսօր եւ յաւիտեանէ» (Եբր 13.8): Աստուած չի՛ փոխուիր (Մղ 3.6): Ան մի՛շտ մեր կողքին եղած է եւ մի՛շտ պիտի ըլլայ: ԶԱստուած իր կողքին ունեցող մարդը կը նմանի անսասան լերան մը: Յովսափատ թագաւոր աղօթելով կ'ըսէ. «Ո՛վ մեր հայրերուն Տէր Աստուածը®, մէկը չի կրնար քեզի դէմ դնել» (Բ.Մն 20.6): Քանի որ մէկը չի կրնար Աստուծոյ դէմ դնել, ուրեմն Աստուծոյ մարդուն ալ դէմ ո՛չ ոք եւ ո՛չ մէկ բան կրնայ դէմ դնել: Ո՛չ միայն մեզի դէմ

դնող մը պիտի չըլլայ, այլ նոյնիսկ մեզի վախցնող անգամ պիտի չըլլայ (Մք 4.4): Պիտի յաջողինք գետին զարնել առիծի նման մարդիկ՝ որոնք մեզ գետին զարնել կ'ուզեն (Սղ 17.11-13): Պիտի չվախնանք նոյնիսկ եթէ սպառազինուած բանակ մը մեզի դէմ ելլէ (Սղ 27.3): Ինչպէ՞ս եւ ինչո՞ւ վախնալ, երբ Աստուծոյ նման թիկնապահ մը ունինք (Ես 52.12): Լսեցէ՛ք Աստուծոյ սքանչելի խօսքն ու խոստումը. *«Ինչպէս առիծը® իր որսին համար կը մոնչէ®, այնպէս ալ զօրքերու Տէրը Սիօն լերան համար ու անոր բլուրին համար պատերազմելու պիտի իջնէ»* (Ես 31.41):

Ո՛հ սիրելի՛ ընթերցող, հոգիդ չի՞ հրճուիր երբ կը լսես որ Տէրը ի՛նքն է, որ մեզի համար պատերազմելու կ'իջնէ: Սիրտդ չի՞ բերկրիր երբ կը տեսնես, որ Աստուած առիծի նման մեզ պաշտպանելու կու գայ: Այսօր իսկ յանձնուինք իրեն: Մեր կեանքերը անոր ձեռքերուն մէջ դնէ՛նք: Դնէ՛նք այնպէս՝ ինչպէս Եբրայեցիները դրին կարմիր ծովուն մէջէն ցամաքով անցած ատեննին: Մեր ձեռքերը երկարենք անոր: Երկարենք այնպէս՝ ինչպէս Պետրոս առաքեալ երկարեց երբ ջրամոյն կ'ըլլար: Այո՛, Տէր Յիսուս Քրիստոս իր ձեռքերը երկարելով մեզ ջուրերուն խորերէն դուրս բերող մեծ Աստուած է:

Ո՛վ պիտի կրնայ խեղդել մեզ եթէ Քրիստո՛ս է մեր ազատարարը: Ո՛վ պիտի յաջողի մոլորեցնել մեզ եթէ Քրիստո՛ս է ղեկավարը մեր կեանքի նաւերուն: Ո՛վ մեզ պիտի մատնէ յաւիտենական մահուան եթէ երբեք դաւանած ենք Անմահը իբրեւ մեր կեանքը: Ո՛վ կարող պիտի ըլլայ սասանեցնել մեզ եթէ Քրիստոս-վեմին վրայ հիմնուած ենք: Ո՛վ պիտի փորձէ անհանգստացնել մեզ եթէ Տէր Յիսուսի սիրտին մէջ է որ կը հանգչինք: Ո՛վ կրնայ անպաշտպան թողուլ մեզ, երբ Աստուած է յայտարարողը. *«Ձեռքէդ պիտի բռնեմ ու քեզ պիտի պաշտպանեմ»* (Ես 42.6): Ասիկա Աստուծոյ խոստումն է իրեն սպաւիտողներուն: Հաւատա՛ իր խոստումին, որպէսզի քու Փրկիչիդ համար օրհներգող վկայ մը ըլլաս: Ան արժանի է օրհներգուելու քու կողմէդ, հիմա ու յաւիտեան: Ամէն:

ՉՓԱԽՉԻՆՔ ԱՍՏՈՒԾՄԷ

Չփախչինք Աստուծմէ: Եւ ինչո՞ւ փախչինք Աստուծմէ որ մեզի բարիք ընելու համար է որ մեզի կը մօտենայ (Եր 32.41): Ինչո՞ւ փորձենք հեռանալ Տիրոջմէն որ կ'ուզէ մեզ հանգստացնել այնպէս՝ ինչպէս մայր մը կ'ուզէ իր տղան հանգստացնել (Ես 66.13): Ինչո՞ւ լքենք զԱստուած որ կը կամենայ մեզ պաշտպանել իր որսը պաշտպանող առիծի նման (Ես 31.4): Ինչո՞ւ թողունք կեանքի ջուրին աղբիւրը՝ Աստուած, եւ մեզի համար փորենք ծակոտ գուրբեր որոնք չեն կրնար ջուր պահել (Եր 2.13):

Աստուծմէ փախչելու եւ իրմէ ազատելու խորհուրդը մեր միտքի ծայրէն անգամ պէտք չէ անցընենք: Մեր ճիգը պէտք ըլլայ Աստուծոյ ձեռքով ազատիլ եւ ո՛չ թէ Աստուծոյ ձեռքէն ազատիլ: Աստուծոյ ձեռքը մեզ խաչել ուզող դատաւորի մը ձեռքը չէ, այլ մեզի համար եւ մեր փոխարէն խաչուած Տէր Յիսուսի ձեռքն է ատիկա: Առանց Աստուծոյ ձեռքին՝ չկայ ազատութիւն Աստուծոյ ձեռքէն:

Ի՛նչ դժբախտութիւն է որ մարդիկ փորձեն փախչիլ իրենց ազատութեան համար դէպի իրենց երկարող ձեռքէն: Պետրոս առաքեալ կ'ընկղմէր երբ *«Յիսուս անմիջապէս ձեռքը երկարելով բռնեց զայն»* (Մտ 14.31): Ինչո՞ւ փորձենք փախչիլ Քրիստոսէ որ մեզ տեսակ-տեսակ ընկղմումներէ ազատել կ'ուզէ: Ազատութի՞ւն է որ կը փնտռենք: Յիշե՛նք ազատարար Յիսուսին խօսքը. *«Եթէ Որդին ձեզ ազատէ, այն ատեն իրապէս ազատ պիտի ըլլաք»* (Յհ 8.36):

Ազատի՞լ կ'ուզենք մեզ մահէն ազատել ուզող Յիսուսէն: Հեռանա՞լ կ'ուզենք մեզ երկինքին մօտեցնողէն: Մերժե՞նք Բարձրեալն Աստուած որ կ'ուզէ մեզ բարձրացնել իր ուսերուն վրայ: Երե՞ս դարձնենք իր երեսը մեր վրայ փայլեցնել ուզող Փրկիչին: Ինչո՞ւ մերժենք զԱստուած որ կը ցանկայ մեզ ցանկապատել եւ մեր ցանկութիւնը դառնալ: Ինչպէս առանց ցանկապատի պարտեզ մը ենթակայ է ամէն տեսակի ոտնձգութիւններու, այնպէս ալ Աստուծմով չցանկապատուած մարդը, մնայուն կերպով երթակայ է սատանայական ամէն տեսակի յարձակումներու:

Ըսէ՛ ինձի, ո՞վ փորձեց փախչիլ Աստուծմէ եւ յաջողեցաւ: Աստուած Սաւուղը ընտրեց իբրեւ թագաւոր բայց Սաւուղ

պահուրտած էր կարասիներուն մէջ: Սաւուդ փորձած էր փախչիլ Աստուծոյ կողմէ իրեն տրուած պաշտօնէն: Մարդիկ փնտոեցին Սաւուդը բայց չգտան: Երբ խնդրեցին Աստուծմէ որ օգնէ իրենց որպէսզի կարենան գտնել զանիկա, Աստուած ըսաւ. «*Անիկա կարասիներուն մէջտեղը պահուրտած է* (Ա.Թգ 10.22): Սաւուդ չկրցաւ ծածկուիլ Աստուծոյ տեսողութենէն: Արդեօք մենք ալ երբեմն չե՞նք փորձեր Աստուծոյ տեսողութենէն ծածկուելու համար տեսակ-տեսակ «կարասիներուէ մէջ պահուրտիլ:

Յովնան մարգարէն ալ փորձեց փախչիլ Աստուծմէ բայց չյաջողեցաւ: Աստուած ուզեց զինք Նինուէ դրկել որպէսզի այդտեղի ժողովուրդը ապաշխարութեան հրաւիրէր, «*բայց Յովնան ելաւ որ Տիրոջ երեսէն Թարսիս փախչիէ* ծովու ճամբով (Յվն 1.2-3): Աստուած փոթորկեցուց ծովը: Նաւին մէջ եղողները վիճակ ձգեցին գիտնալու համար թէ փոթորիկը որո՞ւ պատճառով եղած էր: Վիճակը Յովնանին ելաւ: Մարդիկ Յովնանը ծով նետեցին: Աստուած հրամայեց կէտ ձուկի մը որ Յովնանը կլլէ (Յվն 1.17): Յովնան երեք օր կէտ ձուկին փորին մէջ մնաց: Ան աղօթեց, խոստովանեցաւ իր մեղքը եւ խոստացաւ Տիրոջ հնազանդիլ (Յվն 2.5, 7-10):

Յովնանին անհնազանդութիւնն էր որ ծովը փոթորկեցուց: Քննէ՛նք մենք զմեզ: Կրնայ պատահիլ որ մեր ալ անհնազանդութիւնը Աստուծոյ բարկութիւնը բորբոքէ օր մը: Ինչպէս Աստուած Յովնանը դրկեց Նինուէացիներուն որպէսզի զիրենք ապաշխարութեան հրաւիրէր, այնպէս ալ մեզ դրկած է ամբողջ աշխարհ որպէսզի իրեն համար վկայենք (Գրծ 1.8, Մտ 28.19-20): Յովնանի նման մենք ալ յաճախ չե՞նք փորձեր փախչիլ Աստուծոյ կողմէ մեզի տրուած պարտականութիւններէն:

Յիշեցէք Մովսէսին օրինակը: Աստուած ուզեց Մովսէսը փարաւոնին դրկել որպէսզի ազատ արձակէր Իսրայէլացիները: Մովսէս խուսափելու համար աստուածատուր առաքելութենէն, պատրուակեց թէ «*ճանրախօս ու ճանրալէզուէ* մէկն էր: Անոր պատրուակը մերժուեցաւ: (Ել 4.10-17): Նոյնն է պարագան մեզմէ իւրաքանչիւրին: Յաճախ առաքելութեան մը կը կանչուինք Աստուծոյ կողմէ, եւ սակայն, փոխանակ զայն ի կատար ածելու միջոցի մը մասին մտածենք, ընդհակառակը, կը մտածենք անկէ փախչելու կերպի մը մասին: Եթէ ծառաներն ենք Աստուծոյ, պէտք է հնազանդինք իրեն: Եթէ ծառայ մը ունէիր որ կը մերժէր

հնագանդիլ քեզի եւ կամքդ կատարել, պիտի չբարկանայի՞ր անոր եւ զինք գործէ պիտի չարձակէի՞ր: Ահա նոյնպիսի վերաբերմունք կրնայ որդեգրել Աստուած մեզի հանդէպ եթէ շարունակենք ընդդիմանալ իր կամքին:

Չկա՛յ մէկը որ Աստուծոյ ձեռքէն կարենայ ազատիլ (Ես 43.13) եւ ո՛չ ալ մէկը որ կարենայ մեզ ազատել Աստուծոյ ձեռքէն (Յոբ 10.7): Կա՞յ արդեօք կերպ մը որով կարելի է ազատիլ Աստուծոյ ձեռքէն: Անշուշտ: Աստուծոյ ձեռքէն ազատելու միակ կերպը Աստուծոյ ձեռքերուն յանձնուիլն է: Այսպէս ըրաւ Դաւիթ մարգարէ: Աստուծոյ ձեռքը զիջեր ու ցերեկ հալածեց Դաւիթը մինչեւ որ Դաւիթ Աստուծոյ դարձաւ, խոստովանեցաւ իր մեղքերը եւ ներում ստացաւ (Սղ 32.3-5):

Ինչպէս ոստիկանութիւնը կը շարունակէ հալածել փախուստի դիմած մահապարտ մարդը մինչեւ որ զայն բռնէ եւ պատժէ, նմանապէս ալ Աստուած պիտի շարունակէ մեղապարտները հետապնդել, մինչեւ որ բռնէ զանոնք, մեծ տարբերութեամբ մը սակայն, ո՛չ թէ պատժելու համար զանոնք, այլ անոնց պատիժը իր վրայ առնելու (Ես 53.5):

Դարձեալ, ինչպէս ոստիկանութենէ փախչող աւազակը եթէ ոստիկանութեան յանձնուի, նուազ պատիժ կը ստանայ, կամ բոլորովին կը ներուի անոր յանցանքը, նոյնպէս ալ Աստուծմէ փախչող մեղաւորը, եթէ Աստուծոյ յանձնուի՝ ներում կը գտնէ: Նոյնը կ'ուսուցանէ Աստուծոյ խօսքը. *«Դարձի՛ր, ո՛վ ապստամբ Իսրայէլ, կ'ըսէ Տէրը, իմ բարկութիւնս ձեր վրայ չեմ թափեր. քանզի ես ողորմած եմ, յաւիտեան ոյս չեմ պահերէ»* (Եր 3.12): *«Քու յանցանքներդ՝ մեզի պէս ու քու մեղքերդ ամպի պէս ջնջեցի: Ինձի՛ դարձիր, քանզի քեզ փրկեցի»* (Ես 44.22):

Մենք պէտք է աշխատինք Սատանայէն փախչիլ եւ ո՛չ թէ Աստուծմէ: Ենթադրենք պահ մը որ ծովը կը լողայինք եւ յանկարծ կը նշմարենք որ կետձուկ մը մեր աջ կողմէն դէպի մեր կողմը կը սուրայ, իսկ մեր ձախ կողմը նաւ մը կայ: Ի՞նչ պիտի ընէինք նման պարագայի մը: Դէպի կետձուկի՞ն կողմը պիտի փորձէինք լողալ, թէ դէպի նաւուն կողմը: Վստահաբար նաւուն: Այդ կետձուկը Սատանան ի՛նքն է, որ մեզ կլլել կ'ուզէ (Ա.Պտ 5.8), իսկ նաւը՝ Քրիստոս: Ո՛չ որ ազատարարը ձգելով դէպի զինք կլլել ուզող կետձուկին կողմը կը վազէ: Ո՛չ որ տաք եւ հեղձուցիչ օդէն

ազատելու համար ինքզինք կրակին գիրկը կը նետե, երբ անդին «կենսատու ջուրի գետերե իրեն կը սպասեն (Յհ 7.38):

Զփախչինք Աստուծմէ՝ մեր պաշտպանէն ու պահապանէն: Ո՞վ է այն մարդը որ ինքնիր պաշտպանէն պաշտպանուիլ կը փորձէ: Ո՞վ այն անձը որ ինքնիր պահապանէն պահպանուիլ ու պահուրտիլ կ'աշխատի: Կարելի՞ քան է մերժել Աստուծոյ ձեռքին պաշտպանութիւնը երբ պատերազմի մէջ ենք երկինքի տակ գտնուող չար ոգիներուն, իշխանութիւններուն եւ պետութիւններուն, այս խաւար աշխարհի տիրակալներուն դէմ (Եփ 6.12):

Քանի որ հոգեւոր պատերազմի մէջ ենք, չե՞նք ուզեր Աստուծոյ նման անպարտելի թիկնապահ մը ունենալ (Ես 52.12), զօրաւոր ախոյեան մը (Եր 20.11), մեր ձեռքերը պատերազմի վարժեցնող մը (Բ.Թգ 22.36): Քանի որ պատերազմի մէջ ենք Սատանային դէմ, ուրեմն, ապաւինինք Աստուծոյ: Դուն քու սեփական ուժովդ չես կրնար յաղթել (Ա.Թգ 2.9): Յաղթողն ու յաղթանակել տուողը Աստուած ի՛նքն է (Ա.Թգ 17.47): Պատերազմը զօրաւորներունը չէ (Ժդ 9.11), այլ՝ Աստուծոյ զօրութեան ապաւինողներուն:

Միրելի՛ ընթերցող, մարդիկ կան որոնք կը փորձեն փախչիլ Աստուծմէ, որովհետեւ կը կարծեն որ Աստուած կրնայ իրենց դժբախտութեան պատճառ դառնալ: Սակայն Աստուած որ երջանկութիւնն ու երջանկացնողն է, ինչպէ՞ս կրնայ դժբախտութեան պատճառ դառնալ: «*Ամենակարողէն ուրախութիւն պիտի ստանաս*» (Յոբ 22.26): Աստուծմէ ուրախութիւն կը ստանանք եւ ո՛չ թէ տրտմութիւն: Աստուած կը մխիթարէ մեզ եւ ո՛չ թէ սուգի կը մատնէ (Ես 51.12):

Աստուած մեր երջանկութիւնը առնելու համար չէ որ կը մօտենայ մեզի, այլ մեր երջանկութիւնը դառնալու համար: Եթէ երբեք մեր ոտքին մէջ մխուած սուր մը ունէինք եւ տեսնէինք որ Յիսուս մեզի կը մօտենար որպէսզի սուրը մեր ոտքէն դուրս հանէր, անմտութիւն ըրած պիտի չըլլայի՞նք եթէ փորձէինք անկէ փախչիլ, կարծելով որ ան կու գար սուր մը եւս մխելու մեր ոտքին մէջ:

Արդէն իսկ խոցոտուածին խոցոտելը՝ անգթութիւն է: Իսկ Աստուած անգութ չէ, այլ՝ կատարեալ գթութիւն եւ գորով (Բ.Մն 30.9, Սդ 86.15, 145.8): Ըսել ուզածս այն է, որ մենք արդէն իսկ

մեղքերով խոցոտուած ենք եւ Աստուած այդ մէկը շատ լաւ գիտէ: Հետեւաբար, ինչպէ՞ս թոյլ կու տանք մենք մեզի մտածելու որ Աստուած մեղքի սուրով խոցոտուածներու կու գայ անգամ մը եւս խոցոտելու: Այդ ձեւով մտածողները, գրառատն Աստուած անգուրջ էակի մը տեղ դրած կ'ըլլան:

Ո՞վ կրնայ ամենուրեք Աստուծմէ մը փախչիլ: Կրնա՞նք փախչիլ տեղ մը ուր Աստուած չկայ: Սաղմոսագիրքը կը պատասխանէ ըսելով. «Ո՞ւր երթամ քու Հոգիէդ ու քու երեսէդ ո՞ւր փախչիմ: Եթէ երկինք ելլեմ, դուն հոն ես, եթէ դժոխք իջնեմ, դարձեալ հոն ես» (Սղ 139.7-8): Աստուած իրմէ փախչողներուն կ'ըսէ. «Մէկը ծածուկ տեղեր կրնա՞յ պահուրտիլ, որ ես զանիկա չտեսնեմ: Միթէ երկինքն ու երկիրը լեցնողը ես չեմ մէ» (Եր 23.24): Երկինքն ու երկիրը լեցնող Աստուածորդին մէ՛զ ալ կրնայ լեցնել: Միթէ Աստուած իր լեցունութենէն բան մը պիտի կորսնցնէ՞ եթէ մեզ լեցնէ: Միթէ պիտի աղքատանա՞յ եթէ հոգեւորապէս մեզ հարստացնէ:

Միրելի՛ ընթերցող, «գիտցի՛ր ու տե՛ս թէ գէշ ու դառն բան մըն է, որ քու Տէր Աստուածդ կը թողու...» (Եր 2.19): Աստուած չի՛ հեռանար մեզմէ եթէ զԱստուած մեզմէ հեռացնող յամառութիւն ցոյց չտանք: Յամառ մարդուն հետ ո՛չ Աստուած կրնայ գործել եւ ո՛չ ալ մարդը: Յամառները Աստուծոյ դէմ կռուող մարդիկ են: Չկռուի՛նք մեր մեղքերուն դէմ կռուող Աստուծոյ Հոգիին դէմ: Մեր կեանքին դէկը Սուրբ Հոգիին յանձնենք: Յաւիտենական կեանքին հասնելու համար, Աստուծոյ յաւիտենական Հոգին պէտք է առաջնորդէ մեզ: Մենք անսխալական առաջնորդի մը պէտք ունինք, որովհետեւ «ճամբայ կայ, որ մարդուն շիտակ կ'երեւնայ, բայց անոր վերջաւորութիւնը մահ է» (Առ 14.12):

Եթէ Աստուծոյ դառնանք Աստուած ալ մեզի պիտի դառնայ (Զք 1.3) եւ մենք Աստուծմով լեցուն բաժակներու պիտի նմանինք: Իրաքանչիւրս բաժակ մըն է Աստուծոյ ձեռքին մէջ: Ամօ՛ր ի մեզի եթէ Աստուծոյ ձեռքին մէջ եղած բաժակներս պարապ ըլլանք: Աստուծոյ ձեռքը պարապ բաժակ չի՛ տրուիր: Ի՞նչ պիտի ընենք եթէ Աստուած նայի իր ձեռքին մէջ եղած բաժակներուս եւ զանոնք հաւատքէ պարպուած տեսնէ: Ի՞նչ պիտի ընենք եթէ Աստուած սկսի Կենաց Գիրքին մէջ արձանագրուած անունները

աչքէ անցընել եւ հոն շհանդիպի մեր անունին: Ըսէ՛ք ինձի, ի՞նչ պիտի ընենք®:

Այն ինչ որ կրնանք ընել հիմա՛ է որ պետք է ընենք. դառնալ մեր դարձին սպասող Քրիստոսի, լեցուելու համար անոր սիրով եւ ապրիլու համար անոր ներկայութեան մէջ այժմ եւ յաւիտեանս: Ամէն:

ԱՌԱՋԻՆ ՄԵՂՔԻՆ ՀԵՏԵԻԱՆՔՆԵՐԸ

«Պարտեզին մէջ քու ձայնդ լսեցի ու վախցայ, որովհետեւ մերկ էի ու պահուեցայ» (Ծն 3.10): Այս համարը ցոյց կու տայ, որ մեղքի իբրեւ հետեւանք երեք բաներ յառաջացան Ադամի եւ անոր ընդմէջէն մարդկային ցեղի կեանքին մէջ.- վախ, մերկութիւն եւ պահուրտութիւն:

1- *Վախ*: Այնքան ատեն երբ Ադամ եւ Եւա մեղք չէին գործած, վախ ըսուածը գոյութիւն չունէր անոնց կեանքին մէջ: Ինչո՞ւ եւ ի՞նչ բանէ վախնային երբ Աստուած իրենց հետ էր զօրաւոր ախոյեանի մը պէս (Եր 20.11): Ինչո՞ւ վախնային երբ Աստուած իրենց կողքին էր լերան մը նման (Սղ 125.2): Ինչո՞ւ երկնչէին երբ ունէին Աստուծոյ նման աննինջ պահապան մը (Սղ 121.4), անպարտելի թիկնապահ մը (Ես 52.12):

Եթէ Աստուած այս բոլորն է, ուրեմն Ադամ եւ Եւա իրաւունք ունէին վախնալու երբ մեղք գործեցին: Զգուելի է մեղքը որ պատճառ կը դառնայ որ մարդը վախնայ իր թիկնապահէն՝ Աստուծամէ: «Կ'ուզե՞ս իշխանութենէն չվախնալ: Բարի՛ք գործէ՞» (Հո 13.3): Ադամ եւ Եւա բարին չէր որ գործեցին երբ պատուիրանազանց եղան, ահա թէ ինչո՞ւ վախցան Վերին Իշխանութենէն: Խաղաղութեան Իշխանը՝ Քրիստոս (Ես 9.6), չ'ուզեր խոտվարարներ տեսնել իր իշխանութեան սահմաններէն ներս: Մեղք գործելը՝ խոտվութիւն յառաջացնել է: Ահա թէ ինչո՞ւ Ադամ եւ Եւա երբ մեղք գործեցին՝ հեռացուեցան Աստուծոյ «իշխանութեան սահմաններէն ուր միայն խաղաղասէրներ կրնան ապրիլ:

Աստուծոյ ներկայութեան մէջ միայն ապահովութիւն կայ: Աստուծոյ ներկայութեան մէջ ապրող մարդը զուրկ է ամէն տեսակի վախէ: Վախը մեր կեանքերուն մէջ հանդէս կու գայ երբ Աստուծոյ Հոգին լքէ մեզ, իսկ քաջութիւնը հանդէս կու գայ երբ դառնանք Աստուծոյ եւ վերստին ստանանք Սուրբ Հոգին: Վախկո՛տ է մարդը առանց Սուրբ Հոգիին պարգեւած քաջութեան: Տկա՛ր է մարդը առանց Սուրբ Հոգիին շնորհած զօրութեան: Աստուածաշունչին մէջ Սուրբ Հոգին կը ներկայանայ որպէս քաջութիւն եւ զօրութիւն պարգեւող Անձ: Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ.- «Աստուած իր Հոգին մեզի տուաւ՝ որպէսզի մեր վախկոտութիւնը յաղթահարենք եւ զօրանանք» (Բ.Տմ 1.7):

Քրիստոս նաեւ իր աշակերտներուն ըսաւ.- *«Երբ Սուրբ Հոգին իջնէ ձեր վրայ, զօրութեամբ պիտի լեցուիք»* (Գրծ 1.8): Այո՛, զօրութեամբ, համարձակութեամբ, կորովով եւ եռանդով կը լեցուինք երբ Սուրբ Հոգին իջնէ մեր վրայ: Սուրբ Հոգին ի՛նքն է որ Աստուծոյ ներկայութեան կանգնելու համարձակութիւն կը պարգեւէ մարդ արարածին: Սուրբ Հոգին ի՛նքն է որ Աստուծոյ խօսքը հրապարակելու քաջութիւն կը ներշնչէ: Առանց Սուրբ Հոգիին ո՛չ կրնանք Աստուծոյ առջեւ կանգնիլ եւ ո՛չ ալ մարդոց առջեւ:

2- *Մերկութիւն: «Վախցայ, վասն զի մերկ էի»* (Ծն 3.10): Սա խօսքը ցոյց կու տայ, որ մեղաւոր մարդը մե՛րկ մարդ է: Մեղքը մեզ հոգեւորապէս մերկ կը կանգնեցնէ մեր հոգիներու Տեսուչին ու Տիրոջ առջեւ: Դարձի չեկած եւ զՔրիստոս իր սիրտին մէջ չունեցող մարդը մե՛րկ մարդ է: Խօսքը հոգեւոր մերկութեան մասին է: Ինչպէս ֆիզիքապէս մերկ եղող մարդը ենթակայ է բնութեան հարուածին եւ մարդոց ձաղկումին, այնպէս ալ հոգեւորապէս մերկ եղող մարդը, ենթակայ է Սատանային եւ անոր պիղծ ոգիներուն ծաղրանքին եւ հեզնանքին առարկան դառնալու: Այո՛, Սատանան կը ծաղրէ հոգեւորապէս մերկ եղող մարդը:

Մեղքը մերկացուց Ադամն ու Եւան իրենց արդարութեան եւ սրբութեան պատմուճանէն: Անոնք մերկացան աստուածճանաչողութեան իրենց պարգեւէն, Աստուծոյ գիտութենէն, փառքէն, զօրութենէն, եւ մանաւանդ, Աստուծոյ Հոգիէն: Աստուած անտարբեր չմնաց մեր նախահօր եւ նախամօր այս մերկութեան դիմաց: Ան աշխարհ ղրկեց իր Որդին որ Ադամական մեր մերկութիւնը ծածկելու համար՝ մերկացաւ իսաչին վրայ: Ո՛չ ոք կրցած է եւ ո՛չ ոք պիտի կրնայ աներկիւղ կանգնիլ Աստուծոյ ներկայութեան եթէ երբեք ինքնիր մերկութիւնը չծածկէ Քրիստոսի արդարութեամբ: Այս իրողութեան գիտակցելով է որ Պօղոս առաքեալ կոչ կ'ուղղէ մեզի մեր վրայ հագնելու Տէր Յիսուս Քրիստոսը (Հին Թրգ. Հո 13.14): Քրիստոս ի՛նքն նաեւ կ'ըսէ. *«Ճերմակ հագուստներ առ՝ հագնելու համար, որպէսզի մերկութեանդ ամօթը ծածկես»* (Յյ 3.18): Մեղքը ամօթահար վիճակի կ'ենթարկէ մեզ: Յաւիտենական ամօթը պիտի պատէ այն անձը որ Աստուծոյ դատաստանին կը բերուի

առանց իր վրայ առած ըլլալու Գառնուկին արեամբ ճերմկցուած հագուստը:

Ի վերջոյ, մերկ մարդը անպաշտպան մարդն է: Երբ Ադամ եւ Եւա մեղանչեցին Աստուծոյ դէմ, Աստուծոյ Սուրբ Հոգին հեռացաւ իրենցմէ եւ իրենք դադրեցան Աստուծոյ պաշտպանարար ներկայութիւնը վայելելէ: Ադամ եւ Եւա իրենց մեղանչումէն առաջ ո՛չ միայն Աստուծոյ պաշտպանութիւնը կը վայելէին, այլեւ անոր առաջնորդութիւնը, ընկերակցութիւնը, բարեկամութիւնը, մտերմութիւնն ու գործակցութիւնը: Այս բոլորը չէին կրնար շարունակուիլ երբ մեղքը իբրեւ պատնէշ հանդէս եկաւ Աստուծոյ եւ նախամարդուն միջեւ: Մէ՛կը պէտք էր որ մեղքի այդ պատնէշը փուլ բերէր: Այդ մէկը եղաւ Քրիստոս ի՛նք: Մեղքով իրարմէ հեռացած ու խորթացած Աստուած եւ մարդ, Քրիստոսով վերստին իրարու մօտեցան եւ մտերմացան:

3- *Պահուրտութիւն*: Ադամ եւ Եւա երբ մեղանչեցին Աստուծոյ դէմ «պարտեզին ծառերուն մէջ պահուեցանէ (Ծն 3.8): Հոսկէ կը սկսի Աստուծմէ մարդուն փախչելու պատմութիւնը: Մեղքը Աստուծոյ ցանկալի ներկայութիւնը դարձուց անցանկալի: Մեղքը խորթութիւն մը յառաջ բերաւ Աստուծոյ եւ մարդուն միջեւ: Մեղքը կործանեց այն սիրալիք յարաբերութիւնը որ կար Արարիչին եւ արարուածին միջեւ: Մեղքը իսկեց նախամարդուն սիրտէն Աստուծոյ ներկայութեան կանգնելու համարձակութիւնն ու փափաքը: Մեղքով անարգուածը՝ փառքով Փառաւորուածին ներկայութեան չի կրնար կենալ: Միակ Վեմին (Ես 44.8) դէմ մեղանչողը՝ վեմին մէջ մտնել պիտի ուզէր (Ես 2.10):

Ասիկա մարդուն առաջին պահուրտիլն էր Աստուծմէ: Մեղքը Աստուծոյ եւ մարդուն յարաբերութիւնը վերածեց դատաւորի եւ դատապարտեալի յարաբերութեան: Ո՞ր յանցապարտը պիտի չուզէր պահուրտիլ դատաւորին երեսէն: Ո՞ր զինուորը պիտի յանդգնէր կանգնիլ թագաւորի մը ներկայութեան եթէ երբեք ոտնակոխ ըրած էր անոր հաստատած օրէնքները: Ահաւասիկ ա՛յս էր պատճառը թէ ինչո՛ւ Ադամ չուզեց եւ չկրցաւ Աստուծոյ առջեւ կանգնիլ:

Ադամէն սկսեալ, մարդ արարածը սկսաւ Արարիչէն փախչիլ փոխանակ դէպի Արարիչը փախչելու: Մարդիկ Աստուծմով ազատելու փոխարէն՝ Աստուծմէ ազատելու մասին սկսան խորհիլ: Եթէ պահ մը մարդիկ անդրադառնան թէ Աստուած

որքա՛ն կը սիրէ զիրենք, թէ Աստուած իրենց մեղքերով չէ որ հետաքրքրուած է, այլ իրենցմով, եւ թէ Աստուած սրտագինս կը փափաքի ձիւնի պէս ճերմկցնել զիրենք (Ես 1.18), վստահաբար, ալ պիտի չփախչին Աստուծմէ, այլ պիտի դառնան իրենց Հովիւին՝ իրենց հոգիներու Տեսուչին՝ Քրիստոսի (Ա.Պտ 2.25):

Սիրելի՛ ընթերցող, տեսանք առաջին մեղքին երեք հետեւանքները՝ վախ, հոգեւոր մերկութիւն եւ պահուրտութիւն: Եթէ կ'ուզես ձերբազատիլ վախի զգացումէդ՝ յանձնուէ Աստուծոյ Սուրբ Հոգիին, որովհետեւ միայն ի՛նք կրնայ քեզ զօրութեամբ լեցնել: Եթէ կը փափաքիս ազատագրուիլ հոգեւոր մերկութենէդ՝ ձեռքդ երկարէ պարարտ հորթին՝ Քրիստոսի արիւնով սրբուած լաւագոյն պատմուճանին, որ կրնայ քեզ մերկութենէդ մերկացնել: Եթէ կը ցանկաս չպահուրտիլ եւ չփախչիլ Աստուծոյ ներկայութենէն՝ մի՛ փորձեր «ծառերուն տերեւներունէ ետին պահուրտիլ, այսինքն՝ ինքնարդարացումի մի՛ դիմեր, ինչպէս Ադամ եւ Եւա ըրին, այլ պատասխանէ Աստուծոյ *«Ո՛ւր էս Աղամէ* (Օն 3.9) հարցումին՝ խոստովանելով մեղքերդ Աստուծոյ:

«Ո՛ւր էս Աղամէ հարցումին մասին, կարդա՛ յաջորդ գլուխին մէջ:

Ո՞ՒՐ ԵՍ ԱԴԱՍ

«Ո՞ւր ես Ադամէ: Աստուծոյ սէրը հանդէպ մարդ արարածին աւելի՛ մեծ է քան մարդուն սէրը հանդէպ Աստուծոյ, ահա թէ ինչու, Աստուա՛ծ է որ ճամբայ ելաւ փնտռելու համար մարդը եւ ո՛չ թէ մարդը՝ Աստուած: Աստուած նայեցաւ դէպի երկիր երբ ո՛չ որ հետաքրքրուած էր երկինքով: Աստուած գթաց մեր վրայ երբ մենք անգթութիւն կը ցուցաբերէինք իրարու եւ իր նկատմամբ:

Աստուա՛ծ է որ Աստուած եւ մարդ հաշտութեան նախաձեռնութիւնը կատարեց: Մեզմէ ո՞վ խնդրեց Աստուծմէ որ իր Որդիին արիւնով մեզ իրեն հետ հաշտեցնէ: Աստուածաշունչը կը վկայէ որ *«Աստուած ինքն էր որ Քրիստոսի միջոցաւ աշխարհը հաշտեցուց իրեն հետ»* (Բ.Կր 5.19): Քրիստոս ի՛նքն է որ կորսուած ոչխարներս կը փնտռէ (Ղկ 15.4-7): Ի՛նքն է որ կորսուած դրամը (մարդը) կը փնտռէ (Ղկ 15.8-10): Սատանան մեզ կը փնտռէ մեզ խարբալելու համար (Ղկ 22.31), մինչ Քրիստոս մեզ կը փնտռէ մեզ փրկելու համար այդ խարբալումէն (Ղկ 19.10):

«Ո՞ւր ես Ադամէ: Աստուած տեղի մասին չէ որ կը հարցնէ, այլ այն դժբախտ եւ նեղ կացութեան մասին, այն հոգեւոր աղետին մասին՝ որուն մէջ Ադամ ինկաւ իր գործած մեղքին պատճառով: Աստուած գիտէր թէ մեղքը ի՛նչ բանի առաջնորդած էր Ադամը, բայց Ադամ ի՛նքն էր որ կ'անգիտանար այդ մէկը: Ադամ եթէ գիտնար մեղքին արդիւնքները եւ անոր ձգած թոյնը, իսկոյն պիտի ուզէր դառնալ Աստուծոյ, ազատած ըլլալու համար անկէ:

«Ո՞ւր ես Ադամէ: Սա հարցում մը չէր, այլ՝ լուրջ հարց մը: Ադամին ու Եւային մեղանչումով, վիհ մը յառաջացած էր Արարիչին ու արարածին միջեւ: Երկինք եւ երկիր սկսած էին հեռանալ իրարմէ: Դադրեցուցաւ այն սիրալիք յարաբերութիւնը որ գոյութիւն ունէր հրեղէններուն եւ հողեղէններուն միջեւ: Անմահութեան ճամբան փակուեցաւ անմահութեան համար ստեղծուած մարդոց առջեւ (Ծն 3.24): Աստուած եկաւ Ադամին որպէսզի անոր հետ միասին լուծէր այս հարցը, սակայն, Ադամ կարծեց որ հարցը լուծուած պիտի ըլլար եթէ կարենար պահուրտիլ պարտեզին ծառերուն մէջ եւ թոյլ չտալ որ Աստուած տեսնէր զինք: Ադամ տակաւին չէր գիտէր որ Աստուած ամենատես Աստուած է:

Աստուած, «Ո՞ւր ես Ադամէ հարցումով, կարծէք ըսել կ'ուզէր. «Տէ՛ս Ադամ թէ ի՛նչ ըրաւ մեղքը քեզի: Նայի՛ր թէ ո՛ւր էիր եւ ո՛ւր հասար, ի՛նչ էիր եւ ի՛նչ եղար: Զիս փնտրող մըն էիր, դարձան ինձմէ փախչող մը: Իմ ուրախութեանս առարկան էիր, իսկ հիմա դարձար իմ տրտմութեանս առարկան: Երեսս փնտրող եւ հետս ընկերութիւն ընող մըն էիր, իսկ հիմա դաւաճանի նման երես չունիս ինձի նայելու: Գործակիցս էիր, բայց ուզեցիր ինձի մրցակից դառնալ, կարծելով որ կրնաս աստուած ըլլալ ծառին պտուղէն ճաշակելով (Մն 3.5), եւ մոռցար որ "ինձմէ զատ ուրիշ Աստուած չկայ" (Ես 45.21), եւ թէ ո՛չ ոք ինձի հաւասար է կամ կրնայ ինձի հետ բաղդատուիլ (Ես 46.5):

Եղիշէ պատմիչ «Մեկնութիւն արարածոցէ իր գործին մէջ, կ'ըսէ. «Աստուած կ'ողբայ ըսելով.- «Ո՞ւր ես Ադամէ. իր այս հարցումով, կարծէք Աստուած ըսել կ'ուզէ՝ ո՛հ, Ադամ, նայիր ի՛նչ փառքէ դէպի ինչպիսի՛ անարգութիւն ինկար: Երկնայինդ եւ անմահդ՝ երկրային եւ մահկանացու եղար: Կ'ողբամ զքեզ Ադամ, որովհետեւ իմ պատկերովս քեզ ստեղծեցի: Ո՛չ դուն քեզի խնայեցիր եւ ո՛չ ալ իմ պատկերէս պատկանեցարէ:

«Ո՞ւր ես Ադամէ հարցումին, Ադամ պատասխանեց. «Պարտեզին մէջ քու ձայնդ լսեցի ու վախցայ» (Մն 3.10): Կարեւոր ճշմարտութիւն մը կայ որ մեր ուշադրութենէն պէտք չէ վրիպի: 8-10 համարներուն մէջ մեզի երկու անգամ կ'ըսուի որ Ադամ եւ Եւա Տէր Աստուծոյ ձայնը լսեցին: Ի՛նչ բանի պատկերացումն է Աստուծոյ ձայնը լսելը: Այստեղ, «լսելէ կը նշանակէ «ճանչնալէ: Անոնք կը ճանչնային Աստուծոյ ձայնը: Ի՛նչ ցոյց կու տայ Աստուծոյ ձայնը ճանչնալը: Ցոյց կու տայ, որ Ադամ եւ Եւա շատ մօտիկ էին Աստուծոյ. անոնց միջեւ կար փոխադարձ ճանաչողութիւն, կար բարեկամութիւն, մտերմութիւն, անկեղծութիւն եւ հարազատութիւն: Անոնք իրարու հետ կը վերաբերէին այնպէս՝ ինչպէս հարազատ հայր մը եւ որդի մը պիտի վերաբերէին իրարու հետ: Անոնք իրարու ներկայութիւնը փնտրող եւ իրարու ներկայութեամբ զուարճացողներ էին:

Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ խօսելով Ադամին եւ Եւային Աստուծոյ ձայնը լսելուն մասին, կ'ըսէ. «Կը տեսնես թէ որքան մօտ եւ ծանօթ էին Աստուծոյ, որ մինչեւ անգամ ոտնաձայնին անտեղեակ չէին: Այսպէս, Բարերարը նախ ոտնաձայնը կը հանէր զոջումի առիթ տալով տղէտին, որպէսզի մարդը հասնէլով

քաւութիւն բերող ոտքերուն, անձամբ պատմէ իր յանցանքները եւ փրկութիւն գտնէ:

«Ո՞ւր ես Ադամէ: Միրով բաբախուն տող մըն է ասիկա: Ինքնագիտակցութեան մղող խօսք մըն է: Դարձի գալու հրաւեր մըն է: Այս բառերուն մէջ մենք կը տեսնենք Աստուծոյ սիրտին վիշտն ու տագնապը, անոր գորովալից կապուածութիւնը մարդկային ցեղին: Աստուած Ադամն ու Եւան կը փնտռէր այնպէս՝ ինչպէս մայր մը իր կորսուած միածին զաւակը պիտի փնտռէր: Աստուած չփնտռեց Ադամը որպէսզի դատապարտէր զանիկա իր ըրածին համար, այլ որպէսզի վերականգնէր զանիկա:

Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ կ'ըսէ. «Աստուած չուզեց ամբաստանող ըլլալ եւ ահաբեկելով յարձակիլ, այլ խաղաղարար ձեւով զիջեցաւ, ըսելով թէ՛ «ո՞վ ըսաւ քեզի թէ մերկ եսե, որովհետեւ կ'ուզէր ներելով՝ իրեն մօտեցնել, որպէսզի Աստուծոյ քաղցրութիւնը զանոնք ապաշխարութեան բերէ: Աստուած իր «Ո՞ւր ես Ադամէ հարցումով, կ'ուզէր որ Ադամ անդրադառնար իր գործած մեղքին, դարձի գար եւ ներում խնդրէր:

Թեպէտ Ադամ պատասխանեց «Ո՞ւր եսե հարցումին, բայց պատասխանը Աստուծոյ ակնկալած պատասխանը չէր: Վստահաբար Աստուած կը սպասէր որ Ադամ եւ Եւա խոստովանէին իրենց մեղքը եւ ներում խնդրէին: Ճիշդ էր որ ե՛ւ Ադամ ե՛ւ Եւա խոստովանեցան թէ կերան արգիլեալ ծառին պտուղէն, բայց անոնք մերժեցին յանձն առնել պատասխանատուութիւնը իրենց արարքին: Ադամ իր գործած մեղքին պատասխանատուութիւնը Եւային վրայ նետեց (Ծն 3.12), իսկ Եւա՝ Օձին վրայ (Ծն 3.13):

Միրելի՛ ընթերցող, եթէ Աստուած հետաքրքրուած չըլլար Ադամով եւ Եւայով եւ զանոնք չսիրէր, պիտի չերթար անոնց ետեւէն, այլ պիտի ձգէր զանոնք իրենց ճակատագիրին: Անոնց ետեւէն երթալու գործողութիւնը, ցոյց կու տայ, որ Աստուած կը սիրէ մեղաւոր մարդը, մտահոգ է անոր յաւիտենականութեամբ: Նո՛յնը ուսուցանեց Քրիստոս կորսուած ոչխարին առակով երբ ըսաւ. «Ենթադրենք որ ձեզմէ մէկը հարիւր ոչխար ունի: Երբ անոնցմէ մէկը կորսնցնէ, չի՞ ձգէր իննսունինը արօտավայրին մէջ եւ չ'էր թար կորսուածին ետեւէն, մինչեւ որ գտնէ զայն» (Ղկ 15.4):

Եթէ Աստուած չփնտռէր մարդը՝ մարդը առ յաւէտ կորսուած պիտի ըլլար: Աստուած չի դադրիր փնտռելէ մարդը *«մինչեւ որ գտնէ գայնէ: Քանի որ Աստուած քեզ փնտռող Աստուած մըն է, ան անպայման կը գտնէ քեզ, միայն թէ երբ գտնէ քեզ, մի՛ ըներ Ադամին ըրածը, այսինքն՝ մեղաւորութեանդ եւ յանցագործութեանդ պատասխանատուութիւնը ուրիշին վրայ մի՛ նետեր, այլ ընդունէ մեղապարտ ըլլալդ եւ քաւութիւն հայցէ մարդկային ցեղին Քաւիչէն:*

Աստուած քեզ պիտի չարդարացնէ եթէ փորձես ուրիշը դատապարտել դուն քեզ արդարացնելու համար: Ա՛յս էր պատճառը թէ ինչո՛ւ Ադամ եւ Եւա չարդարացան: Յաջորդ գլուխին մէջ կարդա՛ ադամական այն մեղքին մասին՝ որ ամէն մարդ կը գործէ, եւ թող ատիկա մարտահրաւեր մը ըլլայ քեզի նոյն մեղքը չգործելու:

ՄԵՂՔԸ ԶՈՐ ԱՄԷՆ ՄԱՐԴ ԿԸ ԳՈՐԾԷ

Այն ինչ որ մեր նախահայրն ու նախամայրը ըրին, բոլոր դարերուն բոլոր մարդիկը ըրին, եւ այսօր ալ կը շարունակեն նոյնը ընել: Ի՞նչ էր այդ բանը: Ե՛ւ Ադամ ե՛ւ Եւա երկուքն ալ իրենց մեղանչումին պատճառը ուրիշը նկատեցին: Ադամ իր մեղանչումին պատճառը Եւան նկատեց (Ծն 3.12), իսկ Եւա զինք խաբելու գործողութիւնը օձին վերագրեց ըսելով. «Օձը զիս խաբեց եւ ես կերայե (Ծն 3.13):

Մարդ արարածին համար միշտ ուրի՛շն է յանցաւորը, միշտ ուրի՛շն է պատճառը, միշտ ուրի՛շն է մեղադրելին եւ այլանելին: Մարդիկ չեն վարանիր իրենք զիրենք արդարացնելու համար արդար մարդիկը իբրեւ անարդար հրապարակելու: Եւ սակայն, ինչպէս մուրին հետ խաղցողը չի կրնար ճերմկիլ, այնպէս ալ ուրիշը մեղադրելով ո՛չ ոք կրնայ անմեղութիւն ձեռք ձգել: Ո՞վ ուրիշը անուանարկելով կրնայ լաւ անուն շահիլ: Ո՞վ իր նմանը յանցապարտ յայտարարելով Աստուծոյ առջեւ անպարտ կրնայ մնալ:

Մարդիկ իրենց գլորումին եւ դժբախտութեան պատճառը իրենց անձերէն դուրս կը փնտռեն: Ծառի մը տապալումին պատճառը երբեք ծառէն դուրս պէտք չէ փնտռել: Ծառը կրնայ տապալիլ միայն ա՛յն ատեն, երբ իր ներսիդին որդ ունի: Երբ որդը ծառէն դուրս հանուի՝ ծառը իր առողջութիւնը կը վերագտնէ: Քննե՛նք մեր անձերը: Մենք ալ չունի՞նք մեր ներսիդին որդեր որոնցմէ պէտք է ձերբազատիւք, որպէսզի անոնք մեզ չտապալեն: Հարկաւ նիւթական որդի մասին չէ խօսքը: Նախանձի ու ատելութեան որդը, անհանդուրժողութեան ու աններողամտութեան որդը շատ աւելի գէշ է քան իրական որդը: Իրական որդը քիչ մը դեղով կարելի է ծառէն դուրս բերել, բայց նախանձի ու ատելութեան որդէն ձերբազատիլը՝ անկեղծ ապաշխարութեան առատ արցունք կը պահանջէ:

Զիրար այլանելն ու յանցաւոր հանելը նուազ ահարկու մեղք մըն է համեմատաբար այն մե՛ծ մեղքին, որ է՝ զԱստուած յանցաւոր հանելը: Եթէ երբեք Աստուած յանցաւոր կը նկատէ մարդիկը երբ անոնք զիրար կը մեղադրեն փոխանակ խոնարհաբար իրենց մեղքերը խոստովանելու, ո՞րքան աւելի յանցաւոր պիտի սեպէ անոնք՝ որոնք զինք մեղաւոր եւ

յանցապարտ կը նկատեն: Այդպիսիներուն Աստուած կ'ըսէ. «*Դուն քեզ արդարացնելու համար զիս յանցաւոր՝ պիտի հանեսէ* (Յոբ 40.8):

Խորքին մէջ Ադամին կատարած մեղադրանքը ատելի Աստուծո՛յ կ'ուղղուի քան Եւային: Ադամ չ'ըսեր. «*Կինը զիս խաբէցէ* ինչպէս կինը պիտի ըսեր օձին համար, այլ կ'ըսէ. «*Այն կինը, որ ինձի հետ ըլլալու տուիր, ա՛ն ինձի տուաւ ծառէն ու ես կերայէ* (Ծն 3.12): Կարծէք Ադամ ըսել կ'ուզէր. «*Ո՛վ Տէ՛ր, եթէ Եւան ինձի չտայիր՝ ես այս մեղքը պիտի չգործէի: Ուրեմն, դո՛ւն ես մեղք գործելուս պատճառը:*

Քանի ուրիշը չմեղադրելու մասին է որ կը խօսինք, զգո՛յժ ըլլանք ուրեմն չմեղադրելու Ադամն ու Եւան: Մենք իրենցմէ լաւ չենք: Անոնք չէին գիտեր թէ ի՛նչ է մեղքը: Գալով մեզի, մեզմէ ո՞վ չի գիտեր թէ ի՛նչ է մեղքը: Անոնք չունէին օրինակ մը որուն կարենային հետեւիլ որպէսզի հեռո՛ւ մնային մեղքէն: Իսկ մենք ո՛չ միայն օրինակ մը կամ երկու օրինակներ ունինք, այլեւ՝ հազարաւոր օրինակներ, որոնք կու գան Աստուածաշունչ մատեանէն եւ մարդկային ցեղի փորձառութենէն, եւ որոնք ամեն իմաստով կ'օժանդակեն մեզի ճանչնալու մեղքը եւ զգուշանալու անկէ:

Ադամին կողմէ զԱստուած պախարակելու գործողութիւնը տակաւին կը շարունակուի, բայց այս անգամ ներկայ դարուս ադամներով: Քանի՛ քանի՛ մարդիկ երբ իրենք զիրենք դէմ յանդիման գտնեն ծանր փորձութեան մը, հարցականի տակ կ'առնեն Աստուծոյ ներկայութիւնը: Քանի՛նէ՛ր իրենց ապրած թշուառութեան պատճառաւ կը մերժեն հաւատալ Աստուծոյ բարի ու բարերար ըլլալուն: Քանի՛նէ՛ր չկրնալով իրենց փափաքներուն եւ երազներուն իրականացման հասնիլ սկսած են կասկածով նայիլ Աստուծոյ եւ անոր խոստումներուն:

Դժուարին պահու մը ընթացքին «*Ո՛ւր է Աստուածէ բացականչելը՝ զԱստուած մեղադրել է: Աղէտի մը ներկայութեան «Ինչո՞ւ Աստուած բան մը չ'ընէրէ* ըսելը՝ ինքնին աղէտ մըն է: Մէկը կրնայ արկածի մը ընթացքին իր մէկ ոտքը կորսնցնել եւ ըսել. «*Ո՛ւր էր Աստուած: Ինչո՞ւ չազատեցէ:* Այդպէս ըսողին, իմ կարգիս կ'ըսեմ. «*Բարեկա՛մ, Աստուած քեզի հետ էր երբ արկածի հանդիպեցար, այլապէս՝ դուն կրնայիր երկու ոտքերդ կորսնցնելէ:* Ըսել ուզածս այն չէ, որ տեղի ունեցող բոլոր

պատահարները մենք կրնանք հասկնալ: Աստուծոյ գործելակերպն ու մտածելակերպը յաճախ մեր միտքի հասողութենէն վեր կը մնան (Ես 55.8-9): Դժուար է մեզի համար ըմբռնել Անըմբռնելիին գործելակերպը: Թեպէտ ամէն բանի պատճառն ու պատասխանը չենք կրնար գիտնալ, եւ սակայն, միւս կողմէն գիտենք որ ոչինչ կը պատահի առանց պատճառի (Եզ 14.23):

Սիրելի՛ հաւատացեալ, եկուր որոշենք ձերբազատիլ զԱստուած կամ մեր նմանը մեղադրելու ախտէն: Յիշենք Յիսուսի խօսքը. *«Ինչո՞ւ եղբօրդ այքին մէջ եղած շիւղը կը տեսնես եւ չես անդրադառնար թէ այքիդ մէջ գերան կայե* (Մտ 7.3): Քրիստոս իր այս խօսքով, մեզ կը հրաւիրէ որ մեր դատաւորի հայեացքը սեւեռենք մեր անձերուն վրայ փոխանակ ուրիշներուն վրայ:

Մատնացոյց չընենք մարդոց ախտերը երբ մեր մատները իրենք տեսակ-տեսակ ախտերով բռնուած են: Պզտիկ սխալներու համար մեծ խոշորացոյցներ պէտք չէ օգտագործել եւ ո՛չ ալ մեծ սխալներու համար՝ պզտիկ խոշորացոյցներ: Դժբախտութիւն է որ մարդիկ այլոց գործած պզտիկ սխալները կը վերագրեն՝ նախանձի եւ ատելութեան, իսկ իրենց գործած մեծ սխալները՝ տգիտութեան կամ անուշադրութեան: Երանի՛ թէ բոլոր քրիստոնէականերս օրինակ առնենք Քրիստոսէ եւ սորվինք մեզ խաչողներուն մեղքը վերագրելու տգիտութեան ինչպէս ըրաւ Քրիստոս, երբ ըսաւ. *«Հա՛յր, ներէ՛ անոնց, որովհետեւ չեն գիտեր թէ ի՛նչ կ'ընեն»* (Ղկ 23.34):

Ահաւոր բան է դատապարտել ուրիշի մը թեթեւ տկարութիւնը, երբ անդին մեղքը զօրեղապէս կը գործէ մեր սիրտերուն մէջ: Միայլը ուրիշին սխալը տեսնելուն մէջ չի կայանար, այլ ուրիշին սխալը տեսնելուն կողքին, մե՛ր ալ սխալը չտեսնելուն մէջ կը կայանայ: Սարգիս Շնորհալի Վարդապետ կ'ըսէ. *«Ուրիշներու փոքրիկ փուշը կը ջանամ քաշել, իսկ իմիններս, լի անտառախիտ մոլախոտով, ուր մինչեւ իսկ վայրի գազաններ բոյն կրնան դնել, կ'անտեսեմ»*: Պէտք չէ անտեսենք մեր սխալները եւ ուրիշներու սխալներուն «տեսութեան երթանք»:

Եթէ երբեք սխալ ու մեղք է մեր անձերուն նկատմամբ խի՛ստ եւ անգուր ըլլալը, ո՛րքան աւելի սխալ է ուրիշներուն հանդէպ խիստ ըլլալը:

ԻՆՉ ԲԱՆԻ ՄԷՋ ԿԸ ԿԱՅԱՆԱՐ ԱԴԱՄԻՆ ԵՒ ԵՒԱՅԻՆ ՄԽԱԼԸ

Չարը ինչպե՞ս կրցաւ խաբել Ադամն ու Եւան: Վստահաբար մէկ անգամ անոնց հետ խօսելով չէր որ խաբեց զանոնք: Չարը բազմիցս խօսած ըլլալու էր անոնց հետ: Անկասկած որ անոնք ալ երկա ը ատեն մտածելէ ետք ծառին կապակցաբար Օձին ըսածներուն մասին, ի վերջոյ տեսան եւ համոզուեցան որ «*ծառը աղէկ էր կերակուրի համար, եւ հաճելի՝ աչքերուն եւ փափաքելի իմաստուն ընելու համար*» եւ ատոր պտուղէն առնելով կերան (Ծն 3.6):

Ո՞վ է այն մարդը որ մէկ անգամէն մեղքի մը մէջ կ'իյնայ: Ո՞չ որ: Ոեւէ մարդ չի կրնար որեւէ չարիք գործել առանց նախապէս մտածած ըլլալու այդ չարիքին մասին: Եթէ յանկարծ մէկու մը ներսիդին գէշ ցանկութիւն մը արթննայ եւ այդ անձը երկար ժամանակի համար մտածէ ատոր մասին, ցանկութիւնը յղանալով՝ մեղքին ծնունդ չի՞ տար, իսկ մեղքը երբ իր լրումին հասնի՝ մահուան պատճառ չ'ըլլար (Յկ 1.15):

Ի՞նչ էր հետեւաբար Ադամին եւ Եւային սխալը: Անոնց հիմնական սխալը այն էր, որ անոնք չպայքարեցան Չարին խորհուրդներուն դէմ: Անոնց միտքը ընդդիմացող միտք մը չէր: Անոնք պէտք էր որ շատ կտրուկ կեցուածք մը որդեգրէին Չարէն եկած խորհուրդներուն նկատմամբ: Առաջին իսկ վայրկեանէն անոնք պէտք էր որ մերժողական զօրաւոր կեցուածք ցուցաբերէին Չարին չար առաջարկներուն դիմաց: Պօղոս առաքեալ ալ նոյն բանը կ'ըսէ. «*Բնաւ առիթ մի՛ տար Սատանայինէ*» (Եփ 4.27): Ի՞նչ է Սատանային առիթ տալը եթէ ոչ անկէ եկած տգեղ մտածումներուն գրկաբաց ընդունումը եւ անոնց մասին խորհրդածելը:

Ի՞նչ է այն հիմնական դասը որ մենք կը սորվինք Ադամին եւ Եւային փորձառութենէն: Կը սորվինք այն, որ որեւէ չար խորհուրդ որ մեր միտքը կու գայ, իսկոյն պէտք է հեռու վանենք զանիկա մեզմէ եւ առիթ չտանք որ տեղ գտնէ մեր ներսիդին: 4-րդ դարու Հայրապետ Յովհան Ոսկեբերան կ'ըսէ. «*Մենք չենք կրնար արգիլել որ թռչունները թռչին մեր գլխուն վերեւ, բայց կրնանք արգիլել որ անոնք բոյն շինեն մեր գլուխներուն վրայէ:*

Ոսկեբերանին ըսել ուզածը այն է, որ մենք չենք կրնար արգիլել որ չար մտածումներ գան մեզի, եւ սակայն, կրնանք արգիլել որ ատոնք բոյն հաստատեն մեր սիրտերուն եւ միտքերուն մէջ: Չար մտածումին «բարի եկարե ըսելն ու հիւրնկալելը մեր ձեռքն է: Սատանան երբե՛ք չի կրնար ստիպել մեզ որ մեղք գործենք: Մեզ ստիպելու ո՛չ մէկ իշխանութիւն ունի:

Աստուած կը սպասէ որ պայքարինք Սատանային կողմէ մեզի առաջարկուած վատորակ խորհուրդներուն դէմ: Սատանան կը սարսափի պայքարող մարդոցմէ: Չպայքարող մարդը որքան ալ բարի կեանք մը ապրի չի մտահոգեր Սատանան: Առանց պայքարի չկայ յաղթանակ, իսկ յաղթել տուողը Աստուած է (Ա.Թգ 17.47): Աստուած պայքարողներուն ճամբով է որ կը պայքարի եւ ո՛չ թէ պայքարէն փախչողներուն ճամբով: Աստուած կ'ուրախանայ եւ պատւը կը զգայ երբ կը տեսնէ որ իր զաւակները կը պայքարին Չարին դէմ եւ կը յաղթեն անոր: Աստուծոյ զաւակին չի՛ վայելեր տկարութիւն եւ պարտութիւն: Աստուած յաղթող Աստուած է եւ կը սպասէ որ իր զաւակները յաղթող զաւակներ ըլլան: Տկար քրիստոնէան Քրիստոսի պատիւ չի բերեր:

Սատանային պայքարը Աստուծոյ դէմ ուղղուած պայքար մըն է: Ինչպէս ռեւէ թագաւոր անտարբեր չի գտնուիր իր զինուորներուն նկատմամբ երբ անոնք կը պատերազմին զինք եւ իր թագաւորութիւնը փրկելու համար, այնպէս ալ երբ մենք կը պայքարինք Աստուծոյ թագաւորութեան եւ փառքին համար, քաջ զիտնանք որ Աստուած մեզ առանձին պիտի չթողու մեր պայքարին մէջ (Ա.Թգ 2.9):

Սատանան սուտ խօսեցաւ երբ Եւային ըսաւ թէ աստուածներու պէս պիտի ըլլաք եթէ ուտէք արգիլեալ ծառին պտուղէն (Ծն 3.5): Չարը օրական հազարաւոր սուտ խոստումներ կը շոայլէ մեր դիմաց: Քրիստոս Սատանային համար կ'ըսէ թէ *«ստախօս մըն է եւ սուտին հայրը»* (Յհ 8.44): Ան սուտը իբր ճշմարիտ կը ներկայացնէ, վշտաբերը իբր ուրախաբեր կը հրապարակէ, թունաւորը իբր բուրեան կը պատկերացնէ: Եղիշէ իր «Մեկնութիւն արարածոցէ գործին մէջ խօսելով Եւային նկատմամբ Սատանային ցուցաբերած վերաբերմունքին մասին, կ'ըսէ. *«Սատանան ոսկի բաժակով թոյն մատուցանեց Եւային»:*

Պօղոս առաքեալ կը հաստատէ որ Սատանան կը կուրցնէ անհաւատին միտքը, այնպէս որ ան չի կրնար տեսնել ճշմարտութիւնը (Բ.Կր 4.4): Նո՛յնը պատահեցաւ Եւային: Ծն 3.6-ին մէջ արգիլեան ծառին համար գործածուած են երեք բառեր.- աղէկ, հաճելի եւ փափաքելի: Տեսէ՛ք, թէ ինչպէս Սատանան կարող է գէշ բանը իբրեւ աղէկ բան, տհաճը իբրեւ հաճելի եւ քստմնելի իբրեւ փափաքելի ներկայացնել:

Ո՛վ ընթերցող, հաճելի ի՞նչ բան կայ պատուիրանազանցութեան մէջ: Ո՞ւր է մեղքին փափաքելիութիւնը երբ մեր ներսիդին Աստուծոյ ներկայութեան կանգնելու ամէն փափաք կը մեռցնէ: Եղիշէ կ'ըսէ. *«Այնքան ատեն երբ Եւա հաճոյք կը ստանար Աստուծոյ օրէնքէն, ծառը գեղեցիկ չէր երեւեր իրեն, բայց երբ հեռացաւ Աստուծոյ օրէնքէն՝ ծառը սկսաւ դեղին երեւնալ եւ անհաճելին՝ հաճելի: Եւ երբ ցանկութիւնը ունեցաւ աստուածանալու, ծառը աւելի՛ գունաւոր եւ հաճելի թուեցաւ քան ինչ որ էր իր բնական գեղեցկութիւնը:*

Կրթենք մեր միտքերը մտածելու աստուածահաճոյ բաներու մասին, որպէսզի Չարը առիթ չկարենայ գտնել իր պիղծ խորհուրդներու կարթը նետելու մեր մտածումներու աշխարհին մէջ: Եթէ երբեք Եւային ուշադրութիւնը ամբողջապէս Աստուծոյ ու անոր պատուիրաններուն գործադրութեան վրայ կեդրոնացած ըլլար՝ անոնք մեղք պիտի չգործէին: Հետեւաբար, եկէ՛ք մեր հայեացքը սեւեռած պահենք Քրիստոսի վրայ, որպէսզի կարենանք ետ մղել Չարին հարուածները (Եփ 6.13):

ԱՍՏՈՒԱԾ ԳՈՐԾԻ ՄԱՐԴՈՑ Է ՈՐ ԳՈՐԾԱԿԻՑ ԿՐԼԼԱՅ

Մեզմե նույն մեկը կասկած պետք չէ ունենայ թե մի՛այն Աստուծոյ շնորհքով կրնանք փրկուիլ, եւ թե *«փրկութիւնը մեր արժանիքը չէ, այլ՝ Աստուծոյ պարգէն է: Մեր գործերով շահուած չէ անիկա, որպէսզի նույն մեկը չպարծենայե* (Եփ 2.8-9): Օրէնքի գործադրութեամբ արդարանալ ուզողներուն, առաքեալը կ'ըսէ. *«Եթէ փորձէք Օրէնքի գործադրութեամբ արդարանալ՝ ա՛յլ Քրիստոսի հետ ձեր կապը կտրած կ'ըլլաք եւ զրկուած՝ անոր շնորհքէն* (Գղ 5.4 Հմմտ Հո 3.24, Բ.Տմ 1.9, Տիտ 2.11, Ա.Պտ 1.13):

Մենք չէ՛նք ուրանար գործերուն կարելորութիւնը, բայց կը ձաղկենք մեր գործերով փրկուիլ աշխատելու ամէն ջանք: Արրահամ գործի՛ մարդ էր, բայց Սուրբ Գիրքը խօսելով անոր կատարած գործերուն մասին կ'ըսէ. *«Հաւատքը անոր գործերուն ընկերացաւ* (Յկ 2.22): Այո՛, մեր գործերը պէ՛տք ունին մեր հաւատքի ընկերակցութեան: Ինչպէս որոտումը առանց անձրեւի ընկերակցութեան օգուտ մը չունի, այնպէս ալ մեր գործերը առանց հաւատքի ընկերակցութեան ոչինչով կ'օգտեն մեզի: Փոշի՛ է մարդուն գործը առանց հաւատքի: Ինչպէս փոշին չի՛ կրնար կենալ մրրիկին առջեւ, այնպէս ալ մարդուն գործերը առանց հաւատքի հովանաւորութեան պիտի չկրնան դատաստանի օրը պարծիլ:

Սոյն յօդուածին սկսման կերպը կրնայ ըլլալ այն տպաւորութիւնը ձգեց, որ գործի ու հաւատքի մասին է որ պիտի խօսիմ, եւ սակայն, գործի ու հաւատքի մասին չէ որ պիտի խօսիմ, այլ Աստուածաշնչական մեջբերումներով ցոյց պիտի տամ թէ ինչպէս Աստուած գործի՛ մարդոց է որ գործակից կ'ըլլայ եւ ո՛չ թէ անգործ նստած մարդոց:

Ոմանց մօտ կը գտնենք այն համոզումը, թէ *«պէտք է դադրի՛նք գործելէ որպէսզի Աստուած սկսի գործելէ*: Այս խօսքը Աստուծոյ շնորհքով փրկուած մարդու խօսք չէ՛: Ծնորհքը անգործութեան չի՛ դատապարտեր մեզ, այլ՝ գործի կը մղէ (Տիտ 2.12): Ծնորհքը շնորհքին օգտագործումով միայն կը բիրեղանայ եւ կը պտղաբերի: Նո՛յնը կ'ըսէ Պօղոս առաքեալ. *«Աստուծոյ ինձի*

տուած շնորհքը ապարդիւն չեղաւ, որովհետեւ բոլոր առաքեալներէն աւելի ե՛ս աշխատեցայ (Ա.Կր 15.10):

Առաքեալը Աստուծոյ շնորհքը ընդունելէ ետք անգործ չնստաւ: Ան յստակօրէն կը յիշէ, որ շնորհիւ իր ժրաջան աշխատանքներուն էր որ Աստուծոյ *«շնորհքը ապարդիւն չեղաւէ: Պարզ է հետեւաբար, որ չաշխատողին կեանքին մէջ՝ Աստուծոյ շնորհքը կը դառնայ ապարդիւն: 12-րդ դարու վարդապետ՝ Սարգիս Շնորհալի, կ'ըսէ. «Ապերախտ չըլլանք այս աշխարհին մէջ մեր Երախտաւորին հանդէպ եւ ամէն բան անկէ ունենալ չուզենք, այլ մեր բարեգործութեամբ նպաստենք անոր շնորհքներունէ: Այս խօսքը ցոյց կու տայ երկու բան. առաջին.- բարեգործութեան կեանք մը չապրող մարդը ապերախտ գտնուած կ'ըլլայ Աստուծոյ նկատմամբ, եւ երկրորդ.- մեր բարեգործութիւնները կը բազմապատկեն Աստուծոյ շնորհքները մեր կեանքերուն մէջ: Աստուծոյ շնորհքով փրկուած մարդը գործի՛ մարդ պէտք է ըլլայ: Անգործութիւնը անշնորհքութիւն է: Աստուծոյ շնորհքը կը գործէ գործողներուն կեանքին մէջ: Աստուած կ'աշխատի աշխատողներուն կեանքին մէջ: Տանք քանի մը օրինակներ Աստուածաշունչէն.-*

1- Երբ Մովսէս եւ Յեսու պիտի կռուէին Ամաղէկի դէմ, չմտածեցին ծալապատիկ նստիլ եւ սպասել որ Աստուած պատերազմի իրենց փոխարէն: Մէկ կողմէն Մովսէս ձեռքերը բարձրացուցած կ'աղօթէր եւ զԱստուած օգնութեան կը կանչէր, իսկ միւս կողմէն, Յեսու կը կռուէր եւ սուրի բերնէ կ'անցընէր Ամաղէկը (Ել 17.11-13): Արդ, ո՞վ յաղթեց Ամաղէկին: Աստուած, թէ՛ Մովսէս եւ Յեսու: Երեքը միասնաբար: Մովսէս աղօթքով զԱստուած Յեսուին պատերազմակից դարձուց եւ այդպէս յաղթեցին: Մովսէս զԱստուած օգնութեան կանչեց եւ Աստուած պատերազմի դաշտ իջաւ Յեսուին օգնելու: Աստուած չի՛ պատերազմիր պատերազմէն փախչողի մը ճամբով: Սիրելի՛ ընթերցող, բանանք մեր աչքերը եւ նայինք մեր չորս կողմը: Անհամար է թիւը մեր կեանքերուն մէջ վիստացող Ամաղէկներուն: Մեր ձեռքերը բարձրացնենք դէպի Աստուած ինչպէս Մովսէս բարձրացուց, որպէսզի կարենանք չարին դէմ կռուիլ ինչպէս Յեսու կռուեցաւ: Քրիստոնէայ մարդուն կոչումը չէ՞ ունենալ Մովսէսին աղօթող սիրտը եւ Յեսուին պատերազմող ձեռքը:

2- Պետրոս առաքեալ կ'ըսէ. *«Արթուն եւ պատրաստ եղէք, որովհետեւ ձեր թշնամին՝ Սատանան առիծի պէս մոնչելով կը շրջի եւ կլլելու համար մէկը կը փնտռէ»* (Ա.Պտ 5.8): Արթուն եւ պատրաստ ըլլալը, պատերազմական ճակատի վրայ եղող մարդուն պարտականութիւնն է: Առաքեալը արթուն եւ պատրաստ ըլլալու մասին է որ կը խօսի եւ ո՛չ թէ քնանալու կամ անգործ նստելու մասին: Ինչպէ՞ս կարելի է անգործ մնալ երբ մեր դիմաց առիծի պէս մոնչող Սատանայ մը ունինք: Ո՞վ կրնայ մոնչող առիծի մը ներկայութեան անտարբեր մնալ: Յիշենք մանաւանդ որ մոնչող առիծը՝ Սատանան, «ազատե արձակուած է»:

Մէկ համար անդին առաքեալը կ'ըսէ.- *«Հաստատուն հաւատքով դէմ դրէք անոր»* (Ա.Պտ 5.9): Հոս առաքեալը միայն հաւատքի մասին չէ՛ որ կը խօսի, այլեւ՝ դէմ դնելու մասին: Իսկ դէմ դնելը ծալապատիկ նստելով չ'ըլլար: Այս համարին մէջ, հաւատքն ու հաւատքով դէմ դնելը միասնաբար կը յիշուին: Անկարելի է հաւատալ առանց դէմ դնելու եւ կամ դէմ դնել առանց հաւատալու: Հաւա՛տքն է որ մեր ներսիդին կը զօրացնէ Չարին դէմ դնելու ոգին: Պէտք է դէմ դնել Սատանային մի՛շտ ապաւինելով Աստուծոյ շնորհքին, եւ ապաւինիլ Աստուծոյ շնորհքին մի՛շտ դէմ դնելով Չարին:

3- *«Մրցադաշտին վրայ վազքի մասնակցողներուն օրինակը գիտէք չէ՞: Վազելը՝ բոլորն ալ կը վազեն, բայց մրցանակը մէկ հոգի կը շահի: Դուք ալ այնպէս վազեցէք՝ որ մրցանակին հասնիք»* (Ա.Կր 9.24): Արդեօք առաքեալը *«Այնպէս վազեցէք՝ որ մրցանակին հասնիք»* խօսքով, խաղաղ եւ հանգիստ կեանք մը ապրելու կոչ է որ կ'ուղղէ մեզի, թէ՛ վազելու կոչ մը: Յստակ է որ վազելու կոչ մը: Իսկ վազելը՝ քրտնիլ, տքնիլ, գլորիլ եւ վերստին կանգնիլ չ'ենթադրեր: Աստուծոյ շնորհքով փրկուած մարդուն կեանքը անդադար վազքի կեանք մըն է: Միրելի՛ բարեկամ, չվախնանք վազելու ու քալելու Քրիստոսով մեր առջեւ բացուած հաւատքի ճամբուն վրայ: Բնա՛ւ չմտահոգուինք որ կրնանք թուլնալ, յոգնիլ եւ ընկրկիլ, որովհետեւ Աստուծոյ շնորհքով փրկուած մարդոց *«ոյժը պիտի նորոգուի եւ անոնք արծիւներու պէս թռչելով վեր պիտի ելլեն, պիտի վազեն ու չթուլնան, պիտի քալեն ու չյոգնին»* (Ես 40.31):

Պօղոս առաքեալ որ բոլորէս աւելի Սուրբ Հոգիով լեցուած եւ բոլորէս աւելի աշխատած ու չարչարուած էր, կ'ըսէ. «*Ես այսպէս կը վազեմ, ահա, եւ ո՛չ թէ անորոշ ուղղութեամբ. կը մրցիմ կոփամարտիկի մը պէս, որ օդը չի ծեծեր: Բայց ինքզինքս սեղմումներու կ'ենթարկեմ ու կը զսպեմ, որպէսզի չըլլայ թէ ես ինքս մրցանակէն զրկուիմ, ես՝ որ ուրիշներուն կը քարոզեմ*» (Ա.Կր 9.26-27): Առաքեալը ուրիշներուն քարոզելն ու ինքզինքին ուշադրութիւն դարձնելը իրարմէ չի գատեր: «*Ինքզինքս սեղմումներու կ'ենթարկեմ*» խօսքը, անգործ նստած մարդու մը կեանքին պատկերացումը չէ: Եթէ Պօղոս առաքեալ փրկութիւնը կորսնցելու մտավախութիւնը ունէր, հապա մենք ի՞նչ ըսենք եւ ի՞նչ ընենք: Նստի՞նք եւ սպասենք որ Աստուծոյ շնորհքը գործէ մեր կեանքերուն մէջ:

4- «*Ո՛չ տնկողը կարելորութիւն մը կը ներկայացնէ, ո՛չ ալ ջրողը, ալ աճեցնողը՝ Աստուածէ*» (Ա.Կր 3.7): Առաքեալը իր այս խօսքով չի՛ հերքեր կարելորութիւնը տնկողին եւ ջրողին, այլ կը շեշտէ առաջնահերթութիւնը աճեցնողին՝ Աստուծոյ: Բնականօրէն պատիւը աւելի Աճեցնողին է որ կ'երթայ քան տնկողին եւ ջրողին, բայց եթէ տնկուած ու ջրուած բան չկայ, Աճեցնողը ի՞նչ բան պիտի աճեցնէ: Հետեւաբար, Աստուած եւ մենք միասնաբար պէտք է գործենք, մէկս միւսին հետ եւ մէկս միւսին կողքին:

5- Երբ Քրիստոս կը խօսի արքայութեան մասին, զայն կը նմանցնէ մանանեխի հատիկի մը որ մարդ մը առնելով կը ցանէ իր արտին մէջ (Մտ 13.31-32): Բոլորս ալ գիտենք որ հատիկ մը որպէսզի ծլի, աճի, ծաղկի եւ պտուղ բերէ, մեծ աշխատանքի կը կարօտի: Ջրուիլ, դեղուիլ, մաքրուիլ, շուրջը փորուիլ եւ այլ բաներ կը պահանջէ: Քրիստոսի ըսել ուզածը այն է, որ արքայութեան համար աշխատանք պէտք է տանինք: Ինչպէս հատիկը հետեւողական խնամքով միայն կրնայ հետզհետէ աճիլ եւ կատարելութեան հասնիլ, այնպէս ալ անդու աշխատանքո՛ւմ միայն երկինքի արքայութիւնը կատարեալ ներկայութիւն կը դառնայ մեր կեանքերուն մէջ:

6- Քրիստոս «*բարի եւ հաւատարիմ ծառայէ*» կոչեց այն մարդը, որ հինգ հարիւր ոսկի դրամին կողքին հինգ հարիւր եւս շահեցաւ (Մտ 25.21), իսկ «*չար ու ծոյլ ծառայէ*» կոչեց անոր՝ որ ո՛չ մէկ ճիգ թափած էր իրեն տրուած դրամը շահարկելու համար

(Մտ 25.26): Բացայայտ է հետեւաբար, որ Քրիստոսի հայեացքով, անգործութիւնն ու ծուլութիւնը չարիք են: Աստուծոյ կողմէ տրուած դրամը խորհրդանիշ է Աստուծոյ կողմէ մեզի տրուած պարգեւներուն եւ շնորհքներուն, ձիրքերուն եւ կարողութիւններուն, հարստութեան ու իմաստութեան, եւ ամէն տեսակի առաւելութիւններուն: Աստուծոյ կողմէ մեզի տրուած շնորհքները պէտք չէ գերեզմանենք մեր սիրտերուն մէջ, այլ զանոնք պէտք է օգտագործենք Աստուծոյ փառքին համար, որպէսզի անոր լիառատ շնորհքէն մենք բոլորս շնորհքի վրայ շնորհք ստանանք (Յհ 1.16):

Եթէ չօգտագործենք աստուածատուր մեր շնորհքները, անոնք օր մը կրնան լիովին խլուին մեր ձեռքերէն, ինչպէս Քրիստոս ինքն իսկ առակին աւարտին կ'ըսէ. *«Չունեցողէն պիտի աննուի ունեցած փոքր բաժինն ալ»* (Մտ 25.29): Աստուած կ'ողորմի անոնց՝ որոնք կը գործեն Աստուծոյ ողորմութեան ապաւինելով: Անգործութիւնը կը «զարմացնէ զԱստուած: Յիսուս անգործ նստածներուն հարցուց. *«Ինչո՞ւ ամբողջ օրը պարսպ կեցեր էք հոս»* (Մտ 20.6): Այս հարցումը ուղղուած է ոեւէ մարդու որ անգործ նստած կը սպասէ որ Աստուած գործէ իր փոխարէն:

Վերեւ յիշուած բոլոր բացատրութիւններով, երբե՛ք ըսել չենք ուզեր որ Աստուած առանց մեզի բան մը չի՛ կրնար ընել: Աստուած առանց մեզի ամէն բան կրնայ ընել (Ես 40.13-14: 43.13), մե՛նք է որ առանց իրեն բան մը չենք կրնար ընել (Յհ 15.5): Փաստօրէն, յիշեցէք առաքեալներուն վիճակը Քրիստոսի յարութենէն եւ խաչելութենէն ետք: Անոնցմէ ո՞վ կրցաւ Աւետարանը քարոզել Սուրբ Հոգիին զօրութեամբ լեցուելէ առաջ: Անոնք բոլորը ահով լեցուած իրենց պատեաններուն մէջ քաշուած էին: Սուրբ Հոգին ստանալէ ե՛տք միայն իրենց ահը փարատեցաւ եւ դարձան գործակիցներն ու վկաները Քրիստոսի: Առաքեալները Տիրոջ գործակցութեամբ Աւետարանը քարոզեցին (Մր 16.20): Աստուած չի՛ գործակցիր գործէն փախչողին հետ:

Ոեւէ մարդ որ Քրիստոսի փրկութեան ժառանգորդը դառնայ, անպայմանօրէն պիտի ուզէ եւ աշխատի որ ուրիշներն ալ դառնան: Դո՛ւք ըսէք, ծալապատիկ եւ անգործ նստած մարդը, Յիսուսի աշխարհ բերած փրկութիւնը կրնա՞յ տարածել իր շրջապատին մէջ: Միթէ բարին գործելը չէ՞ որ հոգեկան

գոհունակութիւն կու տայ մեզի: Հոգեկան ի՞նչ գոհունակութիւն կրնայ ունենալ անգործ նստած մարդը: Աստուած երբեք պիտի չուզէր որ իր շնորհքով փրկուած մարդը չաշխատէր ուրիշներու փրկութեան համար:

Միրելի՛ ընթերցող, եթէ կ'ուզես գործել Աստուծոյ համար եւ Աստուծոյ գործը, եթէ կ'ուզես դառնալ Աստուծոյ գործակիցը եւ զԱստուած դարձնել գործակիցդ, նախ թոյլ տուր որ Քրիստոսի արիւնը եւ Աստուծոյ Սուրբ Հոգին գործեն սիրտիդ մէջ՝ քեզ հաշտեցնելու համար մեր երկնաւոր Հօրը հետ:

ԽԱՉԻ ՃԱՄԲԱՆ՝ ՅԱՂԹԱՆԱԿԻ ՃԱՄԲԱՆ Է

«Ա՛ն խաչդ եւ հետեւէ՛ ինծիւ (Մր 10.21): Դառն կը հնչէ մեր սկանջներուն, բայց Յիսուսի նպատակը մեր կեանքը դառնացնել չէ: Խաչը չի՛ դառնացներ մեր կեանքը, այլ՝ մեր կեանքի դառնութիւնները կը քաղցրացնէ: Չի՛ թշուառացներ մեր կեանքը, այլ՝ մեր կեանքի թշուառութիւնները կը փարատէ: Չ՛առաջնորդէր մեզ անտանելի կեանքի մը, ընդհակառակը, կ՛առաջնորդէ մեզ տանելու կեանքի անտանելի կարծուած կացութիւնները:

Ոմանք կը խորհին, որ խաչը անձկութեան նշան է, եւ սակայն, խաչը անձկութեան նշան չէ, այլ անձկութեան յաղթահարելու նշան: Խաչը փորձութեան նշան չէ, այլ փորձութեան եւ փորձիչին յաղթելու նշան: Քրիստոս խաչո՛վ ճզմեց Սատանային գլուխը: Ուրիշ բանով մը չի՛ ջարդուիր Սատանային գլուխը: Քրիստոս իր խաչը տուաւ մեզի՝ անով մեզ յաղթող դարձնելու համար ինքզինք անյաղթահարելի կարծող Սատանային դէմ: Խաչը կը յաղթէ մեզ եթէ մերժենք զայն եւ յաղթող կը դարձնէ եթէ ընդունինք զայն:

Սուրբ Գրիգոր Նարեկացի, իր Աղօթամատեանին 94-րդ գլխուն մէջ խօսելով խաչով Սատանային դէմ տարուած յաղթանակին մասին կ'ըսէ. «*Դո՛ւն, ով Տէ՛ր, Երիքովի եղջերափողէն գերազանց այս գործիքով հարթեցիր եւ տապալեցիր Բելիարին բռնութիւնը: Այս փայտէ պարսատիկով քարեր արձակեցիր Գողիարթին դէմ. նոր դայիստն մը ըրիր զայն, վկայ Սատանային ահարկու կործանումին, որովհետեւ մեղքին խորացած արմատները այս մեքենայով իլեցիր ու իմ մոռցած պարտականութիւններս ասոր միջոցաւ յիշեցուցիր ինծիւ:*

Սատանան չի՛ կրնար իր շուքին տակ առնել անոնք՝ որոնք խաչին շուքին տակ կը հանգչին: Չի՛ կրնար իր առջեւ ծունկի բերել անոնք՝ որոնք ծունկի եկած են խաչին առջեւ: Չի՛ կրնար յաղթել Քրիստոսի սերէն յաղթուածները: Չի՛ կրնար արատաւորել Քրիստոսի խաչէն հոսող արիւնով սրբուածները: Չի՛ կրնար մահացնել խաչով անմահութիւն գտած Աստուծոյ զաւակները:

Խաչի կեանքէն պէտք չէ վախնանք: Խաչի կեանքէն վախցողը Սատանան ի՛նք պէտք է ըլլայ եւ ո՛չ թէ մենք: Քրիստոս խաչո՛վ սպաննեց մեղքը եւ ազատագրեց մեղաւորը: Խաչո՛վ հալածեց

մեզ հալածող Սատանան եւ սրբեց մեր անունը Կենաց Գիրքէն սրբել ուզող մեղքը: Խաչով մշտաշարժ Սատանան անշարժութեան դատապարտեց եւ մեղքով անշարժ դարձած մարդուն սիրտը առ Աստուած շարժեց:

Խաչով, ան Տէրը դարձաւ անտիրական մարդուն: Խաչը տիրական զօրութիւն կը շնորհէ Տիրոջ ապաւինողներուն: Զօրութի՛ւն է խաչը երբ զօրութիւն առնելու համար է որ կ'երթանք անոր: Քա՛ղցր է խաչը երբ քաղցր Յիսուսին հետեւելու քաղցր ակնկալութեամբ կը կրենք զանիկա: Օրհնութի՛ւն է խաչը երբ օրհնակարօտ մեր հոգին է որ մեզ անոր կ'առաջնորդէ:

Պէտք չէ մտածել որ խաչը միայն վիշտի խորհրդանիշ է: Վիշտի խորհրդանիշ է այո՛, բայց մանաւանդ, վիշտի ճամբով շահուած անվիշտ յաւիտենականութեան մը խորհրդանիշն է: Խաչը տառապանքի նշան է այո՛, բայց միաժամանակ, այդ տառապանքով ձեռք բերուած անտառապանք կեանքին աղբիւրն է: Քրիստոս չ'ուզեր որ խաչին մէջ միայն ցաւ ու կսկիծ տեսնենք, այլ նաեւ ու մանաւանդ, ան կ'ուզէ որ մեզ մեր ցաւերէն եւ կսկիծներէն ազատագրող իր սէրը տեսնենք:

Ինչպէս գործողութեան մը ենթարկուողը գործողութեան մէջ միայն տանջանք չէ որ կը տեսնէ, այլ այդ տանջանքին յաջորդող իր ֆիզիքական առողջութիւնը, այնպէս ալ իւրաքանչիւր քրիստոնէայ մարդ, խաչով իրեն եղած գործողութեան մէջ միայն ցաւ պէտք չէ տեսնէ, այլ այդ ցաւէն յառաջանալիք իր հոգեւոր առողջութիւնն ու ազատագրութիւնը:

Դարձեալ, ինչպէս հողագործը իր ցանած ու տնկած ատեն, ո՛չ թէ իր թափած քրտինքին մասին է որ կը մտածէ, այլ այն արգասիքին մասին որ արդիւնքը պիտի ըլլայ իր թափած քրտինքին, նոյնպէս ալ մենք չ'մտածենք միայն խաչին ճամբուն վրայ մեր կրած նեղութիւններուն մասին, այլ նաեւ ու յատկապէս, խորհինք այն յաւիտենական երջանկութեան մասին, որ մեզի կը սպասէ այդ ճամբուն աւարտին:

Քրիստոս յաղթող դարձաւ խաչով որովհետեւ յաղթող դարձաւ խաչին: Քրիստոս խաչին մէջ միայն կսկիծ չտեսաւ, այլ այդ խաչի ճանապարհի աւարտին, ան տեսաւ իր եւ համակ մարդկութեան հրաշափառ յարութիւնը: Քրիստոս խաչին մէջ տեսաւ ամբողջ տիեզերքին փրկութիւնը: Տեսաւ իր Հօրը ծրագիրին եւ կամքին ամբողջական կատարումը, տեսաւ

արդարութեան վերականգնումը, խաղաղութեան հաստատումը, Աստուած եւ մարդ յարաբերութեան վերսկսումը: Հետեւաբար, չմտածենք այն չարչարանքին մասին որ խաչով կ'ունենանք, այլ մտածենք այն անհուն ուրախութեան մասին, որ հրաշալի յարութեան իբրեւ հետեւանք, պիտի գտնենք խաչի ճանապարհի աւարտին:

Խաչի ճանապարհի աւարտին յարութեան լո՛յսն է որ կը շողայ դատարկ գերեզմանին մէջ: Խաչեալը իրենց գերեզմաններէն դո՛ւրս պիտի բերէ իր խաչին հետեւորդները: Չկա՛յ յարութիւն առանց խաչելութեան: Քրիստոս յարուցեալ ըլլալէ առաջ նախ եղաւ խաչեալ: Քրիստոնեայ մարդը չի՛ կրնար յարուցեալ ըլլալ առանց խաչեալ ըլլալու: Քրիստոսի նմանելու համար անհրաժեշտօրէն Գողգոթայի ճանապարհէն պէտք է անցնինք: Անցընելու համար առանձին չենք. Քրիստոս մեզի հետ է՝ մեզ անցընելու եւ մեզի հետ անցնելու համար: Քրիստոս ո՛չ միայն մեզ անցընողն ու մեզի հետ անցնողն է, այլեւ մեր անցքն է: Այլ խօսքով, Քրիստոս ի՛նքն է մեր ճանապարհը եւ ի՛նքն է մեր ճանապարհորդակիցը: Ի՛նքն է մեզ առաջնորդողը եւ ի՛նքն է ան՝ որուն կ'առաջնորդուինք:

Խաչի ճամբան արցունքով ցանելու ճամբան է, բայց անոր պիտի յաջորդէ ցնծութեամբ հնձելու պահը (Սղ 126.5): Խաչի ճամբուն վրայ թափուած արցունքը սուգի ու տրտմութեան արցունքը չէ՛, յուսահատութեան եւ ճնշուածութեան արցունքը չէ՛, այլ յաւիտենական ուրախութիւն աղբերացնող արցունքն է, դժոխքին կրակը շիջեցնող արցունքն է, Աստուծոյ շնորհքն ու օրհնութիւնը մեր հոգիներուն մէջ հեղացնող արցունքն է:

Յաճախ ըսուած է որ խաչը զոհողութեան նշան է: Այո՛, զոհողութեան նշան է, որովհետեւ Քրիստոս յանձն առաւ կամաւորապէս անոր վրայ զոհուիլ: Սիրելի՛ ընթերցող, կը վախնա՞ս յանձն առնելու զոհողութիւն մը: Մտահոգութիւնը կը պատէ՞ էութիւնդ երբ զոհուելու կոչ կ'ուղղուի քեզի:

Անուրանալի իրականութիւն է, որ զոհուելու վախցող մարդը ոչինչ կրնայ իրագործել իր կեանքի ընթացքին: Մեծ իրագործումներ մեծ զոհողութեանց արդիւնք են: Չե՞ս ուզեր քեզի համար զոհուող Փրկիչին սիրոյն քիչ մը զոհողութիւն յանձն առնել: Կը նեղուի՞ս երբ քեզ նեղացնեն Յիսուսի հետեւորդը ըլլալուդ համար: Անարգանք կը նկատես Քրիստոսի համար

անարգուիլը, թե՛ փառք: Փա՛ռք ու պարծա՛նք պէտք է նկատես փառքի Թագաւորին համար անարգուիլը եւ ո՛չ թե նախատինք ու տկարութիւն:

Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ. «Քա՛ւ լիցի որ մեր Տիրոջ Յիսուս Քրիստոսի խաչէն զատ ուրիշ բանով պարծենամէ (Գղ 6.14): Եթէ խաչը տկարութեան նշան ըլլար՝ Պօղոս առաքեալ պիտի չպարծենար անով: Ո՛չ որ տկար բանով մը կը պարծենայ: Տկարներն ու վախկոտները ո՛չ խաչով կրնան պարծիլ եւ ո՛չ ալ իրե՛նք կրնան խաչին պարծանքը դառնալ:

Առաքեալը ո՛չ միայն խաչով կը պարծենար, այլ ի՛նք ի՛ր կարգին խաչին պարծանքը դարձեր էր: Ան խաչը պատուող մը չէր միայն, այլ խաչը իր պատիւը համարող մը: Մեզմէ քանինե՞ր խաչ շալկելը Աստուծոյ պարգեւը կը սեպեն: Քանինե՞ր Քրիստոսի խաչը կրելը պատիւ ու փառք կը նկատեն: Խաչո՛վ կազմուեցաւ մեր յաւիտենական փառքը եւ միայն խաչո՛վ կարելի է ժառանգորդը դառնալ յաւիտենական փառքին:

Խաչը շալկելը պայքարելու պատրաստակամութիւն յայտնել է: Ան որ պատրաստ չէ պայքարելու, իրաւոնք չունի խաչը շալկելու: Խաչը զէնք է գոր շալկողը պարտի պատերազմի դաշտ իջնել պայքարի: Չպայքարողը չի՛ յաղթեր եւ չյաղթողը չի՛ պսակուիր (Յյտ 2.17):

ԿՐՕՆՔԸ ՄԵՐ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ՉԻ՞ ԿԱՇԿԱՆԴԵՐ ԵՐԲ ՕՐԷՆՔՆԵՐ ԿԸ ՄԱՀՄԱՆԷ

Երբեմն մարդիկ առարկություն կ'ընեն ըսելով.- *«Կրօնքները օրենքներ եւ պատուիրաններ կը սահմանեն, այս արդեօք ազատութեան կաշկանդում չի՞ նշանակերէ:* Այս խօսքը օրենքի, կարգ ու կանոնի ներկայութիւնը չսիրող մարդու խօսք է: Օրենքը սիրող ռեւէ մարդ նման խօսք չ'ըսեր: Աստուած օրենքներ կը սահմանէ ո՛չ թէ մեր ազատութիւնը կաշկանդելու համար, այլ պահպանելու համար զայն:

Հոն ուր օրենք չկայ, հոն ուր կարգ ու կանոն չկայ, հոն միայն անկարգութիւնն ու անկանոնութիւնը կրնան տիրել: Իսկ հոն ուր անկանոնութիւնը կը տիրէ, հոն չի՛ կրնար ազատութիւն ըլլալ: Անկանոնութիւնը կը կաշկանդէ մարդուն ազատութիւնը: Միթէ խաւարի գործեր գործողները չէ՞ն որ կ'ատեն լոյսը (Յհ 3.20): Միթէ օրինազանց մարդիկը չէ՞ն որ կ'անհանգստանան օրենքի, կարգ ու կանոնի ներկայութենէն, եւ կը փափաքին զանոնք վերցուած տեսնել:

Ինչպէս կառավարութեան կողմէ հաստատուած օրենքները սիրելի են արդար մարդուն համար, այնպէս ալ Աստուծոյ պատուիրանները սիրելի են Սուրբ Հոգիով արդարացած մարդուն համար: Դարձեալ, ինչպէս ստահակ մարդիկն են որ կը սոսկան կառավարութեան կողմէ հաստատուած օրենքներէն, նոյնպէս ալ չարագործ մարդիկն են, որ կը նեղանան Աստուծոյ պատուիրաններէն: Առաքեալն ալ նոյն բանը կը հաստատէ երբ կ'ըսէ. *«Իշխողները վախ չեն պատճառեր բարիք գործողներուն, այլ միայն չարագործներուն: Դուն կ'ուզե՞ս իշխանութենէն չվախնալ: Բարի՛ք գործէ, եւ անկէ գովասանք կը լսես»* (Հո 13.3 Հմմտ Ա.Պտ 2.14):

«Մի՛ գողնարէ պատուիրանը գողցողին ուղղուած է եւ ո՛չ թէ չգողցողին: Չգողցող մարդը *«մի՛ գողնարէ* պատուիրանէն չ'անհանգստանար: Պատուիրանները մեր հանգիստին համար են եւ ո՛չ թէ մեր հանգիստը խանգարելու համար: Հոգեւոր մարդը իր հանգիստն ու խաղաղութիւնը կը գտնէ Յիսուսի սիրոյ պատուիրաններուն մէջ: Ո՞վ է այն աշխատունակ եւ նախանձելի վարք ու բարք ունեցող աշակերտը որ կ'ատէ իր դպրոցին

օրէնքները եւ կ'ընդվզի անոնց դէմ: Ինչպէս աշխատունակ աշակերտին համար հաճոյք է իր դպրոցին օրէնքներուն հնազանդիլը, նոյնպէս ալ իր քրիստոնէական հաւատքին մէջ աշխատասէր եղող մարդուն համար հաճոյք է Աստուծոյ պատուիրաններուն հնազանդիլը:

Երբ մայր մը իր զաւակին քանի մը պատուէրներ կու տայ, արդէօք անոր ազատութիւնը կաշկանդելո՞ւ համար կու տայ: Երեւակայեցէք պահ մը որ մայր մը իր անչափահաս զաւակներուն ազատութիւն տար իրենց ուզածը ընելու տան մէջ, չէ՞ք կարծեր որ այդ տունը կրնար կործանիլ քանի մը օրէն: Ի՞նչ պիտի ըլլար դպրոցի մը վիճակը եթէ երբեք տնօրէնը միայն երկու օրուայ համար ամէն տեսակի ազատութիւն տար ուսանողութեան: Ի՞նչ պիտի ըլլար զինուորական բանակի մը ճակատագիրը եթէ երբեք ո՛չ մէկ օրէնքի ենթակայ ըլլար: Աղէտաբեր կացութիւն մը պիտի չտիրէ՞ր: Կարգ ու կանոն չունեցող նման բանակի մը կարելի՞ է վստահիլ քաղաքի մը պաշտպանութիւնը կամ գրաւումը:

Ինչպէս թշնամիին համար դիրին է կարգ ու կանոնի չհետեւող բանակ մը պարտութեան մատնել, այնպէս ալ շատ դիրին է Սատանային համար յաղթել այն քրիստոնէաներուն, որոնք Աստուծոյ սիրոյ պատուիրանները բեռ կը նկատեն: Երբ բանակ մը իր անօրէնութեամբ իր եւ իր քաղաքին կորստեան պատճառ կը դառնայ, ո՞ր մնաց իր ազատութիւնը: Կրնա՞ք պատկերացնել թէ ի՞նչ պիտի ըլլար վիճակը համալսարանի մը, ընտանիքի մը, եկեղեցոյ մը, հաստատութեան մը, կազմակերպութեան մը, կամ որեւէ բանի մը որ օրէնք չունենար:

Եթէ երբեք մարդը վայրենի եւ անօրէն դարձած է հակառակ որ գոյութիւն ունին օրէնքներ, պատուիրաններ, կարգ ու կանոն, ամէն տեղ եւ ամէն բանի համար, հապա ի՞նչ պիտի ըլլար մարդկութեան վիճակը եթէ այդ բոլորը չըլլային: Ի՞նչ պիտի ըլլար մարդոց ճակատագիրը եթէ երբեք քանի մը ժամուան համար դատարաններն ու դատաւորները, ոստիկաններն ու ոստիկանատուները մէջտեղէն վերցուէին, եւ ազատութիւն տրուէր մարդոց իրենց ուզածը ընելու այդ քանի մը ժամուան ընթացքին:

Ինչո՞ւ համար չենք մեղադրեր պետական կառոյցները եւ բոլոր տեսակի կազմակերպութիւններն հաստատութիւնները

որոնք կարգ ու կանոններ կը սահմանեն, օրէնքներ կը ճշդեն իրենց եւ ժողովուրդին համար: Օրինակ, ինչո՞ւ չենք քննադատեր մարդասպանութիւնը դատապարտող օրէնքը: Ինչո՞ւ չենք այսպէս պետութիւնները իրենց համար անձնական սահմանադրութիւններ կազմելուն համար: Ինչո՞ւ չենք մեղադրեր մեր նման մարդը որ օրէնքներ կը սահմանէ եւ կը մեղադրենք անմեղն Աստուած օրէնքներ սահմանած ըլլալուն համար: Միթէ օրէնսդիրն Աստուած իրաւունք չունի՞ օրէնք, կարգ ու կանոն սահմանելու: Աստուած իր ստեղծած աշխարհին համար իրաւունք չունի՞ օրէնքներ ճշդելու: Աստուած իր ստեղծած մարդուն համար պատուէրներ կամ թելադրութիւններ չի՞ կրնար ընել կամ պէտք չէ՞ ընէ: Անարգելք կերպով գործող Աստուծոյ համար արգիլուած է չարիքը արգիլող օրէնքներ սահմանելու:

Ամէն բան որ օրէնքի համաձայն կ'ընթանայ աւելի արդիւնաւետ եւ ապահով կը դառնայ: Բնութիւնը անգամ իր օրէնքները ունի: Օրինակ, օրէնքը կը պահանջէ որ ծառ մը որպէսզի աւելի արգասաբեր ըլլայ պէտք է տնկուած ըլլայ պարարտ հողի մէջ. եթէ ժայռանման հողի մը մէջ տնկուած ըլլայ, չի՞ կրնար սպասուած արդիւնքը տալ: Գիտենք որ Լուսինը Երկրին շուրջ կը թաւալի մօտաւորապէս 27 օրուայ ընթացքին: Ինչ պիտի պատահէր եթէ երբեք Լուսինը Երկրին շուրջ թաւալէր 127 օրուայ ընթացքին փոխանակ 27 օրուայ ընթացքին: Նման պարագայի մը, մեզմէ ո՞վ կը մեղադրէ Լուսինը կարգապահ ըլլալուն համար: Կարելի է օրինակները բազմացնել:

Շատ մը պարագաներու մէջ օրէնքին կը հետեւինք կամայ թէ ակամայ, իսկ երբ Աստուածաշունչին մէջ արձանագրուած օրէնքներուն եւ պատուիրաններուն մասին է խօսքը, ապշեցուցիչ յանդգնութեամբ մը կ'ըսենք. *«Աստուած մեզ ազատ ստեղծեց: Ուզենք իր օրէնքները կը պահենք, չուզենք՝ չենք պահեր: Աստուած բան մը չի՞ պարտադրեր մեզի: Այսպէս կ'ըսենք եւ մենք մեզի թոյլ կու տանք անպատասխանատու վերաբերմունք ցուցաբերելու Աստուծոյ հաստատած օրէնքներուն նկատմամբ:*

Աստուծոյ օրէնքը խախտող մարդը կրնա՞յ նաեւ խախտել իր անձին եւ իր ընտանիքին կապուած օրէնքները: Ո՞վ է այն մայրը որ օրէնքը խախտելով իր մէկ ամսու զաւակին միս կը կերցնէ: Ո՞վ է այն արեւահար մարդը որ կիզիչ արեւին տակ կենալ կը

սիրէ: Երկու պարագաներուն ալ, մայրը իր զաւակին կեանքը իսկ արեւահարը ինքնիր կեանքը խնայելու համար, կասկած չկայ որ պիտի նախընտրեն օրէնքին կառչած մնալ: Ինչո՞ւ համար մարդիկ իրենց եւ իրենց պարագաներուն երկրաւոր կեանքը փրկելու համար օրէնքին կը կառչին, իսկ երբ իրենց յաւիտենական կեանքին եւ Աստուծոյ պատուիրանները պահելու մասին ըլլայ խօսքը, անոնք կ'ըսեն. *«Աստուած մեզի ազատութիւն տուած է իր պատուիրանները պահելու կամ ոչէ:*

Այսպէս արտայայտուողներ թող գիտնան որ Աստուծոյ կողմէ իրենց պարգեւուած ազատութեամբ կը խոցոտեն Աստուծոյ սիրտը: Երեւակայեցէք պահ մը որ մարդու մը նուէր մը տուած ենք եւ այդ մարդը մեզմէ առած նուէրը մեր երեսին կը նետէ: Մեզմէ ո՞վ անհանգիստ պիտի չըլլար նման պարագայի մը: Ճի՛շդ է որ Աստուած ազատ կամք տուած է մեզի, եւ սակայն, կը յիշեցնէ մեզի ըսելով.- *«Ձեր ազատութիւնը չարիք գործելու պատրուակ թող չդառնայէ (Ա.ՊՏ 2.16):* Չարիք գործող մարդը երբեք ալ ազատ չի՛ կրնար ըլլալ:

Մեղքի ստրուկ դարձած մարդը ո՛չ ազատ է եւ ո՛չ ալ Ազատարարին զաւակ: Իրական ազատութիւնը Տէր Յիսուս Քրիստոսի հետ ըլլալն ու ապրիլն է: Տէր Յիսուսէն հեռացողը ազատութենէն է որ հեռացած կ'ըլլայ: Մեր ազատութիւնը պատճառ պէտք է ըլլայ որ Աստուծոյ մօտենանք եւ ո՛չ թէ Աստուծմէ հեռանանք: Ազատութիւն չէ այն ազատութիւնը որ մեզ կը հեռացնէ մեր Ազատարարէն: Աստուծոյ կամքին կատարումը մեր ազատ կամեցողութեան գաղափարին չի՛ հակասեր:

Ոմանք կանգ կ'առնեն Աստուծոյ հետեւեալ խօսքին վրայ.- *«Երկինքն ու երկիրը վկայ կը բռնեմ ձեզի, որ կեանքն ու մահը, օրհնութիւնն ու անէծքը ձեր առջեւ դրի, ուրեմն կեանքը ընտրեցէք որպէսզի ապրիքէ (Բ.Օր 30.19)* եւ կ'առարկեն, որ Աստուած իր այս խօսքով ընտրելու կարելիութիւն է որ կը պարգեւէ մեզի: Ճի՛շդ է որ Աստուած իր այս խօսքով ընտրելու կարելիութիւն է որ կը պարգեւէ մեզի, բայց միւս կողմէն, կոչ կ'ընէ ընտրելու այնինչ որ ի նպաստ մեզի է. *«Կեանքը ընտրեցէք որպէսզի ապրիքէ:* Մահուան ճամբան ընտրողը չի՛ կրնար ըսել թէ ինք կ'ապրի: Ո՞ր կը մնայ մեր հոգեւոր եւ յաւիտենական ազատութիւնը երբ կամովին մահուան ճամբան կ'ընտրենք: Մենք չենք ստեղծուած մահուան համար, այլ յաւիտենական կեանքին

համար: Եթե երբեք ընտրենք բան մը որուն համար չենք ստեղծուած, կը կորսնցնենք մեր ազտութիւնը: Թէ ի՞նչ բանի համար ստեղծուած ենք, Պօղոս առաքեալ կը պատասխանէ ըսելով. *«Աստուծոյ նոր ստեղծագործութիւնն ենք մենք, քանի Քրիստոս Յիսուսի միացած ենք. ստեղծուած՝ կատարելու համար այն բարի գործերը, որոնց համար Աստուած սկիզբէն մեզ պատրաստեց, որպէսզի անոնցմով լեցնենք մեր կեանքը»* (Եփ 2.10):

Միրելի՛ ընթերցող, եթե երբեք Յիսուս Քրիստոսով դարձած ես Աստուծոյ նոր ստեղծագործութիւնը, անոր օրէնքներուն մէջ թշուառութիւն չէ որ պիտի տեսնես, այլ հրաշքներ (Սղ 119.18): Ճի՛շդ է որ Քրիստոսով մենք դարձանք շնորհքի որդիներ, բայց շնորհքի որդիներ ըլլալ չի նշանակեր զանց ընել Աստուածադիր օրէնքներն ու պատուիրանները: Օրէնքը խախտողը՝ անպատուած կ'ըլլայ զԱստուած (Հռ 2.23): Թէ՛ օրէնքներն ու թէ՛ շնորհքը Աստուծոյ կողմէ տրուած են: Անոնք զիրար չեն հակասեր: Աստուած ինքզինք հակասած կ'ըլլայ եթէ երբեք զիրար հակասող երկու բաներ պարզելէ մարդկութեան:

Որպէսզի դադրինք Աստուծոյ պատուիրաններն ու օրէնքները բեռ նկատելէ, պէտք է ընդունինք Քրիստոսի փրկութեան շնորհքը մեր սիրտերուն մէջ, որովհետեւ Քրիստոսի շնորհքն է որ Աստուծոյ պատուիրանները մեղրէն աւելի անոյշ (Սղ 119.103) եւ ազնիւ ոսկիէն աւելի սիրելի կը դարձնէ (Սղ 119.127):

Աստուծոյ Սուրբ Հոգիէն չվերածնած մարդը չի կրնար Աստուծոյ օրէնքներուն համաձայն կեանք մը ապրիլ, ահա թէ ինչո՛ւ Աստուած կ'ըսէ. *«Իմ Հոգիս ձեր ներսիդին պիտի դնեմ ու դուք իմ օրէնքներուս մէջ պիտի քայլէք»* (Եզ 36.27): Աստուծոյ օրէնքները պահելը կը դառնայ կարելի ու մանաւանդ արդիւնաւետ միայն ա՛յն ատեն, երբ Սուրբ Հոգիով բնակուած ենք: Ոչինչով կ'օգտուինք մեր օրինապահութենէն եթէ երբեք չենք վերածնած Սուրբ Հոգիէն: Հարկաւ այս չի նշանակեր որ Սուրբ Հոգիով առաջնորդուող մարդը ենթակայ է Օրէնքին: Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ. *«Եթէ Դուք Սուրբ Հոգիով կ'առաջնորդուիք՝ կը նշանակէ թէ այլեւս Օրէնքին ենթակայ չէք»* (Գղ 5.18): Մեր ըսել ուզածը հետեւաբար այն է, որ Սուրբ Հոգիին մարդը եղողը

միաժամանակ օրենքի մարդ կ'ըլլայ, առանց սակայն Օրենքին
գերին դառնալու:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

- 1- Քրիստոս ի՛նքն է եթե-ներուդ պատասխանը
- 2- «Ահա ես դրան առջեւ եմ ու կը բաղխեմե
- 3- Փրկութիւն եւ վարձատրութիւն
- 4- Մահը նոր ծնունդ մըն է դրախտին մէջ
- 5- Դրախտն ու Աստուծոյ թագաւորութիւնը
դժոխքն ու դժոխային վիճակը
- 6- Յաւիտենական կեանքը
- 7- Դարձի եկած մը կրնա՞յ իր փրկութիւնը կորսնցնել
- 8- Աստուա՞ծ ստեղծած է Մատանան
- 9- Ո՛չ որ նախասահմանուած է դժոխք երթալու
- 10- Ո՛ր որ է ձեր հարստութիւնը, հո՛ն է ձեր սիրտը
- 11- Աստուծոյ բաժինը Աստուծոյ տուէք
կայսրին բաժինը կայսրին տուէք
- 12- Ձեռքդ մաճին դնելէ ետք՝ ետ մի՛ նայիր
- 13- Քրիստոսի մեզի ձգած խաղաղութիւնը
- 14- Ոտնլուայի արարողութիւնը կանխող պահը
- 15- Ոտնլուայի արարողութեան իմաստն ու նպատակը
- 16- Մեր կեանքին նպատակը սիրելն է
- 17- «Աստուած ա՛յնքան սիրեց աշխարհը»
- 18- «Երբ կ'աղօթես՝ մտի՛ր սենեակդէ
- 19- Ի՞նչ է տարբերութիւնը շնորհքին եւ Օրէնքին
- 20- Շնորհքին գերազանցութիւնը Օրէնքէն
- 21- Մակերեսայինէն դէպի խորը իջնել
- 22- Աստուած մեր պաշտպանն է

- 23- Չփախչինք Աստուծմէ
- 24- Առաջին մեղքին հետեւանքները
- 25- Ո՞ւր ես Ադամ
- 26- Մեղքը գոր ամէն մարդ կը գործէ
- 27- Ի՞նչ բանի մէջ կը կայանար
Ադամին եւ Եւային մեղքը
- 28- Աստուած գործի մարդոց է որ գործակից կ'ըլլայ
- 29- Խաչի ճամբան՝ յաղթանակի ճամբան է
- 30- Կրօնքը մեր ազատութիւնը չի՞ կաշկանդեր
երբ օրէնքներ կը սահմանէ